

ROMÂNIA și MINORITĂȚILE

COLECȚIE DE DOCUMENTE

Rezoluțiunea nărilor Naționale de la Alba din 18 Noiembrie / 1 Decembrie 1918

neam Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și
în ziua de 18 Noiembrie / Decembrie 1918, dar și în unirea ailor Ro-
națională proclamă în deosebi dreptul inalienabil al na-

naam Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie porzo
gătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului
libertate națională pentru toate popoarele conlocuite în. Încare
el său și fiecare popor na primă drept de reprezentare în corpurile legislative
și, în drept de și deplină libertate autonomă confesională pentru toate
întinarea dinărită a unui regim euras democratic pe toate terenurile vieții
e ambele sexe în vîrstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, și
săvîșită libertate de presă, asociere și întrunire, liberă propagandă
forma agrară, rațională. Se va face conștientizarea tuturor proprietăților
diocimisele și, în temeiul dreptului de a micșora după trebuințe
statelor, pășuna pădure) cel puțin altele, și să poată munci el și
e parte promovarea nivelului social, pe de altă parte potențarea
unctorimii industriale se asigură aceluși drepturi și avantaje, ca
naam Națională de expresiune dorinței sale ca Congres
și libertatea să fie asigurată pentru toate națiunile mari și mici cu
raporturilor internaționale.

gînii adunată în această Alunare salută pe frații lor din Bu-
lura mamă România.

area Națională salută cu iubire și entuziasm liberarea popor
fostorului austro-germanic, jugoslav, polonic și silemic și hotăr-
une.

area Națională cu spăsenie se înclină înaintea memoriei
stru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertate
area Națională de expresiune multumire și admirației sale
potrivă unui dusman pregăt de multe decenii pentru răz-
ne conducerea mai departe a afacerilor. A tuturor Rom-
na Națională potariste instituirea unui Mare Stat Națio-
mănuș, oricînd și pretutindeni sfăt de toate națiunile lumii și să a

ROMÂNIA ȘI MINORITĂȚILE

Redactor: Smaranda Enache

Traducerile neoficiale: Mihaela Ignat, Judit-Andrea Kacsó, Cornelia Lupu

ROMÂNIA și MINORITĂȚILE

COLECȚIE DE DOCUMENTE

EDITURA PRO EUROPA
1997

© Editura PRO EUROPA, 1997

Acest volum a apărut cu sprijinul Fundației BILANCE (Olanda) și Fundației Heinrich Böll (Germania)

Pentru concursul dat la publicarea acestei lucrări, se cuvin mulțumiri Comitetului Helsinki Român (APADOR-CH), lui Valentin Stan, Ministerului Român al Afacerilor Externe, Centrului de Informare și Documentare al Consiliului Europei la București.

Cuprins

Cuvînt înainte	7
----------------------	---

DOCUMENTE INTERNE

Rezoluţiunea Adunării Naţionale de la Alba-Iulia	9
Constituţia din 28 martie 1923	10
Constituţia din 27 februarie 1938	11
Legea Nr. 86 pentru Statutul Naţionalităţilor Minoritare	12
Regulamentul Nr. 12 pentru aplicarea legii Nr. 86	17
Constituţia din 13 aprilie 1948	24
Constituţia din 24 septembrie 1952	25
Constituţia din 21 august 1965	26
Codul de procedură penală adoptat la 12 noiembrie 1968	27
Legea învăţămîntului Nr.28 din 1978	28
Declaraţia Frontului Salvării Naţionale cu privire la drepturile minorităţilor naţionale din România din 6 ianuarie 1990 (?)	28
Declaraţia Guvernului României cu privire la minorităţile naţionale	30
Constituţia din 21 noiembrie 1991	33
Legea administraţiei publice locale Nr. 69 din 28 noiembrie 1991	36
Declaraţia Guvernului României 25 martie 1992	37
Legea pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului Nr.68 din 15 iulie 1992	38
Legea privind alegerile locale nr.70 din 26 noiembrie 1992	38
Declaraţia Ministerului Afacerilor Externe 23 decembrie 1992	39
Hotărîrea Guvernului Românie privind organizarea şi funcţionarea Consiliului pentru Minorităţile Naţionale Nr. 137 din 6 aprilie 1993	40
Legea privind arborarea drapelului României, intonarea imnului naţional şi folosirea sigiliilor cu stema României de către autorităţile şi instituţiile publice Nr. 75 din 1994	42
Legea învăţămîntului Nr.84 din 1995	43

DOCUMENTE INTERNAŢIONALE

Tratat între principalele Puteri Aliate şi Asociate şi România	47
Tratat de pace între Puterile Aliate şi Asociate şi Ungaria	51
Convenţie între Regatul României şi Regatul Iugoslaviei, relativ la Regulamentul şcolilor primare minoritare din Banat	51
Carta Organizaţiei Naţiunilor Unite (O.N.U.)	58
Tratatul de pace între România şi puterile aliate şi asociate	58
Declaraţia Universală a Drepturilor Omului	59
Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale	60
Primul protocol adiţional la Convenţie	61
Convenţia privind lupta împotriva discriminării în domeniul învăţămîntului	62

Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	65
Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice	69
Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale	71
Actul Final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa	71
Documentul Final al Reuniunii C.S.C.E. de la Madrid	72
Documentul Final al Reuniunii Follow-up a C.S.C.E. de la Viena	73
Documentul Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.	74
Carta de la Paris pentru o Nouă Europă	77
Recomandarea 1134 (1990) al Consiliului Europei cu privire la drepturile minorităților ...	79
Raportul întâlnirii C.S.C.E. a experților de minorități naționale, Geneva, 19 iulie 1991	82
Documentul Reuniunii de la Moscova al Conferinței asupra Dimensiunii Umane C.S.C.E. ..	87
Deciziile de la Helsinki	89
Recomandarea 1177 cu privire la drepturile minorităților	91
Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare	94
Declarație cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice	108
Tratat între România și Republica Federală Germania	111
Recomandarea 1201	114
Declarația de la Viena a Conferinței la nivel înalt a șefilor de state și de guverne ai statelor membre ale Consiliului Europei	120
Recomandarea 1203 (1993) referitoare la romii (țigani) din Europa	121
Carta cetățeniei și drepturile minorităților în Uniunea Europeană	125
Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale	128
Raport Explicativ	136
Comentariu asupra prevederilor Convenției-cadru	140
Ordinul nr. 513 cu privire la drepturile minorităților naționale	154
Recomandarea 1285 referitoare la drepturile minorităților naționale	155
Recomandarea 1300 referitoare la protecția drepturilor minorităților	158
Tratat de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară	161

PROIECTE DE LEGI

Legea minorităților naționale, varianta 1 Inițiator Consiliul pentru Minoritățile Naționale	167
Legea Minorităților Naționale, varianta 2 Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale	178
Legea minorităților naționale Inițiator: Grupul Parlamentar al minorităților naționale	186
Lege privind minoritățile naționale și comunitățile autonome Inițiator: Grupul Parlamentar al UDMR din Camera Deputaților	195
Legea protecției minorităților naționale din România Inițiator: Forumul Democratic al Germanilor	211
Lege privind minoritățile naționale Inițiator: APADOR-Comitetul Helsinki Român	221

Cuvînt înainte

„*România și minoritățile*” apare într-un moment cînd multe lucrări similare au văzut lumina tiparului sub îngrijirea îndeosebi a unor organizații ale societății civile, dar și a unor instituții sau organisme guvernamentale.

Ideea lucrării de față s-a născut într-un moment mult mai îndepărtat decît apariția sa și anume pe cînd Alianța Civică, în anul de grație 1991, adopta la întîiul său Congres o Declarație cu privire la protecția minorităților, în preambulul căreia se menționau Declarația de la Alba Iulia din 1918, Tratatul minorităților din 1919 ș.a. Îndată după Congres, Ministerul Afacerilor Externe, sub semnătura ministrului de atunci, Adrian Năstase, expedia Alianței Civice o colecție de citate din tratate, pacte și convenții internaționale la care guvernul român aderase de-a lungul timpului, însoțite de o notă înțepată. Ceea ce surprindea era că lista începea cu un document din 1948 (Declarația Universală). În spatele acestui fapt, în aparență lipsit de semnificație, se afla o profundă dispută principială: lucrătorii MAE din 1991, și din păcate nu numai ei, refuzau să accepte că, și în chestiunea minorităților, România de azi este succesoarea statului născut după primul război mondial. Lucrul este cu atît mai de neînțeles cu cît sărbătoarea națională a fost fixată la data care evocă ziua de 1 decembrie 1918. În consecință, ne-am gîndit că ar fi util să includem în colecția de față, în succesiune cronologică, documente interne și internaționale care jalonează tratamentul minorităților din România începînd cu 1918. Lista este fatalmente incompletă și oarecum eclectică.

Capitolul „*Documente interne*” înglobează articole constituționale și de lege, paragrafe din coduri de procedură, declarații oficiale. Perioada interbelică este modest ilustrată, urmînd ca într-o publicație ulterioară să revenim asupra legislației îndreptate spre restrîngerea drepturilor minorităților. Perioada comunistă, în care tratamentul discriminatoriu al minorităților a atins apogeul, este una a demagogiei declarative, știut fiind că în ciuda enunțurilor generoase,

legile adoptate nu erau aplicate. Perioada de după 1989, pentru cititorul avizat, conține destule dovezi ale comportamentului duplicitar și conjunctural al alianței național-neocomuniste care a guvernat, pînă de curînd, România.

Capitolul „*Documente internaționale*” le include atît pe cele care au valoare de obligație juridică, cît și recomandările sau declarațiile cu valoare politică sau morală adoptate de instituții și organisme din care face parte țara noastră. Această pentru a ilustra evoluția unor concepte și mai ales a concepției care stă actualmente la baza tratării chestiunii minorităților.

În fine, capitolul „*Proiecte de lege*” reține cîteva (cele mai reprezentative) dintre proiectele de lege a minorităților elaborate în România după 1989. Din compararea lor reiese că deosebirile teoretice fundamentale care opun diferitele școli de experți, se regăsesc și la noi. La ora cînd apare acest volum, adoptarea unei (unor) legi care să asigure o protecție reală și eficientă a minorităților din România, la nivelul posibilităților și cerințelor, este un angajament politic ferm asumat de actualul guvern.

Chiar dacă nu explicit, bogăția de documente interne și internaționale conținute în prezenta colecție este o demonstrație a faptului că protecția minorităților are în România și în instituțiile internaționale din care ea face parte o istorie și o experiență considerabile, chiar dacă nu (încă) transpuse într-un cadru juridic impecabil. Tot implicit, colecția semnalează faptul că, la momentul 1918, elita politică românească, îndeosebi cea provenind din Transilvania, era pe deplin edificată în chestiunea minorităților și adopta poziții care se înscriau în avangarda gîndirii europene din domeniu. O atitudine pe care nu putem decît să ne-o dorim și pe viitor.

Smarandă Enache

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba-Iulia

din 18 Noembrie / 1 Decembrie 1918

I. Adunarea Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 18 Noembrie v. 1 Decembrie *n.*, decretează unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dînșii cu România.

Adunarea Națională proclamă în deosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie pînă la întrunirea Constituantei aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sînul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din Stat.

3. Înfăptuirea desăvîrșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții publice. Votul obștesc direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe în vîrstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

4. Desăvîrșită libertate de presă, asociere și întrunire; liberă propagandă a tuturor gîndirilor omenești. [...] □

Constituția din 28 martie 1923

Articolul 1

Regatul României este un Stat național unitar și indivizibil.

Articolul 5

Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățămîntului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație, și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi.

Articolul 7

(1) Deosebirea de credințe religioase și confesiuni, de origină etnică și de limbă, nu constituie în România o piedică spre a dobîndi drepturile civile și politice și a le exercita.

Articolul 8

(1) Nu se admite în Stat nici o deosebire de naștere sau de clase sociale.

(2) Toți Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, sînt egali înaintea legii și datori a contribui fără deosebire la dările și sarcinile publice.

Articolul 22

(1) Libertatea conștiinței este absolută.

(2) Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întrucît exercițiul lor nu aduce atingere ordinii publice, bunelor moravuri și legilor de organizare ale Statului.

Articolul 28

(1) Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, au dreptul de a se aduna pașnici și fără arme, conformîndu-se legilor cari regulează exercitarea acestui drept, pentru a trata tot felul de chestiuni; întru aceasta nu este trebuință de autorizare prealabilă.

Articolul 29

(1) Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, au dreptul a se asocia, conformîndu-se legilor cari regulează exercițiul acestui drept.

Articolul 64

Adunarea deputaților se compune din deputați aleși de cetățenii Români majori, prin vot universal, egal, direct, obligator și secret pe baza reprezentării minorității.

Articolul 108

(1) Instituțiunile județene și comunale sînt regulate de legi.

(2) Aceste legi vor avea de bază descentralizarea administrativă.

(3) Membrii consiliilor județene și consiliilor comunale sînt aleși de către cetățenii români prin votul universal, egal, direct, secret, obligatoriu și cu reprezentarea minorității, după formele prevăzute de lege. [...]

Articolul 119

(1) Tot Românul, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, face parte din unul din elementele puterii armate, conform legilor speciale. □

Constituția din 27 februarie 1938

Articolul 1

Regatul României este un Stat Național, unitar și indivizibil.

Articolul 4

Toți Românii, fără deosebire de origine etnică și credință religioasă, sînt datori: a socoti Patria drept cel mai de seamă temei al rostului lor în viață, a se jertfi pentru apărarea integrității, independenței și demnității ei; a contribui prin munca lor la înălțarea ei morală și propășirea ei economică; a îndeplini cu credință sarcinile obștești ce li se impun prin legi și a contribui de bună voie la împlinirea sarcinilor publice, fără de care ființa Statului nu poate viețui.

Articolul 5

Toți cetățenii români, fără deosebire de origine etnică și credință religioasă, sînt egali înaintea legii, datorîndu-i respect și supunere.

Nimeni nu se poate socoti deslegat de îndatoririle sale civile ori militare, publice ori particulare, pe temeiul credinței sale religioase sau de orice altfel.

Articolul 19

(2) Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune, întru cît exercițiul lor nu aduce atingere ordinii publice, bunelor moravuri și Siguranței Statului.

(3) Biserica ortodoxă creștină și cea greco-catolică sînt biserici românești. Religia creștină ortodoxă fiind religia marei majorități a Românilor, biserica

ortodoxă este biserica dominantă în Statul Român, iar cea greco-catolică are întâietate față de celelalte culte. □

Legea Nr. 86 pentru Statutul Naționalităților Minoritare

Ministerul Naționalităților Minoritare

Decretul Nr. 309 din 6 februarie 1945

Monitorul Oficial Nr. 30 din 7 februarie 1945

CAPITOLUL I

DISPOZIȚIUNI GENERALE

Articolul 1

Toți cetățenii români sînt egali în fața legii și se bucură de aceleași drepturi civile și politice, fără deosebire de rasă, naționalitate, limbă sau religie.

Articolul 2

Se interzice cercetarea originii etnice a cetățenilor români, în vederea stabilirii situațiunii lor juridice.

Articolul 3

Deosebirea de limbă, de religie, de rasă sau de naționalitate, nu poate constitui o piedică pentru nici un cetățean român, pentru dobîndirea sau folosirea drepturilor civile și politice, sau pentru admiterea în funcțiunile publice sau pentru exercitarea oricărei profesiuni.

Articolul 4

Cetățenii români, aparținînd unor naționalități de altă limbă, rasă sau religie, decît cea română, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt, ca și ceilalți cetățeni români.

Orice îngrădire, directă sau indirectă a drepturilor cetățenilor, sau invers, stabilirea de privilegii, directe sau indirecte, pentru cetățeni, pe temeiul rasei,

religiei sau naționalității lor, precum și orice propovăduire a exclusivismului sau a urei și disprețului de rasă, religie sau naționalitate, se pedepsesc de lege.

Articolul 5

Fiecare cetățean român este singur îndreptățit a-și stabili limba maternă sau naționalitatea sa. Orice amestec din partea oricărei autorități în această privință, este interzisă, organele oficiale fiind obligate a accepta indicația cetățeanului respectiv.

CAPITOLUL II DISPOZIȚIUNI SPECIALE

SECȚIA I. DISPOZIȚIUNI PRIVITOARE LA LIMBĂ

Articolul 6

Limba oficială a Statului Român este limba română. Totuși, în acele teritorii administrative sau circumscripții judecătorești, unde o parte a populației este de altă limbă decît cea română, se vor aplica cele arătate în articolul 8 și următorul.

Articolul 7

În relațiunile particulare, ca de pildă corespondență, convorbiri telefonice, etc., în industrii și comerț, în materii de religie, presă, publicațiuni de orice natură, sau în adunări publice, cetățenii români pot întrebuința în mod liber și fără nici o restricție orice limbă.

Articolul 8

Tribunalele și judecătoriile care au competența asupra unei circumscripții judecătorești, în care potrivit ultimului recensămînt, cel puțin 30% din locuitori, sînt de limba maternă comună a populației respective, dar alta decît cea română, sînt obligate:

- a) A accepta orice script prezentat de locuitorii circumscripțiilor respective care formează cota de 30%, în limba lor fără a se pretinde și o traducere în limba Statului;
- b) A se pronunța asupra acestor scripte în aceeași limbă;
- c) A asculta partea în limba sa maternă.

Articolul 9

Ministerul Justiției stabilește, în baza datelor statistice oficiale, care anume sînt tribunalele și judecătoriile prevăzute în articolul 8.

Articolul 10

Autoritățile comunale și județene care au competența teritorială asupra unui district administrativ, în care potrivit ultimului recensământ, numărul cetățenilor de limbă maternă comună, alta decât cea română, este de cel puțin 30% din totalul locuitorilor aceluși district, sînt obligate:

- a) A accepta orice fel de scripte, din partea locuitorilor ce formează cota de 30%, în limba lor maternă, fără a pretinde ca aceștia să prezinte și o traducere în limba oficială a Statului;
- b) A se pronunța asupra scriptelor înaintate, în aceeași limbă;
- c) A asculta partea în limba sa maternă;
- d) În consiliile comunale și județene ale unor asemenea districte teritoriale, membrii aleși sau de drept ai naționalităților de 30%, vor putea lua cuvîntul în limba lor maternă.

Articolul 11

Ministerul de Interne, în baza datelor statistice oficiale, stabilește care anume sînt comunele și județele prevăzute de articolul precedent.

Articolul 12

Magistrații și funcționarii instanțelor și autorităților administrative prevăzute de articolele 9 și 11, vor trebui să cunoască și limba naționalităților respective.

Articolul 13

Ziarele și publicațiile periodice ce apar în altă limbă decât cea română vor putea indica în limba respectivei minorități atît numele localității unde ziarul apare cît și numele celorlalte localități ale țării.

Articolul 14

Numele de familie ale cetățenilor, în registrele și documentele de stare civilă, se vor scrie numai în forma și cu ortografia originală, dovedită cu actele personale ale cetățeanului respectiv.

Articolul 15

În orașele și comunele rurale unde conform ultimului recensământ cel puțin 30% din totalul locuitorilor este de limba maternă comună, alta decât cea română, numele străzilor vor trebui să fie indicate și în limba naționalităților respective.

Articolul 16

Funcționarii publici, de orice categorie, numiți în baza diplomelor sau certificatelor eliberate de instituții de învățămînt recunoscute de Stat, nu vor putea fi supuși sub nici un motiv, vreunui examen de limbă română.

Articolul 17

Legile intervenite de la 23 august 1944, precum și regulamentele lor de aplicare, vor fi traduse în colecție oficială, în limbile acelor naționalități conlocuitoare, care reprezintă cel puțin 5% din populația totală a țării, conform ultimului recensământ.

Regulamentele, ordonanțele și comunicatele autorităților locale se vor publica în limba naționalității care constituie cel puțin 30% din populația județului respectiv sau localității respective.

SECȚIA II. DISPOZIȚIUNI PRIVITOARE LA ÎNVĂȚĂMÎNT

Articolul 18

Statul Român asigură învățămîntul în limba maternă prin școlile de Stat primare, secundare și superioare pentru naționalitățile conlocuitoare care posedă un număr suficient de școlari solicitanți și cu excepția localităților unde școlile particulare confesionale corespund acestei necesități. Corpul didactic în școlile de Stat, sau secțiile lor, de altă limbă decît cea română, va fi recrutat de preferință din naționalitatea respectivă.

Articolul 19

Dispozițiunile ce se aplică școlilor particulare confesionale românești, se aplică și școlilor particulare confesionale ale naționalităților.

Articolul 20

La examenele, inclusiv bacalaureatul, atît în școlile de Stat, sau secțiile lor, de altă limbă decît cea română, cît și în școlile particulare confesionale ale naționalităților respective, elevii vor fi examinați în limba în care li s-au predat materiile, în afară de cazul că însuși elevul dorește să fie examinat în limba română.

Articolul 21

Școlile particulare confesionale ale naționalităților se vor bucura de același sprijin material al Statului, ca și școlile particulare confesionale românești.

Articolul 22

Pe lîngă Facultatea de Drept și cea de Litere și Filozofie de la Universitatea din Cluj, se vor înființa catedre cu limba de predare maghiară și germană, după necesități, avîndu-se în vedere numărul studenților respectivi.

SECȚIA III. DISPOZIȚIUNI PRIVITOARE LA CULTE

Articolul 23

Culte recunoscute își administrează bunurile lor potrivit statutelor sau actelor de fundațiune, conform legii asupra regimului general al cultelor.

Articolul 24

Este interzis amestecul autorităților administrative în chestiunile de serviciu religios al cultelor recunoscute în afară de controlul Ministerului Cultelor.

Articolul 25

Preoții tuturor cultelor recunoscute la pregătire egală și grade ierarhice egale, vor fi în mod egal salarizați, întru cât confesiunile lor vor reprezenta numărul prevăzut de legea regimului cultelor pentru a se putea bucura de sprijinul material al Statului.

CAPITOLUL III

DISPOZIȚIUNI FINALE ȘI TRANSITORII

Articolul 26

Ministerul Naționalităților Minoritare, de comun acord cu Ministerul Justiției vor lua măsurile legislative necesare pentru soluționarea tuturor cererilor rămase nerezolvate, înaintate în baza decretului lege pentru modificarea și completarea unor dispozițiuni din legea privitoare la dobândirea cetățeniei române apărută în Monitorul Oficial Nr. 171 din 27 iulie 1939 și pentru acordarea unui nou termen de înscriere.

Articolul 27

Ministerul Naționalităților se va îngriji de executarea dispozițiunilor prezentei legi.

Toate organele administrative și polițienești vor executa dispozițiunile acestui minister, date în legătură cu aplicarea legii de față.

Plîngerile cetățenilor români de orice confesiune sau naționalitate, pentru violare sau greșită aplicare a principiilor stabilite prin această lege, se vor adresa Ministerului Naționalităților Minoritare.

Articolul 28

Toate dispozițiunile anterioare legale sau regulamentare contrarii prezentei legi sînt și rămîn abrogate. □

Regulamentul Nr. 12* pentru aplicarea Legii Nr. 86

*din 7 Februarie 1945 pentru Statutul Naționalităților
Președenția Consiliului de Miniștri
Decretul Nr. 2760 din 10 Septembrie 1946
Monitorul Oficial Nr. 218 din 20 Septembrie 1946*

CAPITOLUL I

DISPOZIȚIUNI GENERALE

Articolul I (Art. 1 din Statut)

Toți cetățenii români sînt egali în fața legii.

Cetățenii români fără deosebire de rasă, naționalitate, limbă, religie, naștere sau clasă socială, se bucură de aceleași drepturi civile și politice și aceleași îndatoriri.

Articolul II (Art. 2 din Statut)

Se interzice cercetarea originii etnice a cetățenilor români, în vederea stabilirii situațiunii lor juridice.

Toți cetățenii români care prin eroare sau greșită interpretare a unor dispozițiuni din trecut, sînt considerați ca aparținînd unei naționalități, alta decît cea căreia aparțin în realitate și care au interesul să-și precizeze adevărata lor naționalitate (origine etnică în concepția rasială din trecut), vor putea cere stabilirea situațiunii lor juridice, potrivit art. 2, lit. d, al .3, din Legea Nr. 629 din 6 August 1945 și regulamentului acelei legi.

Articolul III (Art. 3 din Statut)

Deosebirea de rasă, naționalitate, limbă sau religie, nu poate constitui, pentru nici un cetățean român, o piedică în dobîndirea și folosirea drepturilor civile și politice în admiterea în funcțiuni publice ori în exercitarea vreunei meserii sau profesii.

Orice amestec din partea autorităților publice, în scopul îngrădirii exercițiului acestor drepturi, este interzis.

* Regulamentul a apărut numerotat greșit (Nr. 11) în Monitorul Oficial. Urmează rectificarea. Textul regulamentului a fost corectat conform rectificării apărute în Monitorul Oficial Nr. 346 din 23 octombrie 1945.

Articolul IV (Art. 4 din Statut)

Statutul garantează tuturor cetățenilor români, fără deosebire de rasă, naționalitate sau limbă, libertatea și egalitatea de tratament în drept și în fapt, în fața autorităților publice de orice fel.

Stabilirea de privilegii sau îngrădirea directă ori indirectă a drepturilor cetățenilor români pe temeiul vreunui din considerentele enumerate la art. I, precum și propovăduirea exclusivismului, urei sau disprețului de rasă, religie ori naționalitate, se pedepsesc potrivit dispozițiilor Legii Nr. 630 din 6 August 1945.

Autoritățile sînt obligate a interveni ori de cîte ori se încearcă nesocotirea acestor dispozițiuni de către organe oficiale sau persoane particulare.

Articolul V (Art. 5 din Statut)

Subsecretariatul de Stat al Naționalităților este, potrivit legilor de organizare și dispozițiilor Legilor Nr. 86 din 7 Februarie 1945 și Nr. 629 din 6 August 1945, autoritatea ierarhică administrativă supremă pentru rezolvarea problemelor în legătură cu aplicarea Statutului Naționalităților.

Articolul VI (Art. 6 din Statut)

Orice cetățean român este liber îndreptățit a-și stabili naționalitatea și limba sa maternă, în cadrul potrivit prevederilor legii Nr. 629 din 6 August 1945 și regulamentul ei.

CAPITOLUL II

DISPOZIȚIUNI GENERALE

SECȚIA I. DISPOZIȚIUNI PRIVITOARE LA LIMBĂ

Articolul VII. (Art. 6 din Statut)

Limba oficială a Statului este limba română. Limba oficială va fi folosită, în mod corect, de toți cetățenii țării.

Folosirea limbei oficiale este obligatorie pentru toate serviciile publice, cu înlesnirile prevăzute în prezentul regulament.

Articolul VIII. (Art. 6 din Statut*)

Limba oficială a Statului va fi folosită în toate lucrările interioare și exterioare ale autorităților (proces-verbale, constatări, încheieri, hotărîri, sigilii, registre,

* Organele Institutului Central de Statistică sînt obligate a înregistra cu prilejul oricăror operațiuni statistice sau de recensămînt, datele și declarațiile de alegere de naționalitate, comunicate de cetățenii români, potrivit dispozițiilor legii mai sus menționate și regulamentului de aplicare.

imprimare sau operațiuni scriptice de orice natură), precum și în corespondența de orice fel dintre autoritățile de pe întreg cuprinsul țării.

Articolul IX (Art. 7 din Statut)

Naționalitățile conlocuitoare sînt libere de a folosi în relațiunile particulare orice limbă, fără nici o restricție.

Articolul X (Art. 7 din Statut)

În materie de comerț și industrie, relațiunile verbale și corespondența particulară scrisă se poate face în orice limbă. De asemenea registrele comerciale și scriptele de orice fel, vor fi ținute în limba naționalității respective, fără nici o restricțiune de nici o natură.

Articolul XI (Art. 7 din Statut)

Firmele comerciale particulare vor putea fi scrise în oricare din limbile naționalităților conlocuitoare.

Articolul XII (Art. 7 din Statut)

În relațiunile particulare privind cultul, întrebuițarea oricărei limbi este la libera alegere a naționalităților conlocuitoare.

Articolul XIII (Art. 7 din Statut)

Conținutul corespondenței particulare va putea fi scris, fără restricțiuni, în limba naționalității conlocuitoare sau în orice altă limbă.

Numele localității destinatarului și a expeditorului, precum și strada și numărul vor fi scrise pe plicul corespondenței particulare, în mod citeț, în limba română, cu denumirea oficială și cu litere latine. În cazul cînd corespondența este adresată unei autorități, denumirea oficială a autorităților va trebui să fie scrisă în limba română.

Articolul XIV (Art. 8 din Statut)

Scriptele înaintate judecătoriilor și tribunalelor, în conformitate cu art. 8 din Statutul Naționalităților, vor putea fi scrise în limba maternă a părții respective și vor fi traduse în limba oficială a Statului de către traducătorii jurați ai Ministerului de Justiție, potrivit dispozițiunilor Legii Nr. 536 din 12 Iulie 1945.

Articolul XV (Art. 8 din Statut)

Lucrările de administrație interioare ale judecătoriilor și tribunalelor, precum și actele de procedură, jurnalele, sentințele, deciziunile, precum și orice alte hotărîri și scripte ajutătoare, vor fi întocmite și ținute în limba oficială a Statului.

Articolul XVI (Art. 8 din Statut)

Audierea părților, martorilor și informatorilor în limba lor maternă se va face ori de câte ori aceștia o vor cere.

Articolul XVII (Art. 8 din Statut)

Reprezentanții autorităților publice, precum și avocații și ceilalți auxiliari ai justiției, nu se pot prevala de înlesnirile prevăzute de articolul 8 din Statut, privitoare la utilizarea limbei materne.

Articolul XVIII (Art. 9 din Statut)

Pînă la publicarea unui nou recensămînt oficial, Ministerul Justiției stabilește pe baza recensămîntului anului 1930 sau a datelor demografice oficiale ulterioare, tribunalele și judecătoriile ale căror circumscripții au cel puțin 30 la sută populație de limbă maternă, alta decît cea română.

Articolul XIX (Art. 10 din Statut)

Autoritățile comunale și județene în a căror circumscripție teritorială, potrivit ultimului recensămînt, numărul cetățenilor de limbă maternă comună, alta decît cea română, este de cel puțin 30 la sută din totalul locuitorilor acelei circumscripții, sînt obligate a accepta orice fel de scripte din partea locuitorilor ce formează cota de 30 la sută, în limba lor maternă, fără a pretinde ca aceștia să prezinte și o traducere în limba oficială a Statului.

Ori de câte ori cererile introduse la autoritățile comunale și județene vor fi înaintate spre rezolvare altor autorități publice decît cele prevăzute la alineatul precedent, ele vor fi însoțite de o traducere în limba oficială a Statului, făcută de autoritatea unde a fost depusă cererea.

Modalitățile traducerii petițiilor în limba oficială se stabilesc de către Ministerul Afacerilor Interne.

Articolul XX (Art. 10 din Statut)

Autoritățile prevăzute la articolul precedent sînt obligate a se pronunța asupra scriptelor înaintate, în limba maternă a petiționarului, de asemenea sînt obligate să asculte partea în limba ei maternă.

Articolul XXI (Art. 10 din Statut)

În consiliile comunale și județene membrii aleși sau de drept reprezentînd naționalitățile cu un procentaj de cel puțin 30 la sută din totalul populației comunei sau județului respectiv, vor putea lua cuvîntul în limba lor maternă.

Articolul XXII (Art. 11 din Statut)

Ministerul Afacerilor Interne va stabili, pînă la publicarea unui nou recensămînt oficial, în baza recensămîntului din anul 1930 sau a datelor demografice oficiale ulterioare, comunele și județele cu procentajul prevăzut de articolul precedent.

Articolul XXIII (Art. 12 din Statut)

Magistrații și funcționarii instanțelor și autorităților administrative prevăzute de art. 9 și 11 din Statutul Naționalităților, vor trebui să cunoască și limba naționalităților respective și vor fi recrutați de preferință din sînul acestor naționalități.

Articolul XXIV (Art. 13 din Statut)

Numele localităților din țară, înserate în ziare sau publicații de orice fel, vor fi indicate în limba oficială a Statului.

În ziarele sau publicațiile periodice ce apar în altă limbă decît cea română, numele localităților din țară vor fi indicate și în limba română.

Articolul XXV (Art. 14 din Statut)

Numele de familie al fiecărui cetățean va trebui să fie scris în registrele și actele de stare civilă, cu respectarea întocmai a formei și ortografiei originale, dovedite cu actele oficiale personale ale celui interesat. Numele de botez, care nu are echivalent recunoscut în limba română trebuie scris cu ortografia neschimbată a limbii naționale respective.

Articolul XXVI (Art. 14 din Statut)

Numele patronimice schimbate, traduse sau denaturate în orice mod în baza legiurilor, ordinelor administrative sau oricăror alte dispozițiuni, fie chiar și din eroare sau necunoașterea limbii naționalității respective, vor putea fi rectificate în forma lor originală, la cererea celor interesați, potrivit dispozițiunilor legale în vigoare.

Articolul XXVII (Art. 15 din Statut)

Numele străzilor în comunele cu cel puțin 30 la sută populație de altă limbă maternă decît cea română, se vor indica și în această limbă, prin traducerea exactă din limba română.

Prin stradă se înțelege orice cale de comunicație sau de acces public (șosea, bulevard, cale, stradelă, intrare, fundătură, etc.).

Articolul XXVIII (Art. 16 din Statut)

Orice funcționar public este obligat să cunoască limba oficială a Statului. Prin cunoașterea limbii oficiale se înțelege posedarea ei în mod corect și curent, atît verbal, cît și în scris.

Funcționarii publici, de orice categorie, numiți în baza diplomelor sau certificatelor eliberate de instituții de învățământ recunoscute de Statul Român, nu vor putea fi supuși sub nici un motiv vreunui examen de limba română.

Articolul XXIX (Art. 17 din Statut)

Legile intervenite de la 23 August 1944, precum și regulamentele lor de aplicare, vor fi traduse în colecție oficială în limbile acelor naționalități conlocuitoare, care reprezintă cel puțin 5 la sută din populația totală a țării, conform ultimului recensământ.

Regulamentele, ordonanțele și comunicatele autorităților locale se vor publica și în limba naționalităților conlocuitoare care constituiesc cel puțin 30 la sută din populația județului sau localității respective.

SECȚIA II-A. DISPOZIȚIUNI PRIVITOARE LA ÎNVĂȚĂMÎNT

Articolul XXX (Art. 18 din Statut)

Statul Român asigură învățământul în limba maternă prin școlile de Stat primare, secundare și superioare pentru naționalitățile conlocuitoare care posedă un număr suficient de școlari solicitanți și cu excepția localităților unde școlile particulare confesionale corespund acestei necesități. Corpul didactic în școlile de Stat sau secțiile lor, de altă limbă decît cea română, va fi recrutat de preferință din naționalitatea respectivă.

Articolul XXXI (Art. 19 din Statut)

Dispozițiunile ce se aplică școlilor particulare confesionale românești din Ardeal, se aplică și școlilor particulare confesionale ale naționalităților.

Articolul XXXII (Art. 20 din Statut)

La examene, inclusiv bacalaureatul, atît în școlile de Stat sau secțiile lor de altă limbă decît cea română, cît și în școlile particulare confesionale ale naționalităților respective, elevii vor fi examinați în limba în care li s-au predat materiile, în afară de cazul că însuși elevul dorește să fie examinat în limba română.

Articolul XXXIII (Art. 21 din Statut)

Școlile particulare confesionale ale naționalităților, se vor bucura de aceleași sprijin material al Statului ca și școlile particulare confesionale românești din Ardeal.

Articolul XXXIV (Art. 18-22 incl. Statut)

Aplicarea dispozițiilor din prezenta secțiune se va face de către Ministerul Educației Naționale, în conformitate cu legile, regulamentele și deciziunile respective.

SECȚIA III-A. DISPOZIȚIUNI PRIVITOARE LA CULTE

Articolul XXXV (Art. 23 din Statut)

Culte recunoscute își administrează băniurile lor potrivit statutelor sau actelor de fundațiune conform legii asupra regimului general al cultelor.

Articolul XXXVI (Art. 24 din Statut)

Culte recunoscute de Stat sînt supuse în mod exclusiv controlului Ministerului Cultelor. Autoritățile administrative vor putea interveni în chestiunile religioase, numai în executarea unui ordin primit din partea Ministerului Cultelor, cu excepția cazurilor în care ar fi interesate ordinea publică sau bunele moravuri.

Articolul XXXVII (Art. 24 din Statut)

Supravegherea și controlul cultelor nerecunoscute de Stat, se vor exercita de Ministerul Cultelor și de organele însărcinate cu păstrarea ordinei de Stat.

Articolul XXXVIII (Art. 24 din Statut)

Împiedicarea sau tulburarea exercițiului vreunui cult recunoscut, sau învrăjbirea confesională, se pedepsesc potrivit prevederilor codului penal și ale Legii Nr. 630 din 6 August 1945, privitoare la stabilirea și sancționarea unor infracțiuni la Statutul Naționalităților.

Articolul XXXIX (Art. 25 din Statut)

Preoții cultelor recunoscute la pregătirea egală și grade ierarhice egale, vor fi în mod egal salariați, întrucît confesiunea lor va reprezenta numărul de credincioși prevăzut de legea regimului cultelor pentru a se bucura de sprijinul material al Statului.

CAPITOLUL III

DISPOZIȚIUNI FINALE ȘI TRANSITORII

Articolul XL (Art. 26 din Statut)

Aplicarea dispozițiilor cuprinse în art. 26 din Statutul Naționalităților se va face de către Ministerul Justiției. □

Constituția din 13 aprilie 1948

Articolul 1

Republica Populară Română este un Stat popular, independent și suveran

Articolul 16

Toți cetățenii Republicii Populare Române, fără deosebire de sex, naționalitate, rasă, religie sau grad de cultură, sînt egali în fața legii.

Articolul 17

Orice propovăduire sau manifestare a urei de masă sau de naționalitate se pedepsește de lege.

Articolul 18

(1) Toți cetățenii, fără deosebire de sex, naționalitate, rasă, religie, grad de cultură, profesiune, inclusiv militarii, magistrații și funcționarii publici, au dreptul să aleagă și să fie aleși în toate organele Statului.

Articolul 24

(1) În Republica Populară Română se asigură naționalităților conlocuitoare dreptul de folosire a limbei materne și organizarea învățămîntului de toate gradele în limba maternă. Administrația și justiția, în circumscripțiile locuite și de populații de altă naționalitate decît cea română, vor folosi oral și scris și limba naționalității respective și vor face numiri de funcționari din sînul naționalității respective sau din altă naționalitate, care cunosc limba populației locale.

Articolul 27

- (1) Libertatea conștiinței și libertatea religioasă sînt garantate de Stat.
- (2) Culele religioase sînt libere să se organizeze și pot funcționa liber dacă ritualul și practica lor nu sînt contrarii Constituției, securității publice sau bunelor moravuri.
- (3) Nicio confesiune, congregație sau comunitate religioasă nu poate deschide sau întreține instituții de învățămînt general, ci numai școli speciale pentru pregătirea personalului cultului sub controlul Statului. □

Constituția din 24 septembrie 1952

Articolul 81

Oamenilor muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, fără deosebire de naționalitate sau rasă le este asigurată deplina egalitate de drepturi în toate domeniile vieții economice, politice și culturale.

Orice fel de îngrădire directă sau indirectă a drepturilor oamenilor muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, stabilirea de privilegii directe sau indirecte pe temeiul rasei sau al naționalității cărora le aparțin cetățenii, orice manifestare de șovinism, ură de rasă, ură națională sau propagandă naționalistă șovină este pedepsită de lege.

Articolul 82

În Republica Populară Română se asigură minorităților naționale folosirea liberă a limbii materne, învățământul de toate gradele în limba maternă, cărți, ziare și teatre în limba maternă. În raioanele locuite și de populații de altă naționalitate decât cea română, toate organele și instituțiile vor folosi oral și scris limba naționalităților respective și vor face numiri de funcționari din rîndul naționalităților respective sau al altor localnici care cunosc limba și felul de trai al populației locale.

Articolul 84

(1) Libertatea de conștiință este garantată tuturor cetățenilor Republicii Populare Române.

(2) Cultele religioase sînt libere să se organizeze și pot funcționa liber. Libertatea exercitării cultelor religioase este garantată tuturor cetățenilor Republicii Populare Române.

Articolul 94

(1) Alegerile de deputați se fac prin vot universal. Toți oamenii muncii, cetățeni ai Republicii Populare Române, care au împlinit vîrsta de 18 ani, fără deosebire de rasă sau naționalitate, sex, religie, grad de cultură, profesiune sau durată domicilierei, au dreptul de a lua parte la alegerea deputaților, cu excepția alienaților, a persoanelor condamnate prin hotărîre judecătorească la pierderea dreptului electoral și a celor declarați nedemni prin lege. □

Constituția din 21 august 1965

TITLUL II. DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR

Articolul 16

România este republică socialistă. Republica Socialistă România este stat al oamenilor muncii de la orașe și sate, suveran, independent și unitar. Teritoriul său este inalienabil și indivizibil.

Articolul 17

Cetățenii Republicii Socialiste România, fără deosebire de naționalitate, rasă, sex, sau religie, sînt egali în drepturi în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale.

Statul garantează egalitatea în drepturi a cetățenilor. Nici o îngrădire a acestor drepturi și nici o deosebire în exercitarea lor pe temeiul naționalității, rasei, sexului sau religiei nu sînt îngăduite.

Orice manifestare, avînd ca scop stabilirea unor asemenea îngrădiri, propaganda naționalist-șovină, ațîțarea urii de rasă sau naționale, sînt pedepsite prin lege.

Articolul 22

În Republica Socialistă România, naționalităților conlocuitoare li se asigură folosirea liberă a limbii materne, precum și cărți, ziare, reviste, teatre, învățămîntul de toate gradele, în limba proprie. În unitățile administrativ-teritoriale locuite și de populație de altă naționalitate decît cea română, toate organele și instituțiile folosesc oral și scris și limba naționalității respective și fac numiri de funcționari din rîndul acesteia sau al altor cetățeni care cunosc limba și felul de trai al populației locale.

Articolul 30

(1) Libertatea conștiinței este garantată tuturor cetățenilor Republicii Socialiste România.

(2) Oricine este liber să împărtășească sau nu o credință religioasă. Libertatea exercitării cultului religios este garantată. Cultele religioase se organizează și funcționează liber.

Articolul 109

În Republica Socialistă România procedura judiciară se face în limba română, asigurându-se, în unitățile administrativ-teritoriale locuite și de populație de altă naționalitate decît cea română, folosirea limbii materne a acelei populații.

Părților care nu vorbesc limba în care se face procedura judiciară li se asigură posibilitatea de a lua cunoștință, prin traducător, de piesele dosarului, precum și dreptul de a vorbi în instanță și a pune concluzii în limba maternă. □

Codul de procedură penală

adoptat la 12 noiembrie 1968

modificat prin Legea nr. 141 din 5 noiembrie 1996

Articolul 7 — Limba în care se desfășoară procesul penal

În desfășurarea procesului penal se folosește limba română.

În fața organelor judiciare din unitățile administrativ-teritoriale locuite și de populație de altă naționalitate decît cea română, se asigură folosirea limbii materne a acelei populații.

Articolul 8 — Folosirea limbii oficiale prin traducător

Părților care nu vorbesc limba în care se desfășoară procesul penal li se asigură posibilitatea de a lua cunoștință de piesele dosarului și dreptul de a vorbi în instanță și a pune concluzii prin traducător.

Articolul 128 — Cazurile și procedura de folosire a experților

Cînd una din părți sau o altă persoană care urmează să fie ascultată nu cunoaște limba română, ori nu se poate exprima, iar organul de urmărire penală sau instanța de judecată nu are posibilitatea de a se înțelege cu aceasta, îi asigură folosirea unui interpret. În cursul judecății părțile pot fi asistate și de un interpret ales de ele.

Dispozițiile alineatului precedent se aplică în mod corespunzător și în cazul cînd unele dintre înscrisurile aflate în dosarul cauzei sau prezentate în instanță sînt redactate într-o altă limbă decît cea română. □

Legea învățământului Nr. 28 din 1978

CAPITOLUL III. ÎNVĂȚĂMÎNTUL ÎN LIMBILE NAȚIONALITĂȚILOR CONLOCUITOARE

Articolul 106

(1) În unitățile administrativ-teritoriale locuite și de populație de altă naționalitate decât cea română se organizează, în conformitate cu normele unitare de structură, unități de învățământ, secții, clase sau grupe cu predarea și în limbile naționalităților respective.

(2) La școlile profesionale, școlile de maiștri, cursurile de calificare și învățământul agrozootehnic de masă, care funcționează în aceste localități, activitățile didactice se pot desfășura și în limbile naționalităților conlocuitoare.

Articolul 109

La concursurile de admitere, organizate potrivit legii, candidații din rîndul naționalităților conlocuitoare au dreptul de a susține probele în limba naționalității lor la disciplinele pe care le-au studiat în această limbă. □

Declarația Frontului Salvării Naționale cu privire la drepturile minorităților naționale din România

6 ianuarie 1990

Revoluția din România, act istoric al întregului popor, al națiunii române și al minorităților naționale, atestă unitatea și solidaritatea tuturor fiilor patriei, dornici de libertate și democrație autentică. Sîngele vărsat în comun a arătat că politica de învrăjbire națională, bazată pe o practică șovină, de asimilare forțată, precum și încercări succesive de defăimare a Ungariei vecine și a maghiarilor din România, nu au reușit să înfrîngă încrederea, prietenia și unitatea dintre națiunea română și minoritățile naționale.

Frontul Salvării Naționale ia act cu satisfacție de declarația cuprinsă în Proclamația Uniunii Democratice Maghiare din România din 25 decembrie 1989 în

care se stipulează că această organizație se situează pe poziția respectării unității teritoriale și a suveranității naționale ale României, afirmării depline — pe principiile autonomiei locale — a tuturor naționalităților în strînsă colaborare cu poporul român și în cadrul statului român indivizibil.

Frontul Salvării Naționale condamnă cu hotărîre politica promovată de fosta dictatură față de minoritățile naționale și declară solemn că va realiza și garanta drepturile și libertățile individuale și colective ale tuturor minorităților naționale.

În programul său Frontul Salvării Naționale consideră incompatibilă cu caracterul democratic al revoluției săvîrșite, orice manifestare de naționalism, șovinism, de ațîtare a urii rasiale și politica de asuprire pe temei național.

Orice manifestare de exclusivism sau separatism național sau rasial contravine atît intereselor vitale ale națiunii române, cît și ale minorităților naționale deopotrivă. Conjugarea intereselor minoritare specifice cu cele ale națiunii majoritare este o condiție de bază a unei conviețuiri armonioase, a încrederii reciproce. Egalitatea reală, deplină în drepturi înseamnă, în același timp, și asumarea egală a obligațiilor care decurg din legile țării, precum și din normele morale bazate pe cele mai bune tradiții ale destinului comun multiseclar.

În politica sa față de minoritățile naționale, Frontul Salvării Naționale pornește de la principiul că democrația este una și indivizibilă. Nu poate exista democrație distinctă numai pentru români, sau numai pentru maghiari, sau pentru orice altă naționalitate.

În căutarea soluțiilor privind o așezare a raporturilor naționale în țara noastră, ne inspirăm din patrimoniul de gîndire umanistă, din experiența democratică europeană — în primul rînd din propriile tradiții, declarația Adunării Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 — cu hotărîrea de a da noi dimensiuni conviețuirii armonioase a tuturor colectivităților etnice.

Avînd în vedere trista moștenire lăsată de regimul dictatorial și pornind de la principiile enunțate mai sus, Frontul Salvării Naționale consideră necesară elaborarea unor garanții constituționale ale drepturilor și libertăților individuale și colective ale minorităților naționale.

Dorim să asigurăm dreptul minorităților naționale de a-și rezolva problemele politice, sociale și spirituale prin organisme lor democratice, prin reprezentanții lor trimiși, respectiv aleși în organele puterii, ale administrației, precum și în alte organisme ale societății civile.

În cadrul programului de asigurare a pluralismului și a democrației în țara noastră, minoritățile naționale vor avea posibilitatea realizării, fără nici o îngrădire, a tuturor aspirațiilor, atît din punctul de vedere al organizării, cît și al afirmării intereselor lor specifice.

Prin urmare, Frontul Salvării Naționale proclamă:

1. Recunoașterea și garantarea drepturilor și libertăților individuale și colective ale minorităților naționale prin noua Constituție a țării.

2. Elaborarea și adoptarea Legii minorităților naționale care să concretizeze prevederile Constituției. Legea urmează să fie adoptată de parlament cel târziu în 6 luni după intrarea în vigoare a noii Constituții.

3. Se vor lua măsuri, stabilite prin lege, pentru a asigura cadrul instituțional necesar exercitării drepturilor fundamentale ale minorităților, folosirea limbii materne, promovarea culturii naționale și apărarea identității etnice. În acest scop, se va institui și un minister al minorităților naționale.

Frontul Salvării Naționale consideră posibilă și justificată existența și desfășurarea normală a relațiilor minorităților naționale din România cu națiunile de care ele sînt legate prin comunitate de limbă, tradiții culturale și istorice. Aceste raporturi firești nu pot afecta loialitatea minorităților naționale față de patria lor, România democrată, dimpotrivă, aceste relații contribuie la adîncirea sentimentului de fidelitate față de patria lor comună.

Frontul Salvării Naționale își exprimă convingerea că așezarea pe baze noi a raporturilor etnice din România va crea un climat de încredere și prețuire reciprocă, va contribui la consolidarea prieteniei dintre națiunea română și minoritățile naționale, la unitatea dintre toți cetățenii țării, factor esențial al progresului și al propășirii României. □

Declarația Guvernului României cu privire la minoritățile naționale

20 noiembrie 1991

Prăbușirea regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Răsărit a permis ca numeroase nemulțumiri ale grupurilor minoritare, acumulate pe parcursul a decenii de dictatură, să iasă la lumină și să fie dezbătute public, atît în țările respective cît și la reuniunile internaționale organizate sub auspiciile C.S.C.E., ale Consiliului Europei, și ale altor organizații internaționale. O asemenea reuniune tocmai s-a încheiat, la Oslo, avînd tema „Instituțiile democratice și drepturile omului”. Guvernul român este conștient de importanța problemelor referitoare la minoritățile naționale, de încărcătura emoțională a dezbaterilor pe această temă, de speranțele pe care cetățenii români de altă origine etnică și le-au pus în procesul de democratizare a societății românești. Este indiscutabil că dificultățile de natură economică și socială împlinite pe parcursul acestei perioade de tranziție afectează în egală măsură pe cetățenii români, indiferent de originea lor etnică.

Avînd în vedere și experiența țărilor cu tradiții democratice, Guvernul este încrezător că procesul de tranziție către democrație și economia de piață în România, ca și în celelalte țări central și est-europene, creează condiții pentru soluționarea justă și a problemelor interesînd minoritățile etnice, lingvistice și religioase.

Încă la 22 decembrie 1989, autoritățile revoluționare și-au afirmat credința în caracterul inalienabil al drepturilor și libertăților cetățenești, în valoarea ființei umane și dreptul ei de a aspira la o existență demnă. Conceptul drepturilor omului, ca fundament al unei societăți democratice autentice, a devenit parte componentă a politicii Guvernului român, care este conștient că drepturile și obligațiile persoanelor aparținînd minorităților sînt o parte integrantă a drepturilor, obligațiilor și libertăților fundamentale pentru toți cetățenii. În consecință, Guvernul României s-a preocupat să asigure, în demersurile sale de instituire a statului de drept și de punere în aplicare a reformei economice și politice, drepturi egale tuturor cetățenilor țării și în acest cadru și persoanelor aparținînd minorităților la nivelul celor mai înalte standarde europene, înscrise în documentele C.S.C.E. și în alte documente internaționale la care statul român a subscris.

Exprimîndu-și hotărîrea de a respecta cu consecvență tratatele internaționale și de a îndeplini angajamentele asumate, Guvernul României reafirmă că politica și acțiunile sale în acest domeniu vor fi ghidate și în viitor de standardele europene în materie, de principiile și normele înscrise în Constituția României, de alte acte normative care vizează protecția și asigurarea drepturilor persoanelor aparținînd minorităților.

Drept urmare, Guvernul României va veghea, alături de celelalte instituții ale statului român, la respectarea egalității în drepturi a tuturor cetățenilor și a drepturilor persoanelor care fac parte din minorități, favorizînd păstrarea identității lor etnice, lingvistice, culturale și religioase. Aceste drepturi vor fi exercitate cu respectarea unității și integrității teritoriale a României, în condiții de loialitate față de statul român, a persoanelor care fac parte din minorități.

Guvernul român, fidel angajamentelor asumate prin documentele la care a subscris, asigură persoanelor care fac parte din minorități dreptul la învățătură în limba maternă, în conformitate cu reglementările legale, și de a folosi în mod liber limba maternă, libertatea de a profesa și practica propria lor religie, de a asigura educația religioasă și morală a copiilor lor, dreptul de a avea propria lor viață culturală, precum și propriile instituții culturale.

Se va asigura, de asemenea, protejarea și păstrarea bunurilor și valorilor care constituie patrimoniul cultural și istoric al minorităților, a monumentelor și obiectivelor istorice, culturale și religioase, legate de existența și viața lor pe teritoriul României, ele avînd același regim ca și protejarea și păstrarea patrimoniului național și ale monumentelor din întreaga țară.

Guvernul României va respecta dreptul persoanelor care fac parte din minorități de a avea acces neîngrădit la viața social-politică și economică a țării, în mod direct, ca și prin reprezentanții lor liber aleși sau desemnați în organele de stat, de a beneficia de posibilitățile materiale efective pe care le permite gradul de dezvoltare economică a României.

În conformitate cu tratatele semnate, în țara noastră este interzisă prin lege discriminarea, bazată pe rasă, origine etnică sau națională, rasială sau religioasă, iar autoritățile publice nu vor tolera, în nici o împrejurare, asemenea fapte. Persoanele aparținând minorităților aflate pe teritoriul României vor fi protejate împotriva oricărei acțiuni de asimilare forțată, ca și împotriva oricărei manifestări de exclusivism sau segregatie. Reamintind că legea penală pedepsește orice act de violență sau de instigare la asemenea acte îndreptate împotriva unor persoane sau grupuri pentru faptul că au o altă naționalitate sau origine etnică, Guvernul reafirmă că va acționa în toate împrejurările pentru aplicarea riguroasă a legii. Autoritățile publice vor încuraja, prin mijloace adecvate, cultivarea spiritului de toleranță și de înțelegere interetnică și vor denunța și combate, pe toate căile legale, ura națională, extremismul, rasismul și antisemitismul.

Totodată, Guvernul României urmărește ca exercitarea drepturilor inalienabile recunoscute și garantate persoanelor aparținând minorităților etnice, religioase și lingvistice să nu ducă la separarea sau izolarea minorităților de restul populației. Dimpotrivă, toate acestea trebuie să ofere acestor persoane posibilități egale cu ale celorlalți cetățeni, să le asigure egalitatea în fața legii și, în general, să le permită să devină o parte integrantă a societății. Pe această cale, vor fi create condițiile pentru creșterea armoniei sociale și concordiei între diversele segmente ale populației, valori indispensabile pentru supraviețuirea și prosperitatea oricărei societăți evolute, libere și democratice.

Guvernul României va continua să acționeze ca aceste opțiuni ferme să-și găsească reflectarea în legile și reglementările care se aplică pe întregul teritoriu al țării și va asigura ca ele să constituie o realitate, în condițiile democrației, respectării depline a drepturilor și libertăților omului și realizării statului de drept. □

Constituția din 21 noiembrie 1991

*intrată în vigoare în urma referendumului național
din 8 decembrie 1991*

TITLUL I

PRINCIPII GENERALE

Articolul 1 — Statul român

(1) România este sta național, suveran și independent, unitar și indivizibil.

Articolul 4 — Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului român.

(2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Articolul 6 — Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.

Articolul 11 — Dreptul internațional și dreptul intern

(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

TITLUL II

DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE

CAPITOLUL I

Articolul 16 — Egalitatea în drepturi

(1) Cetățenii sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

Articolul 20 — Tratatul internațional privind drepturile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanță între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale.

Articolul 21

(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

CAPITOLUL II

DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE

Articolul 23 — Libertatea individuală

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

Articolul 29 — Libertatea conștiinței

(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrins să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată: ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Culele religioase sînt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sînt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.

(5) Culele religioase sînt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și orfeline.

(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.

Articolul 30 — Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sînt inviolabile.

(7) Sînt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

Articolul 32 — Dreptul la învățătură

(3) Dreptul persoanelor aparținînd minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă sînt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.

(7) Statul asigură libertatea învățămîntului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățămîntul religios este organizat și garantat prin lege.

TITLUL III — AUTORITĂȚILE PUBLICE

CAPITOLUL I — PARLAMENTUL

SECȚIUNEA I — ORGANIZARE ȘI FUNCȚIONARE

Articolul 59 — Alegerea Camerelor

(2) Organizațiile cetățenilor aparținînd minorităților naționale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament au dreptul la cîte un loc de deputat, în condițiile legii electorale. Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați numai de o singură organizație.

CAPITOLUL VI — AUTORITATEA JUDECĂTOREASCĂ

Articolul 127 — Dreptul la interpret

(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii aparținând minorităților naționale, precum și persoanele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua la cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit. □

Legea administrației publice locale

Nr. 69 din 28 noiembrie 1991

Articolul 26

(2) Lucrările ședințelor se desfășoară în limba oficială a statului.

Articolul 30

În unitățile administrativ-teritoriale în care minoritățile naționale au o pondere însemnată, hotărârile se aduc la cunoștința cetățenilor și în limba acestora.

Articolul 54

În raporturile dintre cetățeni și autoritățile administrației publice locale se folosește limba română.

Cetățenii aparținând minorităților naționale, în raporturile lor cu autoritățile administrației publice locale și serviciile acestora, se pot adresa oral sau în scris și în limba lor maternă. Cererile și actele prezentate în scris vor fi însoțite de traducerea lor autenticată în limba română.

În cazul în care reprezentantul autorității publice sau funcționarul acesteia nu cunoaște limba minorității respective, se va folosi un interpret. □

Declarația Guvernului României

25 martie 1992

Guvernul României constată cu profundă preocupare prezența în câteva publicații editate în țara noastră a unor luări de poziții și manifestări cu caracter șovin sau antisemit. Guvernul dezaprobă și condamnă asemenea manifestări, precum și orice încercare de a promova prin mijloacele de presă din România accente extremiste, de factură legionară sau fascistă.

Astfel de atitudini sînt cu atît mai condamnable cu cît acele publicații se dedau la atacuri inacceptabile la persoană, inclusiv la adresa reprezentanților diplomatici ai unor țări cu care România întreține relații prietenești, atacuri pe care Guvernul le respinge în mod hotărît.

Aceste manifestări aruncă o umbră nemeritată asupra României și a poporului român, care au respins dintotdeauna atitudinile șovine, ura și violența, orice tendințe extremiste care aduc mari prejudicii țării, atentînd în esență la interesele sale naționale. Asemenea manifestări aduc grave prejudicii societății românești, cu atît mai mult cu cît ea se confruntă azi cu mari dificultăți, pentru a căror depășire este necesară angajarea și colaborarea tuturor forțelor politice realiste și responsabile din țara noastră.

Totodată, Guvernul României atrage atenția că manifestările de antisemitism din acele publicații, ca și orice tendințe extremiste care ar urmări reînvierea fascismului și a legionarismului sînt contrare Constituției țării, în care se declară că România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică sau religie și se interzice îndemnul la ură rasială și incitarea la discriminare între cetățenii țării.

Manifestările de orice fel cu caracter rasist reprezintă în mod evident un abuz în exercitarea dreptului constituțional la libertatea de expresie și de informare și, ca atare, este de datoria procuraturii să sesizeze organele de justiție pentru a lua măsurile prevăzute de lege în astfel de cazuri.

Guvernul României reafirmă hotărîrea sa de a respecta cu strictețe angajamentele asumate prin convențiile și documentele internaționale la care este parte și care vizează prevenirea, combaterea și pedepsirea discriminărilor bazate pe rasă, culoare, origine națională sau religie și va avea, în continuare, ca unul din obiectivele esențiale ale politicii sale, garantarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru cetățenii țării, fără deosebire de rasă, origine etnică, limbă sau religie.

Manifestările antisemite și extremiste sînt proprii unui număr infirm de cetățeni ai țării și prezintă poziții individuale și izolate. De aceea, Guvernul României își manifestă convingerea că întreaga societate românească le va respinge și nu va permite acte care contravin fundamental valorilor autentice ale democrației și ale statului de drept. □

Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului

Nr. 68 din 15 iulie 1992

Articolul 4

(1) Organizațiile cetățenilor aparținând unei minorități naționale, legal constituite, care nu au obținut în alegeri cel puțin un mandat de deputat sau de senator, au dreptul, împreună, potrivit art. 59, alin. (2) din Constituție, la un mandat de deputat, dacă au obținut, pe întreaga țară, un număr de voturi egal cu cel puțin 5% din numărul mediu de voturi valabil exprimate pe țară pentru alegerea unui deputat.

(2) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care participă la alegeri sînt echivalente juridic, în ce privește operațiunile electorale, cu partidele politice.

(3) Beneficiază de prevederile alineatului (1) și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care au participat la alegeri pe lista comună a acestor organizații; în acest caz, dacă nici un candidat de pe lista comună nu a fost ales, se va atribui pentru toate organizațiile care au propus lista un mandat de deputat, cu respectarea prevederilor alineatului (1).

(4) Prevederile alineatului (3) nu se aplică organizației cetățenilor aparținând minorităților naționale care a participat la alegeri pe lista comună cu un partid sau altă formațiune politică ori atît pe liste comune, potrivit alineatului (3), cît și pe liste exclusiv proprii.

(5) Mandatul de deputat atribuit potrivit alineatului (1) sau (3) se acordă peste numărul total de deputați rezultat din norma de reprezentare. □

Legea privind alegerile locale

nr. 70 din 26 noiembrie 1992

Articolul 105

În sensul prezentei legi, organizațiile legal constituite aparținând minorităților naționale sînt asimilate partidelor și formațiunilor politice. □

Declarația Ministerului Afacerilor Externe

23 decembrie 1992

Ministerul Afacerilor Externe salută adoptarea prin consens la sesiunea în curs a Adunării Generale a O.N.U., a rezoluției, coautorată de numeroase state, inclusiv România, prin care a fost aprobată „Declarația asupra drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice”.

Declarația constituie rezultatul unor eforturi perseverente depuse de-a lungul a 14 ani, în Comisia drepturilor omului și în Consiliul Economic și Social al O.N.U., pentru elaborarea unui instrument general acceptabil în care să fie formulate într-un mod cât mai clar drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice.

Prevederile Declarației constituie o sinteză a normelor dreptului internațional și a practicii mondiale în această materie, pornindu-se de la Pactele internaționale ale drepturilor omului, de la Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, precum și de la alte instrumente juridice internaționale.

Adoptarea prin consens a Declarației constituie un eveniment pozitiv de natură să contribuie la succesul eforturilor depuse pe numeroase planuri pentru promovarea și ocrotirea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice — parte integrantă a eforturilor internaționale de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Acest moment este concordant cu eforturile pe care România le-a făcut și le face pe plan național prin adoptarea noii sale Constituții, cât și a altor acte normative și măsuri administrative, pentru protecția drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice. Toate acestea reflectă conținutul Declarației care se referă la acele drepturi de care trebuie să se bucure persoanele aparținând minorităților naționale, pe care O.N.U. cere să le respecte toate statele.

Considerînd că această Declarație enunță standardele internaționale în materie, coautoratul României demonstrează asocierea țării noastre la aceste exigențe, ca și hotărîrea de a le aplica. □

Hotărîrea Guvernului României privind organizarea și funcționarea Consiliului pentru Minoritățile Naționale

Nr. 137 din 6 aprilie 1993

Avînd în vedere prevederile Constituției României referitoare la egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor și la recunoașterea și garantarea drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale,

ținînd seama de voința Guvernului României de a promova respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale, în conformitate cu standardele europene și internaționale în acest domeniu,

în vederea îmbunătățirii exercitării drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale din România, în conformitate cu prevederile Constituției României și ale legilor în vigoare,

Guvernul României hotărăște:

Articolul 1

Se constituie Consiliul pentru Minoritățile Naționale, organism consultativ al Guvernului României, coordonat de secretarul general al Guvernului.

Consiliul pentru Minoritățile Naționale are ca scop urmărirea problemelor specifice ale persoanelor aparținînd minorităților naționale și are în competență problemele cu caracter normativ, administrativ și financiar care se referă la exercitarea drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale în ceea ce privește păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, astfel cum sînt definite în Constituția României, în legislația în vigoare, precum și în tratatele și convențiile internaționale la care România este parte.

Articolul 2

Consiliul pentru Minoritățile Naționale este constituit din reprezentanți ai organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale din România, legal constituite la data alegerilor generale de la 27 septembrie 1992.

Din consiliu fac parte, de asemenea, reprezentanți, cu rang de secretar de stat sau director general, după caz, din cadrul următoarelor organe ale administrației publice centrale de specialitate:

- Ministerul Afacerilor Externe;
- Ministerul Justiției;
- Ministerul de Interne;

- Ministerul Apărării Naționale;
- Ministerul Finanțelor;
- Ministerul Culturii;
- Ministerul Învățământului;
- Ministerul Muncii și Protecției Sociale;
- Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului;
- Ministerul Tineretului și Sportului;
- Secretariatul de Stat pentru Culte;
- Departamentul pentru Administrație Publică Locală din cadrul Guvernului.

Secretariatul Consiliului pentru Minoritățile Naționale este asigurat de Secretariatul General al Guvernului.

Articolul 3

Consiliul pentru Minoritățile Naționale îndeplinește următoarele atribuții:

1. stabilește și menține contacte cu reprezentanții organizațiilor legal constituite ale persoanelor aparținând minorităților naționale;
2. face propuneri pentru elaborarea unor proiecte de legi și de hotărâri ale Guvernului, în vederea soluționării unor probleme ce intră în competența sa;
3. propune Guvernului sau, după caz, secretarului general al Guvernului, adoptarea de măsuri cu caracter administrativ, în scopul rezolvării, în condițiile legii, a unor probleme ce intră în competența sa;
4. informează Guvernul, de regulă trimestrial, cu privire la problemele discutate în cadrul consiliului;
5. menține legături permanente și colaborează cu autoritățile administrației publice locale, în vederea identificării problemelor specifice unităților administrativ-teritoriale, și urmărește rezolvarea acestora;
6. stabilește și menține legături cu organizații guvernamentale și neguvernamentale din străinătate și cu organisme internaționale interesate în problemele respectării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale;
7. avizează proiectele legilor, hotărârilor Guvernului și ordinelor miniștrilor ce au incidență asupra drepturilor și îndatoririlor persoanelor aparținând minorităților naționale;
8. primește și examinează cererile și sesizările adresate de către instituții, organizații sau persoane fizice, din domeniul său de activitate.

Articolul 4

Consiliul pentru Minoritățile Naționale se întrunește triînestrial sau ori de câte ori este nevoie.

Consiliul pentru Minoritățile Naționale își desfășoară lucrările în plen sau în comisii de lucru, conform regulamentului de funcționare, ce urmează a fi elaborat în termen de 60 de zile de la data adoptării prezentei hotărâri.

Articolul 5

În situația în care problemele examinate vizează problemele finanțelor publice, Guvernul, la propunerea fundamentată a Consiliului pentru Minoritățile Naționale, va putea adopta hotărâri în baza art. 17 din Legea nr. 10/1991 privind finanțele publice și a prevederilor din legea bugetară anuală.

Articolul 6

În termen de 5 zile de la intrarea în vigoare a prezentei hotărâri, conducătorii autorităților publice prevăzute la art. 2 vor desemna persoanele care vor face parte din Consiliul pentru Minoritățile Naționale.

În același termen, secretarul general al Guvernului va iniția consultări cu organizațiile legal constituite ale persoanelor aparținând minorităților naționale, în vederea desemnării reprezentanților acestora în Consiliul pentru Minoritățile Naționale.

Articolul 7

Secretariatul Consiliului pentru Minoritățile Naționale, prevăzut în art. 2 alin .3 din prezenta hotărâre, este numit prin ordin al secretarului general al Guvernului, în cadrul numărului de posturi aprobat pentru Secretariatul General al Guvernului.

Bugetul Secretariatului General al Guvernului se suplimentează cu sumele necesare desfășurării activității Consiliului pentru Minoritățile Naționale.

Articolul 8

Hotărîrea Guvernului nr. 860/1992 se modifică în mod corespunzător. □

Legea privind arborarea drapelului României, intonarea imnului național și folosirea sigiliilor cu stema României de către autoritățile și instituțiile publice

Nr. 75 din 1994

Articolul 4

Drapelul României poate fi arborat de persoane fizice la domiciliul sau reședința lor, precum și de persoane juridice, altele decât cele prevăzute la art .3, la sediile acestora.

Articolul 7

Drapelele altor state se pot arbora pe teritoriul României numai împreună cu drapelul național și numai cu prilejul vizitelor cu caracter oficial de stat, al unor festivități și reuniuni internaționale, pe clădiri oficiale și în locuri publice stabilite cu respectarea prezentei legi.

Articolul 14

Imnul național al altor state se intonează cu prilejul vizitelor, festivităților și ceremoniilor oficiale cu caracter internațional, împreună cu imnul național al României, înaintea acestuia. □

Legea învățământului

Nr. 84 din 1995

Articolul 8

(1) Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. În fiecare localitate se organizează și funcționează clase cu limba de predare română.

(2) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și de a putea fi instruite în această limbă sînt garantate, în condițiile prezentei legi.

(3) Studiul și însușirea în școală a limbii române, ca limbă oficială de stat, sînt obligatorii pentru toți cetățenii români, indiferent de naționalitate.

(4) Atît în învățământul de stat, cît și în cel particular, documentele școlare oficiale se întocmesc în limba română.

Articolul 9

(1) Planurile învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară. În învățământul primar religia este disciplină obligatorie, în învățământul gimnazial este opțională, iar în învățământul liceal și profesional, este facultativă. Elevul, cu acordul părintelui sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea.

(2) Cultele recunoscute oficial de stat pot solicita Ministerului Învățământului organizarea unui învățămînt specific, corespunzător necesităților de pregătire ale personalului de cult, numai pentru absolvenții învățământului gimnazial sau liceal, după caz. Ele răspund de elaborarea programelor de studii, care se aprobă de Secretariatul de Stat pentru Culte și de Ministerul Învățământului.

Articolul 12

(2) Organizarea și conținutul învățământului nu pot fi structurate după criterii exclusiviste și discriminatorii de ordin ideologic, politic, religios sau etnic. Nu sînt considerate a fi structurate după criterii exclusiviste și discriminatorii unitățile și instituțiile de învățămînt create din nevoi de ordin religios sau lingvistic, în care predarea corespunde alegerii părinților sau tutorilor legali instituți ai elevilor.

Articolul 22

(1) Studiile gimnaziale se încheie cu susținerea unui examen de capacitate, structurat pe baza unei metodologii elaborate de Ministerul Învățămîntului la următoarele discipline: Limba și literatura română, Matematică, Istoria românilor și Geografia României. Elevii aparținînd minorităților naționale care frecventează cursurile gimnaziale în limba maternă susțin și o probă la Limba și literatura maternă.[...]

Articolul 25

(4) Concursul de admitere în liceu constă din următoarele probe:

b) Limba și literatura maternă — scris, probă susținută de candidații care se înscriu la concursul de admitere pentru clase cu limbi de predare ale minorităților naționale.

Articolul 26

(1) Studiile liceale se încheie cu un examen de bacalaureat, diversificat în funcție de profilul liceului, de profilul clasei și de opțiunea elevului. Examenul de bacalaureat constă din susținerea următoarelor probe:

[...b) Limba și literatura maternă — scris și oral, pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale.[...]

d) Istoria românilor — oral.[...]

Articolul 41

(2) Integrarea școlară a copiilor cu cerințe educative speciale se realizează prin unități de învățămînt special, în grupe și clase speciale din unități preșcolare și școlare obișnuite, sau în unități de învățămînt obișnuite, inclusiv în unități cu predare în limbile minorităților naționale.[...]

Articolul 104

Învățămîntul particular funcționează potrivit legii dacă:

- a) este organizat și funcționează pe principiul non-profit;
- b) este organizat și funcționează pe principii nediscriminatorii și respinge ideile, curentele și atitudinile antidemocratice, xenofobe, șovine și rasiste;
- c) respectă standardele naționale. [...]

CAPITOLUL XII. ÎNVĂȚĂMÎNTUL PENTRU PERSOANELE APARTINÎND MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Articolul 118

Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă la toate nivelurile și formele de învățământ, în condițiile prezentei legi.

Articolul 119

(1) În funcție de necesitățile locale, se pot organiza la cerere, în condițiile legii, grupe, clase, secții sau școli cu predarea în limbile minorităților naționale.

(2) Alineatul (1) al acestui articol se va aplica fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale și predării în această limbă.

Articolul 120

(1) Limba și literatura română se predau în învățământul primar după programe de învățământ și manuale școlare elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă. În învățământul gimnazial și liceal, Limba și literatura română se predau după programe de învățământ și manuale școlare identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română.

(2) În învățământul gimnazial și liceal, Istoria românilor și Geografia României se predau în limba română, după programe și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română. Examinarea la aceste discipline se face în limba română. În învățământul primar, aceste discipline se predau în limba maternă.

(3) În programele și manualele de Istorie universală și Istoria românilor se vor reflecta istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial se introduce, la cerere, ca disciplină de studiu, Istoria și tradițiile minorității naționale, cu predare în limba maternă. Programele analitice și manualele la această disciplină sînt aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 121

Elevilor aparținând minorităților naționale care frecventează unități de învățământ cu predarea în limba română li se asigură, la cerere și în condițiile legii, ca disciplină de studiu, limba și literatura maternă, precum și istoria și tradițiile minorității respective.

Articolul 122

(1) În învățământul de stat profesional, liceal — tehnic, economic, administrativ, agricol, silvic, agronom — cît, și în învățământul postliceal, pregătirea de specialitate se face în limba română, asigurîndu-se, în funcție de posibilități, însușirea terminologiei de specialitate și în limba maternă.

(2) În învățământul medical universitar de stat, în cadrul secțiilor existente, pregătirea de specialitate se poate face în continuare în limba maternă, cu obligația însușirii terminologiei de specialitate în limba română.

Articolul 123

În învățământul universitar de stat se pot organiza, la cerere și în condițiile prezentei legi, grupe și secții cu predarea în limba maternă pentru pregătirea personalului necesar în activitatea didactică și cultural-artistică.

Articolul 124

În învățământul de toate gradele, concursurile de admitere și examenele de absolvire se susțin în limba română. Concursurile de admitere și examenele de absolvire pot fi susținute în limba maternă la școlile, clasele și specializările la care predarea se face în limba maternă respectivă, în condițiile prezentei legi.

Articolul 125

Ministerul Învățământului asigură, în limba de predare, pregătirea și perfecționarea personalului didactic, precum și manuale școlare și alte materiale didactice.

Articolul 126

În conducerea unităților și instituțiilor de învățământ în care există grupe, clase sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, se asigură o reprezentare proporțională a cadrelor didactice din rîndul minorităților, cu respectarea competenței profesionale. [...]

Articolul 154

(5) Candidatul la concursul pentru ocuparea unui post didactic cu predare în altă limbă decît aceea în care și-a făcut studiile superioare, susține, în fața unei comisii de specialitate, un test de cunoaștere a limbii în care urmează să facă predarea.[...]

Articolul 180

Asupra dreptului copilului minor de a urma școala în limba română sau în limba unei minorități naționale hotărăște părintele sau tutorele legal instituit. □

Tratat între Principalele Puteri Aliate și Asociate și România

semnat la Paris, la 9 decembrie 1919

Texte oficiale în engleză, franceză și italiană comunicate de Conferința Ambasadorilor. Înregistrarea acestui Tratat a avut loc la 21 iulie 1921.

CAPITOLUL ÎNȚII

Articolul întâi

România se angajează stipulațiile conținute în articolele 2–8 ale prezentului capitol să fie recunoscute ca legi fundamentale, și ca nici o lege, regulament sau acțiune oficială să nu fie în contradicție sau în opoziție cu aceste stipulații și ca nici o lege, regulament și acțiune oficială să nu prevaleze față de ele.

Articolul 2

Guvernul român se angajează să acorde tuturor locuitorilor deplină și întreagă protecție a vieții lor și a libertății lor, fără deosebire de naștere, naționalitate, limbă, rasă sau religie.

Toți locuitorii României vor avea dreptul la exercitarea liberă, atât publică cât și privată, a oricărei credințe, religii sau convingeri, a cărei practică nu va fi incompatibilă cu ordinea publică și bunele moravuri.

Articolul 3

Sub rezerva Tratatelor menționate mai jos, România recunoaște ca cetățeni român cu drepturi depline și fără nici o formalitate, orice persoană domiciliată, la data intrării în vigoare a prezentului Tratat, pe întregul teritoriu făcând parte din România, inclusiv pe teritoriile transferate ei prin Tratatul de pace cu Austria și cu Ungaria, sau teritoriile

care i-ar putea fi ulterior transferate, în afară de cazul când la aceea dată, respectiva persoană se poate prevala de o naționalitate alta decât naționalitatea austriacă sau ungară.

Totuși, cetățenii austrieci sau unguri, în vîrstă de peste optsprezece ani, vor avea dreptul, în condițiile prevăzute de numitele Tratatate, să opteze pentru orice altă naționalitate care le-ar fi deschisă. Opțiunea soțului atrage după sine pe cea a soției și opțiunea părinților atrage pe cele ale copiilor în vîrstă de sub optsprezece ani.

Persoanele care și-au exersat dreptul de opțiune de mai sus, vor trebui ca în următoarele douăsprezece luni să-și strămute domiciliul în Statul în favoarea căruia vor fi optat. Ele vor fi libere să-și păstreze bunurile imobiliare pe care le posedă pe teritoriul românesc. Ele își vor putea duce cu sine bunurile mobile de orice natură. Nu li se va impune de la sine nici un drept de ieșire.

Articolul 4

România recunoaște ca cetățeni români, cu drepturi depline și fără nici o formalitate, persoanele de naționalitate austriacă sau ungară, care s-au născut pe teritoriile care sînt transferate României prin Tratatatele de pace cu Austria și Ungaria, sau care îi vor putea fi transferate ulterior, din părinți domiciliind acolo, chiar dacă, la data intrării în vigoare a prezentului Tratat, ele însele nu domiciliază acolo.

Cu toate acestea, în cei doi ani care vor urma de la data intrării în vigoare a prezentului Tratat, aceste persoane vor putea declara în fața autorităților române competente din țara lor de reședință, că renunță la cetățenia română și atunci ele vor înceta de a mai fi considerate ca cetățeni români. În această privință, declarația soțului va avea valoare asupra soției, și cea a părinților va fi luată în considerare pentru copii în vîrstă de mai puțin de optsprezece ani.

Articolul 5

România se angajează să nu pună nici o piedică în calea exercitării dreptului de opțiune, prevăzut prin Tratatatele încheiate sau ce urmează a se încheia de către Puterile Aliate și Asociate cu Austria sau cu Ungaria și permițînd celor interesați să dobîndească sau nu naționalitatea română.

Articolul 6

Naționalitatea română se va dobîndi ca drept deplin prin simplul fapt al nașterii pe teritoriul român, de către orice persoană ce nu poate să se prevaleze de o altă naționalitate de naștere.

Articolul 7

România se angajează să recunoască ca cetățeni români, cu drepturi depline și fără nici o formalitate, pe evreii locuind în toate teritoriile României, și care nu pot să se prevaleze de nici o altă naționalitate.

Articolul 8

Toți cetățenii români vor fi egali în fața legii și se vor bucura de aceleași drepturi civile și politice, fără deosebire de rasă, limbă sau religie.

Deosebirea de religie, credință sau confesiune nu va trebui să dăuneze nici unui cetățean român în ceea ce privește drepturile de a se bucura de drepturile civile și politice, în special pentru admiterea în slujbe publice, funcții și onoruri sau exercitarea diferitelor profesii și meserii.

Nu se va legifera nici o restricție împotriva folosirii libere de către orice cetățean român a oricărei limbi, fie în relațiile private sau comerciale, fie în probleme de religie, de presă sau publicații de orice natură, fie în reuniunile publice.

În pofida stabilirii de către Guvernul român a unei limbi oficiale, se vor da înlesniri rezonabile cetățenilor români de altă limbă decât româna, pentru utilizarea limbii lor fie oral, fie în scris, în fața tribunalelor.

Articolul 9

Cetățenii români aparținând minorităților etnice, religioase sau de limbă se vor bucura de același tratament și de același garanții de drept și de fapt ca și ceilalți cetățeni români. Ei vor avea în special dreptul de a-și crea, conduce și controla propriile cheltuieli ale instituțiilor de binefacere, religioase sau sociale, ale școlilor și altor așezăminte de educație, cu dreptul de a folosi în cadrul lor, în mod liber, propria lor limbă și de a-și exercita liber religia.

Articolul 10

În materie de învățământ public, Guvernul român va acorda în orașele și districtele în care locuiește o proporție considerabilă de cetățeni români de altă limbă decât cea română, înlesniri adecvate pentru a asigura ca în școlile primare instrucția să fie oferită în propria lor limbă copiilor acestor cetățeni români. Această stipulare nu va împiedica Guvernul român de a face obligatorie învățarea limbii române în sus-numitele școli.

În orașele și în ținuturile în care locuiește o proporție considerabilă de cetățeni români aparținând minorităților etnice, religioase sau lingvistice, acestor minorități li se va asigura o parte echitabilă a beneficiului și afectarea sumelor, care ar putea fi atribuite din fondurile publice prin bugetul de Stat, bugetele municipale sau altele, în scopuri de educație, religie sau de binefacere.

Articolul 11

România consimte să acorde sub controlul Statului român, comunităților de secui și de sași, în Transilvania, autonomie locală în ceea ce privește chestiunile religioase și școlare.

Articolul 12

România consimte ca, în măsura în care stipulările din articolele precedente afectează unele persoane aparținând unor minorități de rasă, religie sau limbă, ca aceste stipulări să constituie obligații de interes internațional și vor fi puse sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără asentimentul majorității Consiliului Societății Națiunilor. Statele Unite ale Americii, Imperiul Britanic, Franța, Italia și Japonia se angajează să nu refuze asentimentul lor nici unei modificări a susnumitelor articole, care ar fi consimțită în forma legală de o majoritate a Consiliului Societății Națiunilor.

România consimte ca orice membru al Consiliului Societății Națiunilor să aibă dreptul să semnaleze atenției Consiliului orice infracțiune sau pericol de infracțiune la oricare din aceste obligații, și ca Consiliul să poată proceda de asemenea manieră și să dea asemenea instrucțiuni care îi vor părea adecvate și eficace în împrejurarea respectivă.

România consimte, de asemenea, ca, în caz de divergență de opinie asupra unor chestiuni de drept sau de fapt privitor la aceste articole între Guvernul român și oricare dintre Principalele Puteri Aliate și Asociate, sau oricare altă Putere, membră a Consiliului Societății Națiunilor, această divergență să fie considerată ca un diferend cu caracter internațional, conform termenilor articolului 14 al Pactului Societății Națiunilor. România consimte ca orice diferend de acest gen să fie, dacă cealaltă parte o cere, deferită Curții permanente de Justiție Internațională. Decizia Curții permanente va fi fără apel și va avea aceași forță și valoare ca și o decizie dată în virtutea articolului 13 din Pact.

CAPITOLUL II

Articolul 13

România se angajează să nu încheie nici un tratat, convenție sau acord, și să nu ia nici o măsură care ar împiedica-o să participe la orice convenție generală ce ar putea fi încheiată sub auspiciile Societății Națiunilor în vederea unui tratament echitabil al comerțului celorlalte State, în cursul unei perioade de cinci ani, începând cu intrarea în vigoare a prezentului Tratat.

România se angajează, de asemenea, să extinsă la toate Statele Aliate sau Asociate orice înlesnire sau privilegiu care ea ar putea, în cursul aceleiași perioade de cinci ani, s-o acorde, în materie de vamă, oricăruia dintre Statele cu care, începând cu luna august 1914, Statele Aliate sau Asociate au fost în război, sau oricărui alt Stat care, în virtutea articolului 222 al Tratatului cu Austria, ar avea cu aceste State, aranjamente vamale speciale.

[...] □

(traducere neoficială)

Tratat de pace între Puterile Aliate și Asociate și Ungaria Protocol și declarațiuni

din 4 iulie 1920, Trianon

Articolul 47

România recunoaște și confirmă față de Ungaria angajamentul de a consimți la inserțiunea într-un Tratat cu Principalele Puteri Aliate și Asociate a unor dispozițiuni pe care aceste puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în România interesele locuitorilor ce se deosebesc prin rasă, limbă sau religie de majoritatea populațiunii, precum și pentru a ocroti libertatea transiului și a aplica un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

Proporția și natura sarcinelor financiare ale Ungariei pe care România va avea să le ia pe seama sa pentru teritoriul pus sub suveranitatea ei vor fi fixate conform articolul 186, Partea IX (Clauze financiare), a Tratatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile care n-ar fi regulate prin Tratatul de față și care ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu. □

Convenție* între Regatul României și Regatul Iugoslaviei, relativ la Regulamentul școlilor primare minoritare din Banat

semnată la Belgrad, la 10 martie 1933

Text oficial francez comunicat de delegatul permanent al Regatului Iugoslaviei pe lângă Societatea Națiunilor. Înregistrarea acestei convenții a avut loc la 3 martie 1934

Majestatea Sa Regele Iugoslaviei
și Majestatea Sa Regele României,

În dorința de a reglementa între Regatul Iugoslaviei și Regatul României chestiunea privitoare la școlile primare minoritare sîrbo-croate din Banatul Românesc, precum și școlile minoritare românești din Banatul Iugoslav,

Au hotărît să încheie o convenție în acest scop și-au numit ca plenipotențieri ai lor, reprezentînd pe Majestatea Sa Regele Iugoslaviei:

Domnul Bogoljub D. JEVTIĆ, ministru al afacerilor străine;
pe Majestatea Sa Regele României:

Domnul Alexandru N. IACOVACU, ministru plenipotențiar, director în Ministerul Afacerilor Străine la București;

Care după ce și-au comunicat deplinele puteri, găsite în formă bună și legală, au căzut de acord asupra următoarelor dispoziții:

Articolul întâi

Școlile primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc, precum și școlile primare minoritare românești din Banatul Iugoslav vor fi școli publice de Stat, conform legilor și regulamentelor școlare în vigoare în Regatul României, respectiv în Regatul Iugoslaviei.

Articolul 2

În școlile primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc și în școlile primare minoritare românești din Banatul Iugoslav limba de predare va fi limba sîrbo-croată, respectiv limba română. Începînd cu al treilea an se va preda limba română, respectiv limba sîrbo-croată ca obiect de studiu șase ore pe săptămînă și trei ore pe săptămînă vor fi, în plus, folosite pentru predarea în limba română, respectiv în limba sîrbo-croată a istoriei și geografiei române, respectiv Iugoslave.

Articolul 3

Învățătorii școlilor primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc precum și învățătorii școlilor primare minoritare românești din Banatul Iugoslav vor trebui să fie de aceeași confesiune și limbă cu majoritatea elevilor, dar de cetățenie română respectiv Iugoslavă.

Articolul 4

În școlile de toate categoriile, învățămîntul religiei cu materia conformă programei de învățămînt stabilite, se va face în limba maternă a elevilor de către preoți, numiți de autoritatea competentă de Stat, conform cu propunerii autorității ecleziastice.

Dacă nu există preot în localitate sau dacă acesta este împiedicat, religia va fi predată de învățător.

Programa analitică a acestui obiect de studiu se va stabili de Ministerul Instrucțiunii Publice de acord cu autoritatea ecleziastică.

Articolul 5

În localitățile unde vor fi douăzeci de sîrbo-croați, respectiv români, în vîrstă de a frecventa școala, se va crea o școală primară minoritară cu un învățător.

Cererea pentru înființarea școlii se va face de către părinții copiilor, iar naționalitatea copiilor va fi stabilită pe baza declarației părinților sau a tutorilor.

Articolul 6

Cele două guverne se vor îngriji să pregătească un număr suficient de învățători calificați, a căror limbă maternă să fie limba sîrbo-croată, respectiv limba română, pentru învățămîntul din școlile primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc, respectiv pentru învățămîntul din școlile primare minoritare românești din Banatul iugoslav.

Pînă în momentul la care toate posturile vacante din școlile sîrbo-croate din Banatul românesc vor fi prevăzute cu învățători care să-și fi terminat studiile în Școli normale din România, precum și atunci cînd posturile vacante din școlile publice românești din Banatul iugoslav vor fi prevăzute cu învățători care își vor fi absolvit cursurile școlilor normale din Iugoslavia, învățătorii cetățeni români, respectiv iugoslavi care vor fi terminat cursurile școlilor normale din Iugoslavia, respectiv din România, vor fi admiși să predea în aceste școli. Acești învățători vor fi supuși unui examen suplimentar de studii naționale într-un interval de trei ani și un an mai tîrziu, la un examen practic, în urma cărora ei vor obține toate drepturile de care beneficiază învățătorii calificați definitiv.

Învățătorii din școlile primare sîrbo-croate din Banatul românesc și învățătorii din școlile primare românești din Banatul iugoslav care au absolvit cursurile Școlii normale înainte de 1 noiembrie 1918 sub vechiul regim austro-ungar și care au trecut examenul de studii naționale, vor fi confirmați definitiv, indiferent dacă au intrat în învățămînt după această dată.

Articolul 7

Numirile învățătorilor școlilor primare minoritare sîrbo-croate din Banatul românesc și ale profesorilor Școlii normale din Timișoara, precum și numirile învățătorilor școlilor primare minoritare românești din Banatul iugoslav și ale profesorilor Școlii normale din Vârșeț vor fi plătiți de guvernele statelor respective conform cu prescripțiile legilor lor.

Dacă este vorba de o comună cu populație mixtă, comuna este obligată să dea clădire și mobilier și să întrețină școala; cheltuielile vor fi repartizate populației în mod proporțional cu numărul și cu impozitele plătite de locuitorii interesați.

În localitățile în care minoritatea, în pofida numărului de copii suficient pentru a crea o școală, nu posedă școală, neavînd clădire sau învățător, provizoriu, elevii vor putea frecventa școala de stat. Dar dacă numărul elevilor de vîrstă școlară este inferior celui necesar pentru crearea unei școli primare a minorităților sîrbo-croate, respectiv române, elevii sînt obligați să frecventeze școala primară română, respectiv școala de Stat iugoslavă.

Articolul 8

Pentru pregătirea viitorilor învățători vor fi numiți un număr necesar de profesori la școlile normale din Timișoara și din Vârșeț care vor preda în limba sîrbo-croată, respectiv în limba română cursurile următoare: limba și literatura sîrbo-croată, respectiv română, religia, didactica, metodică, cîntul religios și exercițiile practice.

Profesorii pentru aceste cursuri la Școala normală din Timișoara vor fi aleși în primul rînd dintre cetățenii români, dar de naționalitate sîrbo-croată. Pentru aceste cursuri la Școala normală din Vârșeț, profesorii vor fi aleși mai întîi dintre cetățenii Regatului Iugoslaviei, dar de naționalitate română.

În lipsă de astfel de profesori, cele două guverne respective vor angaja provizoriu prin contract, profesori luați dintre cetățenii calificați din Iugoslavia, respectiv din România.

Elevii Școlii normale din Timișoara și din Vârșeț vor trebui să fie cetățeni români, respectiv iugoslavi, care cunosc limba română, respectiv limba sîrbo-croată și să fie de aceeași confesiune cu minoritatea sîrbo-croată, respectiv română.

În vederea pregătirii elevilor destinați Școlii normale din Timișoara, respectiv Școlii normale din Vârșeț, se va crea o catedră de învățămînt facultativ de limbă sîrbo-croată, respectiv română în primele patru clase de liceu din Timișoara și Vârșeț.

Articolul 9

Atîta timp cît învățătorii calificați pentru școlile primare ale minorității sîrbo-croate din Banatul românesc, respectiv ale minorității române din Banatul iugoslav nu vor fi pregătiți în număr suficient, Ministerele Instrucțiunii Publice ale Regatelor respective se obligă să angajeze, prin contract, numărul de învățători necesari.

Acești învățători trebuie aleși dintre cetățenii iugoslavi pentru Banatul român și printre cetățenii români pentru Banatul iugoslav.

Articolul 10

În vederea completării și menținerii cadrului necesar pentru școlile primare ale minorității sîrbo-croate din Banatul român, respectiv ale minorității românești din Banatul iugoslav, și în caz de nevoie, Guvernul iugoslav va ajuta elevii aleși printre cei ai Școlii normale din Vârșeț de naționalitate română, cetățeni iugoslavi, iar Guvernul român va ajuta elevii aleși printre cei de la Școala normală din Timișoara de naționalitate iugoslavă, cetățeni români.

Articolul 11

Cele două guverne respective vor avea dreptul de a pregăti cărți didactice pentru școlile primare ale minorității sîrbo-croate din Banatul românesc, respectiv ale minorității române din Banatul iugoslav. Pentru pregătirea acestor cărți ei vor putea consulta pentru materiile laice, experți sîrbo-croați, respectiv români, și pentru manualele de predare a religiei, autoritățile eclesiastice respective.

Articolul 12

În comunele unde există două școli, iugoslavă și română, bugetele precum și direcțiunile școlilor vor fi separate și vor avea comitete școlare care vor stabili și vor executa bugetele, conform cu prescripțiile legilor în vigoare.

Școlile primare sîrbo-croate din Banatul românesc precum și școlile românești din Banatul iugoslav vor fi reprezentate, în mod obligatoriu, de către delegatul lor la comitetul școlar regional. Acest delegat va fi ales în același mod cu ceilalți membri eligibili ai acestui comitet.

Articolul 13

Școlile particulare confesionale sîrbo-croate care există conform legii române din 22 decembrie 1925 vor fi menținute la cererea părinților și a reprezentanților autorităților competente actuale. Vor putea fi create noi școli particulare confesionale, întreținute de autoritatea ecleziastică competentă pe întreg teritoriul Banatului românesc, inclusiv cel din Klissura, conform cu legile în vigoare în România.

Sîrbo-croații din Banatul românesc, respectiv Români din Banatul iugoslav, inclusiv cei ce locuiesc pe teritoriul Klissura, vor putea, dacă le convine, să creeze și să-și conducă pe propria lor cheltuială, școli minoritare private (particulare) de învățămînt primar. Predarea în aceste școli se va face în limba maternă a elevilor. Aceste școli vor fi sub controlul direct al Statului și vor avea drept la publicitate.

Examenele elevilor se vor face de către proprii învățători și certificatele eliberate de aceștia vor fi valabile și echivalente celor de la școlile de Stat.

Articolul 14

Orice grupare de Sîrbo-Croați în Banatul românesc, respectiv orice grupare de Români în Banatul iugoslav, care dorește să înființeze o școală primară minoritară particulară trebuie să constituie o comună școlară.

Fiecare comună școlară își are propriul comitet școlar compus din zece membri aleși la adunarea părinților elevilor dintre părinții elevilor și alte persoane.

După reuniune, comitetul școlar se întrunește și alege președintele, casierul și secretarul. Președintele les informează asupra acestui fapt comuna politică, și îi înmînează toate documentele referitoare la alegeri. Începînd cu acea zi,

dacă nu se formulează nici o obiecție asupra corectitudinii alegerii, comitetul școlar își ia în primire toate funcțiile ce îi sînt impuse de către această înțelegere, ca și de regulamentele școlare în vigoare.

Articolul 15

În afara îndeplinirii obligațiunilor prescrise prin legile în vigoare, competența comitetului școlar se întinde și asupra următoarelor:

1. Să asigure școlii clădirea, mobilierul, materialul didactic și tot ceea ce este necesar pentru funcționarea regulată a școlii;
2. Să pregătească datele asupra numărului de elevi de vîrstă școlară și să întreprindă pe lîngă Ministrul Instrucțiunii Publice, demersurile necesare pentru obținerea autorizației de a deschide școala conform prescrierilor prezentei convenții;
3. Să aleagă învățătorii și să ceară aprobarea necesară Ministerului Instrucțiunii Publice;
4. Plata învățătorilor numiți nu poate fi inferioare a celei primite de învățătorii de Stat, ca de altfel plata întregului personal școlar;
5. Aplicarea măsurilor disciplinare în primă instanță în privința corpului profesoral (de învățători);
6. Întreținerea școlii, a clădirilor școlare, precum și stabilirea bugetului școlar;
7. Să asigure școlii, directorului său și personalului care locuiește în imobilul școlar combustibilul necesar;
8. Să înscrie elevii noi la începutul fiecărui an școlar și să prezinte această listă Ministerului Instrucțiunii Publice;
9. Transcrierea imobilelor școlare în registrele funciare instituite în tribunalele competente;
10. Să vegheze ca nici unul din imobilele școlare să nu poată fi înstrăinat sau ipotecat în alte scopuri, decît cele prevăzute prin legile în vigoare și fără aprobarea Ministrului Instrucțiunii Publice;
11. Să prezinte Ministerului Instrucțiunii Publice, la începutul anului școlar, lista comitetului școlar.

Articolul 16

Învățătorii școlilor minoritare particulare trebuie să fie cetățeni ai Regatului României, respectiv ai Regatului Iugoslaviei și să aibă aceleași calificări cu învățătorii din școlile primare publice.

În lipsa acestor învățători, în decursul primilor cinci ani, atîta timp cît durează pregătirea unui personal calificat pentru învățămînt, se pot angaja prin contract în școlile minoritare particulare, cu aprobarea Ministerului Instrucțiunii publice, învățători care să posede calificarea necesară. Acești învățători sînt obligați ca în

termen de trei ani să susțină examenul grupului de materii naționale (limba de Stat, literatura, istoria și geografia) în fața unei comisii și conform programului determinat de Ministerul Instrucțiunii Publice și, după aceea, în termen de un an, examenul practic de învățător.

Pentru a facilita aceste examene, Ministerul Instrucțiunii publice va putea organiza cursuri de vacanță cu frecvență obligatorie pentru toți învățătorii angajați prin contract. Învățătorii din școlile minoritare particulare sînt obligați să predea conform programei prescrise pentru acest fel de școli și să respecte toate reglementările și indicațiile în vigoare pentru școlile primare publice în general.

Directorul școlii, propus de comitetul școlar și confirmat de ministrul Instrucțiunii publice, are sarcina de a întreține întreaga corespondență cu Ministerul Instrucțiunii publice.

Articolul 17

La cererea comitetelor școlare se vor putea crea grădinițe cu limba de predare sîrbo-croată, respectiv română, dacă numărul de copii fixat prin prezenta convenție este asigurat.

Articolul 18

În cazurile în care învățătorii de naționalitate sîrbo-croată care predau în școlile confesionale sîrbo-croate din Banatul românesc și autorizați în prealabil de autoritatea ecleziastică competentă vor trece în serviciul școlilor române de Stat, ei se vor bucura de tratamentul și indemnizațiile de care se bucură învățătorii de Stat în România. Anii de serviciu prestați în școlile confesionale le vor fi calculați pentru avansare și pentru drepturile la pensie conform cu legile în vigoare în România.

Articolul 19

Prezenta convenție va intra în vigoare după schimbarea instrumentelor de ratificare de către guvernele repective.

De bună credință, plenipotențiarilor respectivi au semnat prezenta convenție și au aplicat sigiliile (ștampilele). □

*Făcut la Belgrad, în original, dublu, în franceză la
10 martie 1933*

Notă:

* Schimbul de ratificări a avut loc la București la 26 septembrie 1933.

Carta Organizației Națiunilor Unite (O.N.U.)

semnată la San Francisco, la 26 iunie 1945

*România a acceptat Carta O.N.U. la 14 decembrie 1955
și a fost admisă în O.N.U. în aceeași zi*

SCOPURI ȘI PRINCIPII

Articolul 1

Scopurile Națiunilor Unite sînt următoarele:

[...]

3. Să realizeze cooperarea internațională [...] în promovarea și încurajarea respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie. □

Tratatul de pace între România și Puterile Aliate și Asociate

semnat la Paris la 10 februarie 1947

România a ratificat Tratatul prin Decretul 1786 din 25 august 1947

PARTEA II

CLAUZE POLITICE

SECȚIUNEA I

Articolul 3

1. România va lua toate măsurile necesare pentru a asigura tuturor persoanelor de sub jurisdicția română, fără deosebire de rasă, de sex, de limbă sau de religie, folosința drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv

libertatea de exprimare, libertatea presei și de publicare, libertatea cultului, libertatea de opinie politică și de întrunire publică.

2. România se obligă de asemenea ca legile în vigoare în România să nu stabilească sau să nu implice, în conținutul sau în aplicarea lor, vreo discriminare între persoane de cetățenie română, pe temeiul rasei, sexului, limbii sau religiei lor, fie în ce privește persoana lor, bunurile, interesele comerciale, profesionale sau financiare, statutul personal, drepturile politice sau civile, fie în orice altă materie.

Articolul 4

România, care, în conformitate cu Convențiunea de Armistițiu, a luat măsuri pentru eliberarea, fără deosebire de cetățenie și naționalitate, a tuturor persoanelor deținute din cauza activității lor în favoarea Națiunilor Unite sau din cauza simpatiei lor pentru acestea sau din cauza originii lor rasiale și pentru abrogarea legislației discriminatorii și a restricțiilor impuse prin ea, va completa aceste dispozițiuni, nu va lua în viitor nici o măsură și nu va edita vreo lege care ar fi incompatibilă cu scopurile enunțate în acest articol. □

Declarația Universală a Drepturilor Omului

adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la 10 decembrie 1948

Articolul 2

Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.

Articolul 7

Toți oamenii sînt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Articolul 16

1. Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul și femeia, fără nici o restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători

și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei.

Articolul 26

2. [...] El [învățămintul] trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța, prietenia între toate popoarele și toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii. □

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Adoptată la Roma, 4 noiembrie 1950

Guvernele semnatare, Membre ale Consiliului Europei,

Luînd în considerație Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948;

Considerînd că această Declarație tinde să asigure recunoașterea și aplicarea universală și efectivă a drepturilor pe care ea le enunță;

Considerînd că scopul Consiliului Europei este acela de a realiza o uniune mai strînsă între Membrii săi, și că unul dintre mijloacele pentru a atinge acest scop este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

Reafirmîndu-și profundul atașament față de aceste libertăți fundamentale care constituie însăși temelia dreptății și păcii în lume și a căror menținere se bazează esențialmente, pe de o parte, pe un regim politic cu adevărat democratic și, pe de altă parte, pe o concepție comună și un respect comun al drepturilor omului din care aceste libertăți decurg;

Hotărîte, în calitatea lor de guverne ale unor state europene animate de același spirit și posedînd un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respectare a libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri menite să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația universală,

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Înaltele Părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.

Articolul 5

(2) Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

Articolul 6

(3) Orice acuzat are dreptul în special:

a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

e. să ceară a fi asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită în timpul ședinței de judecată.

Articolul 9

(1) Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept presupune libertatea de a schimba religia sau convingerea, cât și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățămînt, practici și îndeplinirea riturilor.

(2) Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate forma obiectul altor restricții decît acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protecția drepturilor și libertăților altuia.

Articolul 14

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute în prezenta Convenție trebuie să fie asigurată, fără vreo deosebire întemeindu-se în special pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație. □

Primul protocol adițional la Convenție

Adoptat la Paris, 20 martie 1952

Statele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Hotărîte să ia măsuri de natură să asigure garantarea colectivă a drepturilor și libertăților, altele decît cele care sînt deja înscrise în Titlul I al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 2

Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și învățămîntului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățămînt conform convingerilor lor religioase și filozofice. □

Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățămîntului

*adoptată de Conferința generală a U.N.E.S.C.O.,
la Paris, la 14 decembrie 1960*

România a ratificat Convenția prin Decretul nr. 149 din 2 aprilie 1964

Articolul 1

1. În sensul prezentei convenții, termenul de „discriminare” cuprinde orice distincție, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică, sau orice altă opinie, origine națională sau socială, situație economică sau naștere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățămîntul și mai ales:

- a) – Înlăturarea unei persoane sau unui grup de la accesul la diversele tipuri sau grade de învățămînt;
- b) – Limitarea la un nivel inferior a educației unei persoane sau a unui grup;
- c) – Sub rezerva celor stabilite în art. 2 al prezentei Convenții, instituirea sau menținerea unor sisteme sau instituții de învățămînt separate pentru persoane sau grupuri; sau
- d) – Plasarea unei persoane sau unui grup într-o situație incompatibilă cu demnitatea umană.

2. În sensul prezentei Convenții, cuvîntul „învățămînt” se referă la diverse tipuri și diferite grade de învățămînt și cuprinde accesul la învățămînt, nivelul și calitatea sa, precum și condițiile în care este predat.

Articolul 2

În cazul cînd sînt admise de către State, situațiile următoare nu sînt considerate că ar constitui discriminări în sensul articolului 1 al prezentei Convenții:

a) – Crearea sau menținerea de sisteme sau de instituții de învățământ separate pentru elevii de cele două sexe, când aceste sisteme sau instituții prezintă înlesniri echivalente de acces la învățământ, dispun de cadre didactice cu aceeași calitate, și permit să se urmeze aceleași programe de studii sau programe de studii echivalente;

b) – Crearea sau menținerea, din motive de ordin religios sau lingvistic, de sisteme sau instituții separate în care se predă un învățământ care corespunde alegerii părinților sau tutorilor legali ai elevilor, dacă adeziunea la aceste sisteme sau frecventarea acestor instituții rămâne facultativă și dacă învățământul predat este în conformitate cu normele care ar fi putut fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente, în special pentru învățământul de același grad;

c) – Crearea sau menținerea de instituții de învățământ particulare, dacă aceste instituții au drept obiect nu asigurarea excluderii unui grup oarecare, ci sporirea posibilităților de învățământ pe care le oferă puterea publică, dacă funcționarea lor corespunde acestui țel și dacă învățământul predat este conform cu normele care ar fi putut fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente, în special pentru învățământul de același grad.

Articolul 3

În scopul de a elimina sau preveni orice discriminare în sensul prezentei Convenții, Statele Participante își iau angajamentul:

a) – să abroge orice dispoziții legislative și administrative și să pună capăt oricăror practici administrative care ar comporta o discriminare în domeniul învățământului;

b) – să ia măsurile necesare, la nevoie pe cale legislativă, pentru a nu se face nici o discriminare la admiterea elevilor în instituțiile de învățământ;

c) – să nu admită, în ceea ce privește cheltuielile de școlarizare, atribuirea de burse sau orice alte forme de ajutorare a elevilor, acordarea de autorizații sau înlesniri care pot fi necesare pentru urmarea studiilor în străinătate, nici o diferență de tratament între naționali din partea autorităților, afară de cele care se bazează pe merite sau pe nevoi;

d) – să nu admită, în cazul unui ajutor eventual, dat sub orice formă, de către autoritățile publice instituțiilor de învățământ, nici o preferință sau restricție bazate exclusiv pe faptul că elevii aparțin unui grup determinat.

[...]

Articolul 4

Statele Participante la prezenta Convenție își iau în plus angajamentul să formuleze, să dezvolte și să aplice o politică națională menită să promoveze prin metode adaptate circumstanțelor și obiceiurilor naționale, egalitatea de posibilități și de tratament în domeniul învățământului și mai ales:

a) – să instituie învățământul primar obligatoriu și gratuit; să generalizeze și facă accesibil pentru toți învățământul mediu sub diversele sale forme; să facă accesibil pentru toți, în funcție de capacitățile fiecăruia, în condiții de egalitate deplină, învățământul superior; să asigure executarea de către toți a obligației școlare prevăzute de lege;

b) – să asigure în toate instituțiile de învățământ public de același grad un învățământ de același nivel și condiții echivalente în ceea ce privește calitatea învățământului predat;

c) – să încurajeze și să intensifice prin mijloace adecvate, educația persoanelor care n-au urmat învățământul primar sau care nu l-au dus până la capăt și să le permită să-și urmeze studiile în funcție de aptitudinile lor;

d) – să asigure fără discriminare pregătirea pentru profesiunea didactică.

Articolul 5

1. Statele Participante la prezenta Convenție convin:

a) – că educația trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității umane și întărirea respectului drepturilor omului și a libertăților fundamentale și că ea trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale sau religioase precum și dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii;

b) – că este necesar să se respecte libertatea părinților și, dacă este cazul a tutorilor legali: 1. să aleagă pentru copiii lor instituții de învățământ altele decât acelea ale Statului, dar corespunzătoare normelor minime care pot fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente; și 2. să asigure, conform modalităților de aplicare proprii legislației fiecărui Stat, educația religioasă și morală a copiilor în conformitate cu propriile lor convingeri; de asemenea, nici o persoană sau nici un grup nu trebuie să fie constrânse să primească o instrucție religioasă incompatibilă cu convingerile lor;

c) – că este necesar să se recunoască membrilor minorităților naționale dreptul de a exercita activități educative proprii, inclusiv de a deschide școli și, conform cu politica fiecărui Stat, în materie de educație, de a utiliza sau preda în propria lor limbă, însă cu condiția ca:

i) acest drept să nu fie exercitat într-un mod care să împiedice pe membrii minorităților de a înțelege limba și cultura întregii colectivități și de a lua parte la activitățile ei sau care ar compromite suveranitatea națională;

ii) nivelul învățăturii predate în aceste școli să nu fie inferior nivelului general prescris sau aprobat de către autoritățile competente; și

iii) frecventarea acestor școli să fie facultativă.

2. Statele participante la prezenta Convenție se obligă să ia toate măsurile necesare pentru asigurarea aplicării principiilor enunțate în paragraful 1 al prezentului articol. □

Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială

adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la 21 decembrie 1965

România a aderat la Convenție prin

Decretul nr. 345 din 14 iulie 1970

Preambul

Statele părți la prezenta convenție,

Considerînd că la baza Cartei Națiunilor Unite stau principiile demnității și egalității tuturor ființelor umane și că toate statele membre s-au angajat să acționeze atît împreună cît și separat, în cooperare cu Organizația, pentru înfăptuirea unuia din scopurile Națiunilor Unite, anume de a dezvolta și încuraja respectarea universală și efectivă a drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie,

Considerînd că Declarația Universală a drepturilor omului proclamă că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi și că fiecare poate să se prevaleze de toate drepturile și de toate libertățile care sînt enunțate în declarație, fără nici o deosebire, mai ales de rasă, de culoare sau de origine națională,

[...]

Reafirmînd că discriminarea între ființele umane pentru motive de rasă, culoare sau origine etnică este un obstacol în calea relațiilor pașnice de prietenie între națiuni, fiind susceptibilă să tulbure pacea și securitatea popoarelor, precum și coexistența armonioasă a persoanelor în șinul aceluiași stat. [...]

PARTEA ÎNTÎI

Articolul 1

1. În prezenta convenție, expresia „discriminare rasială” are în vedere orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoașterea, folosința sau exercitarea în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alt domeniu al vieții publice.

2. Prezenta convenție nu se aplică deosebirilor, excluderilor, restricțiilor sau preferințelor stabilite de către un stat parte la convenție, după cum este vorba de cetățenii săi sau de străini.

3. Nici o dispoziție a prezentei convenții nu poate fi interpretată ca afectând, în vreun fel, dispozițiile legislative ale statelor părți la convenție, în ceea ce privește naționalitatea, cetățenia sau naturalizarea, cu condiția ca aceste dispoziții să nu fie discriminatorii față de o anumită naționalitate.

4. Măsurile speciale luate cu singurul scop de a se asigura cum se cuvine progresul unor grupuri rasiale sau etnice sau unor indivizi avînd nevoie de protecția care poate fi necesară pentru a le garanta folosința și exercitarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în condiții de egalitate nu sînt considerate ca măsuri de discriminare rasială, cu condiția totuși ca ele să nu aibă drept efect menținerea de drepturi distincte pentru grupuri rasiale diferite și ca ele să nu fie menținute în vigoare după realizarea scopurilor pentru care au fost adoptate.

Articolul 2

1. Statele părți condamnă discriminarea rasială și se angajează să continue, prin toate mijloacele potrivite și fără întârziere, o politică menită să elimine orice formă de discriminare rasială, să favorizeze înțelegerea între toate rasele și în acest scop:

a) – fiecare stat parte se angajează să nu recurgă la acte sau practici de discriminare rasială împotriva unor persoane, grupuri de persoane sau instituții și să facă în așa fel încît toate autoritățile publice și instituțiile publice, naționale și locale, să se conformeze acestei obligații;

b) – fiecare stat parte se angajează să nu încurajeze, să nu apere și să nu sprijine discriminarea rasială practică de vreo persoană sau organizație, oricare ar fi ea;

c) – fiecare stat parte trebuie să ia măsuri eficace pentru a reexamina politica guvernamentală națională și locală și pentru a modifica, abroga sau anula orice lege și orice reglementare avînd drept efect crearea discriminării rasiale sau perpetuarea ei, acolo unde există;

d) – fiecare stat parte trebuie, prin toate mijloacele corespunzătoare, inclusiv, dacă împrejurările o cer, prin măsuri legislative, să interzică discriminarea rasială practică de persoane, de grupuri sau de organizații și să-i pună capăt;

e) – fiecare stat parte se angajează să favorizeze, dacă va fi cazul, organizațiile și mișcările integraționiste multirasiale și alte mijloace de natură a elimina barierele între rase și a descuraja ceea ce tinde spre întărirea dezbinării rasiale.

2. Statele părți vor lua, dacă împrejurările o vor cere, măsuri speciale și concrete în domeniile social, economic, cultural și altele, pentru a asigura cum se cuvine dezvoltarea sau protecția anumitor grupuri rasiale sau anumitor indivizi aparținînd acestor grupuri în scopul de a le garanta, în condiții de egalitate, deplina exercitare

a drepturilor omului și libertăților fundamentale. Aceste măsuri nu vor putea în nici un caz să aibă drept efect menținerea de drepturi inegale sau deosebite pentru diversele grupuri rasiale, odată atinse obiectivele pentru care au fost adoptate.

Articolul 3

Statele părți condamnă în special segregarea rasială și apartheid-ul și se angajează să prevină, să interzică și să elimine pe teritoriile ținând de jurisdicția lor toate practicile de această natură.

Articolul 4

Statele părți condamnă orice propagandă și orice organizații care se inspiră din idei sau teritorii bazate pe superioritatea unei rase sau unui grup de persoane de o anumită culoare sau de o anumită origine etnică, sau care pretind să justifice sau să încurajeze orice formă de ură și de discriminare rasială și se angajează să adopte de îndată măsuri pozitive menite să elimine orice incitare la o astfel de discriminare sau orice acte de discriminare și, în acest scop, ținând seama de principiile formulate în Declarația universală a drepturilor omului și de drepturile enunțate în mod expres în articolul 5 al prezentei convenții, ele se angajează, îndeosebi:

a) – să declare delict pedepsit prin lege orice difuzare de idei bazate pe superioritate sau ură rasială, orice incitare la discriminare rasială ca și orice acte de violență, sau provocare la astfel de acte, îndreptate împotriva oricărei rase sau oricărui grup de persoane de o altă culoare sau de o altă origine etnică, precum și orice sprijin acordat unor activități rasiste, inclusiv finanțarea lor;

b) – să declare ilegale și să interzică organizațiile, precum și activitățile de propagandă organizată și orice alt fel de activitate de propagandă care incită la discriminare rasială și care o încurajează și să declare delict pedepsit prin lege participarea la aceste organizații sau la aceste activități;

c) – să nu permită autorităților publice sau instituțiilor publice, naționale sau locale, să incite la discriminarea rasială sau s-o încurajeze.

Articolul 5

În conformitate cu obligațiile fundamentale enunțate în articolul 2 al prezentei convenții, statele părți se angajează să interzică și să elimine discriminarea rasială sub toate formele și să garanteze dreptul fiecăruia la egalitate în fața legii fără deosebire de rasă, culoare, origine națională sau etnică, în folosința drepturilor următoare:

a) — dreptul la un tratament egal în fața tribunalelor și a oricărui alt organ de administrare a justiției;

b) — dreptul la securitatea persoanei și la protecția statului împotriva violențelor sau maltratărilor, fie din partea funcționarilor guvernului, fie a oricărui individ, grup sau instituție;

c) — drepturi politice și anume dreptul de a participa la alegeri — de a vota și de a fi candidat — după sistemul sufragiului universal și egal, dreptul de a face parte din guvern, de a lua parte la conducerea treburilor publice, la orice nivel, și dreptul de acces, în condiții de egalitate, la funcții publice;

d) — alte drepturi civile, în special:

i.) dreptul de a circula liber și de a-și alege reședința în interiorul unui stat;

ii.) dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv pe a sa, și de a se întoarce în țara sa;

iii.) dreptul la o cetățenie;

iv.) dreptul de a se căsători și de a-și alege partenerul;

v.) dreptul de proprietate al oricărei persoane, atât singură cât și în asociere;

vi.) dreptul de moștenire;

vii.) dreptul la libertate de gândire, conștiință și religie;

viii.) dreptul la libertatea de opinie și de exprimare;

ix.) dreptul la libertatea de întrunire și asociere pașnică;

e) — drepturi economice, sociale și culturale, în special:

i.) dreptul la muncă, la libera alegere a ocupației sale, la condiții de muncă echitabile și satisfăcătoare, la protecția împotriva șomajului, la un salariu egal pentru muncă egală, la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare;

ii.) dreptul de a înființa sindicate și de a se afilia unor sindicate;

iii.) dreptul la locuință;

iv.) dreptul la sănătate, la îngrijire medicală, la securitate socială și la servicii sociale;

v.) dreptul la educație și la pregătire profesională;

vi.) dreptul de a lua parte, în condiții de egalitate, la activități culturale;

f) — dreptul de acces la toate locurile și serviciile destinate folosinței publice, cum ar fi mijloacele de transport, hoteluri, restaurante, cafenele, spectacole, parcuri.

Articolul 6

Statele părți vor asigura oricărei persoane supuse jurisdicției lor o protecție și o cale de recurs efective în fața tribunalelor naționale și a altor organe de stat competente, împotriva tuturor actelor de discriminare rasială care, contrar prezentei convenții, ar viola drepturile sale individuale și libertățile sale fundamentale, precum și dreptul de a cere acestor tribunale satisfacție sau despăgubire dreaptă și adecvată pentru orice pagubă pe care ar putea-o suferi ca urmare a unei astfel de discriminări.

Articolul 7

Statele părți se angajează să ia măsuri imediate și eficace în domeniile învățămîntului, educației, culturii și informației, pentru a lupta împotriva prejudecăților ce duc la discriminare rasială și pentru a favoriza înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni și grupuri rasiale și etnice, ca și pentru a promova scopurile și principiile

Cartei Națiunilor Unite, ale Declarației universale a drepturilor omului, ale Declarației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și ale prezentei convenții. □

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

adoptat de Adunarea generală a O.N.U. la 16 decembrie 1966

România a ratificat Pactul prin

Decretul nr. 212 din 31 octombrie 1974

Articolul 2

1. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

Articolul 4

1. În cazul în care un pericol public excepțional amenință existența națiunii și este proclamat printr-un act oficial, statele părți la prezentul Pact pot ca în limita strictă a cerințelor situației să ia măsuri derogatorii de la obligațiile prevăzute în prezentul Pact, cu condiția ca aceste măsuri să nu fie incompatibile cu celelalte obligații pe care le au potrivit dreptului internațional și ca din ele să nu rezulte o discriminare întemeiată numai pe rasă, culoare, sex, limbă, religie sau origine socială.

Articolul 14

3. Orice persoană acuzată de comiterea unei infracțiuni penale are dreptul, în condiții de deplină egalitate, la cel puțin următoarele garanții:

a) – să fie informată în cel mai scurt termen, într-o limbă pe care o înțelege și în mod detaliat, despre natura și motivele acuzației ce i se aduce;

f) – să beneficieze de asistența gratuită a unui interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la ședința de judecată.

Articolul 20

2. Orice îndemn la ura națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege.

Articolul 24

1. Orice copil, fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, origine națională sau socială, avere sau naștere, are dreptul din partea familiei sale, a societății și a statului la măsurile de ocrotire pe care le cere condiția de minor.

Articolul 25

Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără nici una din discriminările la care se referă articolul 2 și fără restricții nerezonabile:

- a) – de a lua parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși;
- b) – de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurînd exprimarea liberă a voinței alegătorilor;
- c) – de a avea acces, în condiții generale de egalitate, la funcțiunile publice din țara sa.

Articolul 26

Toate persoanele sînt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

Articolul 27

În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice, persoanele aparținînd acestor minorități nu pot fi lipsite de dreptul de a avea, în comun cu ceilalți membri ai grupului lor, propria lor viață culturală, de a profesa și practica propria lor religie sau de a folosi propria lor limbă. □

Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

adoptat de Adunarea generală a O.N.U. la 16 decembrie 1966

România a ratificat Pactul prin

Decretul nr. 212 din 31 octombrie 1974

Articolul 2

2. Statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau pe orice altă împrejurare.

Articolul 13

1. [...] Ele [statele părți] sînt de acord [...] că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale, etnice sau religioase și să încurajeze dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii. □

Actul Final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa

semnat de Șefii de stat sau de guvern ai celor 35 de state

din Europa, S.U.A. și Canada, la 1 august 1975

România a semnat Actul Final

1. Declarația privind principiile care reglementează relațiile reciproce dintre statele participante

VII. Respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, inclusiv a libertății de gândire, conștiință, religie sau convingere

Alineatul 4

Statele participante pe teritoriul cărora există minorități naționale vor respecta dreptul persoanelor care aparțin acestor minorități la egalitate în fața legii, le vor acorda posibilitatea deplină de a se bucura în mod efectiv de drepturile omului și libertățile fundamentale și, în acest mod, vor proteja interesele lor legitime în acest domeniu.

Cooperarea în domeniul relațiilor umanitare și altele**3. Cooperarea și schimburile în domeniul culturii****4. Cooperarea și schimburile în domeniul educației**

La sfârșitul acestor două secțiuni este înscris textul:

Minorități naționale sau culturi regionale. Statele participante, recunoscând contribuția pe care minoritățile naționale sau culturile regionale pot s-o aducă la cooperarea dintre state în diferite domenii ale culturii, își propun, atunci când pe teritoriul lor există astfel de minorități sau culturi și ținând seama de interesele legitime ale membrilor lor, să faciliteze această contribuție. □

Documentul Final al Reuniunii C.S.C.E. de la Madrid

*adoptat de reprezentanții statelor participante la
procesul C.S.C.E., la 6 septembrie 1983
România a acceptat Documentul Final*

Alineatul 15

Ele [statele] subliniază, de asemenea, importanța progreselor constante în asigurarea respectării și exercitării efective a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale, precum și în protejarea intereselor lor legitime, așa cum prevede Actul Final. □

Documentul Final al Reuniunii Follow-up a C.S.C.E. de la Viena

*adoptat de reprezentanții statelor participante la
procesul C.S.C.E., la 19 ianuarie 1989
România a acceptat Documentul Final*

PROBLEME REFERITOARE LA SECURITATEA ÎN EUROPA

Principii

(11) Statele participante confirmă că vor respecta drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv libertatea de gândire, conștiință, religie sau convingere, pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie [...]

(13) În acest context, ele:

(13.7) vor asigura tuturor cetățenilor de pe teritoriul lor și de sub jurisdicția lor drepturile și libertățile lor fundamentale, fără nici un fel de deosebire, precum rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut;

(18) Statele participante vor depune eforturi susținute pentru aplicarea prevederilor Actului Final și ale Documentului Final de la Madrid referitoare la minoritățile naționale. Ele vor lua toate măsurile necesare de ordin legislativ, administrativ și judiciar, precum și alte măsuri și vor aplica instrumentele internaționale pertinente prin care s-au obligat să asigure protecția drepturilor omului și libertăților fundamentale ale persoanelor aparținând minorităților naționale de pe teritoriul lor. Ele se vor abține de la orice discriminare împotriva acestor persoane și vor contribui la realizarea intereselor și aspirațiilor lor legitime în domeniul drepturilor omului și libertăților fundamentale.

(19) Ele vor proteja și vor crea condiții pentru promovarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorităților naționale de pe teritoriul lor. Ele vor respecta libera exercitare a drepturilor de către persoanele aparținând acestor minorități și vor asigura deplina egalitate a acestora cu alți cetățeni.

Cooperare în domeniul umanitar și în alte domenii

(59) Ele vor asigura ca persoanele aparținând minorităților naționale sau culturilor regionale de pe teritoriul lor să-și poată menține și dezvolta cultura lor proprie, sub toate aspectele acesteia, inclusiv limba, literatura, religia; și ca să-și poată păstra monumentele și obiectele lor culturale și istorice [...] □

Documentul Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.

*adoptat de reprezentanții statelor participante la
procesul C.S.C.E. la 29 iunie 1990*

România a acceptat Documentul Final

IV

(30) Statele participante recunosc că problemele privind minoritățile naționale nu pot fi rezolvate de o manieră satisfăcătoare decât într-un cadru politic democratic, bazat pe un stat de drept, cu un sistem judiciar independent eficace. Acest cadru garantează respectarea deplină a drepturilor omului și libertăților fundamentale, egalitatea în drepturi și condiții egale pentru toți cetățenii, libera exprimare a tuturor intereselor și aspirațiilor lor legitime, aplicarea de reguli juridice care permit un control eficient asupra abuzului de putere exercitat de guvern, pluralismul politic și toleranța socială.

Ele recunosc, printre altele, rolul important pe care-l joacă organizațiile neguvernamentale, inclusiv partidele politice, syndicatele, organizațiile pentru drepturilor omului și grupările religioase, în promovarea toleranței și diversității culturale și căutarea de soluții la problemele privind minoritățile naționale.

Ele reafirmă, de asemenea, că respectarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, considerate ca drepturi ale omului universal recunoscute, este un factor esențial al păcii, justiției, stabilității și democrației în statele participante.

(31) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să exercite pe deplin și efectiv drepturile omului și libertățile lui fundamentale, fără nici o discriminare și în deplină egalitate în fața legii.

Statele participante vor adopta, dacă e cazul, măsuri speciale avînd drept scop garantarea pentru persoanele aparținând minorităților naționale a deplinei egalități cu ceilalți cetățeni în exercitarea și beneficiul drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

(32) Apartenența la o minoritate națională este o problemă de opțiune individuală și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere.

Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a exprima, păstra și dezvolta în deplină libertate identitatea lor etnică, culturală, lingvistică sau religioasă și de a menține și dezvolta cultura lor sub toate formele sale, la adăpost de orice tentativă de asimilare contra voinței lor. În special ele au dreptul:

(32.1) — să folosească liber limba lor maternă atât în particular, cât și în public;

(32.2) — să creeze și să mențină propriile lor instituții, organizații sau asociații educative, culturale și religioase, care pot solicita contribuții financiare benevole și alte contribuții, inclusiv un ajutor public, conform legislației naționale;

(32.3) — să profeseze și să practice religia lor, inclusiv de a-și procura, poseda și utiliza obiecte religioase, precum și de a practica un învățământ religios în limba lor maternă;

(32.4) — să stabilească și să mențină contacte neîngrădite între ele în țara lor, precum și în afara frontierelor cu cetățenii altor state cu care au în comun o origine etnică sau națională, un patrimoniu cultural sau credințe religioase;

(32.5) — să difuzeze și să schimbe informații în limba lor maternă și să aibă acces la aceste informații;

(32.6) — să creeze și să mențină organizații sau asociații în țările lor și să participe la activitățile organizațiilor neguvernamentale internaționale.

Persoanele care aparțin minorităților naționale pot, individual, sau în comun cu alți membri ai grupurilor lor, să exercite drepturile lor și să se bucure de aceste drepturi. Exercițarea sau neexercitarea acestor drepturi nu poate antrena un dezavantaj pentru o persoană care aparține unei minorități naționale.

(33) Statele participante vor proteja identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale pe teritoriul lor și vor crea condiții de natură să promoveze această identitate. Ele vor lua măsurile necesare în acest sens după consultări corespunzătoare și în special după ce vor contacta organizațiile sau asociațiile acestor minorități, conform procedurii de decizie din fiecare stat.

Asemenea măsuri vor trebui să fie conforme cu principiile egalității și nediscriminării față de ceilalți cetățeni ai statului participant respectiv.

(34) Statele participante se vor strădui să garanteze ca persoanele care aparțin minorităților naționale, independent de faptul că ele vor trebui să învețe limba sau limbile oficiale ale statului respectiv, să aibă posibilitatea să învețe limba lor maternă sau să primească un învățământ în această limbă, precum și, dacă este posibil și necesar, să o utilizeze în raporturile lor cu autoritățile publice, conform legislației naționale în vigoare. În cadrul învățământului istoriei și culturii în instituțiile educative se va ține, de asemenea, seama de istoria și cultura minorităților naționale.

(35) Statele participante vor respecta dreptul persoanelor care aparțin minorităților naționale de a participa efectiv la treburile publice, îndeosebi la activitățile privind protecția și promovarea identității unor astfel de minorități.

Statele participante iau notă de eforturile întreprinse pentru crearea și favorizarea condițiilor de natură să permită promovarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a anumitor minorități naționale, prin crearea, ca unul din mijloacele de realizare a acestor obiective, de administrații locale sau autonome corespunzătoare, potrivit situației istorice și teritoriale specifice acestor minorități, în conformitate cu politica statului respectiv.

(36) Statele participante recunosc importanța deosebită pe care o prezintă întărirea cooperării constructive între ele în ce privește problemele legate de minoritățile naționale. O astfel de cooperare are ca scop să încurajeze înțelegerea și încrederea reciprocă, relațiile amicale și de bună vecinătate, pacea, securitatea și justiția internațională.

Fiecare stat participant va favoriza instaurarea unui climat favorabil înțelegerii și respectului reciproc, cooperării și solidarității între toți cetățenii rezidenți pe teritoriul său, fără distincție de origine etnică sau națională sau de credință religioasă și va încuraja soluționarea problemelor prin dialog bazat pe principiile statului de drept.

(37) Nici unul din aceste angajamente nu poate fi interpretat ca implicând un drept oarecare de a întreprinde vreo activitate sau de a desfășura vreo acțiune contrară scopurilor și principiilor Cartei Națiunilor Unite, altor obligații decurgând din dreptul internațional sau prevederilor Actului Final, inclusiv principiului integrității teritoriale a statelor.

(38) Statele participante, în eforturile lor vizînd protejarea și promovarea drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale, vor respecta pe deplin angajamentele luate în virtutea convențiilor în vigoare în domeniul drepturilor omului și altor instrumente internaționale și vor examina posibilitatea de a adera la convențiile în materie, dacă n-au făcut-o încă, inclusiv acelea care acordă cetățenilor dreptul de a depune o plîngere.

(39) Statele participante vor coopera strîns în cadrul organizațiilor internaționale competente din care fac parte, inclusiv Organizația Națiunilor Unite, și, eventual Consiliul Europei, ținînd seama de lucrările în curs privind problemele relative la minoritățile naționale.

Ele vor examina posibilitatea de a ține o reuniune de experți pentru a proceda la discutarea aprofundată a problemei minorităților naționale.

(40) Statele participante condamnă clar și fără echivoc totalitarismul, ura rasială și etnică, antisemitismul, xenofobia și orice discriminare împotriva oricui, precum și orice persecuție pentru motive religioase și ideologice. În acest context, ele recunosc, printre altele, problemele specifice ale romilor (țigănilor).

Ele declară că sînt ferm hotărîte să intensifice eforturile lor pentru a lupta împotriva acestor fenomene sub toate formele lor și, în consecință

(40.1) – vor lua măsuri eficace, inclusiv adoptarea, conform sistemului lor constituțional și obligațiilor lor internaționale, de legi necesare pentru asigurarea protecției contra oricărui act constituind o incitare la violență contra persoanei sau grupurilor de persoane bazată pe discriminare națională, rasială, etnică, sau religioasă, la ostilitate sau ură, inclusiv antisemitismul;

(40.2) – ele se vor angaja să ia toate măsurile corespunzătoare și potrivite obiectului lor de a proteja persoanele sau grupele de persoane care ar putea fi victime

ale amenințărilor sau actelor de discriminare, ostilitate sau violență pe motivul identității lor rasiale, etnice, culturale, lingvistice și religioase, și pentru a proteja bunurile lor;

(40.3) – ele vor lua măsuri eficace, conform sistemelor lor constituționale, la nivel național, regional și local pentru a favoriza înțelegerea și toleranța, în special în domeniile învățămîntului, culturii și informației;

(40.4) – ele se vor strădui să garanteze ca învățămîntul să pună accent, printre obiectivele sale, pe problema combaterii urii și prejudecăților rasiale și pe respectarea diferitelor civilizații și culturi;

(40.5) – ele vor recunoaște dreptul pe care-l are orice persoană de a dispune efectiv de un recurs și se vor strădui să recunoască, conform legislației naționale, dreptul pe care-l au persoanele și grupurile de persoane implicate de a depune plîngerii contra actelor de discriminare, inclusiv acte rasiste și xenofobe și de a susține asemenea plîngerii;

(40.6) – ele vor avea în vedere să adere, dacă nu au făcut-o încă, la instrumentele internaționale privind problema discriminării și vor garanta că se vor conforma pe deplin obligațiilor conținute în aceste instrumente, inclusiv celor care prevăd prezentarea de rapoarte periodice;

(40.7) – ele vor examina, de asemenea, posibilitatea adoptării mecanismelor internaționale care să permită statelor și persoanelor particulare să supună organismelor internaționale comunicări privind actele de discriminare. □

Carta de la Paris pentru o Nouă Europă

*semnată de Șefii de stat sau de guvern ai celor 34 de state din
Europa, S.U.A. și Canada, la 21 noiembrie 1990
România a semnat Carta de la Paris pentru o Nouă Europă*

Drepturile omului, democrația și statul de drept

[...] Drepturile omului și libertățile fundamentale sînt inerente tuturor ființelor umane, inalienabile și garantate prin lege. Protecția și promovarea lor constituie prima îndatorire a guvernului. Respectarea lor reprezintă o garanție esențială în fața unui stat cu puteri excesive. Înfăptuirea și exercitarea lor deplină constituie baza libertății, dreptății și păcii.

Guvernul democratic se întemeiază pe voința poporului, exprimată periodic prin alegeri libere și corecte. Democrația are ca fundament respectarea persoanei umane și a statului de drept. Democrația reprezintă cea mai bună garanție a

libertății de expresie, a toleranței față de orice grupuri ale societății și a egalității șanselor pentru fiecare persoană.[...]

Nimeni nu este deasupra legii.

Afirmăm că orice individ, fără discriminare, are dreptul la:

- libertatea de gândire, conștiință și religie sau de convingere,
- libertatea de expresie,
- libertatea de asociere și de întrunire pașnică,
- libertatea de mișcare

nimeni nu va fi supus:

- unei arestări sau dețineri arbitrare,
- unei torturi sau oricărui alt tratament sau pedepse aspre, inumane sau

degradante,

fiecare are în plus dreptul:

- de a-și cunoaște și de a-și face respectate drepturile,
- de a participa la alegeri libere și corecte,
- de a fi judecat în mod echitabil și public dacă este acuzat de comiterea

unui delict,

- de a avea individual sau în asociere o proprietate și de a exercita activități

individuale,

- de a se bucura de drepturi economice, sociale și culturale.

Afirmăm că identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale va fi protejată, iar persoanele aparținând acestor minorități au dreptul de a exprima liber, prezerva și dezvolta această identitate, fără nici o discriminare și în condițiile unei depline egalități în fața legii.

Vom asigura ca fiecare să se bucure de apărare efectivă, pe plan național și internațional împotriva oricărei violări a drepturilor sale. [...]

Relațiile de prietenie între statele participante

[...]

Ne vom întemeia relațiile pe adeziunea noastră comună la valorile democratice, la drepturile omului și libertățile fundamentale. Sîntem convinși că progresele democrației, precum și respectarea și exercitarea efectivă a drepturilor omului sînt indispensabile întăririi păcii și securității între statele noastre. Reafirmăm egalitatea în drepturi a popoarelor și dreptul lor la autodeterminare, conform Cartei ONU și normelor pertinente ale dreptului internațional în acest domeniu, inclusiv a celor referitoare la integritatea teritorială a statelor.

[...]

ORIENTĂRI PENTRU VIITOR

Dimensiunea Umană

[...] Hotărîți să încurajăm prețioasa contribuție a minorităților naționale în viața societăților noastre, ne angajăm să îmbunătățim în continuare situația acestora. Reafirmăm profunda convingere că relațiile amicale între popoarele noastre, precum și pacea, dreptatea, stabilitatea și democrația reclamă protejarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorităților naționale și crearea condițiilor pentru promovarea acestei identități. Declaram că problemele referitoare la minoritățile naționale pot fi soluționate în mod satisfăcător numai într-un cadru politic democratic. Totodată, recunoaștem că drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale trebuie respectate pe deplin, ca parte a drepturilor universale ale omului. Conștienți de faptul că extinderea cooperării privind minoritățile naționale și îmbunătățirea protecției lor sînt necesare și urgente, hotărîm convocarea unei reuniuni de experți asupra minorităților naționale, care va avea loc la Geneva, în perioada 1-19 iulie 1991.

Ne exprimăm hotărîrea de a lupta împotriva tuturor formelor de ură rasială sau etnică, de antisemitism, xenofobie și discriminare față de orice persoană, precum și de persecuție pentru motive religioase sau ideologice.

Conform angajamentelor asumate în cadrul C.S.C.E., subliniem că libertatea de mișcare și de contacte între cetățenii noștri, precum și libera circulație a informației și ideilor sînt esențiale pentru menținerea și dezvoltarea societăților libere și a unor culturi înfloritoare. [...]

Recunoaștem importanța contribuției a Consiliului Europei la promovarea drepturilor omului, principiilor democratice și a statului de drept, precum și la dezvoltarea cooperării culturale. □

Recomandarea 1134 cu privire la drepturile minorităților

*Adoptată de Adunarea Parlamentară a
Consiliului Europei la 1 octombrie 1990*

Observații generale privitoare la minorități

1. Există mai multe tipuri de minorități în Europa. Ele au anumite caracteristici pot fi etnice, lingvistice, religioase sau altele care le deosebesc de majoritatea dintr-o zonă sau țară dată.

2. Minoritățile contribuie în mare măsură la caracterul pluriform și diversitatea culturală a statelor membre ale Consiliului Europei, care au adoptat frecvent o legislație specifică tinzând să protejeze interesele unora din ele.

3. Totuși, nu se poate nega că continuă să existe anumite probleme foarte serioase și dificile în Europa celor douăzeci și trei.

4. Respectul pentru drepturile minorităților și ale persoanelor aparținând acestora este un factor esențial pentru pace, dreptate, stabilitate și democrație.

5. Renașterea limbilor și culturilor minorităților este un semn al bogăției și vitalității civilizațiilor europene.

6. Odată cu schimbarea democratică din statele din Europa Centrală și de Est, s-au ivit și grave probleme legate de minorități în aceste state. Aceste probleme au fost neglijate și ignorate ani de-a rândul de regimul autoritar.

7. Este evident că Consiliul Europei trebuie să aibă se preocupe de interesele minorităților — una dintre cele mai importante misiuni încredințate acestei organizații fiind susținerea și realizarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Minoritățile sînt unul dintre cele mai importante subiecte de consultare și cooperare cu țările din Europa Centrală și de Est.

8. Dintre demersurile prezente din cadrul Consiliului Europei în domeniul minorităților putem menționa:

- i. elaborarea unei Carte europene a limbilor regionale și minoritare;
- ii. activitățile Comisiei pentru Democrație prin Drept.

9. Protecția legală adecvată a minorităților necesită deci recunoașterea anumite standarde minime.

Principii de bază referitoare la drepturile minorităților

10. În consecință Adunarea consideră că următoarele principii privind drepturile minorităților constituie o bază minimală:

- i. orice cetățean trebuie să aibă acces egal în justiție și să se bucure de drepturile garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, inclusiv dreptul la recurs individual prevăzut în articolul 25;
- ii. o clauză generală de nondiscriminare trebuie introdusă în această Convenție;
- iii. situația specială a unei minorități poate justifica măsuri speciale în favoarea ei;
- iv. minorităților trebuie să li se permită să aibă contacte pașnice, libere și fără piedici cu cetățenii statelor cu care sînt unite minoritățile printr-o origine sau un patrimoniu comun, fără ca aceasta să aducă în nici un fel atingere principiului integrității teritoriale a statelor.

Minoritățile naționale

11. Fiind vorba de minorități naționale, adică grupuri separate sau distincte, bine definite și stabilite pe teritoriul unui stat, ai căror membri sînt cetățeni ai acelu

statului și prezintă anumite caracteristici religioase, lingvistice, culturale sau altele, care îi deosebesc de majoritatea populației, ar trebuie aplicate următoarele principii:

i. minoritățile naționale au dreptul de a fi recunoscute ca atare de statele pe a cărui teritoriu trăiesc;

ii. minoritățile naționale trebuie să aibă dreptul de a-și păstra și dezvolta cultura.

iv. a se abține atât de la politicile de asimilare forțată a minorităților sau de luarea de măsuri administrative care să afecteze compoziția populației în zonele locuite de minoritățile naționale, cât și de la a constrânge aceste minorități să se restrângă în „ghetouri” geografice și culturale;

v. să aplice toate dispozițiile articolului 27 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, după cum urmează:

„În statele unde există minorități etnice, religioase sau lingvistice, persoanele aparținând acestor minorități nu pot fi private de dreptul de a avea, în comun cu ceilalți membri ai grupului lor, propria lor viață culturală, de a profesa și practica propria lor religie, sau de a-și folosi propria limbă”.

14. Adunarea reafirmă necesitatea de a se respecta în totalitate angajamentele cuprinse în Actul Final de la Helsinki, documentul final de la Madrid și documentul final de la Viena cu privire la minoritățile naționale, și ale celui adoptat la Copenhaga în iunie 1990.

15. Ea atrage totodată atenția asupra obligațiilor ce decurg din instrumentele internaționale cu privire la minoritățile naționale, etnice, religioase și lingvistice, care leagă statele participante la procesul C.S.C.E.

16. Dată fiind experiența sa în domeniul drepturilor omului, ținând cont de lucrările parlamentare și interguvernamentale pe care le-a desfășurat cu privire la minorități, și având în vedere activitățile sale actuale, Consiliul Europei este organizația indicată pentru elaborarea unui instrument juridic în acest domeniu.

Recomandare pentru Comitetul de Miniștri

17. Din acest motiv Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri elaborarea unui protocol la Convenția Europeană a Drepturilor Omului sau a unei convenții speciale a Consiliului Europei cu scopul de a proteja drepturile minorităților pe baza principiilor mai sus enunțate. □

(traducere neoficială)

Raportul întâlnirii C.S.C.E. a experților pe problemele minorităților naționale

Geneva, 19 iulie 1991

II.

Statele participante accentuează importanța unei examinări aprofundate continue a îndeplinirii angajamentelor luate în cadrul C.S.C.E. cu privire la persoanele aparținând minorităților naționale.

Ele subliniază că drepturile omului și libertățile fundamentale constituie baza protecției și promovării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. De asemenea, recunosc că problematica privitoare la minoritățile naționale poate fi rezolvată în mod satisfăcător numai printr-un cadru politic democratic bazat pe statul de drept, cu un sistem judiciar independent și eficient. Acest cadru garantează respectarea completă a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, egalitatea în drepturi și condiție pentru toți cetățenii, inclusiv persoanelor aparținând minorităților naționale, libera expresie a intereselor și aspirațiilor lor legitime, pluralismul politic, toleranța socială și implementarea reglementărilor legale care se opun efectiv abuzurilor puterii de stat.

Atât problemele cu privire la minoritățile naționale cât și respectarea obligațiilor și îndatoririlor internaționale cu privire la drepturile persoanelor aparținând acestora, sînt chestiuni de interes internațional și în consecință nu constituie exclusiv o problemă internă a statului respectiv.

Statele iau notă că nu toate diferențele etnice, culturale, lingvistice sau religioase duc necesarmente la crearea de minorități naționale.

III.

Respectînd dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale la participarea efectivă la viața publică, statele participante consideră că atunci cînd problemele legate de situația minorităților naționale sînt dezbătute în țările lor, ele însele trebuie să aibă posibilitatea efectivă de a se implica, în conformitate cu procedurile de luare a deciziilor din fiecare stat. De asemenea, consideră că participarea democratică corespunzătoare a persoanelor aparținând minorităților naționale sau a reprezentanților lor, în procesul de luare a deciziilor sau organismele consultative constituie un element important al participării efective la treburile publice.

Ele consideră că trebuie depuse eforturi speciale în vederea rezolvării problemelor specifice într-o manieră constructivă și dialog prin negocieri și

consultări pentru îmbunătățirea situației persoanelor aparținând minorităților naționale. Ele recunosc că promovarea dialogului între state, și între state și persoanele aparținând minorităților naționale, va avea mai mult succes cînd va exista un flux informațional și de idei liberi între toate părțile. Ele încurajează eforturile unilaterale, bilaterale și multilaterale ale guvernelor în vederea descoperirii căilor de creștere a eficienței implementării angajamentelor lor din cadrul C.S.C.E. cu privire la minoritățile naționale.

Statele participante consideră că respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale trebuie să fie asigurat de o manieră nediscriminatorie în ansamblul societății. În zonele locuite în majoritate de persoane aparținând minorităților naționale, drepturile omului și libertățile fundamentale ale a persoanelor aparținând acelei minorități, ale persoanelor aparținând populației majoritare din respectivul stat, și a persoanelor aparținând altor minorități rezidente în acele zone trebui protejate în mod egal.

Ele confirmă că persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul la liberă exprimare, păstrarea și dezvoltarea identității lor etnice, culturale, lingvistice sau religioase, și menținerea și dezvoltarea propriei culturi în toate privințele, liberi de orice încercare de asimilare împotriva voinței lor.

Ele, vor permite autorităților competente să informeze Oficiul pentru Alegeri Libere despre toate alegerile publice de pe teritoriile lor, inclusiv cele organizate la nivel inferior nivelului național. Statele participante vor considera favorabil, în condițiile legii, prezența observatorilor la alegerile ținute sub nivelul național, inclusiv în teritoriile populate de minoritățile naționale, și vor depune toate eforturile pentru a facilita accesul observatorilor.

IV.

Statele participante vor crea condiții pentru persoanele aparținând minorităților naționale de a avea șanse egale de a fi efectiv implicate în viața publică, activități economice, și dezvoltarea societății lor.

În conformitate cu paragraful 31 a Documentului de la Copenhaga, Statele participante vor lua toate măsurile necesare pentru prevenirea discriminării împotriva persoanelor, în particular cu privire la locul de muncă, locuință și educață, indiferent dacă aparțin sau nu minorităților naționale. În acest context, ele vor lua măsuri, dacă nu au făcut-o pînă acum, de recurs eficace persoanelor care au făcut obiectul unui tratament discriminatoriu datorită apartenenței sau non-apartenenței la o minoritate națională, inclusiv posibilitatea ca victimele discriminării să apeleze la o gamă variată de remedii administrative și judiciare.

Statele participante sînt convinse că păstrarea valorilor și moștenirii culturale ale minorităților naționale necesită implicarea persoanelor aparținătoare acestor

minorități și că toleranța și respectul față pentru diferitele culturi sînt de o importanță primordială. În consecință, ele confirmă că este important de a se abține să creeze obstacole producției materialelor culturale privitoare la minoritățile naționale, inclusiv de către persoane aparținînd acelor minorități.

Statele participante afirmă că persoanele aparținînd minorităților naționale se vor bucura de aceleași drepturi și vor avea aceleași obligații decurgînd din cetățenia lor ca și restul populației.

Statele participante reconfirmă importanța adoptării, acolo unde este necesar, de măsuri speciale pentru a asigura persoanelor aparținînd minorităților naționale deplină egalitate cu ceilalți cetățeni, în exercitarea și fructificarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Ele reamintesc necesitatea de a se lua măsurile necesare pentru protejarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorităților naționale pe teritoriile lor și de a se crea condiții pentru promovarea acelei identități; orice asemenea măsuri vor fi în conformitate cu principiile de egalitate și nediscriminare privitoare la ceilalți cetățeni ai respectivului stat participant.

Ele recunosc că asemenea măsuri, care iau în considerare, inter alia, împrejurări istorice și teritoriale ale minorităților naționale, sînt importante în mod deosebit în zonele unde instituțiile democratice sînt în curs de consolidare și problematica minorităților naționale este de interes special.

Conștiente de diversitatea și varietatea sistemelor lor constituționale, care nu fac posibilă aplicarea generală a unui singur model, Statele participante consemnează cu interes că s-au obținut rezultate pozitive în unele state într-o manieră democratică corespunzătoare, prin:

- instituții consultative și cu putere de decizie în care minoritățile să fie reprezentate, în special cu privire la educație, cultură și religie;
- uniuni și instituții alese ale minorităților naționale;
- administrația locală și autonomă, cît și autonomie pe criteriu teritorial, inclusiv existența instituțiilor consultative, legislative și executive alese prin alegeri libere și periodice;
- autoadministrarea de către minoritățile naționale a problemelor privitoare la identitatea lor în situații cînd autonomia pe criteriu teritorial nu se aplică;
- forme de guvernare locale sau descentralizate;
- acorduri bilaterale și multilaterale și alte măsuri cu privire la minoritățile naționale;
- asigurarea a unor tipuri și nivele de educație în limba maternă pentru persoanele aparținînd minorităților naționale în conformitate cu numărul, așezarea geografică și tradițiile culturale ale minorităților naționale;
- finanțarea predării limbii minorităților pentru publicul general, cît și includerea predării limbilor minorităților în instituții de perfecționare a profesorilor, în special în regiunile populate de persoanele aparținînd minorităților naționale;

— în cazul în care o materie nu este predată la toate nivelurile în limba minorităților în aria locuită de ele, luarea de măsuri necesare pentru a recunoaște diplomele dobândite în aceste limbi la cursurile de studii în străinătate;

— crearea de agenții guvernamentale de cercetare pentru revizuirea legislației și răspîndirea informației cu privire la drepturile egale și nediscriminare;

— acordarea asistenței tehnice și financiare persoanelor aparținînd minorităților naționale care doresc să-și exercite dreptul de a fonda și menține propriile instituții, organizații și asociații de educație, cultură și religie;

— asistență guvernamentală pentru rezolvarea dificultăților locale privind practici discriminatorii (de ex. biroul de relații cu cetățeni);

— încurajarea eforturilor legate de relațiile la nivel de bază din comunitate minoritare, comunitățile minoritare, comunitățile minoritare și majoritare, și între comunitățile transfrontaliere, cu scopul de a ajuta prevenirea tensiunilor locale, și rezolvarea pe cale pașnică a conflictelor care ar apărea; și

— încurajarea formării unor comisii mixte permanente, inter-state sau regionale, pentru facilitarea dialogului între regiunile transfrontaliere în cauză.

Statele participante consideră că aceste măsuri ori altele, singure sau combinate, pot ajuta la îmbunătățirea situației minorităților naționale în regiunile lor.

V.

Statele participante respectă dreptul persoanelor aparținînd minorităților naționale de a-și exercita și de a se bucura de drepturile lor individual sau în comunitate cu alții, de a fonda și menține organizații și asociații în țara lor, și de a participa în organizațiile neguvernamentale internaționale.

Statele participante reafirmă dreptul persoanelor aparținînd minorităților naționale de a fonda și menține propriile lor instituții, organizații și asociații educaționale, culturale și religioase, și nu vor împiedica exercitarea acestuia.

În această privință, ele recunosc rolul major și vital pe care indivizii, organizații neguvernamentale și grupurile religioase sau altele îl pot juca în întărirea înțelegerii reciproce între diferitele culturi și îmbunătățirea relațiilor la toate nivelele societății, cît și la nivel internațional.

Ele cred, că observațiile și experiențele directe ale unor astfel de organizații, grupuri și persoane pot fi de mare valoare în promovarea implementării angajamentelor C.S.C.E. cu privire la persoanele aparținînd minorităților naționale. Din acest motiv ele vor încuraja și nu vor împiedica munca acestor organizații, grupuri și persoane și salută contribuția lor în acest domeniu.

VI.

Statele participante, îngrijorate de proliferarea actelor de ură rasială, etnică și religioasă, anti-semitism, xenofobie și discriminare, accentuează hotărîrea lor de a condamna continuu asemenea acte împotriva oricui.

În acest context, ele reafirmă recunoașterea problemei speciale a romilor (țigănilor). Ele sînt gata să întreprindă măsuri efective pentru a asigura egalitatea deplină de șanse între persoanele aparținînd de etnia romilor, rezidente în statele respective și restul populației rezidente. De asemenea, vor încuraja cercetările și studiile privind etnia romilor și problemelor particulare cu care se confruntă.

Vor lua măsuri efective pentru promovarea toleranței, înțelegerii, egalității de șanse și bunelor relații între persoanele de diferite origini din interiorul țărilor lor.

În continuare, Statele participante vor lua măsuri efective, inclusiv adoptarea, în conformitate cu legislația lor constituțională și cu obligațiile lor internaționale, dacă nu au făcut-o încă, de legi care vor interzice actele care constituie incitare la violență bazată pe discriminare națională, etnică sau religioasă, ostilitate sau ură, inclusiv anti-semitism, și de politici menite să înărească asemenea legi.

Mai mult, vor depune eforturi pentru aduna și publica permanent, și a pune la dispoziția publicului, date privind crimele din teritoriile lor care sînt bazate pe prejudecăți, cum ar fi identitate etnică și religioasă, inclusiv criteriile folosite pentru culegerea acestor date în vederea întăririi vigilenței publice față de prejudecăți și ură, aplicării legilor împotriva crimelor bazate pe ură și altminteri de a depune eforturi pentru eliminarea urei și prejudecăților din societate. Aceste date nu vor conține informații personale.

Ele vor schimba informații și se vor consulta la nivel internațional, inclusiv la întîlnirile viitoare ale C.S.C.E., privitor la crimelor care sînt expresie a prejudecăților și urii.

VII.

Convinse, că protecția drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale necesită un flux informațional și un schimb de idei liber, Statele participante subliniază importanța comunicării între persoanele aparținînd minorităților naționale fără nici o interferență din partea autorităților publice, fără a ține cont de frontiere. Exercițarea unor asemenea drepturi poate fi supusă numai acelor restricții care sînt prescrise de lege și sînt conforme standardelor internaționale. Ele reafirmă că nici o persoană aparținînd unei minorități naționale în virtutea simplului fapt de a aparține acelei minorități, nu va fi supus sancțiunilor penale sau administrative pentru a fi avut în și în afara țării sale.

Nu vor exista discriminări pe bază etnică, culturală, lingvistică sau religioasă în accesul la mass-media. Ele vor pune la dispoziție informații care vor ajuta

mass-media electronică să țină seama în programele lor de identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorităților naționale.

Ele reafirmă, că stabilirea și menținerea contactelor libere între persoanele aparținând minorităților naționale, cât și a contactelor transfrontaliere a persoanelor aparținând minorităților naționale cu persoanele cu care au origine națională sau etnică comună, moștenire culturală sau credință religioasă, contribuie la înțelegerea reciprocă și promovează relațiile de bună vecinătate.

Prin urmare, ele încurajează acordurile de cooperare transfrontaliere la nivel național, regional și local, inter alia, în domeniul trecerii frontierei la nivel local, păstrării și vizitării monumentelor și siturilor culturale și istorice, turismului, îmbunătățirii traficului, economiei, schimburilor de tineri, protecția mediului înconjurător și înființarea de comisii regionale.

Ele vor încuraja de asemenea, crearea unor acorduri de muncă informale (ex. ateliere, comitete în și între statele participante) unde minoritățile naționale trăiesc, pentru a discuta probleme, a face schimb de experiență și de a prezenta propuneri în legătură cu probleme privitoare la minorități naționale.

Cu scopul de a îmbunătăți informarea despre situația actuală a minorităților naționale, Statele participante, prin secretariatul C.S.C.E. vor distribui din propria inițiativă celorlalte state informații despre situația minorităților naționale din teritoriile lor, ca și puncte de vedere ale politicii naționale în această privință.

Statele participante vor depune la Secretariatul C.S.C.E. copii ale intervențiilor făcute în plenul întâlnirii experților în problemele minorităților naționale al C.S.C.E. pe care doresc să le facă publice. □

(traducere neoficială)

Documentul Reuniunii de la Moscova al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E.

*adoptat de reprezentanții statelor participante
la procesul C.S.C.E.
de la Moscova, la 4 octombrie 1991*

[...] La întâlnirea de la Moscova statele participante și-au exprimat opinia referitoare la implementarea angajamentelor lor în domeniul dimensiunii umane.

Ele consideră că gradul de îndeplinire al angajamentelor conținute în dispozițiile relevante ale documentelor C.S.C.E. a arătat o îmbunătățire substanțială după întâlnirea de la Copenhaga. De asemenea, ele consideră că, în pofida progreselor semnificative făcute, continuă să existe amenințări serioase și violări ale principiilor și dispozițiilor C.S.C.E. și că acestea au un profund efect asupra aprecierii situației generale din Europa. În special, ele deplâng actele de discriminare, ostilitate și violență împotriva persoanelor sau grupurilor din motive naționale, etnice sau religioase. Din acest motiv, statele participante își exprimă părerea că, în vederea realizării depline a angajamentelor referitoare la dimensiunea umană, eforturi continua sînt încă necesare profitîndu-se substanțial de profunde schimbări politice care au avut loc.

Statele participante subliniază că problemele privind drepturile omului, libertățile fundamentale, democrația și statul de drept sînt preocupări internaționale, avînd în vedere că respectul pentru aceste drepturi și libertăți constituie unul din fundamentele ordinii internaționale. Ele declară categoric și irevocabil că angajamentele luate în domeniul dimensiunii umane a C.S.C.E. sînt subiecte de interes direct și legitim pentru toate Statele participante și nu aparțin exclusiv afacerilor interne ale statului respectiv. Ele își exprimă hotărîrea de a-și îndeplini toate angajamentele ce privesc dimensiunea umană, și de a rezolva prin mijloace pașnice orice problemă conexă, individual sau colectiv, pe bază de respect reciproc și cooperare. În acest context, ele recunosc că implicarea activă a persoanelor, grupurilor, organizațiilor și instituțiilor este esențială pentru asigurarea unui progres continuu în această direcție. □

(traducere neoficială)

Deciziile C.S.C.E. de la Helsinki

adoptate la Helsinki, 9-11 iulie 1992

(II) ÎNALTUL COMISARIAT AL C.S.C.E. PENTRU MINORITĂȚI NAȚIONALE

Surse de informare cu privire la problemele minorităților naționale

În acest scop, statele au convenit următoarele:

(23) Înaltul Comisar poate:

(23, a) strânge și primi informații privind situația minorităților naționale și rolul părților implicate în aceasta din orice sursă, inclusiv din mijloace mass-media și organizațiile neguvernamentale, cu excepțiile prevăzute în paragraful 25;

(23, b) primi anumite rapoarte de la părțile direct implicate privind evoluția în problemele minorităților naționale. Acestea pot include rapoarte în legătură cu violarea angajamentelor C.S.C.E. privind minoritățile naționale, precum și alte violări în contextul problemelor minorităților naționale. [...]

(VI) DIMENSIUNEA UMANĂ

3) În această privință, statele participante adoptă următoarele

Cadrul pentru supravegherea respectării angajamentelor C.S.C.E. și pentru promovarea cooperării în domeniul dimensiunii umane.

Angajamente și cooperare sporite în domeniul dimensiunii umane

Minorități naționale

23) Reafirmă în modul cel mai ferm hotărîrea lor de a aplica cu promptitudine și corectitudine toate angajamentele C.S.C.E., inclusiv cele conținute în Documentul de la Viena, Documentul de la Copenhaga și Raportul de la Geneva privind problemele relative la minoritățile naționale și drepturile persoanelor aparținînd acestora.

24) În acest context, vor intensifica eforturile lor de a asigura exercitarea liberă de către persoanele aparținînd minorităților naționale, individual sau în comun cu alții, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptul de a participa pe deplin, în conformitate cu procedurile democratice de

luare a deciziilor ale fiecărui stat, la viața politică, economică, socială și culturală a țărilor lor, inclusiv prin participarea democratică în organele decizionale și consultative la nivel național, regional și local, între altele, prin partide politice și asociații.

25) Vor continua, prin eforturi unilaterale, bilaterale și multilaterale, căutarea de noi mijloace pentru aplicarea mai eficientă a angajamentelor pertinente asumate la C.S.C.E., inclusiv acelea privind protejarea și crearea de condiții pentru promovarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorităților naționale.

26) Vor trata problemele minorităților naționale de o manieră constructivă, prin mijloace pașnice și prin dialog între toate părțile interesate pe baza principiilor și angajamentelor C.S.C.E.

27) Se vor abține de la și vor condamna orice încercări, prin amenințarea sau folosirea forței, de strămutare a persoanelor în scopul modificării compoziției etnice a unor zone de pe teritoriul lor [...]

Populații indigene

Statele participante:

29) Notînd că persoanele aparținînd populațiilor indigene pot avea probleme speciale în exercitarea drepturilor lor, convin ca angajamentele asumate prin C.S.C.E. privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului se aplică integral și fără discriminare acestor persoane.*

Toleranța și nediscriminarea

Statele participante:

30) Exprimă preocuparea lor în legătură cu recente manifestări flagrante de intoleranță, discriminare, naționalism agresiv, xenofobie, antisemitism și rasism și subliniază rolul vital al toleranței, înțelegerii și cooperării în instaurarea și menținerea unor societăți democratice stabile. [...]

32) Vor avea în vedere, dacă nu au făcut-o încă, aderarea la Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.

33) Vor avea în vedere luarea de măsuri corespunzătoare și în conformitate cu obligațiile lor internaționale, pentru a asigura protecția pe teritoriul lor a fiecărei persoane împotriva discriminării rasiale, etnice și religioase, precum și pentru a proteja orice individ, inclusiv străini, împotriva actelor de violență, inclusiv cele fondate pe unul din aceste temeuri. [...]

34) Vor avea în vedere elaborarea programelor menite să creeze condiții pentru promovarea nediscriminării și înțelegerii interculturale, care se vor concentra asupra educației în domeniul drepturilor omului, acțiunii la nivel de bază, formării interculturale și a cercetării.

35) Reafirmă, în acest context, necesitatea de a dezvolta programe corespunzătoare privind problemele conaționalilor lor aparținând comunității romilor și altor grupuri identificate în mod tradițional drept țigani și de a crea condiții pentru ca aceștia să aibă șanse egale de a participa integral la viața societății și vor examina cum să coopereze în acest scop. □

Recomandarea 1177 cu privire la drepturile minorităților

*Adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei
la 5 februarie 1992*

1. Istoria a transformat continentul european într-un mozaic de popoare diferite prin limbă, cultură, tradiții și obiceiuri, și practici religioase.

2. Aceste popoare sînt atît de amestecate și de suprapuse încît nici un decupaj teritorial nu le poate circumscrie total și exclusiv. Frontierele statale moștenite în urma celor două războaie mondiale nu au reușit să facă acest lucru. Nici cele viitoare, oricare ar fi ele, nu vor reuși.

3. Într-un stat democratic nu pot exista cetățeni de rangul doi: cetățenia este aceeași pentru toți. Prima și ultima garanție a acestei egalități în drepturi și îndatoriri decurge din respectul strict al drepturilor omului de către state și ratificarea de către acestea a Convenției Europene a Drepturilor Omului.

4. În interiorul acestei cetățenii comune cetățenii care împărtășesc cu alții caracteristici specifice de ordin cultural, lingvistic sau religios, mai ales, pot totuși să dorească să li se recunoască și garanteze posibilitatea de a le exprima.

5. Acestea sînt grupurile împărtășind asemenea specificități în interiorul unui stat, pe care Comunitatea Internațională, după primul război mondial, le denumeste „minorități”, fără ca acest lucru să implice vreo inferioritate în vreun domeniu.

6. Sînt astăzi numeroase petițiile și declarațiile de principiu ale autorităților guvernamentale și internaționale în favoarea recunoașterii, protejării, chiar a promovării drepturilor „minorităților”, fie ele calificate drept naționale, etnice și culturale, lingvistice sau religioase.

7. Colocviile și conferințele de toate felurile s-au înmulțit. Extrema diversitate a situațiilor este de-acum mulțumitor înregistrată, descrisă și analizată, la fel și marea complexitate a problemelor, și a dificultăților juridice și politice, legate de rezolvarea lor.

8. A spune aceasta nu mai este suficient acum. Nu ne mai putem mulțumi cu aceste analize și constatări de neputință. Este urgent să se ia decizii și angajamente internaționale care susceptibile de a fi puse în aplicare rapid pe teren. Este vorba de pacea, democrația, libertățile și respectul drepturilor omului pe continentul nostru.

9. Acest sentiment de urgență și această dorință de a ajunge la propuneri concrete a motivat organizarea colocviului care s-a ținut la Paris, la Senat, în 13 și 14 noiembrie 1991, la inițiativa Comisiei juridice și de drepturile omului a Adunării. Acest colocviu dorea să fie diferit de majoritatea dintre cele care l-au precedat, deoarece avea ca obiectiv să propună Consiliului Europei un demers constructiv și rapid operațional.

10. Colocviul a trecut în revistă lucrările în curs ale diferitelor instanțe europene și internaționale, îndeosebi ale Consiliului Europei, C.E.E., C.S.C.E. și O.N.U. El a examinat propunerea unei convenții europene pentru protecția minorităților elaborată de către Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege, și proiectul de Cartă Europeană a Limbilor Regionale și Minoritare, studiată actualmente de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, ca și proiectul unui Consiliu European al minorităților naționale, etnice, religioase, culturale și lingvistice, prezentat de Federația Internațională a Drepturilor Omului.

11. Diferitele organisme interguvernamentale ale Consiliului Europei vor trebui să-și prezinte în scurt timp opiniile Comitetului de Miniștri, permițându-i acestuia să-și încheie lucrările la proiectul de Cartă Europeană a Limbilor Regionale și Minoritare. Adunarea este conștientă de anumite puncte slabe deja descoperite în acest proiect. Totuși, nedorind să-și amâne concluzia, Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri să-și încheie lucrările în cel mai scurt timp și să facă tot posibilul pentru rapida punere în practică a Cartei.

12. Adunarea a luat notă de mandatul pe care Comitetul de Miniștri l-a dat Comitetului Director pentru Drepturile Omului. În cadrul acestui mandat, va fi examinată propunerea unei convenții europene de protecție a minorităților. Totuși, deși conține o definiție excelentă a drepturilor ce trebuie garantate, propunerea de convenție pare deficientă în ceea ce privește mecanismul de control. De aceea, Adunarea consideră preferabilă și urgentă elaborarea unui protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și salută faptul că ministrul austriac a supus colegilor săi un astfel de proiect de protocol cu prilejul reuniunii Comitetului de Miniștri din 26 noiembrie 1991.

13. În completare, fără ca aceasta să poată înlocui în vreun fel elaborarea unui instrument juridic, Adunarea recomandă elaborarea și adoptarea rapidă de către Comitetul de Miniștri a unei declarații definind principiile de bază privind drepturile minorităților, care fac deja obiectul unui consens internațional.

14. Adunarea consideră că o astfel de declarație ar trebui să servească drept text de referință pentru a judeca cererile de adeziune la Consiliul Europei și să

constituie baza luărilor de poziție ale acestuia și intervențiilor organismelor de mediere propuse mai jos.

15. Adunarea reamintește că a adoptat deja o declarație de acest tip în Recomandarea 1134 (1990). Această recomandare, eventual îmbogățită prin lucrările ulterioare ale altor organisme internaționale, mai ales ale C.S.C.E., C.E.E. și Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), ar trebui să servească drept bază declarației Comitetului de Miniștri, recomandată de către Adunare.

16. În Directiva nr. 456 (1990), Adunarea a decis să joace un rol de mediere și de conciliere în conflictele care au ca obiect minoritățile, oricând i se va cere acest lucru. Pentru a întări rolul Consiliului Europei, Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri să-l doteze cu un instrument corespunzător de mediere, asociind cele mai înalte autorități internaționale și naționale competente. Această instanță ar avea o triplă competență:

i. De a observa și de a înregistra: Ar fi vorba de o funcție de observator permanent a evoluției situației minorităților în diferitele state europene;

ii. De a sfătui și de preveni: această instanță ar avea ca misiune intervenția „la rece”, înainte de orice conflict pentru a ajuta statele și minoritățile să definească regulile raporturilor dintre ele.

iii. De a dialoga și de concilia: în caz de conflict deschis, bazându-se pe propriul suport internațional și pe rezultatele sale obținute în a depune eforturi obiective, această instanță ar avea vocația să cerceteze pe teren căile de conciliere între părțile în conflict și o soluție pașnică și durabilă a problemelor care le opun.

17. Având în vedere urgența extremă a măsurilor propuse, Adunarea cere Comitetului de Miniștri să pună în aplicare această Recomandare înainte de 1 octombrie 1992. □

(traducere neoficială)

Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare

5 noiembrie 1992

Preambul

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Carte,
Considerînd că scopul Consiliului Europei este realizarea unei uniuni mai strînse între membrii săi, îndeosebi pentru salvagardarea și promovarea idealurilor și principiilor care constituie patrimoniul lor comun;

Considerînd că protecția limbilor regionale sau minoritare istorice din Europa, dintre care unele riscă, în decursul timpului, să dispară, contribuie la menținerea și dezvoltarea tradițiilor și a bogăției culturale a Europei;

Considerînd că dreptul de a practica o limbă regională sau minoritară în viața privată și publică reprezintă un drept imprescriptibil, în conformitate cu principiile cuprinse în Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice al Națiunilor Unite, și în conformitate cu spiritul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale a Consiliului Europei;

Luînd în considerare activitatea realizată în cadrul C.S.C.E. și în special Actul Final de la Helsinki din 1975 și Documentul reuniunii de la Copenhaga din 1990;

Subliniind valoarea interculturalității și a plurilingvismului, și considerînd că protecția și încurajarea limbilor regionale sau minoritare nu trebuie să se facă în detrimentul limbilor oficiale și a necesității de a le însuși;

Conștiente de faptul că protecția și promovarea limbilor regionale sau minoritare în diferite țări și regiuni ale Europei reprezintă o contribuție importantă la construirea unei Europe bazată pe principiile democrației și ale diversității culturale, în cadrul suveranității naționale și al integrității teritoriale;

Ținînd seama de condițiile specifice și de tradițiile istorice proprii diferitelor regiuni ale statelor Europei;

Au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA I – DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1 – Definiții

În sensul prezentei Carte:

a) prin expresia „limbi regionale sau minoritare” se înțeleg limbile:

i. folosite în mod tradițional într-o anumită zonă a unui stat de către cetățenii acelui stat care constituie un grup numeric inferior restului populației statului; și

ii. diferite de limba (-ile) oficială (-ale) a (ale) aceluși stat;

ea nu include nici dialectele limbii (-lor) oficiale a (ale) statului, nici limbile migranților;

b) prin „zonă în cadrul căreia o limbă regională sau minoritară este folosită” se înțelege aria geografică în care această limbă reprezintă modul de exprimare a unui număr de persoane justificând adoptarea a diferite măsuri de protecție și de promovare prevăzute prin prezenta Cartă;

c) prin „limbi non-teritoriale” se înțeleg limbile folosite de cetățenii unui stat care sînt diferite de limba (-ile) folosită (-ite) de restul populației statului, dar care, deși folosite în mod tradițional pe teritoriul statului, nu pot fi asociate cu o anumită arie geografică a acestuia.

Articolul 2 – Angajamente

1. Fiecare Parte se angajează să aplice prevederile Părții II la ansamblul limbilor regionale sau minoritare folosite pe teritoriul său, care corespund definițiilor din articolul 1.

2. În ceea ce privește orice limbă indicată în momentul ratificării, al acceptării sau al aprobării, în conformitate cu articolul 3, fiecare Parte se angajează să aplice un minimum de treizeci și cinci de paragrafe sau alineate selecționate dintre prevederile Părții III a prezentei Carte, dintre care cel puțin trei selecționate din fiecare din articolele 8 și 12 și unul din fiecare din articolele 9, 10, 11 și 13.

Articolul 3 – Modalități

1. Fiecare stat contractant trebuie să specifice în instrumentul său de ratificare, de acceptare sau de aprobare fiecare limbă regională sau minoritară, sau fiecare limbă oficială mai puțin răspîndită pe ansamblul sau pe o parte a teritoriului său, la care se aplică paragrafele selecționate în conformitate cu paragraful 2 al articolului 2.

2. Orice Parte poate, în orice moment ulterior, să notifice Secretarului General că acceptă obligațiile decurgînd din prevederile oricărui alt paragraf al Cartei care nu fusese specificat în instrumentul de ratificare, de acceptare sau de aprobare, sau că va aplica paragraful 1 al prezentului articol altor limbi regionale sau minoritare sau altor limbi oficiale mai puțin răspîndite pe ansamblul sau pe o parte a teritoriului său.

3. Angajamentele prevăzute în paragraful precedent vor fi considerate parte integrantă a ratificării, a acceptării sau a aprobării și vor avea aceleași efecte cu începere de la data notificării lor.

Articolul 4 – Regimuri de protecție existente

1. Nici o prevedere a prezentei Carte nu poate fi interpretată ca o limitare sau derogare de la drepturile garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

2. Prevederile prezentei Carte nu aduc atingere prevederilor mai favorabile care reglementează situația limbilor regionale sau minoritare, sau statutul juridic al persoanelor aparținând minorităților, existente deja într-un Stat Parte sau care sînt prevăzute de acordurile internaționale bilaterale sau multilaterale pertinente.

Articolul 5 – Obligații existente

Nici o prevedere a prezentei Carte nu va putea fi interpretată ca implicînd dreptul de a angaja o activitate sau de a realiza o acțiune ce contravine scopurilor Cartei Națiunilor Unite sau altor obligații de drept internațional, inclusiv principiului suveranității și integrității teritoriale a statelor.

Articolul 6 – Informare

Părțile se angajează să vegheze ca autoritățile, organizațiile și persoanele interesate să fie informate asupra drepturilor și obligațiilor stabilite prin prezenta Cartă.

PARTEA II – OBIECTIVE ȘI PRINCIPII URMĂRITE ÎN CONFORMITATE CU PARAGRAFUL 1 ȘI AL ARTICOLULUI 2

Articolul 7 – Obiective și principii

1. În ceea ce privește limbile regionale sau minoritare, în zonele în care aceste limbi sînt folosite și în funcție de situația fiecărei limbi, Părțile își întemeiază politica, legislația și practica pe următoarele obiective și principii:

- a. recunoașterea limbilor regionale sau minoritare ca o expresie a bogăției culturale;
- b. respectarea ariei geografice a fiecărei limbi regionale sau minoritare, în așa fel încît diviziunile administrative existente sau noi să nu constituie un obstacol pentru promovarea respectivei limbi regionale sau minoritare;
- c. necesitatea unei acțiuni hotărîte pentru promovarea limbilor regionale sau minoritare în vederea salvagărdării lor;
- d. facilitarea și/sau încurajarea folosirii oral sau în scris, a limbilor regionale sau minoritare, în viața publică sau în viața privată;
- e. menținerea și dezvoltarea relațiilor, în domeniile prevăzute în prezenta Cartă, între grupurile folosind o limbă regională sau minoritară și alte grupuri ale aceluiași stat ce vorbesc o limbă practică într-o formă identică sau apropiată, ca și stabilirea de relații culturale cu alte grupuri din respectivul stat folosind limbi diferite;
- f. stabilirea de forme și mijloace adecvate de predare și studiere a limbilor regionale sau minoritare, la toate nivelele corespunzătoare;
- g. stabilirea de mijloace permițînd celor ce nu vorbesc o limbă regională sau minoritară și care locuiesc într-o arie unde această limbă este folosită să o învețe, dacă doresc acest lucru;

h. promovarea studiilor și a cercetărilor în domeniul limbilor regionale sau minoritare în universități sau instituții echivalente;

i. promovarea unor forme corespunzătoare de schimburi transnaționale, în domeniile prevăzute de prezenta Cartă, pentru limbile regionale sau minoritare folosite într-o formă identică sau apropiată în două sau mai multe state.

2. Părțile se angajează să elimine, dacă nu au făcut-o deja, orice distincție, excludere, restricție sau preferință nejustificată relativă la folosirea unei limbi regionale sau minoritare și avînd drept scop descurajarea sau punerea în pericol a menținerii sau a dezvoltării acesteia. Adoptarea de măsuri speciale în favoarea limbilor regionale sau minoritare, destinate să promoveze egalitatea între vorbitorii acestor limbi și restul populației, sau urmărind să țină seama de situațiile lor specifice, nu este considerată ca un act de discriminare față de vorbitorii limbilor mai răspîndite.

3. Părțile se angajează să promoveze, prin măsuri corespunzătoare, înțelegerea reciprocă între toate grupurile lingvistice ale țării, îndeosebi acționînd în așa fel încît respectul, înțelegerea și toleranța față de limbile regionale sau minoritare să figureze printre obiectivele educației și instruirii desfășurate în țară, și să încurajeze mijloacele de comunicare în masă să urmărească același obiectiv.

4. În determinarea politicii față de limbile regionale sau minoritare, părțile se angajează să ia în considerare necesitățile și dorințele exprimate de grupurile ce folosesc aceste limbi. Ele sunt încurajate să creeze, dacă este necesar, organe cu rol consultativ asupra tuturor chestiunilor legate de limbile regionale sau minoritare.

5. Părțile se angajează să aplice, *mutatis mutandis*, principiile enumerate în paragrafele 1–4 de mai sus, la limbile non-teritoriale. Totuși, în cazul acestor limbi, natura și cuprinderea măsurilor ce urmează a fi luate pentru a da efect prezentei Carte, vor fi determinate într-o manieră flexibilă, ținînd seama de necesități și dorințe, și respectînd tradițiile și caracteristicile grupurilor care folosesc limbile respective.

PARTEA III – MĂSURI ÎN FAVOAREA FOLOSIRII LIMBILOR REGIONALE SAU MINORITARE ÎN VIAȚA PUBLICĂ, CE URMEAZĂ A FI ADOPTATE ÎN CONFORMITATE CU ANGĂJAMENTELE ASUMATE ÎN VIRTUTEA PARAGRAFULUI 2 AL ARTICOLULUI 2

Articolul 8 – Învățămînt

1. În materie de învățămînt, Părțile se angajează, în ceea ce privește zonele în care sînt folosite astfel de limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și fără a aduce atingere limbii (-ilor) oficiale a (ale) statului:

- a. i. să prevadă desfășurarea unei educații preșcolare în limbile regionale sau minoritare respective; sau
- ii. să prevadă desfășurarea unei părți substanțiale a educației preșcolare în limbile regionale sau minoritare respective sau,
- iii. să aplice una din măsurile vizate la punctele i și ii de mai sus, cel puțin elevilor ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient; sau
- iv. dacă autoritățile publice nu au competențe directe în domeniul educației preșcolare, să favorizeze și/ sau încurajeze aplicarea măsurilor vizate la punctele i-iii de mai sus;
- b. i. să prevadă desfășurarea unui învățământ primar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
- ii. să prevadă desfășurarea unei părți substanțiale a învățământului primar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
- iii. să prevadă, în cadrul învățământului primar, ca predarea limbilor regionale sau minoritare respective să facă parte integrantă din programa de învățământ; sau
- iv. să aplice una din măsurile vizate la punctele i-iii de mai sus, cel puțin elevilor ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient,
- c. i. să prevadă desfășurarea unui învățământ secundar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
- ii. să prevadă desfășurare unei părți substanțiale a învățământului secundar în limbile regionale sau minoritare respective; sau
- iii. să prevadă, în cadrul învățământului secundar, predarea limbilor regionale sau minoritare ca parte integrantă a programei de învățământ; sau
- iv. să aplice una din măsurile vizate la punctele i-iii de mai sus, cel puțin elevilor, care o solicită — sau, dacă este cazul, al căror familii o solicită — în număr considerat suficient;
- f. i. să ia măsuri pentru organizarea de cursuri de educație pentru adulți sau de educație permanentă desfășurate în principal sau integral în limbile regionale sau minoritare; sau
- ii. să propună aceste limbi ca discipline de educație pentru adulți și educație permanentă; sau
- iii. dacă autoritățile publice nu au competențe directe în domeniul educației adulților, să favorizeze și/sau să încurajeze predarea acestor limbi în cadrul educației pentru adulți sau a educației permanente;
- g. să ia măsuri pentru asigurarea predării istoriei și a culturii pe care limba regională sau minoritară le exprimă,
- h. să asigure pregătirea de bază și permanentă a cadrelor didactice necesare punerii în aplicare a acelor din paragrafele de la a. la g. acceptate de Parte,
- i. să creeze unul sau mai mult organe de control însărcinate să urmărească măsurile adoptate și progresele realizate în direcția instituirii sau a dezvoltării

predării limbilor regionale sau minoritare și să realizeze asupra acestor chestiuni rapoarte periodice care vor fi făcute publice.

2. În materie de învățămînt și în ceea ce privește zonele altele decît cele în care sînt folosite în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează să autorizeze, să încurajeze și să creeze, dacă numărul vorbitorilor unei limbi regionale sau minoritare o justifică, predarea în limba regională sau minoritară, sau predarea acestei limbi la nivele de învățămînt corespunzătoare.

Articolul 9 — Justiția

1. Părțile se angajează, în ceea ce privește circumscripțiile autorităților judiciare în care numărul persoanelor folosind limbile regionale sau minoritare justifică măsurile specificate mai jos, în funcție de situația fiecăreia din aceste limbi, și cu condiția ca utilizarea posibilităților oferite de prezentul paragraf să nu fie considerată de către judecător ca împiedicînd buna administrare a justiției:

a. în cadrul procedurilor penale:

i. să prevadă ca, la cererea uneia din părți, tribunalele să își desfășoare procedurile în limbile regionale sau minoritare; și/sau

ii. să garanteze acuzatului dreptul de a exprima în limba sa regională sau minoritară; și/sau

iii. să prevadă ca cererile și probele, scrise sau orale, să nu fie considerate ca inadmisibile numai pe motivul că sînt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

iv. să administreze în aceste limbi regionale sau minoritare, la cerere, actele în legătură cu procedurile judiciare, dacă este necesar prin recurgerea la interpreți și traduceri care să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați;

b. în cadrul procedurilor civile:

i. să prevadă ca, la cererea unei părți, tribunalele să își desfășoare procedurile în limbile regionale sau minoritare; și/sau

ii. să permită, ca atunci cînd o parte la un litigiu trebuie să compară personal în fața unui tribunal, aceasta să se exprime în limba sa regională sau minoritară, fără ca prin aceasta să se expună la cheltuieli suplimentare; și/sau

iii. să permită administrarea de documente și probe în limbile regionale sau minoritare, dacă este necesar prin recurgerea la interpreți și traduceri;

c. în procedurile în fața jurisdicțiilor competente în materie administrativă:

i. să prevadă ca jurisdicțiile la cererea unei părți, să conducă procedura într-una din limbile regionale sau minoritare;

ii. să permită, în cazul în care o parte aflată în litigiu trebuie să compară în persoană în fața unui tribunal, să se exprime în limba sa regională sau minoritară fără ca pentru aceasta să se expună la cheltuieli suplimentare;

iii. să permită producerea de documente și de probe în limbile regionale sau minoritare; dacă este necesar se va recurge la interpreți și la traduceri.

d. să ia măsuri pentru a asigura aplicarea alineatelor i-iii ale paragrafelor b și c de mai sus și utilizarea eventuală de interpreți și traduceri, fără ca aceasta să atragă cheltuieli suplimentare pentru cei interesați.

2. Părțile se angajează:

a. să nu conteste validitatea actelor juridice întocmite în țară numai pe motivul că acestea sînt redactate într-o limbă regională sau minoritară; sau

b. să nu conteste validitatea, între părți, a actelor juridice întocmite în țară numai pe motivul că acestea sînt redactate într-o limbă regională sau minoritară, și să prevadă că acestea pot fi invocate împotriva unor părți terțe interesate care nu folosesc respectivele limbi, cu condiția ca conținutul actului (-elor) să fie adus la cunoștința acestora de către persoanele care îl (le) invocă; sau

c. să nu conteste validitatea, între părți, a actelor juridice întocmite în țară numai pe motivul că sînt redactate într-o limbă regională sau minoritară.

3. Părțile se angajează să facă accesibile, în limbile regionale sau minoritare, textele legislative naționale cele mai importante și pe acelea care interesează în mod special pe cei ce utilizează aceste limbi, dacă aceste texte nu sînt deja disponibile în alt fel.

Articolul 10 — Autoritățile administrative și serviciile publice

În circumscripțiile administrative ale statului locuite de un număr de vorbitori de limbi regionale sau minoritare, care justifică măsurile specificate mai jos, și în funcție de situația fiecărei limbi, Părțile se angajează, în măsura în care este posibil:

a. i. să vegheze ca autoritățile administrative să utilizeze limbile regionale sau minoritare; sau

ii. să vegheze ca funcționarii autorităților administrative care asigură relația cu publicul să folosească limbile regionale sau minoritare în raporturile lor cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau

iii. să vegheze ca vorbitorii de limbi regionale sau minoritare să poată prezenta cereri orale sau scrise și să primească răspunsuri în aceste limbi; sau

iv. să vegheze ca vorbitorii de limbi regionale sau minoritare să poată prezenta cereri orale sau scrise în aceste limbi;

v. să vegheze ca vorbitorii de limbi regionale sau minoritare să poată prezenta ca valabil un document întocmit în aceste limbi;

b. să pună la dispoziție formulare și texte administrative de uz curent pentru populație în limbile regionale sau minoritare, sau în versiuni bilingve;

c. să permită autorităților administrative să întocmească documente într-o limbă regională sau minoritară.

2. În ceea ce privește autoritățile locale și regionale din zonele locuite de un număr de vorbitori de limbi regionale sau minoritare în care se justifică măsurile specificate mai jos,

Părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

- a. folosirea limbilor regionale sau minoritare în cadrul administrației regionale sau locale;
- b. posibilitatea pentru vorbitorii de limbi regionale sau minoritare de a prezenta cereri orale sau scrise în aceste limbi;
- c. publicarea de către autoritățile regionale a textelor oficiale și în limbile regionale sau minoritare;
- d. publicarea de către autoritățile locale a textelor oficiale și în limbile regionale sau minoritare;
- e. folosirea de către autoritățile regionale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din Consiliile lor, fără a exclude, totuși, folosirea limbii (-ilor) oficiale a (ale) statului;
- f. folosirea de către autoritățile locale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din Consiliile lor, fără a exclude, totuși, folosirea limbii (-ilor) oficiale a (ale) statului;
- g. folosirea sau adoptarea, dacă este cazul alături de denumirea în limba (-ile) oficială (-ale), a formelor tradiționale și corecte ale toponimiei în limbile regionale sau minoritare.

3. În ceea ce privește serviciile publice asigurate de către autoritățile administrative sau de către alte persoane care acționează în cadrul competenței acestora, Părțile contractante se angajează, în zonele în care limbile regionale sau minoritare sînt folosite, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil:

- a. să vegheze ca limbile regionale sau minoritare să fie folosite în cadrul serviciilor publice; sau
- b. să permită vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare să formuleze cereri și să primească răspunsuri în aceste limbi; sau
- c. să permită vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare să formuleze cereri în aceste limbi.

4. În vederea aplicării dispozițiilor paragrafelor 1, 2 și 3 pe care le-au acceptat, Părțile se angajează să ia una sau mai multe dintre măsurile ce urmează:

- a. traducerea sau interpretarea eventual solicitate;
- b. alegerea și, dacă este cazul, formarea unui număr suficient de funcționari și alți agenți publici;
- c. satisfacerea, în măsura în care este posibil, a cererilor agenților publici care cunosc o limbă regională sau minoritară de a fi repartizați în zona în care această limbă este folosită.

5. Părțile se angajează să permită, la cererea celor interesați, folosirea sau adoptarea de patronime în limbile regionale sau minoritare.

Articolul 11 — Mijloace de comunicare

1. Părțile se angajează, pentru vorbitorii limbilor regionale sau minoritare, în zonele în care aceste limbi sînt folosite, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice au, în mod direct sau indirect, competențe, atribuții sau un rol în acest domeniu, cu respectarea principiilor de independență și autonomie a mijloacelor de comunicare:

- a. în măsura care radioul și televiziunea au caracterul de servicii publice:
 - i. să asigure crearea cel puțin a unei stații de radio și a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau
 - ii. să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unei stații de radio și a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau
 - iii. să ia măsuri corespunzătoare pentru ca difuzorii să programeze emisiuni în limbile regionale sau minoritare;
- b. i. să încurajeze și/sau să faciliteze emiterea de programe de radio în limbile regionale sau minoritare, în mod periodic;
- c. i. să încurajeze și/sau să faciliteze crearea cel puțin a unui canal de televiziune în limbile regionale sau minoritare; sau
- ii. să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea de programe de televiziune în limbile regionale sau minoritare, în mod periodic;
- d. să încurajeze și/sau să faciliteze realizarea și difuzarea de producții audio și audiovizuale în limbile regionale sau minoritare;
- e. i. să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui organ de presă în limbile regionale sau minoritare; sau
- ii. să încurajeze și/sau să faciliteze publicarea de articole de presă în limbile regionale sau minoritare, în mod periodic;
- f. i. să acopere costurile suplimentare ale mijloacelor de comunicare ce utilizează limbile regionale sau minoritare, atunci cînd legea prevede o asistență financiară, în general, pentru mijloacele de comunicare; sau
- ii. să extindă măsurile existente de asistență financiară la producțiile audiovizuale în limbile regionale sau minoritare;
- g. să sprijine formarea jurnaliștilor și a personalului pentru mijloacele de comunicare ce utilizează limbile regionale sau minoritare.

2. Părțile se angajează să garanteze libertatea de recepție directă a emisiunilor de radio și de televiziune ale țărilor vecine realizate într-o limbă folosită într-o formă identică sau apropiată de o limbă regională sau minoritară și să nu se opună retransmiterii de emisiuni de radio și televiziune din țările vecine, realizate într-o astfel de limbă. Ele se angajează în plus să vegheze ca nici o restricție a libertății de expresie și a liberei circulații a informației într-o limbă folosită într-o formă identică sau apropiată de o limbă regională sau minoritară, să nu fie impusă presei scrise. Exercițarea libertăților menționate mai sus, atrăgînd cu sine obligații și

responsabilități, poate fi supusă anumitor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al integrității teritoriale sau a siguranței publice, al apărării ordinii și al prevenirii crimei, al protecției sănătății sau a moralei, al protecției reputației sau a drepturilor altora, pentru împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale, sau pentru garantarea autorității și a imparțialității puterii judecătorești.

3. Părțile se angajează să vegheze ca interesele vorbitorilor limbilor regionale sau minoritare să fie reprezentate sau luate în considerare în cadrul structurilor eventual create, în conformitate cu legea, avînd ca sarcină garantarea libertății și a pluralității mijloacelor de comunicare.

Articolul 12 — Activități și facilități culturale

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale — în special biblioteci, videoteci, centre culturale, muzee, arhive, academii, teatre și cinematografe, precum și operele literare și producția cinematografică, folclorul, festivalurile, industria culturală, incluzînd în special utilizarea de noi tehnologii — părțile se angajează, în zonele în care aceste limbi sînt folosite și în măsura în care autoritățile publice au competente, puteri sau un rol în acest domeniu:

a. să încurajeze formele de exprimare și inițiativele specifice limbilor regionale sau minoritare și să favorizeze diferite mijloace de acces la operele produse în aceste limbi;

b. să favorizeze diferitele modalități de acces în alte limbi la operele produse în limbile regionale sau minoritare, sprijinînd și dezvoltînd activitățile de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare.

c. să favorizeze accesul în limbile regionale sau minoritare la operele produse în alte limbi, sprijinind și dezvoltînd activitățile de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare;

d. să vegheze ca organismele însărcinate să întreprindă și să susțină diferite forme de activități culturale, să integreze într-o măsură adecvată, cunoașterea și folosirea limbilor și culturilor regionale sau minoritare în acțiunile a căror inițiativă o au, sau pe care le sprijină;

e. să favorizeze punerea la dispoziția organismelor însărcinate să întreprindă sau să susțină activități culturale, a unui personal cunoscător al limbii regionale sau minoritare ca și a limbii (-ilor) restului populației;

f. să încurajeze participarea directă a reprezentanților limbilor regionale sau minoritare la demersurile de organizare a facilităților și de planificare a activităților culturale;

g. să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unuia sau mai multor organisme însărcinate să colecteze, depoziteze și să prezinte sau să publice operele realizate în limbile regionale sau minoritare;

h. dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțeze servicii de traducere și de cercetare terminologică, în vederea, în special, a menținerii și dezvoltării în fiecare limbă regională sau minoritară a unei terminologii administrative, comerciale, economice, sociale, tehnologice sau juridice adecvate.

2. În ceea ce privește alte zone decât cele în care limbile regionale sau minoritare sînt, în mod tradițional, folosite, părțile se angajează să autorizeze, să încurajeze și/sau să prevadă, dacă numărul vorbitorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică aceasta, activități sau facilități culturale adecvate, în conformitate cu paragraful precedent.

3. Părțile se angajează ca în politica lor culturală pe plan extern să acorde un loc corespunzător limbilor regionale sau minoritare și culturii pe care ele o exprimă.

Articolul 13 — Viața economică și socială

În ceea ce privește activitățile economice și sociale, Părțile se angajează, pentru ansamblul țării:

a. să excludă din propria legislație, orice dispoziție care interzice sau limitează în mod nejustificat, folosirea limbilor regionale sau minoritare în documentele referitoare la viața economică sau socială, și, mai ales, în contractele de muncă și în documentele tehnice, cum ar fi instrucțiunile de utilizare a produselor sau a echipamentelor tehnice;

b. să interzică introducerea în regulamentele interne ale întreprinderilor și în actele private a oricăror clauze ce exclud sau limitează folosirea limbilor regionale sau minoritare, cel puțin între vorbitorii aceleiași limbi;

c. să se opună practicilor ce tind să descurajeze folosirea limbilor regionale sau minoritare în cadrul activităților economice și sociale;

d. să faciliteze și/sau să încurajeze prin alte mijloace decât cele vizate în alineatul precedent, folosirea limbilor regionale sau minoritare.

2. În domeniul activităților economice și sociale, Părțile se angajează, în măsura în care autoritățile publice sînt competente în zona în care limbile regionale sau minoritare sînt folosite, și dacă acest lucru este posibil;

a. să definească, prin reglementările financiare și bancare, modalitățile ce permit, în condiții compatibile cu uzanțele comerciale, folosirea limbilor regionale sau minoritare la redactarea ordinelor de plată (CEC, cambie, etc.) sau a altor documente financiare sau, dacă este cazul, să vegheze la inițierea unui astfel de proces;

b. în sectoarele economice și sociale aflate direct sub controlul lor (sectorul public) să realizeze acțiuni destinate să încurajeze folosirea limbilor regionale sau minoritare;

c. să vegheze ca instituțiile sociale cum ar fi spitalele, căminele de bătrîni, azilurile să ofere posibilitatea de a primi și de a îngriji, în propria lor limbă, pe vorbitorii unei limbi regionale sau minoritare, care necesită îngrijiri din motive de sănătate, vîrstă sau altele;

d. să supravegheze, prin mijloace corespunzătoare, ca instrucțiunile de siguranță să fie înscrise și în limbile regionale sau minoritare;

e. să facă accesibile în limbile regionale sau minoritare informațiile furnizate de autoritățile competente, în ceea ce privește drepturile consumatorilor.

Articolul 14 — Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează;

a. să aplice acordurile bilaterale și multilaterale existente care le angajează față de statele, în care aceeași limbă este folosită într-o formă identică sau apropiată sau, dacă este necesar, să depună toate eforturile pentru a încheia astfel de acorduri, de natură să favorizeze contactele între vorbitorii aceleiași limbi din statele respective, în domeniile culturii, învățămîntului, informației, formării profesionale și educației permanente;

b. în interesul limbilor regionale sau minoritare, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, mai ales între autoritățile regionale sau locale din zonele în care aceeași limbă este folosită într-o formă identică sau apropiată.

PARTEA IV — APLICAREA CARTEI

Articolul 15 — Rapoarte periodice

1. Părțile vor prezenta periodic Secretarului General al Consiliului Europei, într-o formă ce urmează a fi stabilită de Comitetul Miniștrilor, un raport asupra politicii urmărite, în conformitate cu Partea II a prezentei Carte și asupra măsurilor luate pentru aplicarea dispozițiilor Părții III pe care le-au acceptat. Primul raport trebuie să fie prezentat în anul imediat următor intrării în vigoare a Cartei pentru Partea respectivă, iar celelalte rapoarte la intervale de trei ani de la primul raport.

2. Părțile vor face public rapoartele.

Articolul 16 — Examinarea rapoartelor

1. Rapoartele prezentate Secretarului General al Consiliului Europei, în aplicarea articolului 15, vor fi examinate de un Comitet de experți constituit în conformitate cu articolul 17.

2. Organismele sau asociațiile legal constituite într-una din Părți vor putea să atragă atenția Comitetului de experți asupra problemelor referitoare la angajamentele asumate de această Parte în conformitate cu Partea III din prezenta Cartă. După consultarea Părții interesate, Comitetul de experți va putea să țină seama de aceste informații în pregătirea raportului menționat în paragraful 3 al prezentului articol. În plus, aceste organisme sau asociații vor putea să prezinte declarații privind politica urmărită de către o Parte, în conformitate cu Partea II.

3. Pe baza rapoartelor menționate în paragraful 1 și a informațiilor menționate în paragraful 2, Comitetul de experți va pregăti un raport care va fi supus atenției Comitetului Miniștrilor. Acest raport va fi însoțit de observațiile pe care Părțile au fost invitate să le formuleze și poate fi făcut public de către Comitetul Miniștrilor.

4. Raportul menționat în paragraful 3 va conține, în special, propunerile Comitetului de experți al Comitetului Miniștrilor în vederea pregătirii, dacă este cazul, a oricărei recomandări a acestuia către una sau mai multe părți.

5. Secretarul General al Consiliului Europei va face un raport bianual detaliat asupra aplicării Cartei, către Adunarea Parlamentară.

Articolul 17 — Comitetul de experți

1. Comitetul de experți va fi compus dintr-un membru pentru fiecare Parte, desemnat de către Comitetul Miniștrilor de pe o listă de persoane de cea mai înaltă integritate, recunoscute pentru competența lor în domeniul tratat de Cartă, care vor fi propuse de către Partea respectivă.

2. Membrii Comitetului vor fi numiți pentru o perioadă de 6 ani și mandatul lor va putea fi reînnoit.

Dacă un membru nu-și poate îndeplini mandatul, el va fi înlocuit, în conformitate cu procedura prevăzută în paragraful 1, iar membrul numit în locul său va duce la bun sfârșit mandatul predecesorului său.

3. Comitetul de experți va adopta regulamentul său interior. Secretariatul său va fi asigurat de către Secretarul General al Consiliului Europei.

PARTEA V — DISPOZIȚII FINALE

Articolul 18

Prezenta Cartă este deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării.

Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 19

1. Prezenta Cartă va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data la care 5 state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Cartă, în conformitate cu dispozițiile articolului 18.

2. Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Cartă, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare, sau de aprobare.

Articolul 20

1. După intrarea în vigoare a prezentei Carte, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat membru al Consiliului Europei să adere la Cartă.

2. Pentru orice stat care aderă, Carta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 21

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare să formuleze una sau mai multe rezerve la paragrafele 2-5 ale articolului 7 din prezenta Cartă. Nici o altă rezervă nu este admisă.

2. Orice stat contractant care a formulat o rezervă în temeiul paragrafului precedent poate să o retragă în totalitate sau în parte, adresînd o notificare Secretarului General al Consiliului Europei. Retragerea va produce efect la data primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 22

1. Orice Parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Cartă, adresînd o notificare Secretarului General al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va produce efect în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de șase luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 23

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului și oricărui stat care va adera la prezenta Cartă;

a. orice semnare;

b. depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;

c. orice intrare în vigoare a prezentei Carte, în conformitate cu articolele 19 și 20;

d. orice notificare primită, în conformitate cu articolul 3, paragraful 2;

e. orice alt act, notificare sau comunicare avînd legătură cu prezenta Cartă.

În considerarea celor mai sus, subsemnații, avînd depline puteri în acest scop, au semnat prezenta Cartă.

Încheiată la Strasbourg, la 5 noiembrie 1992, în franceză și în engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General va transmite copie certificată fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului Europei și oricărui stat invitat să adere la prezenta Cartă. □

Declarație cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice

adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la 18 decembrie 1992

Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite,
Proclamă această Declarație asupra drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice:

Articolul 1

1. Statele vor proteja existența și identitatea națională sau etnică, culturală, religioasă și lingvistică a minorităților din interiorul teritoriilor lor și vor favoriza crearea de condiții pentru promovarea acelei identități.
2. Statele vor adopta măsurile legislative corespunzătoare și orice alte măsuri necesare pentru îndeplinirea acestor scopuri.

Articolul 2

1. Persoanele aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase sau lingvistice (numite în continuare persoane aparținând minorităților) au dreptul de a se bucura de propria lor cultură, de a profesa și practica propria lor religie și de a folosi propria lor limbă, în particular sau în public, liber și fără imixtiuni sau alte forme de discriminare.
2. Persoanele aparținând minorităților au dreptul să participe efectiv la viața culturală, religioasă, socială, economică și publică.
3. Persoanele aparținând minorităților au dreptul de a participa efectiv la luarea deciziilor la nivel național și unde este potrivit, la nivel regional, privind minoritatea căreia îi aparțin sau în regiunile în care trăiesc, într-o modalitate care să nu contrazică legislația națională.

4. Persoanele aparținând minorităților au dreptul de a organiza și administra propriile lor organizații.

5. Persoanele aparținând minorităților au dreptul de a stabili și întreține, fără nici o discriminare, contacte libere și pașnice cu alți membri ai grupului lor și alte persoane aparținând altor minorități, ca și contacte dincolo de frontiere cu cetățeni ai altor state cu care ele sînt înrudite prin legături naționale sau etnice, religioase sau lingvistice.

Articolul 3

1. Persoanele aparținând minorităților pot să-și exercite drepturile, inclusiv acelea stabilite în această Declarație, individual și în comun cu alți membri ai grupului lor, fără nici o discriminare.

2. Nici un dezavantaj nu va rezulta pentru o persoană aparținând minorităților ca o consecință a exercitării sau neexercitării drepturilor stabilite în această Declarație.

Articolul 4

1. Statele vor lua măsuri, acolo unde sînt necesare, pentru a se asigura că persoanele aparținând minorităților își pot exercita deplin și efectiv toate drepturile lor umane și libertățile fundamentale fără nici o discriminare și în deplină egalitate în fața legii.

2. Statele vor lua măsuri pentru a crea condiții favorabile care să permită persoanelor aparținând minorităților să-și exprime particularitățile și să-și dezvolte cultura proprie, limba, religia, tradițiile și obiceiurile, cu excepția acelor practici care încalcă legile naționale și sînt contrare normelor internaționale.

3. Statele trebuie să ia măsuri adecvate astfel încît, în măsura posibilităților, persoanele aparținând minorităților să aibă condiții pentru a învăța limba lor maternă sau să beneficieze de instruire în limba lor maternă.

4. Statele vor trebui, acolo unde este oportun, să ia măsuri în domeniul educației, pentru a încuraja cunoașterea istoriei, tradițiilor, limbii și culturii minorităților care trăiesc pe teritoriul lor. Persoanele aparținând minorităților trebuie să aibă condiții adecvate pentru a-și spori cunoștințele despre societate în ansamblu.

5. Statele vor trebui să ia măsuri adecvate astfel încît persoanele aparținând minorităților să poată participa deplin la progresele economice și dezvoltarea țării lor.

Articolul 5

1. Politicile naționale și programele vor fi elaborate și aplicate cu grija cuvenită față de interesele legitime ale persoanelor aparținând minorităților.

2. Programele de cooperare și asistență între state vor trebui elaborate și aplicate cu grija cuvenită față de interesele legitime ale persoanelor aparținând minorităților.

Articolul 6

Statele vor trebui să coopereze pe probleme referitoare la persoanele aparținând minorităților prin schimburi de informații și experiență, pentru a promova înțelegerea mutuală și încrederea.

Articolul 7

Statele vor trebui să coopereze pentru a promova respectul față de drepturile stabilite în prezenta Declarație.

Articolul 8

1. Nici o dispoziție din prezenta Declarație nu va împiedica îndeplinirea obligațiilor internaționale în legătură cu persoanele aparținând minorităților. În particular, statele vor îndeplini cu buna-credință obligațiile și angajamentele asumate prin tratate și acorduri internaționale la care sînt parte.

2. Exercițarea drepturilor stabilite în prezenta Declarație nu vor prejudicia dreptul tuturor de a se bucura de drepturile omului și libertăților fundamentale unanim recunoscute.

3. Măsurile luate de state pentru a asigura aplicarea efectivă a drepturilor stabilite în prezenta Declarație nu vor fi considerate aprioric contrare principiilor egalității conținute în Declarația Universală a Drepturilor Omului.

4. Nici o dispoziție din prezenta Declarație nu poate fi interpretată ca permițînd vreo activitate contrară scopurilor și principiilor Națiunilor Unite, incluzînd egalitatea, suveranitatea, integritatea teritorială și independența politică a statelor.

Articolul 9

Instituțiile specializate și alte organizații ale Organizației Națiunilor Unite vor contribui la realizarea efectivă a drepturilor și principiilor stabilite în prezenta Declarație, în cadrul domeniilor lor de competență. □

Tratat între România și Republica Federală Germania privind cooperarea prietenească și parteneriatul în Europa

Ratificat prin Legea nr. 95 din 16 septembrie 1992

România și Republica Federală Germania,

hotărâte să continue tradițiile relațiilor fructuoase dintre țările și popoarele lor și să le așeze pe o bază nouă, largă, orientată spre viitor, în spiritul cooperării prietenești și parteneriatului,

încurajate de schimbările istorice din Europa să întreprindă noi pași hotărâți pentru depășirea definitivă a divizării Europei și crearea unei ordini juste și durabile de pace în Europa, precum și a unor structuri cooperative de securitate,

conștiente de interesele lor comune și de răspunderea lor comună pentru edificarea unei noi Europe, libere și unite prin drepturile omului, democrație și statul de drept,

convinse că dobândirea calității de membri al Consiliului Europei, spre care aspiră România, și apropierea ei de alte instituții europene vor întări aceste valori;

[...]

conștiente că minoritatea germană din România a adus și aduce în continuare o contribuție valoroasă și inconfundabilă la viața societății românești și constituie astfel o punte firească de legătură între cele două popoare,

[...] au convenit următoarele:

Articolul 1

(2) Ele tind spre crearea unei Europe în care, pe baza democrației și a statului de drept, vor fi respectate drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv cele ale persoanelor aparținând minorităților naționale.

Articolul 2

(1) Părțile contractante, în organizarea relațiilor dintre ele, precum și în problemele păcii, securității și colaborării în Europa și în lume, vor acționa în conformitate cu Carta Națiunilor Unite, precum și cu Actul Final de la Helsinki din 1 august 1975, cu Carta de la Paris pentru o Nouă Europă din 21 noiembrie 1990, precum și cu celelalte documente ale Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa. Ele se vor călăuzi îndeosebi după următoarele principii:

(3) Ele se pronunță pentru valabilitatea pe deplin a principiilor confirmate în Carta de la Paris, referitoare la respectarea drepturilor omului, edificarea

statului de drept și a democrației și, în mod deosebit, sînt de acord că orice formă de dominație totalitară trebuie respinsă.

(4) Ele respectă egalitatea suverană, integritatea teritorială, înviolabilitatea frontierelor, independența politică a tuturor statelor, precum și principiul interzicerii amenințării cu forța și a folosirii forței.

Articolul 5

(1) Părțile contractante subliniază rolul important al consultărilor, la toate nivelurile, cu privire la probleme importante internaționale, ale securității și cooperării în Europa, precum și cu privire la dezvoltarea în continuare a relațiilor bilaterale.

(2) Miniștrii afacerilor externe se vor îngriji de aplicarea prezentului tratat, în ansamblu. Părțile contractante se pronunță pentru organizarea de consultări între miniștri de resort, precum și între înalți funcționari.

(3) Potrivit necesităților, consiliile mixte își vor desfășura activitatea pe bază de înțelegeri.

Articolul 9

(1) Părțile contractante acordă cea mai mare însemnătate obiectivului Unității Europene pe baza drepturilor omului, democrației și statului de drept și vor acționa pentru realizarea acestora.

Articolul 15

(1) Părțile contractante convin să pună în aplicare, ca norme juridice, standardele privind protecția minorităților cuprinse în documentul Reuniunii de la Copenhaga asupra dimensiunii umane a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, din 29 iunie 1990, precum și în alte documente ale Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa.

(2) Drept urmare, persoanele aparținînd minorităților germane din România, și anume cetățenii români de origine germană au, îndeosebi, dreptul, individual sau împreună cu alți membri ai grupului lor, la libera exprimare, la menținerea și dezvoltarea în continuare a identității etnice, culturale, de limbă și religioase, la adăpost de orice încercare de asimilare împotriva voinței lor. Ei au dreptul să-și exercite pe deplin și efectiv drepturile omului și libertățile fundamentale, fără nici o discriminare și în deplină egalitate în fața legii. Persoanele aparținînd minorității germane au dreptul să participe, în mod efectiv, la treburile publice, îndeosebi la activitățile privind protecția și promovarea identității lor.

(3) Apartenența la minoritatea germană din România depinde de decizia proprie a fiecărei persoane, iar dintr-o asemenea opțiune nu poate rezulta nici un dezavantaj.

(4) În caz de divergențe de opinie privind interpretarea și aplicarea prezentului articol, părțile contractante, fără a aduce atingere prevederilor art. 5, vor aplica procedurile în vigoare în cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa privind reglementarea diferendelor. Ele sînt de acord, de asemenea, ca, în interesul grupului de persoane la care se referă prezentul articol și al încurajării înțelegerii, încrederii și respectului reciproc, nici una să nu declare unilateral drept inaplicabilă o asemenea procedură de reglementare a diferendelor.

Articolul 16

(1) România va proteja identitatea persoanelor aparținînd minorității germane din România și va sprijini promovarea ei prin măsuri concrete, în special prin crearea condițiilor favorabile pentru funcționarea școlilor și instituțiilor culturale de limbă germană din zonele în care trăiesc membri ai acestui grup, România va permite și va facilita măsurile de promovare din Republica Federală Germania în favoarea minorității germane din România.

(2) Părțile contractante vor conveni programe de măsuri concrete pentru a asigura menținerea minorității germane și pentru a o sprijini în reorganizarea vieții ei sociale, culturale și economice, în noile condiții din România. Aceste măsuri vor fi astfel concepute și înfăptuite încît să nu lezeze drepturile altor cetățeni români.

Articolul 17

Nici unul din angajamentele din art. 15 și 16 nu poate fi interpretat ca implicînd vreun drept de a întreprinde vreo activitate sau de a comite vreo acțiune contrară scopurilor și principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite, altor obligații decurgînd din dreptul internațional sau prevederilor Actului Final de la Helsinki și ale Cartei de la Paris, inclusiv principiul integrității teritoriale a statelor.

Articolul 21

(1) Părțile contractante reafirmă dorința lor de a extinde cooperarea în toate domeniile învățămîntului și științei. În mod deosebit, ele vor promova cooperarea directă între instituții de învățămînt mediu și universitar și între instituții științifice, prin schimburi de elevi, studenți și cadre didactice. Ele se vor strădui să înființeze în România școli cu predarea în ambele limbi.[...]

Articolul 24

(3) Ele vor acționa pentru extinderea învățării limbii celeilalte țări, în școli și în alte instituții de învățămînt. Ele se vor strădui să lărgescă posibilitățile de studiere, în universitățile lor, a culturii, literaturii și limbii celeilalte țări. □

RECOMANDAREA 1201

*Adoptată de Adunarea Parlamentară a
Consiliului Europei la 1 februarie 1993*

privind un protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului,
privind drepturile minorităților naționale

1. Adunarea reamintește Recomandările ei 1134 (1990) și 1177 (1992) și Ordinele ei nr.456 (1990) și nr.474 (1992) privind drepturile minorităților. În textele adoptate la 5 februarie 1992 ea a cerut Comitetului de Miniștri:

i. să încheie cît mai curînd posibil lucrările în curs de desfășurare pentru elaborarea unei carte pentru limbile regionale sau minoritare și să facă tot posibilul pentru a asigura aplicarea rapidă a acestei carte;

ii. să elaboreze un protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, privind drepturile minorităților naționale;

iii. să înzestreze Consiliul Europei cu un instrument de mediere corespunzător.

2. Prin adoptarea Cartei Europene pentru Limbile Regionale sau Minoritare — o convenție a Consiliului Europei — la 22 iunie 1992, Comitetul de Miniștri a dat satisfacție Adunării asupra primului punct. Carta, pe care va trebui să se bazeze legislația din statele noastre membre, va fi de asemenea în stare să ofere călăuzire multor altor state într-o problemă atît de dificilă și de sensibilă.

3. Rămîne ca această cartă să fie aplicată rapid. Este încurajator faptul că atunci cînd a fost deschisă pentru semnare, la 5 noiembrie 1992, unsprezece state membre ale Consiliului Europei au semnat-o imediat. Dar trebuie mers mai departe.

4. Adunarea apelează, prin urmare, la statele membre care nu au semnat carta încă, să facă acest lucru și le îndeamnă pe toate să o ratifice rapid acceptînd pe cît posibil cît mai multe din clauzele ei.

5. Adunarea își rezervă dreptul de a reveni, la o dată ulterioară, la problema unui instrument de mediere corespunzător al Consiliului Europei a cărui înființare ea a propus-o deja.

6. Ea a fost informată despre mandatul dat de către Comitetul de Miniștri Comitetului Director pentru drepturile omului și Comitetului său de Experți pentru Protejarea Minorităților Naționale, și dorește să acorde întregul său sprijin acestor lucrări și să le promoveze activ.

7. Prin includerea în Convenția Europeană a Drepturilor Omului a anumitor drepturi ale persoanelor aparținînd minorităților ca și ale organizațiilor împuternicite să le reprezinte, asemenea persoane ar putea beneficia de reparațiile oferite de către convenție, în special dreptul de a depune cereri la Comisia Europeană și la Curtea pentru Drepturile Omului.

8. În consecință, Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri să adopte un protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, privind drepturile minorităților naționale, inspirându-se din textul reprodus mai jos, care este parte integrantă a acestei recomandări.

9. Cum problema este extrem de urgentă și constituie una din activitățile cele mai importante desfășurate actualmente la Consiliul Europei, Adunarea recomandă, de asemenea, Comitetului de Miniștri să accelereze ritmul de lucru astfel încât întâlnirea la vîrf a conducătorilor de state și guverne (Viena. 8 și 9 octombrie 1993) să poată fi în stare să adopte un protocol asupra drepturilor minorităților naționale și să-l deschidă pentru semnare cu această ocazie.

Text al propunerii pentru un Protocol Adițional la Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, privind persoanele ce aparțin minorităților naționale

Preambul

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale acestui protocol.

1. Considerînd că diversitatea popoarelor și a culturilor care îi dau configurația este una din sursele principale ale bogăției și vitalității civilizației europene;

2. Luînd în considerare contribuția importantă a minorităților naționale la diversitatea culturală și dinamismul statelor Europei;

3. Considerînd că numai recunoașterea drepturilor persoanelor aparținînd minorității naționale dintr-un stat, și protecția internațională a acestor drepturi sînt în stare să pună cu temeinicie capăt confruntărilor etnice și astfel să ajute la garantarea dreptății, democrației, stabilității și păcii;

4. Considerînd că drepturile avute în vedere sînt acelea pe care orice persoană le poate exercita de una singură sau în comun;

5. Considerînd că protecția internațională a drepturilor minorităților naționale este un aspect esențial al protecției internaționale a drepturilor omului și, ca atare, un domeniu al cooperării internaționale,

Au convenit după cum urmează:

SECȚIUNEA I – DEFINIȚIE

Articolul 1

Pentru scopurile acestei Convenții*, expresia „minoritate națională” se referă la un grup de persoane dintr-un stat care:

a. locuiesc pe teritoriul aceluia stat și sînt cetățenii lui;

* Termenul „Convenție” din acest text se referă la Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

- b. mențin legături de lungă durată, trainice și permanente cu acel stat;
- c. manifestă caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice distincte;
- d. sînt suficient de reprezentative, chiar dacă sînt în număr mai mic decît restul populației unui stat sau a unei regiuni a aceluia stat;
- e. sînt motivate de preocuparea de a păstra împreună ceea ce constituie identitatea lor comună, inclusiv cultura, tradițiile, religia sau limba lor.

SECȚIUNEA 2 – PRINCIPII GENERALE

Articolul 2

1. Apartenența la o minoritate națională este o chestiune de liberă alegere a fiecăruia.
2. Nici un dezavantaj nu trebuie să rezulte din alegerea sau renunțarea la o asemenea apartenență.

Articolul 3

1. Orice persoană aparținînd unei minorități naționale are dreptul să exprime, să păstreze și să dezvolte în deplină libertate identitatea sa religioasă, etnică, lingvistică și/sau culturală, fără a fi supusă vreunei încercări de asimilare împotriva voinței sale.
2. Orice persoană aparținînd unei minorități naționale își poate exercita drepturile și se poate bucura de ele în mod individual sau împreună cu alții.

Articolul 4

Toate persoanele aparținînd unei minorități naționale sînt egale în fața legii. Orice discriminare bazată pe apartenența la o minoritate națională este interzisă.

Articolul 5

Sînt interzise modificări intenționate în compoziția demografică a regiunii în care este așezată o minoritate națională, în detrimentul acelei minorități.

SECȚIUNEA 3 – DREPTURI MATERIALE

Articolul 6

Toate persoanele aparținînd unei minorități naționale au dreptul de a înființa propriile organizații, inclusiv partide politice.

Articolul 7

1. Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul de a folosi în mod liber limba maternă în viața privată și publică, atât oral cât și în scris. Acest drept se aplică, de asemenea, la folosirea limbii sale în publicații și în sectorul audiovizual.

2. Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul de a-și folosi numele și prenumele în limba sa maternă și dreptul la recunoașterea oficială a numelui și prenumelui său.

3. În regiunile în care locuiește un număr considerabil de persoane aparținând unei minorități naționale acestea au dreptul de a folosi limba maternă în contactele lor cu autoritățile administrative și în dezbaterile în fața instanțelor judecătorești și a autorităților legale.

4. În regiunile în care locuiește un număr considerabil de persoane aparținând unei minorități naționale, aceste persoane au dreptul de a reda în limba lor nume locale, semne, inscripții și alte informații vizibile pentru public. Aceasta nu privează autoritățile de dreptul lor de a reda informațiile mai sus menționate în limba sau limbile oficiale ale statului.

Articolul 8

1. Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul de a învăța limba sa maternă și de fi instruită în limba sa maternă la un număr corespunzător de școli și instituții de stat pentru educație și pregătire plasate în conformitate cu distribuția geografică a minorității.

2. Persoanele aparținând unei minorități naționale au dreptul de a înființa și conduce propriile lor școli și instituții de educație și pregătire în cadrul sistemului legal al statului.

Articolul 9

Dacă este invocată o violare a drepturilor protejate de acest protocol, orice persoană aparținând unei minorități naționale sau orice organizație reprezentativă are dreptul să recurgă la o autoritate statală pentru despăgubiri.

Articolul 10

Orice persoană aparținând unei minorități naționale, respectând cum se cuvine integritatea teritorială a statului, are dreptul la contacte libere și neîngrădite cu cetățenii altei țări cu care această minoritate are în comun trăsături etnice, religioase sau lingvistice, sau o identitate culturală.

Articolul 11

În regiunile în care sînt majoritare, persoanele aparținând unei minorități naționale au dreptul de a dispune de autorități locale sau autonome proprii sau

de a avea un statut special, corespunzător cu situația istorică și teritorială specifică și conform cu legislația internă a statului.

SECȚIUNEA 4 – APLICAREA PROTOCOLULUI

Articolul 12

1. Nici una din dispozițiile acestui protocol nu poate fi interpretată ca o limitare sau restrângere a unui drept individual al persoanelor aparținând unei minorități naționale, sau a unui drept colectiv al unei minorități naționale cuprins în legislația statului contractant sau într-un acord internațional la care acel stat este parte.

2. Măsurile luate cu singurul scop al protejării grupurilor etnice, al încurajării dezvoltării lor corespunzătoare și al asigurării condițiilor de a li se acorda drepturi și un tratament egale cu cele ale restului populației. în domeniile administrativ, politic, economic, social și cultural și în alte sfere nu vor fi considerate ca o discriminare.

Articolul 13

Exercitarea drepturilor și libertăților cuprinse în acest protocol se aplică întru totul persoanelor aparținând majorității pe ansamblul statului dar care constituie o minoritate în una sau mai multe din regiunile lui.

Articolul 14

Exercitarea drepturilor și libertăților cuprinse în acest protocol nu înseamnă o restrângere a îndatoririlor și responsabilităților cetățenilor statului. Totuși, această exercitare nu poate fi supusă decât formalităților, condițiilor, restricțiilor sau sancțiunilor prevăzute de lege și necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, integrității teritoriale sau siguranței publice, pentru prevenirea dezordinii sau crimei, pentru protejarea sănătății sau moravurilor sau pentru protejarea drepturilor și libertăților celorlalți.

SECȚIUNEA 5 – CLAUZE FINALE

Articolul 15

Nici o derogare de la Articolul 15 al Convenției nu este permisă prevederilor prezentului protocol. cu excepția Articolului 10 al acestuia.

Articolul 16

Nu este admisă nici o rezervă la prevederile prezentului protocol în ceea ce privește Articolul 64 al Convenției.

Articolul 17

Statele părți consideră prevederile Articolelor 1-11 ale acestui protocol ca articole adiționale ale Convenției, și toate prevederile Convenției se aplică în mod corespunzător.

Articolul 18

Acest protocol este deschis pentru semnare de către statele membre ale Consiliului Europei care sînt semnatare ale Convenției. El va fi supus spre ratificare, acceptare sau aprobare. Un stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba acest protocol dacă nu ratifică în mod simultan sau dacă nu a ratificat în prealabil Convenția. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare se depun la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 19

1. Acest protocol intră în vigoare în prima zi a lunii următoare datei la care cinci state membre ale Consiliului Europei și-au exprimat consimțămîntul la protocol, conform prevederilor Articolului 18.

2. Pentru orice stat membru care-și va exprima ulterior consimțămîntul la protocol, acesta intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei depunerii instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 20

Secretarul General al Consiliului Europei va înștiința statele membre ale Consiliului despre:

- a. orice semnătură;
- b. depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare sau aprobare;
- c. orice dată a intrării în vigoare a acestui protocol;
- d. orice alt act, notificare sau comunicare referitoare la acest protocol.

Drept care subsemnatarii, împuterniciți pentru aceasta, am semnat acest protocol.

Întocmit la Strasbourg, la data de 1 februarie 1993, în engleză și franceză, ambele texte fiind autentice. Într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va trimite copii certificate fiecărui stat membru al Consiliului Europei. □

Declarația de la Viena a Conferinței la nivel înalt a șefilor de state și guverne ai statelor membre ale Consiliului Europei

Viena, 9 octombrie 1993

ANEXA II – MINORITĂȚILE NAȚIONALE

Noi, șefii de stat și de guvern ai statelor membre în Consiliul Europei, am convenit după cum urmează, în privința protecției minorităților naționale:

Minoritățile naționale pe care bulversările istoriei le-au stabilit în Europa trebuie protejate și respectate pentru a putea contribui la stabilitate și pace.

În această Europă pe care vrem să o construim, trebuie să răspundem la această încercare: asigurarea protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale în cadrul unui stat de drept, cu respectarea integrității teritoriale și a suveranității naționale a statelor. În aceste condiții, minoritățile vor aduce o contribuție prețioasă la viața societăților noastre.

Crearea unui climat de toleranță și de dialog este necesară participării tuturor la viața politică. În această privință, o contribuție importantă trebuie s-o aducă autoritățile regionale și locale.

În acțiunile lor, statele trebuie să asigure respectul principiilor care stau la baza tradiției noastre europene comune: egalitatea în fața legii, nediscriminarea, egalitatea șanselor, dreptul la asociere și reuniune ca și participarea activă în viața publică.

Statul trebuie să creeze condițiile de natură să permită persoanelor aparținând minorităților naționale dezvoltarea propriei culturi, concomitent cu preservarea religiei, a tradițiilor și a cutumelor lor. Aceste persoane trebuie să-și poată utiliza limba în privat și în public și să o poată folosi, sub anumite condiții, în relațiile cu autoritățile publice.

Subliniem importanța pe care o pot aduce la stabilitatea și pacea în Europa acordurile bilaterale între state vizînd asigurarea protecției minorităților naționale în cauză.

Confirmăm hotărîrea noastră de a pune pe deplin în aplicare angajamentele privind protecția minorităților naționale cuprinse în Documentul de la Copenhaga și în alte documente C.S.C.E.

Considerăm că Consiliul Europei trebuie să se implice pentru transformarea, în cea mai mare măsură, a acestor angajamente politice în instrumente juridice.

Luînd în considerare vocația sa fundamentală, Consiliul Europei este în mod special bine plasat pentru a contribui la soluționarea problemelor minorităților

naționale. În această privință, intenționăm să milităm pentru o strînsă cooperare între Consiliul Europei și Înalțul Comisar C.S.C.E. pentru minorități naționale.

În consecință, decidem să însărcinăm Comitetul de Miniștri:

— să elaboreze măsurile de consolidare a încrederii de natură să sporească toleranța și înțelegerea între oameni;

— să furnizeze toată asistența solicitată pentru negocierea și punerea în aplicare a tratatelor asupra chestiunilor privind minoritățile naționale ca și a aranjamentelor asupra cooperării transfrontaliere;

— să elaboreze, cu minimum de întârziere, o Convenție-cadru precizînd principiile pe care statele contractante se angajează să le respecte pentru asigurarea protecției minorităților naționale. Acest instrument va fi, de asemenea, deschis pentru semnare și statelor nemembre;

— să demareze lucrările pentru redactarea unui protocol adițional completînd Convenția Europeană a Drepturilor Omului în domeniul cultural, prin dispoziții garantînd drepturile individuale, îndeosebi pentru persoanele aparținînd minorităților naționale. □

Recomandarea 1203 referitoare la romii (țigani) din Europa

*Adoptată de Adunarea Parlamentară a
Consiliului Europei la 2 februarie 1993*

Observații generale:

1. Promovarea formării unei adevărate identități culturale europene constituie unul din obiectivele Consiliului Europei. Europa adăpostește numeroase culturi diferite, care, toate, inclusiv multiplele culturi minoritare, contribuie la diversitatea ei culturală.

2. Printre minorități, țigani dețin un loc deosebit. Trăind răspîndiți prin întreaga Europă, neputînd pretinde că vreuna dintre țări le-ar fi proprie, ei alcătuiesc o adevărată minoritate europeană, care însă nu corespunde definițiilor ce se aplică minorităților naționale sau lingvistice.

3. Fiind o minoritate lipsită de teritoriu, țigani contribuie în mare măsură la diversitatea culturală a Europei, și aceasta în mai multe privințe, atît prin limba și muzica lor, cît și prin activitățile lor meșteșugărești.

4. În urma admiterii de noi state membre, situate în Europa centrală și răsăriteană, numărul ȋiganilor care trăiesc în zona Consiliului Europei a crescut considerabil.

5. Totdeauna a existat o anumită intoleranță față de ȋigani. Acum însă au loc, cu o regularitate crescândă, izbucniri de ură rasială sau socială, iar relațiile tensionate între comunități au contribuit la crearea situației deplorabile în care trăiește astăzi majoritatea ȋiganilor.

6. Respectarea drepturilor ȋiganilor, fie că este vorba de drepturile fundamentale ale persoanei, fie de drepturile lor ca minoritate, este o condiție esențială a îmbunătățirii situației lor.

7. Garantându-le egalitatea de drepturi, de perspective favorabile și de tratament și totodată inițind măsuri apte să amelioreze soarta ȋiganilor, va fi posibilă o reînviere a limbii și culturii lor și, ca atare, o îmbogățire a diversității culturale europene.

8. Este necesar să se garanteze ȋiganilor folosința drepturilor și libertăților înscrise în articolul 14 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, întrucât aceasta le permite să-și valorifice drepturile.

9. Statele membre ale Consiliului Europei au adoptat legi care, în mod specific, vizează protecția minorităților. În ceea ce îl privește, Consiliul Europei a adoptat mai multe hotărâri și recomandări referitoare la minorități. Se cuvine a menționa cu precădere Recomandarea 1134 (1990) a Adunării referitoare la drepturile minorităților. Aceste texte sînt importante pentru ȋigani, care, fiind totodată una din rarele minorități lipsite de teritoriu din Europa, necesită o protecție deosebită.

10. În afara de aceasta, Consiliul Europei a adoptat în trecut mai multe hotărâri și recomandări privindu-i pe ȋigani: Recomandarea 563 (1969) a Adunării referitoare la situația ȋiganilor și a altor nomazi din Europa; Rezoluția (75) 13 a Comitetului de Miniștri privind recomandări asupra situației sociale a populațiilor nomade din Europa și Recomandarea nr. R (83) 1 a Comitetului de Miniștri referitoare la nomazii apatrizi sau de naționalitate nedeterminată; Rezoluția 125 (1981) a Conferinței permanente a organelor locale și regionale din Europa cu privire la rolul și responsabilitatea colectivităților locale și regionale în problemele de ordin cultural și social ale populațiilor de origine nomadă. Aplicarea efectivă a acestor rezoluții și recomandări, mai ales de către noile state membre, este extrem de importantă pentru soarta ȋiganilor.

11. Prin urmare, Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri să inițieze, într-un asemenea caz, cele de mai jos sub forma unor propuneri adresate guvernelor sau autorităților locale și regionale competente, ale statelor membre:

În domeniul culturii:

i. Ar trebui încurajate învățămîntul și studiul muzicii ȋiganilor în mai multe școli de muzică din Europa, precum și înființarea unei rețele de școli muzicale de acest tip;

- ii. Ar trebui create un program de studiu al muzicii țiganilor, precum și birouri de traducere specializate în această limbă;
- iii. Ar trebui aplicate minorităților țiganilor dispozițiile referitoare la limbile fără teritoriu, așa cum sînt ele definite în Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare;
- iv. Ar trebui acordat tot sprijinul fondării de centre și muzee de cultură a țiganilor, cît și organizării, cu regularitate, a unor festivaluri;
- v. Ar trebui organizată, în cadrul „Expozițiilor europene de artă”, o expoziție itinerantă privind influențele reciproce ale contactelor cu cultura țiganilor.

În domeniul educației CDMG (94) 15

- vi. Ar trebui lărgite programele europene existente de formare a profesorilor în învățămîntul țiganilor;
- vii. Ar trebui acordată o atenție specială educării femeilor în general și a mamelor însoțite de copiii lor de vîrstă foarte mică;
- viii. Ar trebui încurajați tinerii țigani dotați să facă studii și să împlinescă astfel un rol de intermediari pentru țigani;

În domeniul informației

- ix. Ar trebui informați țiganii despre drepturile lor fundamentale și de mijloacele de valorificare ale acestora;
- x. Ar trebui înființat un centru european de informare asupra situației și culturii țiganilor, acest centru fiind cu precădere destinat să informeze mijloacele de comunicare în masă.

În domeniul egalității drepturilor

- xi. Statele membre care încă nu au ratificat Pactul internațional referitor la drepturile civile și politice (New York, 1966) sau Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (New York, 1965) ar trebui invitate să le ratifice imediat;
- xii. Discriminarea privindu-i pe țigani, care rezultă dintr-o dispoziție a Convenției Europene a Drepturilor Omului, ar trebui **abrogată** printr-o declarație adecvată, precizînd că termenul „*vagabonzi*” care figurează la articolul 5.1.(e) nu este în mod necesar aplicabil persoanelor ce au un mod de viață nomad;
- xiii. Dispozițiile oricărui protocol adițional sau oricărei convenții referitoare la minorități ar trebui să fie aplicate minorităților lipsite de teritoriu;
- xiv. Statele membre care încă nu s-au conformat ar trebui invitate să ratifice al 4-lea Protocol al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la libera circulație și, în această calitate, este esențial pentru nomazi;
- xv. Statele membre ar trebui invitate să-și modifice legislațiile și reglementările naționale care stabilesc direct sau indirect o discriminare cu privire la țigani;

xvi. Ar trebui recunoașcută ideea că a fi victima sau a-ți fi teamă (pentru cauze raționale) de a fi victima vreunui program — atunci când autoritățile refuză sau se dovedesc incapabile să ofere o protecție eficace — poate, în anume cazuri, să echivaleze cu temerea, pe bună dreptate, de a fi persecutat din pricina apartenenței la un grup social particular, recunoașterea acestei idei făcându-se în conformitate cu termenii Convenției din 1951 a Națiunilor Unite referitoare la statutul refugiaților.

În domeniul vieții curente

xvii. Statele membre ar trebui să vegheze ca ȣiganii să fie consultați cu prilejul elaborării și aplicării dispozițiilor regulamentare privindu-i pe ei;

xviii. Ar trebui încurajată înființarea, în statele membre, a unor programe noi, vizînd ameliorarea condițiilor de locuire, educație și locuri de muncă ale ȣiganilor celor mai defavorizați, iar participarea ȣiganilor la întocmirea acestor programe și la aplicarea lor ar trebui asigurată;

Măsuri de ordin general

xix. Ar trebui întreprinse lucrări independente de cercetare asupra legislațiilor și reglementărilor naționale privindu-i pe ȣigani, precum și asupra modalităților de a fi puse în practică, rapoarte privind aceste subiecte fiind prezentate cu regularitate Adunării;

xx. Ar trebui urmărită cu perseverență cooperarea cu Comunitatea Europeană în domenii interesîndu-i pe ȣigani, cum sînt: educația, lupta împotriva sărăciei, ocrotirea și salvarea patrimoniului cultural european, recunoașterea minorităților și promovarea egalității drepturilor;

xxi. Consiliul Europei ar trebui să acorde statut consultativ organizațiilor internaționale reprezentative ale ȣiganilor;

xxii. Consiliul Europei ar trebui să desemneze un mediator pentru ȣigani, după prealabila consultare cu organizațiile reprezentative ale ȣiganilor; acest mediator ar avea, între altele, următoarele sarcini:

a. să întocmească bilanțul progreselor realizate în aplicarea măsurilor luate sau recomandate de Consiliul Europei cu privire la ȣigani;

b. să mențină contacte regulate cu reprezentanții ȣiganilor;

c. să sfătuiască guvernele statelor membre asupra unor probleme privitoare la ȣigani;

d. să sfătuiască diferitele organe ale Consiliului Europei în chestiuni ce-i privesc pe ȣigani;

e. să facă anchete cu privire la politica guvernamentală și la situația drepturilor omului referitoare la ȣigani, în statele membre;

f. să facă anchete cu privire la situația ȣiganilor apatrizi sau de naționalitate nedeterminată.

De asemenea, mediatorul ar avea competență pentru:

g. a primi răspuns în toate chestiunile adresate guvernelor sau reprezentanților statelor membre;

h. liberul său acces la arhivele guvernamentale sau la alte documente pertinente;

i. a chestiona cetățenii statelor membre ale Consiliului Europei;

xxiii. În termen de doi ani, statele membre ar trebui să adreseze un raport Secretarului General al Consiliului Europei cu privire la îmbunătățirile aduse soartei ȝiganilor precum și cu privire la aplicarea recomandărilor Consiliului Europei. □

Carta cetățeniei și drepturile minorităților în Uniunea Europeană

Adoptată la 21-22 octombrie 1993

Această Cartă, bazată pe propunerile Comisiei „Europa Cetățenilor“, a fost adoptată, după amendare, de Congresul Mișcării Europene internaționale ținut la München între 21-22 octombrie 1993. A fost înaintată Comitetului Executiv și Consiliului Federal al Mișcării spre discutare și adoptare ca parte a propunerilor Constituției Uniunii Europene.

Preambul

Uniunea Europeană este o democrație pluralistă în care puterea politică emană din voința cetățenilor săi. Este o entitate multinațională care include comunități cu naționalități diferite având diverse caracteristici etnice, culturale, religioase și lingvistice. Diversitatea popoarelor și culturilor din Uniune este o sursă a bogăției, vitalității și dinamismului său. Nici o naționalitate sau grup nu formează o majoritate absolută în Uniune și în realitate, toți cetățenii europeni sau rezidenți aparțin minorităților. Recunoașterea drepturilor individuale și colective ale minorităților și protecția efectivă a lor este o necesitate pentru garantarea dreptății, democrației, stabilității și păcii pentru sfârșirea confruntărilor etnice, a intoleranței și discriminării.

În consecință această Cartă cere introducerea următoarelor dispoziții într-o Constituție Europeană:

1) — garantarea drepturilor fundamentale ale omului printr-o aderare oficială a Uniunii Europene la Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, încorporarea dispozițiilor sale în legislația Uniunii Europene și implementarea lor de către statele membre;

2) — reprezentarea adecvată a cetățenilor europeni în structurile politice ale Uniunii Europene;

a. — prin asigurarea faptului că Comisia va fi răspunzătoare față de Parlamentul European ales într-un sistem uniform și că toate legile Uniunii necesită aprobarea prin majoritate de voturi atât în Parlamentul European, acționînd în interesul cetățenilor, cît și în Consiliul reprezentînd statele membre;

b. — și prin recunoașterea rolului asociațiilor europene care acționează în domenii de interes public ca parteneri sociali, reprezentînd cetățenii;

3) — dreptul cetățenilor de a vota, respectiv de a candida în alegerile locale, regionale, naționale și europene în țările lor de reședință permanentă;

4) — favorizarea angajării, îmbunătățirii condițiilor de viață și muncă, protecției sociale globale și eficiente, dialogului între muncitori și conducere și dezvoltarea resurselor umane cu un orizont durabil de serviciu (slujbă), potrivit Convenției Politicii Sociale, trasată în Protocolul de Politică Socială anexat la Tratatul de la Maastricht;

5) — protecția și favorizarea educației și a serviciilor sociale; favorizarea îmbunătățirii structurilor și coordonarea măsurilor în domeniul social și a sistemelor de securitate socială;

6) — acces la informații ușor de înțeles și îndrumări privitoare la drepturile legale în Uniunea Europeană și acces eficient la remedii în cazul în care aceste drepturi au fost încălcate;

7) — dreptul de a putea să păstreze un standard decent de viață și tratament egal cînd se află într-una din țările membre;

8) — dreptul de a examina și, dacă sînt necorespunzătoare, de a corecta orice informații sau date privitoare la propria persoană;

9) — protecția drepturilor consumatorului, inclusiv starea, securitatea și calitatea hranei (alimentelor) și a produselor industriale, dreptul de a trăi într-un mediu decent, scutit de poluarea proceselor industriale sau din agricultură;

10) — respectul față de drepturile și identitățile culturale ale minorităților și promovarea bunelor relații printre grupurile etnice și oamenii de diferite rase în Uniunea Europeană;

11) — prevenirea tuturor formelor de discriminare în domenii ca rasă, credință, culoare, naționalitate, sex, vîrstă, handicap sau orientare sexuală;

12) — măsuri speciale de protecție și îngrijire pentru copii și pentru toate grupurile de indivizi din societate care riscă să fie exploatați, marginalizați sau destituiți;

13) — garantarea șanselor egale în educație și muncă tuturor grupurilor dezavantajate, împreună cu accesul la facilitățile și serviciile publice, inclusiv la mijloacele de redresare;

14) — a fi membru al unei minorități este o alegere personală și fiecare persoană trebuie să aibă dreptul de a-și exprima, de a-și păstra și dezvolta, în deplină libertate, propria identitate națională, religioasă, etnică, lingvistică și

culturală, și de a se bucura de acestea individual sau în asociere cu alții, și toate aceste drepturi să fie garantate prin lege și sînt legitime;

15) — toate persoanele aparținînd unei minorități trebuie să aibă dreptul de a-și crea propriile organizații, inclusiv partide politice;

16) — în zonele de autoritate locală și regională în care sînt majoritare, minoritățile naționale sau etnice vor avea dreptul de a dispune de autorități locale sau autonome corespunzătoare sau de un statut special, în cadrul oferit de un stat membru al Uniunii, potrivit legilor sale;

17) — orice persoană are dreptul de a-și folosi propria limbă maternă în particular sau în public, atît oral cît și în scris, inclusiv folosirea ei în publicații și sectorul audio-vizual, în contactele lor cu autoritățile administrative și în timp ce apar în fața instanțelor și autorităților legale;

18) — membrii minorităților lingvistice trebuie să aibă dreptul de a-și învăța limba maternă în școlile și instituțiile de stat și să-și creeze și să-și conducă propriile școli și instituții educaționale în cadrul legal al unei țări membre;

19) — nici unul din drepturile menționate acordat persoanelor sau grupurilor minoritare nu trebuie să limiteze drepturile echivalente ale celorlalte persoane sau grupuri, nici să limiteze responsabilitățile și obligațiile cetățenilor Uniunii Europene sau ai uneia dintre țările membre;

20) — acces la Uniune fie prin imigrare sau azil bazat pe politicile comune ale Uniunii;

21) — drepturile, obligațiile și responsabilitățile fundamentale acordate cetățenilor Uniunii vor fi extinse și asupra cetățenilor țărilor nemembre, rezidenți legali și permanenți în Uniune, prin cuprinderea lor în aplicarea cetățeniei europene fără a se pretinde ca ei să devină cetățeni ai unui stat membru. □

Traducere neoficială

Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale

Adoptată de către Comitetul Ad-Hoc

pentru Protecția Minorităților Naționale, la 1 februarie 1995

Semnata de România la 1 februarie 1995

Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 82/1995

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentei Convenții-cadru;

Considerînd că scopul Consiliului Europei îl constituie realizarea unei unități mai strînse între membrii săi în vederea salvagădării și promovării idealurilor și principiilor care reprezintă patrimoniul lor comun;

Considerînd că unul dintre mijloacele pentru atingerea acestui obiectiv constă în salvagădarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

Dorind să dea urmare Declarației șefilor de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei, adoptată la Viena, la 9 octombrie 1993;

Fiind hotărîte ca pe teritoriile lor respective să protejeze existența minorităților naționale;

Considerînd că bulversările istoriei europene au arătat că protecția minorităților naționale este esențială pentru stabilitatea, securitatea democratică și pacea Continentului;

Considerînd că o societate pluralistă și cu adevărat democratică trebuie nu numai să respecte identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a fiecărei persoane aparținînd unei minorități naționale, dar și, deopotrivă, să creeze condiții corespunzătoare, care să le permită să își exprime, păstreze și dezvolte această identitate;

Considerînd că realizarea unui climat de toleranță și dialog este necesară pentru a permite diversității culturale să reprezinte o sursă, dar și un factor, nu de divizare, ci de îmbogățire a fiecărei societăți;

Considerînd că realizarea unei Europe tolerante și prospere nu depinde numai de cooperarea dintre state, ci necesită și cooperarea transfrontalieră între autorități locale și regionale, cu respectarea Constituției și a integrității teritoriale a fiecărui stat;

Ținînd seama de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de Protocoalele sale;

Ținînd seama de angajamentele privind protecția minorităților naționale conținute în convențiile și declarațiile Națiunilor Unite, precum și în documentele Conferinței asupra Securității și Cooperării în Europa, în special cel de la Copenhaga, din 29 iunie 1990;

Fiind hotărîte să definească principiile care trebuie respectate și obligațiile care decurg din acestea, pentru a asigura, în statele membre și în celelalte state care pot

deveni părți la prezentul instrument, protecția efectivă a minorităților naționale și a drepturilor persoanelor aparținând acestora, în cadrul statului de drept, cu respectarea integrității teritoriale și a suveranității naționale,

Fiind hotărâte să aplice principiile enunțate în prezenta Convenție-cadru prin legislația națională și politici guvernamentale corespunzătoare, au convenit asupra celor ce urmează:

TITLUL I

Articolul 1

Protecția minorităților naționale și a drepturilor și libertăților persoanelor aparținând acestora face parte integrantă din protecția internațională a drepturilor omului și, ca atare, constituie domeniu de cooperare internațională.

Articolul 2

Dispozițiile prezentei Convenții-cadru vor fi aplicate cu bună-credință, într-un spirit de înțelegere, toleranță și cu respectarea principiilor bunei vecinătăți, relațiilor prietenești și cooperării între state.

Articolul 3

1. Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să aleagă liber dacă să fie tratată sau nu ca atare și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere ori din exercițiul drepturilor legate de aceasta.

2. Persoanele aparținând minorităților naționale pot exercita drepturile și libertățile ce decurg din principiile enunțate în prezenta Convenție-cadru, individual sau în comun cu alții.

TITLUL II

Articolul 4

1. Părțile se angajează să garanteze fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul la egalitate în fața legii și la egala protecție a legii. În această privință, orice discriminare bazată pe apartenența la o minoritate națională este interzisă.

2. Părțile se angajează să adopte, dacă este cazul, măsuri adecvate pentru a promova, în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale, egalitatea deplină și efectivă între persoanele aparținând unei minorități naționale și cele aparținând majorității. Ele vor ține seama în mod corespunzător, în această privință, de condițiile specifice în care se află persoanele aparținând minorităților naționale.

3. Măsurile adoptate în conformitate cu paragraful 2 nu vor fi considerate acte de discriminare.

Articolul 5

1. Părțile se angajează să promoveze condițiile de natură să permită persoanelor aparținând minorităților naționale să își mențină și dezvolte cultura, precum și să își păstreze elementele esențiale ale identității lor, respectiv religia, limba, tradițiile și patrimoniul lor cultural.

2. Fără a se aduce atingere măsurilor luate în cadrul politicii lor generale de integrare, Părțile se vor abține de la orice politică ori practică având drept scop asimilarea persoanelor aparținând minorităților naționale împotriva voinței acestora și vor proteja aceste persoane împotriva oricărei acțiuni vizând o astfel de asimilare.

Articolul 6

1. Părțile vor încuraja spiritul de toleranță și dialogul intercultural și vor lua măsuri efective pentru promovarea respectului reciproc, înțelegerii și cooperării dintre toate persoanele care trăiesc pe teritoriul lor, indiferent de identitatea etnică, culturală, lingvistică ori religioasă a acestora, îndeosebi în domeniile educației, culturii și al mijloacelor de informare.

2. Părțile se angajează să ia măsuri corespunzătoare pentru a proteja persoanele care ar putea fi victime ale amenințărilor sau actelor de discriminare, ostilitate sau violență, datorită identității lor etnice, culturale, lingvistice sau religioase.

Articolul 7

Părțile vor asigura respectarea drepturilor fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, la libertatea de expresie și la libertatea de gândire, conștiință și religie.

Articolul 8

Părțile se angajează să recunoască fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a își manifesta religia sau credința sa și dreptul de a înființa instituții, organizații și asociații religioase.

Articolul 9

1. Părțile se angajează să recunoască faptul că dreptul la libertatea de expresie a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale include libertatea de opinie și libertatea de a primi și a comunica informații sau idei în limba minoritară, fără ingerințe ale autorităților publice și independent de frontiere. Părțile vor veghea ca, în cadrul sistemelor lor legislative, persoanele aparținând unei minorități naționale să nu fie discriminate în accesul la mijloacele de informare.

2. Paragraful 1 nu împiedică Părțile să utilizeze un regim de autorizare, nediscriminatoriu și fondat pe criterii obiective, pentru societățile de radio sonor, televiziune și cinema.

3. Părțile nu vor crea obstacole în calea înființării și utilizării mijloacelor de informare scrisă de către persoanele aparținând minorităților naționale. În cadrul legal organizat pentru radioul sonor și televiziune, ele vor veghea ca, în măsura posibilului și ținând seama de prevederile paragrafului 1, persoanelor aparținând minorităților naționale să le fie acordată posibilitatea de a-și crea și utiliza propriile mijloace de informare.

4. În cadrul sistemului legislației lor, Părțile vor adopta măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor aparținând minorităților naționale la mijloacele de informare, pentru promovarea toleranței și pentru a permite pluralismul cultural.

Articolul 10

1. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.

2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând unei minorități naționale, dacă aceste persoane solicită acest lucru și acolo unde această cerere corespunde unei nevoi reale, Părțile se vor strădui să asigure, în măsura posibilului, condiții care să permită folosirea limbii minoritare în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative.

3. Părțile se angajează să garanteze dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a fi informată cu promptitudine, într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la motivele arestării sale, la natura și cauza acuzației aduse împotriva sa, și să se apere în această limbă, dacă este necesar cu asistența gratuită a unui interpret.

Articolul 11

1. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi numele (patronimul) și prenumele său în limba minoritară, precum și dreptul la recunoașterea oficială a acestora, în conformitate cu modalitățile prevăzute în sistemul lor legal.

2. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a expune în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public.

3. În ariile locuite în mod tradițional de un număr substanțial de persoane aparținând unei minorități naționale, Părțile vor depune eforturi, în cadrul sistemului lor legal, inclusiv, atunci când este cazul, în cadrul acordurilor încheiate cu alte state, și ținând seama de condițiile lor specifice, pentru expunerea denumi-

rilor locale tradiționale, a denumirilor străzilor și a altor indicații topografice destinate publicului, deopotrivă în limba minoritară, acolo unde există o cerere suficientă pentru astfel de indicații.

Articolul 12

1. Părțile, dacă este necesar, vor lua măsuri în domeniul educației și al cercetării, pentru a încuraja cunoașterea culturii, istoriei, limbii și religiei atât ale minorităților lor naționale, cât și ale majorității.

2. În acest context, Părțile vor asigura, între altele, posibilități corespunzătoare pentru pregătirea profesorilor, accesul la manuale și vor facilita contactele dintre elevi și profesori ai diferitelor comunități.

3. Părțile se angajează să promoveze șanse egale de acces la educația de toate nivelurile pentru persoanele aparținând minorităților naționale.

Articolul 13

1. În cadrul sistemului lor educațional, Părțile vor recunoaște dreptul persoanelor aparținând unei minorități naționale de a înființa și a administra propriile instituții private de educație și formare.

2. Exercițiul acestui drept nu implică nici o obligație financiară pentru Părți.

Articolul 14

1. Părțile se angajează să recunoască dreptul oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a învăța limba sa minoritară.

2. În ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoane aparținând minorităților naționale, dacă există o cerere suficientă, Părțile vor depune eforturi pentru a asigura, în măsura posibilului și în cadrul sistemului lor educațional, ca persoanele aparținând acestor minorități să beneficieze de posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă.

3. Paragraful 2 al acestui articol se va aplica fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale ori predării în această limbă.

Articolul 15

Părțile vor crea condițiile necesare pentru participarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața culturală, socială și economică și la treburile publice, în special acelea care le privesc direct.

Articolul 16

Părțile se vor abține să ia măsuri care, modificând proporțiile populației din ariile locuite de persoane aparținând minorităților naționale, sînt îndreptate împotriva drepturilor și libertăților decurgînd din principiile înscrise în prezenta Convenție-cadru.

Articolul 17

1. Părțile se angajează să nu aducă atingere dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a stabili și a menține contacte libere și pașnice peste frontiere cu persoane care se află în mod legal în alte state, îndeosebi cu acelea cu care au în comun identitatea etnică, culturală, lingvistică sau religioasă, ori patrimoniul cultural.

2. Părțile se angajează să nu aducă atingere dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a participa la activitățile organizațiilor neguvernamentale, atât la nivel național, cât și internațional.

Articolul 18

1. Părțile vor depune eforturi pentru a încheia, dacă este necesar, acorduri bilaterale și multilaterale cu alte state, îndeosebi cu statele vecine, pentru a asigura protecția persoanelor aparținând minorităților naționale respective.

2. Dacă este cazul, Părțile vor lua măsuri pentru încurajarea cooperării transfrontaliere.

Articolul 19

Părțile se angajează să respecte și să aplice principiile înscrise în prezenta Convenție-cadru, aducându-le, dacă este necesar, numai acele limitări, restricții și derogări prevăzute în instrumentele juridice internaționale, în special în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în măsura în care acestea sînt relevante pentru drepturile și libertățile decurgînd din principiile menționate.

TITLUL III

Articolul 20

În exercitarea drepturilor și libertăților decurgînd din principiile înscrise în prezenta Convenție-cadru, orice persoană aparținînd unei minorități naționale va respecta legislația națională și drepturile celorlalți, în special ale persoanelor aparținînd majorității sau altor minorități naționale.

Articolul 21

Nici o dispoziție din prezenta Convenție-cadru nu va fi interpretată ca implicînd vreun drept de a întreprinde vreo activitate ori vreun act contrar principiilor fundamentale ale dreptului internațional, în special celor ale egalității suverane, integrității teritoriale și independenței politice ale statelor.

Articolul 22

Nici o dispoziție din prezenta Convenție-cadru nu va fi interpretată ca limitînd sau aducînd atingere drepturilor omului și libertăților fundamentale care pot fi recunoscute în conformitate cu legile oricărei Părți Contractante sau cu orice altă convenție la care respectiva Parte Contractantă este parte.

Articolul 23

Drepturile și libertățile decurgînd din principiile înscrise în prezenta Convenție-cadru, în măsura în care acestea fac obiectul unei prevederi corespondente din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau din Protocoalele adiționale ale acesteia, vor fi înțelese în conformitate cu aceste din urmă prevederi.

TITLUL IV

Articolul 24

1. Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei este însărcinat să vegheze la aplicarea prezentei Convenții-cadru de către Părțile Contractante.

2. Părțile care nu sînt membre ale Consiliului Europei vor participa la mecanismul de supraveghere a punerii în aplicare, potrivit unor modalități care urmează a fi determinate.

Articolul 25

1. Într-un interval de un an de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții-cadru cu privire la respectiva Parte Contractantă, aceasta va transmite Secretarului General al Consiliului Europei informații complete asupra măsurilor legislative și de altă natură, adoptate în aplicarea angajamentelor enunțate în prezenta Convenție-cadru.

2. Ulterior, fiecare Parte Contractantă va transmite Secretarului General, periodic și oricînd Comitetul Miniștrilor solicită, orice informații suplimentare, relevante pentru aplicarea prezentei Convenții-cadru.

3. Secretarul General va înainta Comitetului Miniștrilor informațiile transmise în conformitate cu prevederile prezentului articol.

Articolul 26

1. În evaluarea adecvării măsurilor adoptate de Părți pentru punerea în aplicare a principiilor enunțate în prezenta Convenție-cadru, Comitetul Miniștrilor va fi asistat de un comitet consultativ, ai cărui membri vor avea experiență recunoscută în domeniul protecției minorităților naționale.

2. Compunerea comitetului consultativ și procedura acestui vor fi fixate de către Comitetul Miniștrilor într-un interval de un an de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții-cadru.

TITLUL V

Articolul 27

Prezenta Convenție-cadru va fi deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei. Până la data intrării sale în vigoare, ea va fi de asemenea deschisă spre semnare oricărui alt stat invitat în acest sens de Comitetul Miniștrilor. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 28

1. Prezenta Convenție-cadru va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data la care douăsprezece state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate de Convenția-cadru conform dispozițiilor articolului 27.

2. Pentru oricare stat membru care își exprimă ulterior consimțământul de a fi legat de Convenția-cadru, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau aprobare.

Articolul 29

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții-cadru și după consultarea statelor contractante, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita să adere la Convenție, printr-o decizie luată cu majoritatea prevăzută de articolul 20.d din Statutul Consiliului Europei, oricare state care nu sînt membre ale Consiliului Europei care, fiind invitate să semneze conform dispozițiilor articolului 27, nu au făcut-o încă, sau oricare alt stat care nu este membru.

2. Pentru orice stat care aderă, Convenția-cadru va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 30

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să specifice teritoriul sau teritoriile pentru care aceasta asigură relațiile internaționale, căruia sau cărora i se va sau li se va aplica prezenta Convenție-cadru.

2. Orice stat poate, la oricare dată ulterioară, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții-cadru la orice alte teritoriu specificat în declarație. Cu privire la acest teritoriu, Convenția-cadru va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii declarației de către Secretarul General.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ce privește oricare teritoriu specificat printr-o astfel de declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragera devine efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 31

1. Orice Parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție-cadru, printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei.

2. Denunțarea devine efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de șase luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 32

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica statele membre ale Consiliului, celorlalte state semnatare și oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție-cadru:

- a. orice semnare;
 - b. depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;
 - c. orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții-cadru, în conformitate cu articolele 28, 29 și 30;
 - d. orice alt act, notificare sau comunicare legate de prezenta Convenție-cadru.
- Drept pentru care, subsemnații, avînd depline puteri în acest sens, au semnat prezenta Convenție-cadru.

Încheiată la Strasbourg, la 1 februarie 1995, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite o copie certificată fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului Europei și fiecărui stat invitat să semneze sau să adere la prezenta Convenție-cadru.

Raport Explicativ

Istoric

1. Consiliul Europei a examinat situația minorităților naționale, în mai multe rînduri, într-o perioadă întinsă pe mai mult de patruzeci de ani. Încă din chiar primul său an de existență (1949), Adunarea Parlamentară a recunoscut, într-un raport al Comitetului său pentru Probleme Juridice și Administrative, importanța „problemei unei mai largi protecții a drepturilor minorităților naționale“. În 1961,

Adunarea a recomandat includerea, într-un al doilea protocol adițional, a unui articol care să garanteze minorităților naționale anumite drepturi necuprinse în Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO). Acesta din urmă nu se referă decât la apartenența la o minoritate națională în cadrul clauzei de nediscriminare prevăzute în Articolul 14. Recomandarea 285 (1961) a propus următoarea formulare pentru proiectul de articol privind protecția minorităților naționale:

„Persoanelor aparținând unei minorități naționale nu li se va refuza dreptul, în comun cu ceilalți membri ai grupului lor și în măsura în care acesta este compatibil cu ordinea publică, de a beneficia de propria cultură, de a folosi propria limbă, de a-și înființa școli și de a li se preda în limba pentru care optează, ori de a profesa și practica propria religie“.

2. Comitetul de Experți, care fusese instruit să examineze dacă este posibilă și dezirabilă elaborarea unui astfel de protocol, și-a suspendat activitățile pînă ce s-a ajuns la o decizie finală în cazurile lingvistice belgiene, privitoare la limba utilizată în educație (Hotărîrea Curții Europene a Drepturilor Omului din 27 iulie 1968, Seria A, Nr. 6). În 1973, Comitetul a concluzionat că, din punct de vedere juridic, nu exista o necesitate anume de a face din drepturile minorităților obiectul unui nou protocol la CEDO. Cu toate acestea, experții au opinat că nu există vreun obstacol juridic major în calea adoptării unui astfel de protocol, dacă acesta ar fi considerat recomandabil din alte rațiuni.

3. Mai recent, Adunarea Parlamentară a recomandat Comitetului Miniștrilor o serie de măsuri politice și juridice, în special redactarea unui protocol sau a unei convenții asupra drepturilor minorităților naționale. Recomandarea nr. 1134 (1990) conține o listă de principii pe care Adunarea le-a considerat necesare protecției minorităților naționale. În octombrie 1991, Comitetul Director pentru Drepturile Omului (CDDO) a fost însărcinat să examineze, deopotrivă din punct de vedere juridic și politic, condițiile în care Consiliul Europei ar putea întreprinde o activitate în direcția protecției minorităților naționale, ținînd seama de lucrările efectuate în cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (C.S.C.E.) și al Națiunilor Unite, precum și de reflecțiile dezvoltate în cadrul Consiliului Europei.

4. În mai 1992, Comitetul Miniștrilor a instruit CDDO să examineze posibilitatea formulării unor standarde juridice specifice, privitoare la protecția minorităților naționale. În acest scop, CDDO a creat un comitet de experți (DH-MIN) cărui i s-a cerut, în cadrul mandatului stabilit în martie 1993, să propună standarde juridice specifice în acest domeniu, ținînd seama de principiile complementarității activității Consiliului Europei și, respectiv, a C.S.C.E. CDDO și DH-MIN au luat în considerare diverse texte, în special propunerea de Convenție Europeană pentru Protecția Minorităților Naționale elaborată de Comisia Europeană pentru democrație prin drept (așa-numita Comisie de la Veneția), propunerea Austriei pentru un protocol adițional la CEDO, proiectul protocolului

adițional la CEDO inclus în Recomandarea 1201 (1993) a Adunării și alte propuneri. Această examinare s-a finalizat în raportul CDDO către Comitetul Miniștrilor din 8 septembrie 1993, care a inclus diverse standarde juridice care puteau fi adoptate în acest domeniu și instrumentele juridice în care acestea puteau fi prevăzute. În acest context, CDDO a luat act de inexistența consensului asupra interpretării termenului de „minorități naționale”.

5. Pasul decisiv a fost realizat la întâlnirea Șefilor de Stat și de Guvern din statele membre ale Consiliului Europei (Summit-ul de la Viena din 8 și 9 octombrie 1993). Cu acest prilej, s-a convenit că minoritățile naționale, pe care bulversările istoriei le-au stabilit în Europa, trebuie protejate și respectate, ca o contribuție la pace și stabilitate. În mod special, Șefii de Stat și de Guvern au hotărât elaborarea de angajamente juridice privind protecția minorităților naționale. Anexa II a Declarației de la Viena conține următoarele instrucțiuni pentru Comitetul Miniștrilor:

— să elaboreze, în timp cât mai scurt, o Convenție-cadru care să specifice principiile pe care statele contractante se angajează să le respecte în vederea asigurării protecției minorităților naționale. Acest instrument să fie, de asemenea, deschis spre semnare statelor care nu sînt membre;

— să înceapă activitatea de elaborare a unui protocol care să completeze Convenția Europeană a Drepturilor Omului în domeniul cultural, prin dispoziții care să garanteze drepturi individuale, în special pentru persoanele aparținând minorităților naționale.

6. Pe 4 noiembrie 1993, Comitetul Miniștrilor a creat un Comitet Ad-Hoc pentru Protecția Minorităților Naționale (CAH-MIN). Mandatul său reflectă deciziile adoptate la Viena. Comitetul, alcătuit din experți din statele membre ale Consiliului Europei, și-a început activitatea la sfîrșitul lunii ianuarie 1994, cu participarea reprezentanților CDDO, ai Consiliului pentru Cooperare Culturală (CDCC), ai Comitetului Director pentru Mass-Media (CDMM) și ai Comisiei Europene pentru democrație prin drept. Au participat, de asemenea, ca observatori, Înalțul Comisar C.S.C.E. pentru Minorități Naționale și Comisia Comunităților Europene.

7. Pe 15 aprilie 1994, CAH-MIN a înaintat un raport interimar Comitetului Miniștrilor, care a fost, apoi, comunicat Adunării Parlamentare (Doc. 7109). La cea de-a 94-a sesiune din luna mai 1994, Comitetul Miniștrilor și-a exprimat satisfacția pentru progresul obținut potrivit mandatului decurgînd din Declarația de la Viena.

8. Un anumit număr de prevederi ale Convenției-cadru necesitînd un arbitraj politic, precum și cele referitoare la monitorizarea aplicării, au fost redactate de Comitetul Miniștrilor (ședința 517 bis a Delegaților Miniștrilor din 7 octombrie 1994).

9. La reuniunea sa din 10-14 octombrie 1994, CAH-MIN a decis să înainteze proiectul Convenției-cadru Comitetului Miniștrilor, care a adoptat textul la a 95-a sesiune ministerială din 10 noiembrie 1994. Convenția-cadru a fost deschisă spre semnare de către statele membre ale Consiliului Europei.

CONSIDERAȚII GENERALE

Obiectivele Convenției-cadru

10. Convenția-cadru reprezintă primul instrument multilateral obligatoriu juridic consacrat protecției minorităților naționale în general. Obiectivul său este acela de a specifica principiile juridice pe care statele se angajează să le respecte în vederea asigurării protecției minorităților naționale. Consiliul Europei a răspuns, prin aceasta, apelului din Declarația de la Viena (Anexa II) pentru transformarea, în cea mai largă măsură posibilă, a angajamentelor politice, adoptate de Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (C.S.C.E.), în obligații juridice.

Abordări și concepte fundamentale

11. Datorită gamei de situații și probleme diferite care se cer soluționate, s-a optat pentru o Convenție-cadru, conținând mai ales prevederi de tip programatic, fixând obiective pe care Părțile se angajează să le urmărească. Aceste prevederi, care nu vor fi direct aplicabile, lasă statelor interesate o anumită măsură discreționară în implementarea obiectivelor pe care acestea s-au angajat să le atingă, permițându-le astfel să ia în considerare condițiile specifice.

12. Trebuie, deoportivă, semnalat faptul că nici o definiție a noțiunii de „minoritate națională” nu este conținută în Convenția-cadru. S-a decis să se adopte o abordare pragmatică, bazată pe recunoașterea faptului că, în acest stadiu, este imposibil să se ajungă la o definiție aptă să întrunească sprijinul general al tuturor statelor membre ale Consiliului Europei.

13. Implementarea principiilor enunțate în prezenta Convenție-cadru se va face prin legislația națională și politici guvernamentale corespunzătoare. Ea nu implică recunoașterea drepturilor colective. Accentul este pus pe protecția persoanelor aparținând minorităților naționale, care își pot exercita drepturile în mod individual și în comun cu alții (vezi Articolul 3, paragraful 2). În această privință, Convenția-cadru urmează abordarea textelor adoptate de alte organizații internaționale.

Structura Convenției-cadru

14. În afara preambulului, Convenția-cadru conține o parte operativă, împărțită în cinci titluri.

15. Titlul I conține prevederi care stipulează, de o manieră generală, anumite principii fundamentale, care pot servi la elucidarea celorlalte dispoziții substanțiale din Convenția-cadru.

16. Titlul II conține un catalog de principii specifice.

17. Titlul III conține prevederi referitoare la monitorizarea implementării Convenției-cadru.

18. Titlul IV conține diverse prevederi referitoare la interpretarea și aplicarea Convenției-cadru.

19. Titlul V conține clauzele finale, bazate pe clauzele finale model pentru convențiile și acordurile încheiate în cadrul Consiliului Europei.

Comentariu asupra prevederilor Convenției-cadru

Preambul

20. Preambulul enunță rațiunile pentru elaborarea prezentei Convenții-cadru și explică unele preocupări de bază ale autorilor săi. Cuvintele introductive indică deja că acest instrument poate fi semnat și ratificat de statele care nu sînt membre ale Consiliului Europei (vezi Articolul 27).

21. Preambulul se referă la obiectivul statutar al Consiliului Europei și la una dintre metodele prin care acest obiectiv trebuie urmărit: salvagardarea și dezvoltarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

22. Se face, de asemenea, referire la Declarația de la Viena a Șefilor de Stat și de Guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei, document care a pus bazele prezentei Convenției-cadru (vezi și paragraful 5 de mai sus). În fapt, textul preambulului se inspiră, într-o largă măsură, din Declarație, în special din Anexa II. Același lucru este valabil și în privința opțiunii privind angajamentele incluse în Titlurile I și II ale Convenției-cadru.

23. Preambulul menționează, de o manieră neexhaustivă, trei alte surse de inspirație pentru conținutul Convenției-cadru: Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și instrumentele Națiunilor Unite și ale C.S.C.E., care conțin angajamente referitoare la protecția minorităților naționale.

24. Preambulul reflectă preocuparea Consiliului Europei și a statelor membre ale acestuia față de punerea în pericol a existenței minorităților naționale și se inspiră din Articolul 1, paragraful 1 al Declarației Națiunilor Unite asupra Drepturilor Persoanelor aparținînd Minorităților Naționale sau Etnice, Religioase și Lingvistice (Rezoluția nr. 47/135 adoptată de Adunarea Generală la 18 decembrie 1992).

25. Deoarece Convenția-cadru este deopotrivă deschisă statelor care nu sînt membre ale Consiliului Europei și în vederea asigurării unei abordări complete, s-a decis includerea anumitor principii din care decurg drepturi și libertăți deja garantate în CEDO și protocoalele sale adiționale (vezi, de asemenea, în legătură cu aceasta, Articolul 23 din Convenția-cadru).

26. Referirea la Convențiile și declarațiile Națiunilor Unite reamintește lucrările întreprinse pe plan universal, de pildă în cadrul Pactului referitor la Drepturile Civile și Politice (Articolul 27) și în Declarația asupra Drepturilor Persoanelor aparținând Minorităților Naționale sau Etnice, Religioase și Lingvistice. Cu toate acestea, respectiva referință nu se extinde cu privire la vreo definiție a unei minorități naționale, care ar putea fi conținută în aceste texte.

27. Referirea la angajamentele C.S.C.E. pertinente reflectă dorința exprimată în Anexa II a Declarației de la Viena de a determina Consiliul Europei să se angajeze să transforme, în măsura cea mai largă posibilă, aceste angajamente politice în obligații juridice. Documentul de la Copenhaga, în special, a furnizat orientări pentru redactarea Convenției-cadru.

28. Penultimul paragraf din preambul enunță principalul obiectiv al Convenției-cadru: asigurarea protecției efective a minorităților naționale și a drepturilor persoanelor aparținând acestor minorități. El subliniază, de asemenea, faptul că protecția efectivă trebuie asigurată în cadrul statului de drept, respectându-se integritatea teritorială și suveranitatea națională a statelor.

29. Scopul paragrafului ultim este de a indica faptul că dispozițiile prezentei Convenții-cadru nu sînt direct aplicabile. Acesta nu vizează dreptul și practica Părților în materie de încorporare a tratatelor internaționale în ordinea juridică internă.

TITLUL I

Articolul 1

30. Scopul principal al Articolului 1 este acela de a specifica faptul că protecția minorităților naționale, care formează o parte integrantă a protecției drepturilor omului, nu intră în domeniul rezervat al statelor. Precizarea că această protecție „face parte integrantă din protecția internațională a drepturilor omului” nu conferă în nici un fel vreo competență de interpretare a prezentei Convenții-cadru organelor instituite prin CEDO.

31. Articolul se referă la protecția minorităților naționale ca atare și la drepturile și libertățile persoanelor aparținând unor astfel de minorități. Această distincție și diferență în formulare indică în mod clar faptul că nu se are în vedere recunoașterea de drepturi colective minorităților naționale (vezi, de asemenea, comentariul la articolul 3). Părțile recunosc, totuși, faptul că protecția unei minorități naționale poate fi obținută prin protecția drepturilor persoanelor aparținând unei astfel de minorități.

Articolul 2

32. Acest articol enunță un set de principii guvernând aplicarea Convenției-cadru. El se inspiră, între altele, din Declarația Națiunilor Unite asupra Principiilor de Drept Internațional privind Relațiile Amicale și Cooperarea dintre State, conform Cartei Națiunilor Unite (Rezoluția Adunării Generale nr. 2625 [XXV] din 24 octombrie 1970). Principiile menționate în această prevedere au o natură generală, dar au relevanță aparte pentru domeniul acoperit de Convenția-cadru.

Articolul 3

33. Acest articol conține două principii distincte, dar legate între ele, prevăzute în două paragrafe distincte.

Paragraful 1

34. Paragraful 1 garantează, în primul rând, oricărei persoane aparținând unei minorități naționale libertatea să aleagă dacă să fie tratată sau nu ca atare. Această dispoziție lasă fiecărei asemenea persoane opțiunea de a decide dacă dorește sau nu să beneficieze de protecția decurgând din principiile Convenției-cadru.

35. Acest paragraf nu implică dreptul vreunui individ de a alege arbitrar să aparțină oricărei minorități naționale. Alegerea subiectivă a individului este inseparabil legată de criterii obiective, relevante pentru identitatea persoanei.

36. Paragraful 1 prevede, în plus, că nici un dezavantaj nu trebuie să rezulte din libera opțiune pe care o garantează, ori din exercițiul drepturilor legate de aceasta. Această prevedere are drept obiectiv să asigure că beneficiul libertății de alegere nu va face nici obiectul unor atingeri indirecte.

Paragraful 2

37. Paragraful 2 prevede că drepturile și libertățile decurgând din principiile Convenției-cadru pot fi exercitate individual sau în comun cu alții. El recunoaște, astfel, posibilitatea exercitării comune a acelor drepturi și libertăți, ceea ce este distinct de noțiunea de drepturi colective. Termenul „alții” trebuie înțeles în cel mai larg sens posibil, incluzând persoane aparținând aceleiași minorități naționale, altei minorități naționale ori majorității.

TITLUL II

Articolul 4

38. Scopul acestui articol este să asigure aplicabilitatea principiilor egalității și nediscriminării pentru persoanele aparținând minorităților naționale. Dispozițiile acestui articol trebuie interpretate în contextul prezentei Convenții-cadru.

Paragrafele 1 și 2

39. Paragraful 1 exprimă de manieră clasică cele două principii. Paragraful 2 subliniază că promovarea egalității depline și efective între persoanele aparținând unei minorități naționale și cele aparținând majorității poate impune adoptarea, de către Părți, de măsuri speciale, care țin seama de condițiile specifice persoanelor respective. Astfel de măsuri trebuie să fie „adequate”, adică să fie în conformitate cu principiul proporționalității, pentru a evita încălcarea drepturilor altora, precum și discriminarea altora. Acest principiu impune, printre alte lucruri, ca aceste măsuri să nu fie extinse, în timp și sferă de aplicare, dincolo de ceea ce este necesar în vederea realizării obiectivului egalității depline și efective.

40. Nici o prevedere distinctă, care să trateze în mod special principiul șanselor egale, nu a fost inclusă în Convenția-cadru. O astfel de includere nu a fost considerată necesară, din moment ce principiul este deja implicat în paragraful 2 al acestui articol. Dat fiind principiul nediscriminării enunțat în paragraful 1, aceeași abordare a fost considerată valabilă și pentru libertatea de mișcare.

Paragraful 3

41. Scopul paragrafului 3 este acela de a exprima clar faptul că măsurile la care se face referire în paragraful 2 nu trebuiesc considerate ca aducând atingere principiilor egalității și nediscriminării. Obiectivul său este de a asigura persoanelor aparținând minorităților naționale egalitatea efectivă cu persoanele aparținând majorității.

Articolul 5

42. Acest articol vizează, în esență, să asigure că persoanele aparținând minorităților naționale pot să își mențină și dezvolte cultura lor și pot să își păstreze identitatea.

Paragraful 1

43. Paragraful 1 conține o obligație de a promova condițiile necesare în această privință. El enumeră elemente esențiale pentru identitatea unei minorități naționale. Această dispoziție nu implică faptul că orice diferență etnică, culturală, lingvistică ori religioasă conduce în mod necesar la crearea de minorități naționale (vezi, sub acest aspect, raportul întâlnirii la nivel de experți de la Geneva, din 1991, secțiunea a II-a, paragraful 4).

44. Referința la „tradiții” nu implică aprobarea ori acceptarea unor practici contrare dreptului național sau standardelor internaționale. Practicile tradiționale își găsesc limitele în exigențele ordinii publice.

Paragraful 2

45. Scopul paragrafului 2 este acela de a proteja persoanele aparținând minorităților naționale împotriva asimilării contrare voinței lor. Acesta nu interzice asimilarea voluntară.

46. Paragraful 2 nu împiedică Părțile să adopte măsuri în cadrul politicii lor generale de integrare. El recunoaște, astfel, importanța coeziunii sociale și reflectă dorința, exprimată în preambul, de a vedea în diversitatea culturală o sursă, ca și un factor, nu de divizare, ci de îmbogățire a fiecărei societăți.

Articolul 6

47. Acest articol este expresia preocupărilor afirmate în Anexa III la Declarația de la Viena (Declarația și Planul de Acțiune asupra combaterii rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței).

Paragraful 1

48. Paragraful 1 subliniază spiritul de toleranță și dialogul intercultural și indică importanța promovării, de către Părți, a respectului reciproc, înțelegerii și cooperării între toți cei care trăiesc pe teritoriul lor. Domeniile educației, culturii și mediilor de informare sînt menționate în mod special, întrucît sînt relevante, în mod particular, pentru atingerea acestor obiective.

49. În vederea întăririi coeziunii sociale, obiectivul acestui paragraf constă, între altele, în promovarea toleranței și a dialogului intercultural, prin eliminarea barierelor dintre persoanele aparținînd grupurilor etnice, culturale, lingvistice și religioase, încurajîndu-se organizațiile și mișcările interculturale, care caută să promoveze respectul și înțelegerea reciprocă și să integreze aceste persoane în societate, în condițiile păstrării identității lor.

Paragraful 2

50. Această dispoziție se inspiră din paragraful 40.2 al Documentului C.S.C.E. de la Copenhaga. Obligația respectivă vizează protejarea tuturor persoanelor care pot fi victime ale amenințărilor ori actelor de discriminare, ale ostilității sau violenței, indiferent de sursa unor astfel de amenințări sau acte.

Articolul 7

51. Scopul acestui articol este să garanteze respectul pentru dreptul oricărei persoane aparținînd unei minorități naționale la libertățile fundamentale acolo menționate. Aceste libertăți au, desigur, natură universală, adică ele se aplică tuturor persoanelor, indiferent dacă aparțin unei minorități naționale sau nu (vezi, de exemplu, dispozițiile corespondente ale Articolelor 9, 10 și 11 din CEDO), dar ele sînt în mod particular pertinente protecției minorităților naționale. Pentru noțiunile mai sus-menționate în comentariul asupra preambulului, s-a decis includerea anumitor angajamente care figurează deja în CEDO.

52. Această prevedere poate implica pentru părți anumite obligații pozitive pentru protejarea libertăților menționate împotriva unor încălcări care nu rezultă din acțiuni ale statului. Posibilitatea ca astfel de obligații pozitive să decurgă din CEDO a fost recunoscută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

53. Anumite libertăți consacrate de articolul 7 sînt dezvoltate în articolele 8 și 9.

Articolul 8

54. Acest articol conține reguli mai detaliate pentru protecția libertății religioase decît articolul 7. El combină mai multe elemente din paragrafele 32.2, 32.3 și 32.6 ale Documentului C.S.C.E. de la Copenhaga într-o singură dispoziție. Desigur, această libertate se aplică tuturor persoanelor și de care trebuie să beneficieze și persoanele aparținînd unei minorități naționale, conform articolului 4. Dată fiind importanța acestei libertăți în prezentul context, a părut în mod special oportun să i se dea o atenție aparte.

Articolul 9

55. Acest articol conține reguli mai detaliate pentru protecția libertății de expresie decît articolul 7.

Paragraful 1

56. Prima propoziție a acestui paragraf are drept model cea de-a doua propoziție a articolului 10, paragraful 1, din CEDO. Deși propoziția se referă în special la libertatea de a primi și comunica informații și idei în limba minoritară, ea implică totodată libertatea de a primi și comunica informații și idei în limba majorității sau altele.

57. A doua propoziție a acestui paragraf conține aranjamentul de a asigura că, în accesul la mijloacele de informare, nu se vor produce discriminări. Expresia „în cadrul sistemului lor legal” a fost inserată în vederea respectării dispozițiilor constituționale care pot limita măsura în care o Parte poate reglementa accesul la mijloacele de informare.

Paragraful 2

58. Acest paragraf are drept model cea de-a treia propoziție a articolului 10, paragraful 1, din CEDO.

59. Regimul de autorizare a întreprinderilor de radio sonor, televiziune sau cinema trebuie să fie nediscriminatoriu și să fie bazat pe criterii obiective. Includerea acestor condiții, care nu sînt expres menționate în cea de-a treia propoziție a articolului 10, paragraful 1 din CEDO, a fost considerată importantă pentru un instrument destinat să protejeze persoanele aparținînd minorităților naționale.

60. Cuvintele „radio sonor”, care apar deopotrivă în paragraful 3 al acestui articol, nu figurează în fraza corespondentă din articolul 10, paragraful 1 din CEDO. Acestea nu fac decît să reflecte terminologia modernă și nu implică nici o diferență de substanță față de articolul 10 din CEDO.

Paragraful 3

61. Prima frază a acestui paragraf, care tratează înființarea și utilizarea mijloacelor de informare scrisă, conține un angajament esențialmente negativ,

în timp ce fraza a doua, formulată de o manieră mai flexibilă, pune accentul asupra unei obligații pozitive în domeniul radioului sonor și al televiziunii (de exemplu, atribuirea de frecvențe). Această distincție ține de relativa penurie a frecvențelor disponibile și de necesitatea reglementării în domeniul radiodifuziunii. Nu a fost operată o referință explicită la dreptul persoanelor aparținând unei minorități naționale de a căuta fonduri pentru crearea de mijloace de informare, întrucât acest drept a fost considerat de la sine înțeles.

Paragraful 4

62. Acest paragraf subliniază necesitatea măsurilor speciale, destinate atât facilitării accesului persoanelor aparținând minorităților naționale la mijloacele de informare, cât și promovării toleranței și pluralismului cultural. Expresia „măsurile adecvate” a fost utilizată pentru rațiunile indicate în comentariul articolului 4, paragraful 2 (vezi paragraful 39), unde aceasta este, de asemenea, întrebuițată. Acest paragraf completează angajamentul care figurează în ultima frază a articolului 9, paragraful 1. Măsurile vizate prin acest paragraf ar putea consta, de pildă, în alocarea de fonduri pentru difuzarea de emisiuni sau producerea de programe tratând probleme care interesează minoritățile și/sau de natură să permită dialogul între grupuri, ori să încurajeze, sub rezerva principiului independenței editoriale, editorii și radiodifuzorii să permită minorităților naționale accesul la mijloacele lor de informare.

Articolul 10

Paragraful 1

63. Recunoașterea dreptului oricărei persoane aparținând unei minorități naționale de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, este deosebit de importantă. Într-adevăr, folosirea limbii minoritare constituie pentru aceste persoane unul dintre mijloacele principale pentru afirmarea și păstrarea identității. Ea este deopotrivă un mijloc de exercitare a libertății de expresie pentru aceste persoane. „În public” semnifică, de exemplu, într-un loc public, în exterior, în prezența altor persoane, dar nu vizează, în nici un caz, relațiile cu autoritățile publice, care fac obiectul paragrafului 2 al acestei prevederi.

Paragraful 2

64. Această prevedere nu reglementează toate relațiile dintre indivizii aparținând unei minorități naționale și autoritățile publice. Într-adevăr, nu sînt vizate decît autoritățile administrative. Acest din urmă termen trebuie, totuși, înțeles în sens larg, ca înglobînd, de pildă, instituția ombudsman-ului. Ținînd seama de posibilele dificultăți de ordin financiar, administrativ, îndeosebi în domeniul militar și tehnic, legate de folosirea limbii minoritare în raporturile dintre persoanele aparținând minorităților naționale și autoritățile administrative, această prevedere a fost formulată de o manieră foarte flexibilă, lăsînd Părților o importantă marjă de apreciere.

65. Odată întrunite cele două condiții din paragraful 2, Părțile vor depune eforturi pentru asigurarea, în măsura posibilului, a folosirii unei limbi minoritare în raporturile cu autoritățile administrative. Existența unei „nevoi reale” se evaluează de către respectivul stat, pe baza unor criterii obiective. Deși statele contractante, trebuie să depună toate eforturile în vederea aplicării acestui principiu, formularea „în măsura posibilului” indică faptul că diverși factori, îndeosebi resursele financiare ale Părții respective, pot fi luați în considerare.

66. Obligațiile Părților referitoare la folosirea limbilor minoritare nu afectează, în nici un fel, statutul limbii sau limbilor oficiale ale țării respective. Mai mult, Convenția-cadru, în mod deliberat, nu definește „ariile locuite tradițional sau în număr substanțial de persoanele aparținând minorităților naționale”. S-a considerat preferabilă adoptarea unei formulări mai flexibile, care să îngăduie luarea în considerare a condițiilor particulare fiecărei Părți. Termenul „locuite .. tradițional” nu se referă la minorități istorice, ci numai la acelea care încă trăiesc în aceeași arie geografică (vezi, de asemenea, articolul 11, paragraful 3 și articolul 14, paragraful 2).

Paragraful 3

67. Acest paragraf se bazează pe anumite prevederi conținute în articolele 5 și 6 ale Convenției Europene a Drepturilor Omului. El nu depășește garanțiile conținute în aceste articole.

Articolul 11

Paragraful 1

68. Ținând seama de implicațiile practice ale acestei obligații, prevederea este formulată în așa fel încât să permită Părților să o aplice în lumina propriilor circumstanțe particulare. De exemplu, Părțile pot folosi alfabetul limbii lor oficiale pentru scrierea numelui(lor) unei persoane aparținând unei minorități naționale în forma sa fonetică. Persoanele care au fost forțate să renunțe la numele lor originar(e), ori al(e) căror nume a (au) fost schimbat(e) prin forță, ar trebui să aibă posibilitatea de a reveni la acesta (acestea), desigur sub rezerva abuzului de drept și schimbărilor de nume în scopuri frauduloase. Se înțelege că sistemele juridice ale Părților vor respecta, în această privință, principiile internaționale referitoare la protecția minorităților naționale.

Paragraful 2

69. Obligația din acest paragraf privește dreptul individului de a expune „în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public”. Aceasta nu exclude, desigur, posibilitatea de a se cere persoanelor aparținând minorităților naționale să utilizeze deopotrivă limba oficială și/sau alte limbi minoritare. Expresia „cu caracter privat” se referă la tot ceea ce nu are caracter oficial.

Paragraful 3

70. Acest articol vizează să încurajeze posibilitatea utilizării și a limbii minoritare pentru denumirile locale, pentru denumirile străzilor și alte indicații topografice destinate publicului. Statele vor putea aplica această dispoziție ținând seama de condițiile lor specifice și de sistemul lor juridic, inclusiv, atunci când este cazul, de acordurile cu alte state. În domeniul acoperit de această prevedere, se înțelege faptul că Părțile nu sînt supuse nici unui fel de obligație de a încheia acorduri cu alte state. Pe de altă parte, posibilitatea încheierii unor astfel de acorduri nu este exclusă. Este, de asemenea, înțeles că natura juridică obligatorie a acordurilor existente rămîne neschimbată. Această prevedere nu implică nici o recunoaștere oficială a denumirilor locale în limbile minoritare.

Articolul 12

71. Acest angajament vizează să promoveze, într-o perspectivă interculturală (vezi articolul 6, paragraful 1), cunoașterea culturii, a istoriei, a limbii și a religiei, deopotrivă ale minorităților naționale și ale majorității. Obiectivul este acela de a crea un climat de toleranță și de dialog, astfel după cum se menționează în preambulul Convenției-cadru și în Anexa II a Declarației de la Viena a Șefilor de Stat și de Guvern. Lista conținută în cel de-al doilea paragraf nu este exhaustivă, iar cuvintele „acces la manuale școlare” includ publicarea de manuale școlare și achiziționarea lor din alte țări. Angajamentul de promovare a egalității de șanse în accesul la educație, la toate nivelurile, pentru persoanele aparținînd minorităților naționale reflectă o preocupare exprimată în Declarația de la Viena.

Articolul 13*Paragraful 1*

72. Angajamentul Părților de a recunoaște persoanelor aparținînd minorităților naționale dreptul de a crea și de a administra propriile instituții private de învățămînt și de formare este formulat sub rezerva sistemului lor educativ, în special a reglementării din materia învățămîntului obligatoriu. Instituțiile vizate în acest paragraf vor putea fi supuse aceluiași controale ca și celelalte instituții, în special în ceea ce privește calitatea învățămîntului. Condițiile de învățămînt odată îndeplinite, este important ca diplomele acordate să fie recunoscute oficial. Legislația națională relevantă trebuie să se bazeze pe criterii obiective și să respecte principiul nediscriminării.

Paragraful 2

73. Exercițiul dreptului vizat prin paragraful 1 nu implică nici o obligație financiară în sarcina Părții respective, dar nici nu exclude posibilitatea unei astfel de contribuții.

Articolul 14

Paragraful 1

74. Angajamentul Părților de a recunoaște oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a învăța limba sa minoritară privește unul dintre principalele mijloace prin care aceste persoane își pot afirma și păstra identitatea. Acest drept nu comportă nici un fel de excepție. Fără a se aduce atingere principiilor menționate în paragraful 2, acest paragraf nu implică nici o obligație pozitivă, în special de natură financiară, pentru stat.

Paragraful 2

75. Această dispoziție se referă la învățarea limbii minoritare și la învățământul în această limbă. Recunoscând posibilele dificultăți financiare, administrative și tehnice, legate de învățarea ori educația în limbile minoritare, această prevedere a fost formulată foarte flexibil, lăsând Părților o marjă importantă de apreciere. Obligația de a face eforturi pentru a asigura învățarea ori educația în limbile minoritare este supusă mai multor condiții; în special, trebuie să existe o „cerere suficientă” din partea persoanelor aparținând respectivelor minorități naționale. Formularea „în măsura posibilului” indică faptul că o astfel de educație depinde de resursele de care dispune Partea interesată.

76. Textul evită în mod deliberat să definească termenul de „cerere suficientă”, ceea ce reprezintă o formulare flexibilă, permițând Părților să țină seama de condițiile particulare ale țărilor lor. Părțile au latitudinea de a alege mijloacele și aranjamentele pentru asigurarea unei astfel de educații, ținând seama de particularitățile sistemului lor educațional.

77. Alternativele la care se referă acest paragraf — „... posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă” — nu se exclud reciproc. Chiar dacă articolul 14, paragraful 2 nu obligă statele să le înfăptuiască pe ambele, formularea nu împiedică statele Părți să asigure atât învățarea limbii minoritare, cât și educația în limba minoritară. Educația bilingvă poate reprezenta unul dintre mijloacele de realizare a obiectivului urmărit prin această prevedere. Obligația decurgând din această dispoziție ar putea fi extinsă la educația preșcolară.

Paragraful 3

78. Posibilitățile de predare a limbii minoritare sau de primire a unei educații în această limbă nu aduc atingere învățării limbii oficiale, ori educației în această limbă. Într-adevăr, cunoașterea limbii oficiale constituie un factor al coeziunii și integrării sociale.

79. Statele în care există mai mult decât o limbă oficială vor reglementa problemele specifice pe care aplicarea acestei dispoziții le va antrena.

Articolul 15

80. Acest articol solicită Părților să creeze condițiile necesare efectivei participări a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața culturală, socială și economică

și la treburile publice, în special la acelea care le privesc direct. El are drept obiectiv primordial să încurajeze egalitatea reală între persoanele aparținând minorităților naționale și cele care fac parte din majoritate. În vederea creării condițiilor necesare unei astfel de participări a persoanelor aparținând minorităților naționale, Părțile ar putea promova — în cadrul sistemului lor constituțional —, între altele, următoarele măsuri:

- consultarea cu aceste persoane, prin intermediul unor proceduri corespunzătoare și, în special, prin intermediul instituțiilor reprezentative ale acestora, atunci când părțile au în vedere adoptarea de măsuri legislative ori administrative care le-ar putea privi direct;
- implicarea acestor persoane în pregătirea, aplicarea și evaluarea planurilor posibilului impact al activităților de dezvoltare proiectate, asupra lor;
- elaborarea de studii, în cooperare cu aceste persoane, pentru evaluarea posibilului impact al activităților de dezvoltare proiectate, asupra lor;
- participarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale la procesele de luare a deciziilor și la organele alese, la nivel național și local;
- forme descentralizate și locale de administrație.

Articolul 16

81. Scopul acestui articol este acela de a oferi o protecție împotriva măsurilor care modifică proporțiile populației din zonele locuite de persoane aparținând minorităților naționale și care vizează restrângerea drepturilor și libertăților decurgând din prezenta Convenție-cadru. Exemple de astfel de măsuri ar putea fi exproprierea, evacuarea și expulzările, ori redesenarea delimitărilor administrative în vederea restrîngerii beneficiului unor astfel de drepturi și libertăți („gerrymandering”).

82. Articolul interzice numai măsurile care vizează restrângerea drepturilor și libertăților decurgând din prezenta Convenție-cadru. S-a considerat imposibilă extinderea interdicției pentru măsuri care au drept efect restrângerea unor astfel de drepturi și libertăți, din moment ce, uneori, astfel de măsuri pot fi pe deplin justificate și legitime. Un exemplu îl poate constitui mutarea locuitorilor unei așezări în vederea construirii unui baraj.

Articolul 17

83. Acest articol cuprinde două angajamente importante pentru menținerea și dezvoltarea culturii persoanelor aparținând unei minorități naționale și pentru păstrarea identității lor (vezi, de asemenea, articolul 5, paragraful 1). Primul paragraf tratează dreptul de a stabili și a menține contacte libere și pașnice peste frontiere, în timp ce al doilea paragraf protejează dreptul de a participa la activitățile organizațiilor neguvernamentale (vezi, de asemenea, în această privință, prevederile referitoare la libertatea de întrunire și asociere din articolul 7).

84. Prevederile acestui articol se bazează, în bună măsură, pe paragrafele 32.4 și 32.6 din Documentul C.S.C.E. de la Copenhaga. Nu a fost considerată

necesară includerea unei prevederi explicite asupra dreptului de a stabili și a menține contacte înăuntrul teritoriului unui stat, apreciindu-se că aspectul este corespunzător acoperit prin alte dispoziții din Convenția-cadru, îndeosebi de articolul 7, în ceea ce privește libertatea de întrunire și de asociere.

Articolul 18

85. Acest articol încurajează Părțile să încheie, în afară de instrumentele internaționale deja existente, acolo unde condițiile specifice o justifică, acorduri bilaterale și multilaterale pentru protecția minorităților naționale. Articolul stimulează, de asemenea, cooperarea transfrontalieră. După cum se subliniază în Declarația de la Viena și în Anexa II a acesteia, astfel de acorduri și cooperarea respectivă sînt importante pentru promovarea toleranței, prosperității, stabilității și păcii.

Paragraful 1

86. Acordurile bilaterale și multilaterale vizate prin acest paragraf ar putea fi încheiate, de exemplu, în domeniile culturii, educației și informației.

Paragraful 2

87. Acest paragraf indică importanța cooperării transfrontaliere. Schimbul de informații și de experiență între state constituie un important instrument pentru promovarea înțelegerii și încrederii reciproce. În special, cooperarea transfrontalieră prezintă avantajul de a permite adaptarea aranjamentelor la dorințele și trebuințele respectivelor persoane.

Articolul 19

88. Acest articol prevede posibilitatea limitărilor, restricțiilor sau a derogărilor. Atunci cînd angajamentele incluse în prezenta Convenție-cadru au un echivalent în alte instrumente juridice internaționale, îndeosebi în CEDO, sînt permise numai limitările, restricțiile ori derogările prevăzute în acele instrumente. Atunci cînd angajamentele enunțate în prezenta Convenție-cadru nu au un echivalent în alte instrumente juridice internaționale (cum ar fi CEDO), sînt pertinente respectivelor angajamente.

TITLUL III

Articolul 20

89. Persoanelor aparținînd minorităților naționale li se cere să respecte Constituția națională și legislația națională. Cu toate acestea, în mod cert, respectiva referire la legislația națională nu îndreptățește Părțile să ignore prevederile Convenției-cadru. Persoanele aparținînd minorităților naționale trebuie, de asemenea, să respecte drepturile altora. În această privință, se poate face referire la situațiile în care persoanele aparținînd minorităților naționale

reprezintă o minoritate la nivel național, dar alcătuiesc majoritatea într-o anumită zonă a statului.

Articolul 21

90. Această dispoziție subliniază importanța principiilor fundamentale ale dreptului internațional și specifică faptul că protecția persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conformă acestor principii.

Articolul 22

91. Această prevedere, bazată pe articolul 60 din C.E.D.O., enunță un principiu bine cunoscut. Obiectivul constă în a asigura persoanelor aparținând minorităților naționale beneficiul oricărei legislații relevante din domeniul drepturilor omului, naționale ori internaționale, care le este mai favorabilă.

Articolul 23

92. Această dispoziție tratează despre raportul dintre Convenția-cadru și Convenția Europeană a Drepturilor Omului, la care se face referire în preambul. Convenția-cadru nu poate, în nici o circumstanță, să modifice drepturile și libertățile garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Pe de altă parte, drepturile și libertățile enunțate în Convenția-cadru, care fac obiectul unei prevederi corespondente din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, trebuie interpretate în conformitate cu aceasta din urmă.

TITLUL IV

Articolele 24-26

93. În vederea urmării aplicării Convenției-cadru, Comitetul Miniștrilor este însărcinat să vegheze la transpunerea în practică a acestuia de către ~~Părțile~~ Contractante. Comitetul Miniștrilor va fixa modalitățile de participare la mecanismul de supraveghere a aplicării de către ~~Părțile~~ care nu sînt membre ale Consiliului Europei.

94. Fiecare Parte va transmite Secretarului General, pe o bază periodică și ori de cîte ori Comitetul Miniștrilor o solicită, informații relevante pentru aplicarea prezentei Convenții-cadru. Secretarul General va transmite aceste informații Comitetului Miniștrilor. Totuși, primul raport, al cărui scop este de a furniza informații complete asupra măsurilor legislative și de altă natură adoptate de către ~~Părți~~ pentru a pune în aplicare angajamentele enunțate în Convenția-cadru, trebuie depus într-un interval de un an de la data intrării în vigoare a Convenției-cadru în privința respectivei ~~Părți~~. Scopul rapoartelor ulterioare va fi acela de completare a informațiilor cuprinse în primul raport.

95. În vederea asigurării eficienței urmăririi aplicării Convenției, se prevede crearea unui comitet consultativ. Sarcina acestui comitet consultativ va fi aceea de a asista Comitetul Miniștrilor în evaluarea adecvării măsurilor adoptate de o parte pentru a pune în aplicare principiile enunțate în Convenția-cadru.

96. Comitetul Miniștrilor este cel care va fixa, într-un interval de un an de la intrarea în vigoare a Convenției-cadru, compunerea și procedurile comitetului consultativ, ai cărui membri trebuie să aibă o experiență recunoscută în domeniul protecției minorităților naționale.

97. Urmărirea aplicării prezentei Convenții-cadru se va face, în măsura posibilului, în condiții de transparență. În această privință, ar fi recomandabilă luarea în considerare a posibilității de publicare a rapoartelor și a altor texte rezultate din această monitorizare.

TITLUL V

98. Dispozițiile finale conținute în articolele 27-32 sînt fondate pe clauzele finale model pentru convențiile și acordurile încheiate în cadrul Consiliului Europei. Nu a fost inclus nici un articol privind rezervele; rezerve pot fi formulate în măsura în care acestea sînt permise de dreptul internațional. Cu excepția articolelor 27 și 29, articolele din acest titlu nu necesită vreun comentariu deosebit.

Articolul 27 și 29

99. Convenția-cadru este deschisă pentru semnare de către statele membre ale Consiliului Europei și, la invitația Comitetului Miniștrilor, de către alte state. Aceste prevederi țin seama de Declarația de la Viena, potrivit căreia Convenția-cadru trebuie să fie deschisă spre semnare deopotrivă statelor membre (vezi Anexa II a Declarației de la Viena a Întîlnirii la nivel înalt a Consiliului Europei). □

Ordinul nr. 513 cu privire la drepturile minorităților naționale

*Adoptat de Adunarea Parlamentară a
Consiliului Europei la 23 ianuarie 1996*

1. Adunarea se referă la Recomandarea sa 1285 (1996) și la toate textele sale anterioare cu privire la protecția minorităților naționale și drepturile lor, care au devenit una din misiunile importante ale Consiliului Europei și sînt susceptibile să rămînă la fel în viitorul apropiat.

2. De aceea Adunarea însărcinează Comitetul Juridic și Drepturile Omului:

i. să examineze măsurile luate pentru a da o urmare Recomandării 1285 (1996);

ii. să urmărească de aproape ratificarea și punerea în practică a Chartei Europene a limbilor regionale sau minoritare (1992), a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale (1994) și a Cartei Europene a Autonomiei Locale;

iii. să vegheze ca, comitetul consultativ ce urmează a fi crea de către Comitetul de Miniștri, în concordanță cu Art. 26 din Convenția-cadru să fie cît se poate de independent, eficace și transparent;

iv. să studieze mai profund mijloacele de aplicare cu maximum de eficiență a Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare, ca și a altor instrumente ale Consiliului Europei avînd importanță pentru protecția minorităților naționale;

v. să studieze, cu ajutorul Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) dacă este posibil să se ajungă la un nucleu dur al drepturilor în Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare, care să poată fi acceptat de către toate părțile contractante ale acestei Carte;

vi. să urmărească îndeaproape elaborarea, de către Comitetul de Miniștri, a unui protocol completînd Convenția Europeană a Drepturilor Omului „în domeniul cultural prin dispoziții garantînd drepturile individuale, mai ales persoanelor aparținînd minorităților naționale”.

3. În continuare, Adunarea, referindu-se la Ordinele sale nr. 474 (1993), 484 (1993) și 501 (1995), însărcinează Comisia juridică și de drepturile omului să-și continue lucrările cu privire la minorități, mai ales în domeniul medierii.

4. Ar fi bine ca, Comisia de probleme politice și Comisia pentru migrație, Refugiați și demografie să-și dea avizul asupra acestor subiecte, dacă ele consideră că este necesar.

5. Adunarea își însărcinează comisiile competente (Comisia de probleme politice, Comisia juridică și drepturile omului. Comisia de relații cu țările

europene ne-membre) și raportorii săi să continue să ia în considerare convențiile și carta sus-menționate, ca și proiectul de protocol adițional la Convenția europeană de drepturile omului privind drepturile minorităților naționale, care face parte integrantă din Recomandarea 1201 (1993), în procedura relativă la adeziunea noilor state membre și monitorizarea angajamentelor luate de statele membre la momentul aderării lor la Consiliul Europei. □

(traducere neoficială)

Recomandarea 1285 referitoare la drepturile minorităților naționale

*Adoptată de Adunarea Parlamentară a
Consiliului Europei la 23 ianuarie 1996*

1. Adunarea subliniază, încă o dată, marea importanță pe care o acordă protecției efective a drepturilor minorităților naționale în Europa.

2. Ea a demonstrat interesul major pe care îl arată acestei probleme prin organizarea începînd din 1990 a cinci dezbateri și prin adoptarea unui număr egal de recomandări către Comitetul de Miniștri, incluzînd și pe cea prezentă.

3. În aceeași perioadă, două convenții noi ale Consiliului Europei privind drepturile minorităților au fost deschise semnării și ratificării. Este vorba despre Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare (1992) și despre Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale (1995). Adunarea aderă fără rezerve la aceste convenții.

4. Dată fiind importanța felului în care ele vor fi puse în practică, Comisia Juridică și Drepturile Omului a Adunării studiază în prezent posibilitatea de a se ajunge, în Carta Limbilor Regionale sau Minoritare, la un nucleu dur de drepturi care ar trebui acceptate de către fiecare Parte contractantă privitor la limbile regionale sau minoritare. Acest nucleu dur nu va face parte integrantă ca atare din Convenție, dar va putea fi propus sub formă de recomandare (viitoarelor) Părți contractante.

5. Pentru punerea în aplicare a Convenției-cadru, Comitetul de Miniștri va fi asistat de un comitet consultativ, a cărui compoziție și proceduri urmează să le determine. Este esențial ca acest comitet consultativ să fie independent. Succesul convenției ar putea depinde foarte mult de felul în care el își va împlini misiunea.

6. Adunarea va putea formula alte propuneri în lumina concluziilor unei reuniuni speciale privind problema compoziției și a procedurilor comitetului consultativ, pe care Subcomisia pentru Drepturile Omului a Comisiei Juridice și de Drepturile Omului o va putea ține într-un viitor apropiat.

7. Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare a fost ratificată de Finlanda, Ungaria și Norvegia și semnată de Austria, Cipru, Danemarca, Germania, Liechtenstein, Luxembourg, Malta, Olanda, România, Spania și Elveția.

8. Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale a fost ratificată de Ungaria, România, Slovacia și Spania și semnată de Albania, Austria, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Germania, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Luxembourg, Malta, Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, San-Marino, Slovenia, Suedia, Elveția, Ucraina și Regatul Unit.

9. Pentru intrarea în vigoare a acestor convenții sînt necesare cinci, respectiv doisprezece ratificări.

10. Este necesar în plus ca aceste două convenții să fie completate de un protocol adițional la Convenția Europeană de Drepturile Omului care să stabilească drepturi clar definite, care să poată fi invocate de către persoanele particulare în fața organelor judiciare independente.

11. Conferința la nivel înalt a șefilor de state și guverne ale statelor membre ale Consiliului Europei (Viena, octombrie 1993) a dat Comitetului de Miniștri însărcinarea „să înceapă redactarea unui protocol care să completeze Convenția Europeană a Drepturilor Omului în domeniul cultural prin dispoziții care să garanteze drepturile individuale, în special persoanelor care aparțin minorităților naționale”.

12. În Recomandarea 1231 (1994), Adunarea „regretă profund” că conferința la nivel înalt nu a dat curs propunerii sale care figurează în Recomandarea 1201 (1993), privind un protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului cu privire la drepturile minorităților naționale.

13. Totuși, dacă va fi adoptată o abordare „maximalistă” pentru noul protocol, Adunarea se va putea considera satisfăcută, dat fiind că un număr mare de drepturi ale minorităților sînt deja acoperite de Convenția însăși sau sînt susceptibile de a fi considerate a fi „drepturi culturale”.

14. Adunarea este profund dezamăgită de recenta decizie a Comitetului de Miniștri prin care se suspendă lucrările asupra unui proiect de protocol și speră că această activitate va fi curînd reluată.

15. Așteptînd rezultatul lucrărilor Comitetului de Miniștri, Adunarea va continua să folosească ca text de referință propunerea pentru un protocol adițional la Convenția Europeană de Drepturile Omului cuprinsă în Recomandarea 1201 (1993) referitoare la persoanele aparținînd minorităților naționale. Ea va urmări și va monitoriza cu multă atenție activitățile înșirate mai sus.

16. În concluzie, Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri:

i. să invite cele 24 de state membre care încă nu au semnat Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare și cele 35 de state membre care încă nu au ratificat-o, să facă acest lucru cât mai repede posibil;

ii. să invite acele state membre care încă nu au făcut-o, să semneze și ratifice cât mai curînd posibil Carta Europeană a Autonomiei Locale (pînă în prezent sînt 25 semnături și 21 ratificări);

iii. să elaboreze un protocol care să amendeze Carta Europeană a Autonomiei Locale, autorizînd Comitetul de Miniștri să invite statele nemembre să adere la Cartă;

iv. să invite acele state membre care pînă în prezent nu au făcut-o, să semneze și să ratifice cât mai curînd posibil Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (pînă acum există 31 de semnături și 4 ratificări);

v. să se asigure că comitetul consultativ care urmează a fi creat de îndată ce Convenția-cadru intră în vigoare să fie cât se poate de independent, eficace și transparent, de exemplu:

a. prevăzînd un comitet care să cuprindă cîte un membru din partea fiecărui stat contractant;

b. garantînd ca membrii comitetului să îmbine cunoștințele juridice specifice din domeniul minorităților cu înțelepciunea politică;

c. prevăzînd alegerile după modelul celor organizate pentru înființarea Comisiei Europene a Drepturilor Omului sau de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratatelor Inumane sau Degradante;

d. permițînd comitetului să-și adune informațiile dintr-o gamă largă de surse și să acționeze din proprie inițiativă;

e. abilitînd comitetul să înceapă un dialog cu guvernul Părții contractante interesate, precum și cu grupurile de minorități naționale, și să-și publice rapoartele și recomandările cu autorizarea respectivului guvern, sau în cazuri speciale, fără aceasta;

vi. să consulte Adunarea înaintea luării deciziei finale asupra comitetului consultativ;

vii. să-și reînceapă fără întîrziere lucrările asupra proiectului de protocol la Convenția Europeană a Drepturilor Omului „în domeniul cultural prin dispoziții garantînd drepturile individuale, în special pentru persoanele aparținînd minorităților naționale”, și să prezinte o concluzie rapidă și satisfăcătoare făcînd tot ce este necesar pentru ca acest protocol să fie cât mai complet posibil;

viii. să insiste asupra necesității formulării cât mai precise a obligațiilor care revin statelor, pentru ca drepturile susceptibile de a fi acordate de către state persoanelor să fie clare și justițiabile;

ix. să supună acest proiect de protocol, odată terminat, examinării Adunării;

x. să examineze, așteptînd concluzia studiilor făcute de Comisia pentru juridică și drepturile omului a Adunării și de Comisia Europeană pentru

Democrație prin Drept, recomandarea unui nucleu dur de drepturi susceptibile de a fi acceptate de către toate statele contractante ale Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare. □

(traducere neoficială)

Recomandarea 1300 referitoare la protecția drepturilor minorităților

*Adoptată de Adunarea Parlamentară a
Consiliului Europei la 25 iunie 1996*

1. Adunarea se referă la textele anterioare referitoare la protecția drepturilor minorităților naționale și, în particular, la Recomandarea 1285 (1996) și la Ordinul Nr. 513 (1996), ambele adoptate la 23 ianuarie 1996.

2. Ea continuă să subscrie în totalitate la Recomandarea 1201 (1993) și la proiectul de protocol adițional la Convenția Convenția pentru Protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cu privire persoanele aparținând minorităților naționale care face parte integrantă din respective recomandare.

3. Prezenta Recomandarea se referă la câteva aspecte a drepturilor minorităților evocate în Ordinul nr. 513 (1996). Celelalte aspecte vor putea face obiectul unei recomandări sau rezoluții ulterioare a Adunării.

4. Adunarea ia notă de informația care i-a fost transmisă în răspunsul interimar la Recomandarea 1285 (1996), prin care Comitetul de Miniștri i-a atras atenția asupra faptului că a decis „să-și continue reflecția asupra posibilității de a continua stabilirea de norme în domeniul culturii și cel al protecției minorităților naționale, ținând cont de Declarația adoptată la Summit-ul de la Viena.” Totuși, Adunarea își reafirmă poziția exprimată în Recomandarea 1285 (1996) și speră ca lucrările la Protocolul adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului să fie reluate în scurt timp.

5. Între timp, Adunarea a primit opinia Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) asupra interpretării Articolului 11 a proiectului de protocol la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, anexat Recomandării 1201 (1993). Ea consideră această opinie a fiind un foarte important document de referință pentru interpretarea proiectului de protocol.

6. De asemenea, a luat cunoștință de opinia Comisiei de la Veneția cu privire la Carta Europeană a limbilor regionale sau minoritare. Această opinie se ocupă

de sugestia, unor membrii ai Adunării, de a defini printre dispozițiile Cartei un nucleu dur de drepturi la care ar trebui să subscrie toate statele contractante. Ideea care stă la baza acestei sugestii este că un astfel de nucleu dur ar întări efectul armonizator al Cartei și ar spori șansele ca ea să fie ratificată de mai multe state membre ale Consiliului Europei.

7. E bine să se amintească că această Cartă este deschisă semnăturii și ratificării din 1992 și necesită un minimum de 5 ratificări pentru a intra în vigoare. Până în prezent ea a fost ratificată de Finlanda, Ungaria, Olanda și Norvegia.

8. Comisia de la Veneția în opinia sa consideră că, conceptul de nucleu dur este străin spiritului și sistemului de funcționare al Cartei, care este deja dotată cu un „nucleu dur” de principii (partea a II-a) care garantează eficacitatea protecției pe care ea o acordă. Oricum ar fi, dispozițiile Părții a III-a, dată fiind formularea și modul detaliat în care tratează subiectul, se pretează cu greu constituirii unui nucleu dur susceptibil de a fi acceptat de ansamblul statelor contractante. Mai mult, un nucleu dur de drepturi lingvistice poate fi derivat din obligațiile prevăzute de Convenția Cadru a Consiliul Europei pentru protecția minorităților naționale, mai ales în Art. 5.1, 6, 9.1, 10-14 și 17.

9. Urmînd avizul Comisiei de la Veneția, Adunarea consideră astăzi că este preferabil să se aștepte noi ratificări și intrarea în vigoare a Cartei și că, pentru moment, ideea definirii în dispozițiile Cartei a unui „nucleu dur” de drepturi nu poate fi realizată.

10. Convenția-cadru a Consiliul Europei pentru protecția minorităților naționale a fost deschisă spre semnării și ratificării de către statele membre ale Consiliul Europei la 1 februarie 1995. Ea a fost ratificată de Cipru, Ungaria, România, Slovacia și Spania și semnată de Albania, Austria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Germania, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lichtenstein, Lituania, Luxembourg, Malta, Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, Rusia, San Marino, Slovenia, Suedia, Elveția, Ucraina și Regatul Unit.

11. Eficacitatea protecției oferite de convenția-cadru va depinde în mare măsură de implementarea prevăzută mecanismului de asigurare de a respectare a dispozițiilor sale.

12. Într-adevăr, Articolul 26 al Convenției cadru precizează că:

„Evaluînd adecvarea măsurilor luate de o Parte pentru a da efect principiilor enunțate în prezenta Convenție-cadru, Comitetul de miniștri trebuie să fie asistat de un comitet consultativ ai cărui membri trebuie să posedă o expertiză recunoscută în domeniul protecției minorităților naționale. Compoziția comitetului consultativ și procedurile sale vor fi determinate de Comitetul de Miniștri în decurs de un an de la intrarea în vigoare a Convenției-cadru.

13. Adunarea a fost informată că în ianuarie 1996 Comitetul de Miniștri a dispus să se înceapă lucrările privitoare la mecanismul de punerea în aplicare a convenției-cadru la sfîrșitul lui iunie 1996.

14. De aceea, Adunarea dorește să formuleze diferite propuneri cu privire la comitetul consultativ, pentru a completa și — unde este cazul — a înlocui propunerile făcute în Recomandarea 1285 (1996).

15. Prin urmare, Adunarea recomandă Comitetului de Miniștri să aibă în vedere ca acest comitet consultativ care urmează să fie creat de îndată ce Convenția-cadru intră în vigoare, să fie cât se poate de independent, efectiv și transparent, prin aplicarea următoarelor principii:

i. Comitet consultativ va trebui să fie constituit din 12-20 de experți. Nu este admis ca doi membri ai acestui comitet să fie cetățeni ai aceluiași stat. Membrii comitetului consultativ vor fi aleși pe 6 ani, fără posibilitate de realegere.

ii. Membrii comitetului vor trebuie să aibă nu numai „experiență recunoscută în domeniul protecției minorităților naționale”, cum se specifică în convenție, ci și înalte calități morale și înțelepciune politică. Calitatea de membru în comitet trebuie de asemenea să includă un echilibru între cunoștințele profesionale și culturale.

iii. Alegerea comitetului consultativ trebuie să urmeze același model ca a al acelora organizate pentru constituirea Comisiei Europene a Drepturilor Omului și Comitetul European pentru prevenirea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante;

iv. Membrii comitetului vor trebuie să aibă titlu personal și să nu exercite funcțiuni care să fie incompatibile cu independența și imparțialitatea lor, sau cu sarcinile care le revin.

v. Comitetul trebuie să-și determine regulamentul interior și să definească modul de organizare al lucrărilor sale.

vi. Comitetul trebuie să-și extragă informațiile dintr-o gamă largă de surse și să acționeze din proprie inițiativă.

vii. va trebui să aibă posibilitatea de a stabili un dialog cu guvernul Părții contractante în cauză, și cu minoritățile naționale și cu organizațiile neguvernamentale.

viii. Deși dezbaterile comitetului consultativ trebuie să fie cât se poate de transparente acest lucru nu înseamnă că ele trebuie să fie întotdeauna publice.

ix. Rapoartele și recomandările comitetului vor fi trebui transmise Comitetului de Miniștri care, evaluând adecvarea măsurilor luate de Partea în cauză, va trebui în mod normal să i le trasmite direct, fără alt comentariu. În anumite cazuri excepționale, adică când comitetul consultativ va fi atras atenția Comitetului de Miniștri asupra unei violări a convenției, acesta din urmă va trebui să țină o dezbatere asupra chestiunii, ale cărei concluzii vor fi comunicate și părții în cauză.

x. Raportul și recomandările vor fi publicate în momentul când sînt transmise de Comitetul de Miniștri statului în cauză. În același timp rapoartele vor fi trimise Adunării Parlamentare pentru ca aceasta să își exprime opinia.

xi. Comitetul de Miniștri este invitat să ofere comitetului consultativ resursele financiare și umane necesare. □

(traducere neoficială)

Tratat de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară

Semnat la Timișoara la 16 septembrie 1996

România și Republica Ungară

Convinse că buna vecinătate, respectul reciproc și colaborarea între cele două țări corespund intereselor fundamentale ale României și Ungariei;

Reafirmând angajamentul lor față de drepturile omului și libertățile fundamentale, democrație, umanism și statul de drept și exprimându-și convingerea că afirmarea și îmbogățirea conținutului acestora reprezintă bazele libertății, justiției și păcii;

Animate de năzuința comună ca Europa să devină un continent unit, al păcii, securității și cooperării pentru toate statele și popoarele și hotărâte să acționeze pentru dezvoltarea unor astfel de relații care să facă posibilă realizarea acestor obiective;

Recunoscând că minoritățile naționale constituie o parte integrantă a societății din statul în care trăiesc și considerând că protejarea acestora este o parte componentă a protecției internaționale a drepturilor omului și, în consecință, face obiectul cooperării internaționale, și că normalizarea cooperării lor în acest domeniu reprezintă o contribuție importantă atât la stabilitatea și înțelegerea în Europa, cât și la consolidarea democrației din cele două țări și la integrarea lor în structurile europene și euroatlantice;

Reafirmându-și hotărîrea de a acționa pentru înfăptuirea scopurilor și principiilor Cartei Națiunilor Unite, ale Actului Final de la Helsinki, ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă, ca și ale altor documente ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa;

Convinse că schimbările ireversibile care au avut loc în Europa și în cele două țări deschid noi perspective în relațiile dintre ele, au căzut de acord asupra celor ce urmează:

[...]

Articolul 12

(1) Părțile Contractante vor dezvolta cooperarea în domeniile culturii, științei și învățămîntului.

(2) Părțile Contractante vor sprijini dezvoltarea schimburilor culturale între instituții, uniuni de creație, asociații și organizații neguvernamentale, precum și persoane fizice din cele două țări și vor încheia, în acest scop, acorduri și programe guvernamentale și interdepartamentale.

(3) Părțile Contractante vor dezvolta și vor sprijini cooperarea, inclusiv pe bază de înțelegeri directe, între universități și alte instituții de învățământ, institute și centre de cercetare științifică din cele două țări, precum și schimburile de elevi, studenți, profesori și cercetători științifici. Ele acordă o atenție deosebită colaborării în domeniul pregătirii și perfecționării specialiștilor și declară că sînt gata să lărgască și să aprofundeze această cooperare.

(4) Părțile Contractante vor încuraja cooperarea și schimburile directe între arhive, biblioteci și muzee și vor asigura accesul la sursele documentare existente în acestea, pentru cercetători și alte persoane din cealaltă țară, în conformitate cu reglementările interne în vigoare în țara respectivă.

(5) Părțile Contractante vor lua măsurile necesare pentru ca autoritățile lor competente să examineze problema recunoașterii diplomelor de studii, în vederea încheierii unei înțelegeri corespunzătoare în acest domeniu.

(6) Fiecare Parte Contractantă va încuraja predarea limbii celeilalte Părți în universități, școli și în alte instituții și, în acest scop, va acorda asistență pentru pregătirea profesorilor și organizarea învățămîntului.

(7) Părțile Contractante vor sprijini activitatea centrelor lor culturale și vor folosi pe deplin posibilitățile pe care acestea le oferă pentru dezvoltarea schimburilor culturale reciproce, în conformitate cu înțelegerea bilaterală pertinentă.

(8) În scopul îndeplinirii obiectivelor stabilite prin acest articol și al dezvoltării cadrului instituționalizat al colaborării bilaterale, Părțile Contractante vor acționa pentru încheierea unui nou Acord de colaborare în domeniile culturii, învățămîntului și științei, precum și a altor convenții corespunzătoare.

Articolul 13

(1) Părțile Contractante vor colabora în vederea păstrării și cunoașterii reciproce de către cele două popoare a moștenirilor lor culturale.

(2) Părțile Contractante vor acționa pentru protejarea monumentelor istorice și de cultură, a locurilor memoriale, a vestigiilor scrise și materiale aflate pe teritoriile lor, care evocă și păstrează momente din istoria și cultura celeilalte Părți, vor sprijini conservarea lor și vor înlesni accesul la acestea, în conformitate cu legislația fiecărei Părți.

Articolul 14

Părțile Contractante vor încuraja un climat de toleranță și înțelegere între cetățenii lor, care au origini etnice sau religii, culturi ori limbi diferite. Ele condamnă orice manifestări de xenofobie, de ură, discriminare sau prejudecăți rasiale, etnice sau religioase și vor lua măsuri eficiente pentru a preveni orice asemenea manifestări.

Articolul 15

(1) a) Părțile Contractante se angajează ca, în reglementarea drepturilor și obligațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale care trăiesc pe teritoriul lor, să îndeplinească Convenția-cadru a Consiliului Europei, cu privire la minoritățile naționale, dacă în ordinea lor de drept internă nu există o reglementare mai favorabilă în privința drepturilor persoanelor aparținând minorităților.

b) Părțile Contractante, fără a aduce atingere a conținutului paragrafului de mai sus, în scopul protejării și promovării identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorității române din Ungaria și a minorității maghiare din România, vor aplica, ca angajamente juridice, prevederile care definesc drepturile acestor persoane, așa cum sînt încorporate în documentele pertinente ale Organizației Națiunilor Unite, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei, menționate în Anexa la prezentul Tratat.

(2) Drept urmare, Părțile reafirmă că persoanele la care se referă paragraful precedent au dreptul, exercitat în mod individual sau împreună cu alți membri ai grupului lor, de a-și exprima liber, păstra și dezvolta identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă. În mod corespunzător, ele au dreptul să înființeze și să mențină propriile instituții, organizații sau asociații educative, culturale și religioase, care pot apela la contribuții financiare voluntare și alte contribuții, precum și la sprijin public, în conformitate cu legislația internă.

(3) Părțile Contractante respectă dreptul persoanelor aparținând minorităților române din Ungaria și al persoanelor aparținând minorității maghiare din România de a folosi liber limba lor maternă, în particular și în public, oral și în scris. Ele vor lua măsurile necesare pentru ca aceste persoane să poată învăța limba lor maternă și să aibă posibilități adecvate pentru a fi educate în această limbă, în cadrul sistemului învățămîntului de stat, la toate nivelele și formele, potrivit nevoilor acestora. Părțile Contractante vor asigura condițiile care să facă posibilă folosirea și a limbii materne în relațiile locale, administrative și judiciare, în conformitate cu legislația internă, precum și angajamentele internaționale asumate de cele două Părți. Aceste persoane au dreptul de a folosi numele și prenumele lor în limba lor maternă și se vor bucura de recunoașterea oficială a acestora. În zonele locuite de un număr substanțial de persoane aparținând minorităților respective, fiecare Parte va permite să fie expuse și în limba minorității denumiri tradiționale locale, denumiri de străzi și alte inscripții topografice destinate publicului.

(4) Părțile Contractante vor respecta dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a avea acces, în limba maternă, la informație și la mijloace de comunicare în masă, electronice și scrise, precum și de a schimba liber și de a difuza informații. Ele vor da acestor persoane posibilitatea, în cadrul legislației interne a fiecăreia, de a înființa și administra propriile mijloace de comunicare în masă.

(5) Părțile Contractante vor asigura exercitarea de către persoanele aparținând acestor minorități a dreptului de a participa efectiv, individual sau prin partidele sau organizațiile lor, la viața politică, economică, socială și culturală și la soluționarea problemelor de interes național sau local, prin reprezentanții lor aleși în organele autorităților publice centrale și locale. Fiecare Parte Contractantă, în luarea deciziilor asupra problemelor referitoare la protecția și promovarea identității naționale a acestor persoane, va consulta organizațiile, partidele politice sau asociațiile acestora, în conformitate cu procedurile democratice de luare a deciziilor prevăzute de lege.

(6) Părțile Contractante respectă moștenirea culturală și istorică a minorităților naționale, sprijină eforturile acestora pentru protejarea monumentelor și siturilor istorice care păstrează cultura și istoria minorităților și iau măsurile cuvenite pentru ca, în zonele cu populație mixtă, cetățenii să cunoască valorile culturale maghiare, respectiv românești.

(7) Părțile vor respecta dreptul persoanelor aparținând acestor minorități de a menține contacte libere între ele și peste frontiere, cu cetățenii altor state, precum și dreptul de a participa la activități ale organizațiilor neguvernamentale, naționale și internaționale.

(8) Părțile Contractante recunosc că, în exercitarea drepturilor la care se referă acest articol, orice persoană aparținând unei minorități va respecta, ca orice alt cetățean al statului respectiv, legislația națională și drepturile celorlalți. Aceste persoane se bucură de aceleași drepturi și au aceleași obligații cetățenești, la fel cu ceilalți cetățeni ai țării în care trăiesc.

(9) Părțile Contractante, fără a aduce atingere măsurilor luate în cadrul politicii lor generale de integrare, se vor abține de la orice politică ori practică având drept scop asimilarea împotriva voinței lor a persoanelor aparținând minorităților naționale și vor proteja aceste persoane împotriva oricărei acțiuni urmărind o astfel de asimilare. Ele se vor abține, de asemenea, de la măsuri care, modificând proporțiile populației din zonele locuite de persoane aparținând minorităților naționale, sînt îndreptate împotriva drepturilor și libertăților care decurg din standardele și normele internaționale menționate în paragraful 1 al prezentului articol.

(10) Părțile se vor sprijini reciproc în urmărirea modului de punere în aplicare a prevederilor conținute în acest Articol. În acest scop, în cadrul consultărilor periodice menționate la Articolul 5 al prezentului Tratat, Părțile vor examina și probleme ale cooperării bilaterale referitoare la minoritățile naționale decurgînd din aplicarea prevederilor prezentului Tratat și vor constitui un Comitet interguvernamental format din experți. Ele vor coopera în desfășurarea corespunzătoare a procedurilor Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei, care verifică îndeplinirea angajamentelor referitoare la protecția minorităților naționale, așa cum sînt conținute în documentele acestor organizații, la care Părțile au subscris.

(11) Părțile Contractante vor coopera în vederea dezvoltării cadrului juridic internațional pentru protecția minorităților naționale. Ele sînt de acord să pună în aplicare, ca parte a prezentului Tratat, prevederile documentelor internaționale în virtutea cărora ele își vor asuma și alte angajamente în ceea ce privește promovarea drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale.

(12) Nici unul din angajamentele cuprinse în acest Articol nu poate fi interpretat ca implicînd vreun drept de a întreprinde vreo activitate sau de a comite vreo acțiune contrară scopurilor și principiilor Cartei Națiunilor Unite, altor obligații decurgînd din dreptul internațional sau prevederilor Actului Final de la Helsinki și ale Cartei de la Paris a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, inclusiv principiul integrității teritoriale a statelor.

Articolul 16

Părțile Contractante vor dezvolta cooperarea în domeniul mijloacelor de comunicare în masă. Ele vor favoriza circulația liberă a informației referitoare la viața socială, politică, economică, culturală și științifică din țările lor și vor sprijini orice efort îndreptat spre înțelegere, cunoaștere reciprocă obiectivă, spre depășirea prejudecăților.

ANEXĂ

Lista documentelor la care se referă paragraful 1.(b) al Articolului 15 din Tratatul de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară:

1. Documentul Reuniunii de la Copenhaga asupra Dimensiunii Umane a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, 29 iunie 1990;
2. Declarația Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite asupra drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice (Rezoluția 47/135), 18 decembrie 1992;
3. Recomandarea 1201 (1993) a Adunării parlamentare a Consiliului Europei cu privire la un protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, referitor la drepturile minorităților naționale'. □

*Părțile Contractante sînt de acord că Recomandarea 1201 nu se referă la drepturi colective și nici nu obligă Părțile să acorde persoanelor respective dreptul la un statut special de autonomie teritorială bazată pe criterii etnice.

Legea minorităților naționale

*Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale
Varianta 1*

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1

(1) Minoritățile naționale sînt recunoscute de stat ca entități etnice distincte iar persoanelor care aparțin acestora li se garantează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase prevăzut de Constituția României, în conformitate cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) În înțelesul prezentei legi, minoritate națională este orice grup de persoane, reprezentativ, inferior numericeste populației majoritare a țării, format din cetățeni români care își au domiciliul în România, întrețin legături străvechi, trainice și durabile, prezintă caracteristici etnice, culturale, religioase și lingvistice specifice și sînt animați de voința de a-și păstra, împreună, identitatea lor comună, cu deosebire cultura, tradițiile, religia și limba lor.

(3) Persoanele cu statute speciale ca refugiații, emigranții, apatrizii și cetățenii străini rezidenți în România nu sînt considerate, în condițiile prezentei legi, persoane aparținînd minorităților naționale.

Articolul 2

(1) În conformitate cu principiile egalității și nediscriminării în raport cu ceilalți cetățeni români, statul garantează persoanelor aparținînd minorităților naționale exercitarea liberă, individual sau în comun, după caz, a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(2) În sensul prevederilor alineatului precedent statul garantează persoanelor aparținînd minorităților naționale fără nici un fel de îngrădire, exercitarea următoarelor drepturi:

- a) de a participa la viața politică, economică, socială și culturală a țării;
- b) de a se asocia și a înființa organizații proprii, în condițiile legii;
- c) de a avea acces și a fi reprezentate, pe baze democratice, în organele legislative și consultative, la nivel național și local, prin organizații proprii;
- d) de a folosi, atât în particular cât și în public, limba maternă;
- e) de a-și păstra, dezvolta și exprima valorile materiale și spirituale și tradițiile proprii;
- f) de a-și exprima credința religioasă;
- g) de a învăța limba maternă și de a se instrui în această limbă;
- h) de a-și înființa, organiza și menține în stare de funcționare așezăminte culturale și religioase proprii și de a-și întreține vestigiile și monumentele istorice;
- i) de a avea publicații proprii și acces la mijloacele audiovizuale publice;
- j) de a menține relații cu persoane, organizații și organisme din alte țări cu care au afinități etnice, lingvistice, culturale sau religioase;
- k) alte drepturi prevăzute de lege.

(3) Organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale, legal constituite, pot fi sprijinite material și financiar din străinătate, în condițiile stabilite de legislația română și tratatele internaționale la care România este parte, astfel încât să nu se aducă nici o atingere intereselor de securitate și apărare națională ale României și să nu dăuneze ordinii publice, sănătății și moralei.

Articolul 3

Persoanele aparținând minorităților naționale existente pe teritoriul României sînt obligate să respecte Constituția și legile României, să apere și să promoveze valorile statului de drept și democrației.

Articolul 4

(1) Autoritățile publice și organizațiile neguvernamentale, inclusiv organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, au obligația de a lua toate măsurile necesare pentru asigurarea climatului favorabil cunoașterii, înțelegerii și respectului reciproc, toleranței, cooperării și solidarității între toți cetățenii țării fără deosebire de naționalitate, tradiție culturală sau credință religioasă.

(2) Autoritățile publice împreună cu organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale vor facilita, prin toate mijloacele, o comunicare stabilă între populația majoritară și persoanele aparținând minorităților naționale, între grupuri și persoane aparținând acestora.

Articolul 5

(1) Autoritățile publice vor lua măsuri de protecție eficientă a specificului național și a demnității minorităților naționale, în vederea prevenirii oricărei discriminări de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă și religie.

(2) În condițiile alineatului precedent nu constituie favorizare a unei minorități sau a unui grup de minorități acele măsuri luate de autoritățile publice atunci când este în pericol păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor ori au ca scop realizarea egalității cu celelalte etnii.

(3) Stabilirea măsurilor ce urmează a se lua pentru realizarea prevederilor aliniatele precedente se face cu consultarea prealabilă a organului de conducere competent al organizației cetățenilor aparținând minorităților naționale în cauză, cu excepția cazurilor în care există mai multe organizații constituite ale aceleași minorități și când consultarea se face prin intermediul unei adunări ad-hoc a împuterniciților organizațiilor respective.

Articolul 6

Autoritățile administrației publice au obligația să ia măsuri ca nici o persoană și nici o organizație a cetățenilor aparținând unei minorități naționale să nu sufere nici un fel de discriminare, indiferent de natura ei.

Articolul 7

(1) Toți cetățenii români au dreptul neîngrădit de a-și alege limba maternă și de a-și declara naționalitatea fără ca o asemenea alegere și respectiv declarație să fie de natură a le aduce vreun prejudiciu.

(2) Autoritățile publice au obligația să accepte ca atare, fără nici o rezervă, influență, condiționare sau constrângere alegerea limbii materne, precum și declarația privind naționalitatea, orice cercetare pentru stabilirea acesteia din urmă, de către autoritățile publice, fiind interzisă.

CAPITOLUL II. MĂSURI DE PROTECȚIE

SECȚIUNEA I. DISPOZIȚII COMUNE

Articolul 8

(1) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale constituite potrivit legii, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat în condițiile legii electorale.

(2) Cetățenii aparținând unei minorități naționale pot fi reprezentați în Parlament numai de o singură organizație constituită potrivit prevederilor legii.

(3) La alegerile locale, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale au dreptul să participe cu candidați proprii.

Articolul 9

În cadrul structurilor Președinției și ale Guvernului României se vor înființa organisme avînd în competența lor protecția și promovarea rezolvării problemelor cetățenilor aparținînd minorităților naționale.

SECȚIUNEA II. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII ETNICE

Articolul 10

Toți cetățenii aparținînd minorităților naționale au dreptul de a-și păstra, dezvolta și exprima identitatea etnică.

Articolul 11

Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul de a se asocia în condițiile legii.

Articolul 12

Apartenența unei persoane la o organizație a cetățenilor aparținînd minorităților naționale se stabilește în condițiile prevăzute de statutele lor de organizare și funcționare ale organizațiilor respective.

SECȚIUNEA III. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII CULTURALE

Articolul 13

(1) Autoritățile publice competente au obligația să ia toate măsurile necesare pentru conservarea și punerea în reală valoare a tuturor componentelor culturii materiale a minorităților naționale, inclusiv prin protejarea „in situ” a monumentelor istorice și de altă natură, a construcțiilor publice și private reprezentative, precum și a asigurării înfățișării specifice localităților fondate de comunități sau organizații ale cetățenilor aparținînd minorităților naționale.

(2) Orice măsură de natură să afecteze acele monumente se ia cu consultarea organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale interesate.

Articolul 14

În programele instituțiilor de cultură și artă, în mass-media publică și în manualele școlare se vor prezenta și istoria, cultura, arta, obiceiurile, tradițiile și modul de viață ale minorităților naționale.

Articolul 15

Autoritățile publice competente vor sprijini apariția publicațiilor (cărți, ziare, reviste și alte publicații), precum și funcționarea așezămintelor culturale ale organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, inclusiv prin acordarea de sprijin financiar în condițiile legii.

Articolul 16

(1) Posturile publice de radiodifuziune și televiziune vor asigura, la ore adecvate și cu posibilități de audiere și respectiv vizionare pe întreg teritoriul țării, spații pentru emisiunile tuturor minorităților naționale.

(2) În cadrul posturilor publice de radiodifuziune — naționale și locale — vor funcționa consultanți ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, fiecare pentru emisiunile minorității pe care o reprezintă.

Articolul 17

Autoritățile publice competente vor sprijini, prin toate mijloacele de care dispun, efectuarea schimburilor culturale dintre persoanele aparținând minorităților naționale, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, țările și comunitățile din străinătate față de care acestea au afinități istorice, de cultură, de limbă și de religie.

SECȚIUNEA IV. MĂSURILE DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII LINGVISTICE

Articolul 18

(1) În România limba oficială este limba română.

(2) Persoanele aparținând minorităților naționale, în raporturile lor cu autoritățile publice și serviciile acestora se pot adresa, oral sau în scris și în limba lor maternă.

(3) În regiunile în care sînt stabilite minorități naționale în proporții substanțiale, autoritățile publice și serviciile acestora au obligația să răspundă persoanelor aparținând minorităților naționale, oral sau în scris, în același limbă sau, dacă este cazul, să însoțească răspunsul cu o traducere autentică, în limba persoanei respective.

Articolul 19

În localitățile în care domiciliază persoane aparținând minorităților naționale, în proporții substanțiale, organele administrației publice și serviciile vor promova creșterea numărului funcționarilor care cunosc limba minorităților naționale respective.

Articolul 20

(1) În județele, municipiile, orașele și comunele în care domiciliază persoane aparținând minorităților naționale în proporție de peste 25%, afișarea numelor, însemnelor, inscripțiilor locale și a altor informații similare, vizibile publicului, se va face și în limbile minorităților naționale respective.

(2) Afișarea numelor, însemnelor, inscripțiilor locale și a altor informații se va efectua după denumirea în limba oficială iar conținutul, forma și dimensiunile lor vor fi identice.

Articolul 21

(1) În localitățile (municipii, orașe și comune) în care sînt stabilite minoritățile naționale, indiferent de proporția numerică a lor, la dezvoltarea cărora persoane, grupuri sau organizații ale acestora și-au adus o contribuție însemnată și în cadrul cărora există tradiții locale statornice, se vor putea atribui nume ale lor unor edificii sau străzi, în funcție de aportul lor la viața politică, economică, socială și culturală a localităților respective.

(2) Hotărîrea privind atribuirea numelor prevăzute la alineatul precedent se ia de către consiliile locale, la propunerea organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale interesate.

Articolul 22

În cărțile și în mass-media minorităților naționale denumirile geografice în limbile acestora vor putea fi în mod liber folosite.

Articolul 23

(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii aparținând minorităților naționale au dreptul de a lua la cunoștință de toate acele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin interpret, în procesele penale și civile, acest drept fiindu-le asigurat gratuit.

Articolul 24

La cererea fundamentată a organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale interesate, actele normative de interes general se pot publica în Monitorul Oficial al României și în limba acestor minorități.

Articolul 25

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, în cadrul tuturor nivelurilor, gradelor și formelor de învățămînt.

(2) În funcție de necesitățile locale se vor organiza, în condițiile legii învățământului, grupe, clase, secții sau unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale.

(3) Stabilirea grupelor, claselor, secțiilor sau unităților școlare cu predare în limbile minorităților naționale se face de inspectoratele școlare, în funcție de solicitări, de ponderea cetățenilor aparținând minorităților naționale din zonă și de recomandarea organizațiilor acestora.

(4) În situațiile în care nu există un număr suficient de solicitanți conform reglementărilor în vigoare, autoritățile publice competente vor lua măsuri de a organiza grupe, clase, secții sau unități școlare în care vor fi grupați elevi aparținând minorităților naționale cu aceeași limbă maternă din localitățile înconjurătoare, asigurându-li-se transportul sau cazarea în internate.

Articolul 26

Alegerea școlii este neîngrădită, dreptul de decizie asupra opțiunii revenind în mod exclusiv elevului și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 27

(1) Tinerii din rîndul minorităților naționale au obligația să învețe limba română, iar autoritățile publice competente le vor asigura toate condițiile necesare.

(2) În învățământul primar și gimnazial studiul limbii și literaturii române se face după programele și manualele școlare românești, elaborate în mod special și aprobate de Ministerul Învățământului.

(3) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate și istoria și tradiția minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial și liceal se va introduce ca obiect de studiu, în limbile de predare ale minorităților naționale, disciplina, „Istoria și tradițiile minorităților naționale”, potrivit programelor și manualelor școlare aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 28

Elevilor aparținând minorităților naționale care frecventează unități școlare cu predare în limba română li se asigură, la cerere, însușirea limbii materne.

Articolul 29

Cadrele didactice din unitățile școlare cu predare în limbile minorităților naționale, directorii acestora, precum și inspectorii școlari care efectuează îndrumarea și controlul procesului de învățămînt în cadrul lor, vor fi selecționați de regulă, din rîndul cetățenilor aparținând minoritățile naționale.

Articolul 30

(1) Autoritățile publice competente vor lua măsuri de asigurarea pregătirii și specializării cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale.

(2) În învățământul superior se vor organiza grupe sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, în scopul pregătirii cadrelor necesare în activitatea didactică și cultural-artistică.

(3) În cazul în care nu există în țară numărul de cadre didactice necesar bunei desfășurări a învățământului în limba unei minorități naționale, autoritățile publice competente vor putea folosi cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective, pe baza unor acorduri interguvernamentale încheiate în acest sens.

Articolul 31

La concursurile și examenele de admitere și de absolvire în învățământul de toate gradele, candidații din rîndul minorităților naționale pot susține probe în limba maternă, la disciplinele pe care le-au studiat în această limbă.

Articolul 32

Autoritățile publice competente vor echivala certificatele și diplomele de absolvire ale instituțiilor de învățământ din alte țări, pe baza acordurilor internaționale interguvernamentale bilaterale de recunoaștere a studiilor.

SECȚIUNEA V. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII RELIGIOASE

Articolul 33

Cetățenii sau organizațiile cetățenilor aparținînd minorităților naționale au dreptul de a înființa, organiza și menține în funcțiune lăcașe de cult, școli confesionale de toate gradele, cămine și internate, potrivit legii și a statutelor de organizare și funcționare a cultelor.

Articolul 34

În cadrul învățământului confesional, limbile de predare sînt cele folosite în mod uzual de către credincioșii cultului respectiv asigurîndu-se, totodată, studierea și cunoașterea limbii române.

Articolul 35

Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul la alegerea zilelor de sărbătoare religioasă care se vor considera zile nelucrătoare, potrivit propriilor

tradiții și credințelor religioase, în conformitate cu prevederile din statutele de organizare și funcționare a cultelor respective.

CAPITOLUL III

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 36

(1) Statul protejează minoritățile naționale și asigură organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, în condiții de egalitate și fără nici o discriminare, sprijinul material și financiar necesar păstrării, dezvoltării și exprimării identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Anual, prin bugetul de stat, se alocă pentru sprijinirea activității organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, fonduri sub formă de subvenții ori transferuri pentru acoperirea parțială a cheltuielilor acestora, rezultate din activitatea de presă și publicații proprii, acțiuni culturale, sociale și cu caracter umanitar, simpozioane și alte asemenea manifestări organizate în țară.

(3) Transferul fondurilor către organizațiile prevăzute la alineatul precedent se face prin organisme care au în competența lor protecția și rezolvarea problemelor cetățenilor aparținând minorităților naționale.

Articolul 37

Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale au dreptul de a înființa, organiza și de a întreține instituții proprii de ajutor social și umanitar.

Articolul 38

(1) Discriminarea de orice natură, incitarea la ură rasială sau etnică sau actele de violență verbală, scrisă sau fizică împotriva vreunui cetățean sau organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, pe baze etnice sau religioase, profanarea sau distrugerea operelor de artă, a monumentelor istorice, de cult ori a celor funerare ale acestora, antisemitismul, xenofobia și alte asemenea fapte, se pedepsesc de lege.

(2) De asemenea, se pedepsesc de lege orice încercări efectuate prin amenințări, constrângere sau folosirea forței, de asimilare sau strămutare de persoane în scopul modificării compoziției etnice a uneia sau a mai multor zone ale țării.

Articolul 39

Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 86/1945 pentru Statutul Naționalităților Minoritare, precum și orice alte dispoziții contrare.

EXPUNERE DE MOTIVE

Respectarea drepturilor și libertăților cetățenești constituie unul din principiile fundamentale înscrise în Constituția României. Acesta, coroborat cu principiul egalității în drepturi, formează elementele definitorii ale cadrului liber și democratic de manifestare al tuturor cetățenilor țării, indiferent de naționalitatea acestora, evident în limitele și cu respectarea legilor statului.

Beneficiind de acest cadru constituțional, cetățenii aparținând minorităților naționale din România participă la viața politică, culturală și economică a țării alături și împreună cu ceilalți cetățeni.

În același timp, asigură o serie de condiții de natură a proteja, pe de o parte, caracteristicile acestor minorități, iar pe de altă parte garantează cetățenilor aparținând minorităților naționale o serie de drepturi specifice.

Elaborarea unei legi privind minoritățile naționale constituie un demers legislativ menit să consacre, într-un cadru unitar, reglementările de principiu cuprinse în Constituție ca și unele prevederi din alte acte normative.

Consiliul pentru Minoritățile Naționale, în urma discuțiilor purtate cu reprezentanții organizațiilor membre ale acestui organism, a elaborat prezentul proiect de lege care corespunde atât cadrului constituțional și legislativ intern cât și Recomandările Adunării Parlamentare ale Consiliului Europei.

Legea este structurată în 3 capitole, dintre care un loc aparte îl ocupă cel consacrat măsurilor de protecție acordate minorităților naționale și organizațiilor cetățenilor aparținând acestor minorități.

Capitolul I, conținând o serie de dispoziții cu caracter general, are ca obiect definirea conceptului de minoritate națională precum și consacrarea faptului că statul garantează persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea liberă, individual sau în comun, după caz, a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Sînt avute în vedere dreptul de a participa la viața politică, economică, socială și culturală a țării, dreptul de a avea acces și de a fi reprezentați pe bază democratică în organele legislative și consultative la nivel național și local prin organizații proprii, dreptul de a învăța și a folosi liber limba maternă, dreptul de a-și exprima credința religioasă, de a-și conserva așezămintele culturale și religioase proprii, accesul liber la mijloacele audiovizuale publice ș.a.

Tot în acest capitol sînt stipulate o serie de obligații ale autorităților publice și organizațiilor neguvernamentale, cum ar fi acelea de a asigura un climat favorabil cunoașterii, înțelegerii și respectului reciproc, de a proteja specificul național și demnitatea minorităților naționale precum și de a accepta, fără nici o rezervă, condiționare sau constrîngere, declarația persoanelor privind naționalitatea proprie și alegerea, de către acestea, a limbii materne.

Capitolul consacrat măsurilor de protecție acordate persoanelor minorităților naționale ca și organizațiilor cetățenilor aparținând acestor minorități este structurat

în 5 secțiuni, vizînd protecția identității etnice, identității culturale, lingvistice și a celei religioase.

Între măsurile de protecție a identității culturale figurează obligația autorităților publice competente de a lua măsurile necesare pentru conservarea și punerea în valoare a componentelor culturii materiale și spirituale a minorităților naționale, de a prezenta, în cadrul instituțiilor de cultură și artă, în mass-media și manualele școlare a istoriei și tradițiilor specifice minorităților naționale.

În același context se prevede că posturile publice de radio și televiziune vor asigura, în condiții optime, spațiu pentru emisiunile tuturor minorităților naționale.

În același context se prevede că posturile publice de radio și televiziune vor asigura, în condiții optime, spațiu pentru emisiunile tuturor minorităților naționale.

Protecția identității lingvistice ocupă un loc important în economia legii. Sînt avute în vedere dreptul persoanelor aparținînd minorităților naționale de a se adresa autorităților publice în limba maternă, dubla inscripționare a unor însemne și informații în localitățile în care ponderea persoanelor aparținînd minorităților naționale depășește 25% din totalul populației, publicarea anumitor acte normative de interes general și în limba minorităților naționale, la cererea fundamentată a organizațiilor acestora, posibilitatea de organizare și funcționare a unor grupe, clase, secții ori unități școlare cu predare în limba minorităților naționale și dreptul persoanelor aparținînd acestor minorități de a-și alege, în mod liber, școala cu tipul de predare pe care îl dorește, ș.a.

În ceea ce privește protecția identității religioase, s-a avut în vedere, în principal, dreptul cetățenilor sau al organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale de a înființa lăcașe de cult, școli confesionale, de toate gradele, cu predare în limba credincioșilor cultului respectiv, cu asigurarea totodată a studierii și cunoașterii limbii române.

Legea conține în finalul ei și prevederi în temeiul cărora anual, prin bugetul de stat, pot fi alocate fonduri pentru sprijinirea activității organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale, în vederea acoperirii parțiale a unor cheltuieli cu caracter cultural, social ori umanitar.

Prin conținutul și finalitatea sa, legea constituie un act normativ cu o deosebită semnificație, ea răspunzînd pe deplin, prin implicațiile practice pe care le va determina, atît cerințelor specifice ale minorităților naționale, cît și recomandărilor în materie formulate de organisme internaționale, evident cu respectarea prevederilor legale și a ordinii de drept în România.

Avînd în vedere cele de mai sus, vă supunem analizei proiectul de lege alăturat pe care, dacă sînteți de acord, vă rugăm să-i aprobați, în vederea înaintării sale la Parlament, potrivit procedurii legislative. □

*Secretar general al guvernului, Coordonatorul Consiliului
pentru Minoritățile Naționale: Viorel Hrebenciuc*

Legea Minorităților Naționale

Inițiator: Consiliul pentru Minoritățile Naționale
Varianta 2

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1

(1) Statul român recunoaște existența minorităților naționale pe teritoriul României și garantează persoanelor ce fac parte din aceste minorități dreptul la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale și lingvistice, în conformitate cu Constituția României, legile în vigoare, cu pactele drepturilor omului și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) În înțelesul prezentei legi, minoritate națională este orice grup de persoane, reprezentativ, inferior numericeste populației majoritare a țării, format din cetățeni români care își au domiciliul în România, întrețin legături străvechi, trainice și durabile, prezintă caracteristici etnice, culturale, religioase și lingvistice specifice și sînt animați de voința de a-și păstra împreună, identitatea lor comună, cu deosebire cultura, tradițiile, religia și limba lor.

(3) Persoanele cu statute speciale ca refugiații, emigranții, apatrizii și cetățenii străini rezidenți în România nu sînt considerate, în condițiile prezentei legi, persoane aparținînd minorităților naționale.

Articolul 2

Persoanele aparținînd minorităților naționale existente pe teritoriul României sînt obligate să respecte Constituția și legile României, să apere și să promoveze valorile statului de drept și ale democrației.

Articolul 3

(1) În conformitate cu principiile egalității și nediscriminării în raport cu ceilalți cetățeni români, statul garantează persoanelor aparținînd minorităților naționale, exercitarea liberă a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(2) În sensul prevederilor alineatului precedent, statul garantează persoanelor aparținînd minorităților naționale, fără nici un fel de îngrădire, exercitarea următoarelor drepturi:

- a) de a participa la viața politică, economică, socială și culturală a țării;
- b) de a se asocia și a înființa organizații proprii, în condițiile legii;

- c) de a avea acces și a fi reprezentate, pe baze democratice, în organele legislative și consultative, la nivel național și local, prin organizații proprii;
- d) de a folosi, atât în particular cât și în public, limba maternă;
- e) de a-și păstra, dezvolta și exprima valorile materiale și spirituale prin tradițiile proprii;
- f) de a-și exprima credința religioasă;
- g) de a învăța limba maternă și de a se instrui în această limbă;
- h) de a-și înființa, organiza și menține în stare de funcționare așezăminte culturale și religioase proprii și de a-și întreține vestigiile și monumentele istorice;
- i) de a avea publicații proprii și acces la mijloacele audiovizuale publice;
- j) de a menține relații cu persoane, organizații și organisme din alte țări cu care au afinități etnice, lingvistice, culturale sau religioase;
- k) alte drepturi prevăzute de lege.

(3) Organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale, legal constituite, pot fi sprijinite material și financiar din străinătate, în condițiile stabilite de legislația română și tratatele internaționale la care România este parte, astfel încât să nu se aducă nici o atingere intereselor de securitate și apărare națională ale României și să nu dăuneze ordinii publice, sănătății și moralei.

Articolul 4

(1) Autoritățile publice și organizațiile neguvernamentale, inclusiv organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, au obligația de a lua toate măsurile necesare pentru asigurarea climatului favorabil cunoașterii, înțelegerii și respectului reciproc, toleranței, cooperării și solidarității între toți cetățenii fără deosebire de naționalitate, tradiție culturală sau credință religioasă.

(2) Autoritățile publice, împreună cu organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale vor facilita, prin toate mijloacele, o comunicare stabilă între populația majoritară și persoanele aparținând minorităților naționale, între grupurile și persoanele aparținând acestora.

Articolul 5

(1) Autoritățile publice vor lua măsuri de protecție eficientă a specificului național și a demnității minorităților naționale, în vederea prevenirii oricărei discriminări de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă și religie.

(2) În condițiile alineatului precedent, nu constituie favorizarea unei minorități sau a unui grup de minorități, acele măsuri luate de autoritățile publice, atunci când este în pericol păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor ori au ca scop realizarea egalității cu celelalte etnii.

(3) Stabilirea măsurilor ce urmează a se lua pentru realizarea prevederilor alineatelor precedente se face cu consultarea prealabilă a organului de conducere competent al organizației cetățenilor aparținând minorităților naționale în cauză,

cu excepția cazurilor în care există mai multe organizații constituite ale aceleiași minorități și când consultarea se face prin intermediul unei adunări ad-hoc a împuterniciților organizațiilor respective.

(4) Măsurile luate în temeiul prezentului articol nu pot defavoriza sau discrimina populația majoritară ori celelalte minorități naționale.

Articolul 6

Autoritățile administrației publice au obligația să ia măsuri ca nici o persoană și nici o organizație a cetățenilor aparținând unei minorități naționale să nu sufere nici un fel de discriminare, indiferent de natura ei.

Articolul 7

(1) Toți cetățenii români au dreptul neîngrădit de a-și alege limba maternă și de a-și declara naționalitatea fără ca o asemenea alegere și, respectiv, declarație să fie de natură a le aduce vreun prejudiciu.

(2) Autoritățile publice au obligația să accepte ca atare, fără nici o rezervă, influență, condiționare sau constrângere alegerea limbii materne, precum și declarația privind naționalitatea, orice cercetare pentru stabilirea acestora din urmă, de către autoritățile publice, fiind interzisă.

CAPITOLUL II

MĂSURI DE PROTECȚIE

SECȚIUNEA I. DISPOZIȚII COMUNE

Articolul 8

(1) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, constituie potrivit legii, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament au dreptul la câte un loc de deputat, în condițiile Legii electorale.

(2) Cetățenii aparținând unei minorități naționale pot fi reprezentați în Parlament, numai de o singură organizație constituită potrivit prevederilor legii.

(3) La alegerile locale, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale au dreptul să participe cu candidați proprii.

Articolul 9

În cadrul structurilor Președinției și ale Guvernului României se vor înființa organisme având în competența lor protecția și promovarea rezolvării problemelor cetățenilor aparținând minorităților naționale.

SECȚIUNEA II. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII ETNICE

Articolul 10

Toți cetățenii aparținând minorităților naționale au dreptul de a-și păstra, dezvolta și exprima identitatea etnică.

Articolul 11

Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a se asocia, în condițiile legii.

Articolul 12

Apartenența unei persoane la o organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale se stabilește în condițiile prevăzute de statutele de organizare și funcționare ale organizațiilor respective.

SECȚIUNEA III. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII CULTURALE

Articolul 13

(1) Autoritățile publice competente au obligația să ia toate măsurile necesare pentru conservarea și punerea în reală valoare a tuturor componentelor culturii materiale a minorităților naționale, inclusiv prin protejarea „in situ” a monumentelor istorice și de altă natură, a construcțiilor publice și private reprezentative, precum și asigurării înfățișării specifice localităților fondate de comunități sau organizații ale cetățenilor aparținând minorităților naționale, în condițiile legii.

(2) Orice măsură să afecteze acele monumente se ia cu consultarea organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale interesate.

Articolul 14

În programele instituțiilor de cultură și artă, în mass-media și în manualele școlare se vor prezenta și istoria, cultura, arta, obiceiurile, tradițiile și modul de viață ale minorităților naționale.

Articolul 15

Autoritățile publice competente vor sprijini apariția publicațiilor (cărți, ziare, reviste și alte publicații), precum și funcționarea așezămintelor culturale ale organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, inclusiv prin acordarea de sprijin financiar în condițiile legii.

Articolul 16

(1) Serviciile publice de radio și televiziune vor asigura, la ore adecvate și cu posibilități de audiere, respectiv vizionare, pe întreg teritoriul țării, spații pentru emisiunile tuturor minorităților naționale.

(2) În cadrul serviciilor publice de radiodifuziune — naționale și locale — vor funcționa consultanți ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, fiecare pentru emisiunile minorității pe care o reprezintă.

Articolul 17

Autoritățile publice competente vor sprijini prin toate mijloacele de care dispun, efectuarea schimburilor culturale dintre persoanele aparținând minorităților naționale, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, țările și comunitățile din străinătate față de care acestea au afinități istorice, de cultură, de limbă și de religie.

SECȚIUNEA IV. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII LINGVISTICE

Articolul 18

(1) În România limba oficială este limba română.

(2) Persoanele aparținând minorităților naționale, în raporturile lor cu autoritățile publice și serviciile acestora se pot adresa, oral sau în scris, și în limba lor maternă. Cererile și actele prezentate în scris vor fi însoțite de traducerea lor autenticată în limba română.

Articolul 19

(1) În județele, municipiile, orașele și comunele în care domiciliază persoane aparținând minorităților naționale în proporție de peste 50%, afișarea denumirilor locale, a denumirilor străzilor și a altor indicații topografice destinate publicului se va face și în limbile minorităților naționale respective.

(2) Afișarea numerelor, însemnelor, inscripțiilor locale și a altor informații similare se va efectua după denumirea în limba oficială iar conținutul, forma și dimensiunile lor vor fi identice.

Articolul 20

(1) În localitățile (municipii, orașe, comune) în care sînt stabilite minorități naționale, indiferent de proporția numerică a lor, la dezvoltarea cărora persoane, grupuri sau organizații ale acestora și-au adus o contribuție însemnată și în cadrul cărora există tradiții locale statornice, se vor putea atribui nume ale acestora

unor edificii sau străzi, în funcție de aportul lor la viața politică, economică, socială și culturală a localităților respective.

(2) Hotărîrea privind atribuirea numelor prevăzute la alineatul precedent se ia de către consiliile județene, la propunerea organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale interesate.

Articolul 21

În cărțile și în mass-media minorităților naționale, denumirile geografice în limbile acestora vor putea fi, în mod liber, folosite.

Articolul 22

(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii aparținînd minorităților naționale au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii prin interpret, în procesele penale acest drept fiindu-le asigurat gratuit.

Articolul 23

(1) Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, în cadrul tuturor nivelurilor, gradelor și formelor de învățămînt.

(2) În funcție de necesitățile locale se vor organiza, în condițiile Legii învățămîntului, grupe, clase, secții sau unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale.

(3) Stabilirea grupelor, claselor, secțiilor sau unităților școlare cu predare în limbile minorităților naționale se face, în condițiile legii, în funcție de solicitări, de ponderea cetățenilor aparținînd minorităților naționale din zonă și de recomandarea organizațiilor acestora.

(4) În situațiile în care nu există un număr suficient de solicitanți conform reglementărilor în vigoare, autoritățile publice competente vor lua măsuri de a organiza grupe, clase, secții sau unități școlare în care vor fi grupați elevi aparținînd minorităților naționale cu aceeași limbă maternă din localitățile înconjurătoare.

Articolul 24

Alegerea școlii este neîngrădită, dreptul de decizie asupra opțiunii revenind în mod exclusiv elevului și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 25

(1) Tinerii din rîndul minorităților naționale au obligația să învețe limba română, iar autoritățile publice competente le vor asigura toate condițiile necesare.

(2) În învățământul gimnazial și liceal, studiul limbii și literaturii române se face după programele de învățământ și manualele școlare identice cu cele pentru clasele cu predarea în limba română.

(3) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate și istoria și tradiția minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial și liceal se va introduce, la cerere, ca obiect de studiu în limbile de predare ale minorităților naționale, disciplina „istoria și tradițiile minorităților naționale”, potrivit programelor și manualelor școlare aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 26

Elevilor aparținând minorităților naționale care frecventează unități școlare cu predare în limba română li se asigură, la cerere, învățarea limbii materne.

Articolul 27

(1) Autoritățile publice competente vor lua măsuri pentru asigurarea pregătirii și specializării cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale.

(2) În învățământul superior se va organiza grupe sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, în scopul pregătirii cadrelor necesare în activitatea didactică și cultural-artistică.

(3) În cazul în care nu există în țară numărul de cadre didactice necesare bunei desfășurări a învățământului în limba unei minorități naționale, autoritățile publice competente vor putea folosi cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective, pe baza unor acorduri interguvernamentale, încheiate în acest sens.

Articolul 28

Concursurile de admitere și examenele de absolvire pot fi susținute în limba maternă la școlile, clasele și specializările la care predarea se face în limba maternă respectivă, în condițiile Legii învățământului.

SECȚIUNEA V. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII RELIGIOASE

Articolul 29

Cetățenii sau organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale au dreptul de a înființa, organiza și menține în funcție lăcașe de cult, școli

confesionale de toate gradele, cămine și internate, potrivit legii și a statutelor de organizare și funcționare a cultelor.

Articolul 30

În cadrul învățământului confesional, limbile de predare sînt cele folosite în mod uzual de către credincioșii cultului respectiv asigurîndu-se, totodată, studierea și cunoașterea limbii române.

Articolul 31

Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul la alegerea zilelor de sărbătoare religioasă care, în condițiile legii, se vor considera zile nelucrătoare, potrivit propriilor tradiții și credinței religioase, în conformitate cu prevederile din statutele de organizare și funcționare ale cultelor respective.

CAPITOLUL III

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 32

(1) Statul protejează minoritățile naționale și asigură organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale, în condiții de egalitate și fără nici o discriminare, sprijinul material și financiar necesar păstrării, dezvoltării și exprimării identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Anual, prin bugetul de stat, se alocă pentru sprijinirea activității organizatorice cetățenilor aparținînd minorităților naționale, fonduri sub formă de subvenții ori transferuri pentru acoperirea parțială a cheltuielilor acestora, rezultate din activitatea de presă și publicații proprii, acțiuni culturale, sociale și cu caracter umanitar, simpozioane și alte asemenea manifestări organizate în țară.

(3) Transferul fondurilor către organizațiile prevăzute la alineatul precedent se face prin organisme care au în competența lor protecția și rezolvarea problemelor cetățenilor aparținînd minorităților naționale.

Articolul 33

Organizațiile cetățenilor aparținînd minorităților naționale au dreptul de a înființa, organiza și de a întreține instituții proprii de ajutor social și umanitar.

Articolul 34

(1) Discriminarea de orice natură, incitarea la ură rasială sau etnică sau actele de violență verbală, scrisă sau fizică, împotriva vreunui cetățean sau organizație a cetățenilor aparținînd minorităților naționale, pe baze etnice sau religioase, profanarea sau distrugerea

operelor de artă, a monumentelor istorice, de cult ori a celor funerare, ale acestora, antisemitismul, xenofobia și alte asemenea fapte se pedepsesc potrivit legii.

(2) De asemenea, se pedepsesc potrivit legii orice încercări efectuate prin amenințări, constrângere sau folosirea forței, de asimilare sau strămutare de persoane în scopul modificării compoziției etnice a uneia sau mai multor zone ale țării.

Articoolul 35

Pe data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă Legea nr. 86/1945 pentru Statutul Naționalităților Minoritare, precum și orice alte dispoziții contrare. □

Legea minorităților naționale

Inițiator: Grupul Parlamentar al minorităților naționale
Nr. de ordine la Biroul Permanent al Camerei Deputaților: 68/94

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII GENERALE:

Articolul 1

(1) Minoritățile naționale sînt recunoscute de stat ca entități etnice distincte, iar persoanelor care aparțin acestora li se garantează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase prevăzut de Constituția României, în conformitate cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) În înțelesul prezentei legi, minoritate națională este orice grup de persoane, reprezentativ, inferior numericește populației majoritare a țării, format din cetățeni români, care își au domiciliul în România, întrețin legături străvechi, trainice și durabile, prezintă caracteristici etnice, culturale, religioase și lingvistice specifice și sînt animați de voința de a-și păstra, împreună, identitatea lor comună, cu deosebire cultura, tradițiile, religia și limba lor.

(3) Persoanele cu statute speciale ca refugiații, emigranții, apatrizii și cetățenii străini rezidenți în România nu sînt considerate, în condițiile prezentei legi, persoane aparținînd minorităților naționale.

Articolul 2

(1) În conformitate cu principiile de egalitate și nediscriminare, în raport cu ceilalți cetățeni români, statul garantează persoanelor aparținînd minorităților

naționale exercitarea liberă — individual sau în comun — a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(2) În sensul prevederilor alineatului precedent, statul garantează persoanelor aparținând minorităților naționale, fără nici un fel de îngrădire, exercitarea următoarelor drepturi:

- a) de a participa la viața publică, economică, socială și culturală a țării;
- b) de a se asocia și a înființa organizații proprii, în condițiile legii;
- c) de a avea acces și de a fi reprezentate, pe baze democratice, în organele legislative, decizionale și consultative, la nivel național și local, prin organizațiile proprii;
- d) de a folosi, atât în particular cât și în public, limba maternă;
- e) de a-și păstra, dezvolta și exprima, tradițiile și valorile materiale și spirituale;
- f) de a-și exprima credința religioasă;
- g) de a învăța limba maternă și de a se instrui în această limbă;
- h) de a-și înființa, organiza și menține în stare de funcționare așezămintele culturale și religioase proprii și de a-și întreține vestigiile și monumentele istorice;
- i) de a avea publicații proprii și acces la mijloacele audiovizuale publice;
- j) de a menține relații cu țările de care sînt legate prin afinități etnice, aparținând minorităților naționale, culturale sau religioase;
- k) alte drepturi prevăzute de lege.

(3) În vederea exercitării efective a drepturilor prevăzute la alineatul precedent statul asigură, anual, prin bugetul de stat, sprijinul financiar necesar.

(4) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, legal constituite, pot fi sprijinite material și financiar de autorități publice, organizații private sau persoane fizice străine, cu condiția să nu aducă nici o atingere intereselor de securitate și apărare națională a României și să nu dăuneze ordinii publice, sănătății și moralei.

Articolul 3

Persoanele aparținând minorităților naționale sînt obligate să respecte Constituția României, să apere valorile statului de drept și să-și îndeplinească obligațiile ce le revin în calitate de cetățeni ai României.

Articolul 4

(1) Autoritățile publice și organizațiile neguvernamentale, inclusiv cele ale minorităților naționale, au obligația de a lua toate măsurile necesare pentru asigurarea climatului favorabil cunoașterii, înțelegerii și respectului reciproc, toleranței, cooperării și solidarității între toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate, tradiție culturală sau credință religioasă.

(2) Autoritățile publice împreună cu organizațiile minorităților naționale vor facilita, prin toate mijloacele, o comunicare stabilă între populația majoritară și

persoanele aparținând minorităților naționale, între grupuri și persoane aparținând acestora, îndeosebi în domeniul informației, învățămîntului și culturii.

Articolul 5

(1) Autoritățile publice vor lua măsuri de protecție eficientă a specificului național, a demnității și conștiinței de sine ale tuturor minorităților naționale, în vederea prevenirii oricărei discriminări de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă și de religie.

(2) În condițiile alineatului precedent nu constituie favorizare a unei minorități sau a unui grup de minorități acele măsuri luate de autoritățile publice cînd este în pericol păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor, ori au ca scop realizarea egalității cu celelalte etnii.

(3) Stabilirea măsurilor ce urmează a se lua pentru realizarea prevederilor alineatelor precedente se face cu consultarea prealabilă a organului de conducere competent al organizației cetățenilor aparținînd minorității naționale în cauză, cu excepția cazurilor în care există mai multe organizații constituite ale aceleiași minorități și cînd consultarea se face prin intermediul unei adunări ad-hoc a împuterniciților organizațiilor respective.

Articolul 6

Autoritățile administrației publice din localitățile și județele în care cea mai mare parte a populației aparține unei minorități naționale au obligația să ia măsuri ca nici o persoană și nici o organizație a cetățenilor aparținînd altor etnii să nu sufere nici un fel de discriminare, indiferent de natura ei.

CAPITOLUL II

MĂSURI DE PROTECȚIE

SECȚIUNEA I. DISPOZIȚII COMUNE

Articolul 7

(1) Organizațiile cetățenilor aparținînd minorităților naționale care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la cîte un loc de deputat în condițiile legii electorale.

(2) Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați în Parlament numai de o singură organizație constituită potrivit prevederilor legii.

(3) La alegerile locale organizațiile cetățenilor aparținînd minorităților naționale au dreptul să participe cu candidați proprii.

Articolul 8

În cadrul structurilor Președinției și ale Guvernului României se vor înființa organisme avînd în competența lor protecția și rezolvarea problemelor cetățenilor aparținînd minorităților naționale.

SECȚIUNEA A II-A. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII ETNICE:

Articolul 9

(1) Toți cetățenii români au dreptul neîngrădit de a-și alege limba maternă și de a-și declara naționalitatea fără ca o asemenea alegere și respectiv declarație să fie de natură a le aduce vreun prejudiciu.

(2) Autoritățile publice au obligația să accepte ca atare, fără nici o rezervă, influență, condiționare sau constrîngere alegerea limbii materne, precum și declarația privind naționalitatea, orice cercetare pentru stabilirea acesteia din urmă, de către autoritățile publice, fiind interzisă.

Articolul 10

Persoanele aparținînd minorităților naționale își pot înființa și organiza, în condițiile legii, organizații pe baze etnice.

Articolul 11

Apartenența unei persoane la o organizație a cetățenilor aparținînd minorităților naționale se stabilește în condițiile prevăzute de statutele lor de organizare și funcționare.

SECȚIUNEA A III-A. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII CULTURALE

Articolul 12

(1) Autoritățile publice competente au obligația să ia toate măsurile necesare de a conserva și a pune în reală valoare toate componentele culturii materiale a minorităților naționale, inclusiv prin protejarea „in situ” a monumentelor istorice și de altă natură, a construcțiilor publice și private reprezentative, precum și a înfățișării specifice localităților fondate de comunități sau organizații ale cetățenilor aparținînd minorităților naționale.

(2) Orice măsură de natură să afecteze acele monumente se ia cu consultarea organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale interesate.

Articolul 13

În programele instituțiilor de cultură și artă, în mass-media publică și în manualele școlare se vor prezenta și istoria, cultura, arta, obiceiurile, tradițiile și modul de viață ale minorităților naționale.

Articolul 14

Autoritățile publice competente vor sprijini apariția publicațiilor (cărți, ziare, reviste alte publicații), precum și funcționarea așezămintelor culturale ale organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, inclusiv prin acordarea de subvenții.

Articolul 15

(1) Posturile publice de radiodifuziune și de televiziune vor asigura, la ore adecvate și cu posibilități de audiere și respectiv vizionare pe întreg teritoriul țării, spații pentru emisiunile minorităților naționale.

(2) În cadrul posturilor publice de radiodifuziune sau televiziune — naționale și locale — vor funcționa consultanți ai organizațiilor aparținând cetățenilor aparținând minorităților naționale, fiecare pentru emisiunile minorității pe care o reprezintă.

Articolul 16

Autoritățile publice competente vor sprijini, prin toate mijloacele de care dispun, efectuarea schimburilor culturale dintre persoanele aparținând minorităților naționale, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, țările și comunitățile din străinătate față de care acestea au afinități istorice, de cultură, de limbă și de religie.

SECȚIUNEA A IV-A. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII LINGVISTICE

Articolul 17

(1) În România limba oficială este limba română.

(2) Persoanele aparținând minorităților naționale, în raporturile lor cu autoritățile publice și serviciile acestora se pot adresa, oral sau în scris, și în limba lor maternă.

(3) În regiunile în care sînt stabilite minorități naționale în proporții substanțiale, autoritățile publice și serviciile acestora au obligația să răspundă persoanelor aparținând minorităților naționale, oral sau în scris, în aceeași limbă sau, dacă este cazul, să însoțească răspunsul cu o traducere autentică, în limba persoanei respective.

Articolul 18

În localitățile în care sînt stabilite minorități în proporții substanțiale, organele administrației publice și serviciile acestora trebuie să aibă în componența lor numărul necesar de funcționari care să cunoască limba minorităților respective, cu precădere din rîndul cetățenilor aparținînd acestei minorități.

Articolul 19

(1) În județele, municipiile, orașele și comunele în care sînt stabilite minorități naționale în proporție de peste 25%, afișarea numelor, însemnelor, inscripțiilor locale și a altor informații similare, vizibile publicului, se va face și în limbile minorităților naționale respective.

(2) Afișarea numelor, însemnelor, inscripțiilor locale și a altor informații se va efectua după denumirea în limba oficială, iar conținutul, forma și dimensiunile lor vor fi identice celor în această limbă.

Articolul 20

(1) În localitățile (municipii, orașe și comune) în care sînt stabilite minorități naționale, indiferent de proporția numerică a lor, la dezvoltarea căroro persoane, grupuri sau organizații ale acestora și-au adus o contribuție însemnată și în cadrul căroro există tradiții locale statornice, se vor putea atribui nume ale lor unor edificii sau străzi, în funcție de aportul lor la viața politică, economică, socială și culturală a localităților respective.

(2) Hotărîrea privind atribuirea numelor prevăzute la alineatul precedent se ia de consiliile locale, la propunerea organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale interesate.

Articolul 21

În cărți și în mass-media minorităților naționale denumirile geografice în limbile acestora vor putea fi în mod liber folosite.

Articolul 22

Orice persoană aparținînd unei minorități naționale are dreptul să-și scrie numele și prenumele, conform regurilor gramaticale ale limbii sale materne, să-l înscrie ca atare în actele oficiale și să aleagă liber prenumele descendenților săi.

Articolul 23

(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii aparținînd minorităților naționale, precum și persoanele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua la cunoștință toate

actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin interpret, acest drept fiindu-le asigurat gratuit.

Articolul 24

Actele normative de interes general se publică în Monitorul Oficial al României și în limbi ale minorităților naționale, la cererea fundamentată a organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale interesate.

Articolul 25

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă în cadrul tuturor nivelurilor, gradelor și formelor de învățământ.

(2) În funcție de necesitățile locale se vor organiza, în condițiile Legii Învățământului, grupe, clase, secții sau alte unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale.

(3) Stabilirea grupelor, claselor, secțiilor sau altor unități școlare distincte, cu predare în limbile minorităților naționale se face de inspectoratele școlare în funcție de solicitări, de ponderea cetățenilor aparținând minorităților naționale din zonă și de recomandarea organizațiilor acestora.

(4) În situațiile în care nu există un număr suficient de solicitanți, autoritățile publice competente vor lua măsuri de a organiza grupe, clase, secții sau unități școlare în care vor fi grupați elevi aparținând minorităților naționale cu aceeași limbă maternă din localitățile înconjurătoare, asigurându-li-se transportul sau cazarea în internate.

Articolul 26

Alegerea școlii este neîngrădită, dreptul de decizie asupra opțiunii revenind în mod exclusiv elevului și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 27

(1) Tinerii din rîndul minorităților naționale trebuie să învețe limba română, iar autoritățile publice competente au obligația de a le asigura toate condițiile necesare în acest scop.

(2) În învățământul primar și gimnazial studiul limbii și literaturii române se va face după programele și manualele școlare românești, elaborate în mod special și aprobate de Ministerul Învățământului.

(3) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

(4) În învățământul gimnazial și liceal se introduce ca obiect de studiu, în limbile de predare ale minorităților naționale, disciplina „Istoria și tradițiile minorităților naționale” potrivit programei și manualelor școlare aprobate de Ministerul Învățământului.

Articolul 28

Elevilor aparținând minorităților naționale care frecventează unități școlare cu predare în limba română li se asigură, la cerere, însușirea limbii materne.

Articolul 29

Cadrele didactice din unitățile școlare cu predare în limbile minorităților naționale, directorii acestora, precum și inspectorii școlari care efectuează îndrumarea și controlul procesului de învățământ în cadrul lor, vor fi selecționați, de regulă, din rândul cetățenilor aparținând minorităților naționale.

Articolul 30

(1) Autoritățile publice competente vor lua măsuri de a asigura pregătirea și specializarea cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale.

(2) În învățământul superior se vor organiza grupe sau secții cu predare în limbile minorităților naționale, în scopul pregătirii cadrelor necesare în activitatea didactică și cultural-artistică.

(3) În cazul în care nu există, în țară, numărul de cadre didactice necesar bunei desfășurări a învățământului în limba unei minorități naționale, autoritățile publice competente vor asigura folosirea unor cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective, în cadrul acordurilor interstatuale.

Articolul 31

La concursurile și examenele de absolvire și de admitere în învățământul de toate gradele, candidații din rândul minorităților naționale pot susține probe în limba maternă, la disciplinele pe care le-au studiat în această limbă.

Articolul 32

Autoritățile publice competente vor echivala certificatele și diplomele de absolvire ale instituțiilor de învățământ din alte țări, pe baza acordurilor bilaterale de recunoaștere a studiilor.

SECȚIUNEA A V-A. MĂSURI DE PROTECȚIE A IDENTITĂȚII RELIGIOASE

Articolul 33

Cetățenii sau organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale au dreptul de a înființa, organiza și menține în funcțiune lăcașe de cult, școli confesionale de toate gradele, cămine și internate, potrivit legii.

Articolul 34

În cadrul învățământului confesional limbile de predare sînt cele folosite în mod uzual de către credincioșii cultului respectiv, asigurîndu-se totodată, studierea și cunoașterea limbii române.

Articolul 35

Cetățenii aparținînd minorităților naționale au dreptul la alegerea zilelor de sărbătoare religioasă, care se vor considera în mod oficial zile nelucrătoare, potrivit propriile tradiții.

CAPITOLUL IV. DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE

Articolul 36

(1) Statul protejează minoritățile naționale și asigură organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale, în condiții de egalitate și fără nici o discriminare, sprijinul material și financiar necesar păstrării, dezvoltării și exprimării identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Anual, prin bugetul de stat, se vor alocă fonduri pentru acoperirea deficitelor organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale, rezultate din cheltuielile de întreținere și funcționare a lor, editare a publicațiilor lor proprii, organizare de acțiuni culturale, simpozioane și alte asemenea manifestări, precum și pentru acordarea de asistență socială sau umanitară.

(3) Subvenționarea organizațiilor prevăzute la alineatul precedent se face prin organisme care au în competența lor protecția și rezolvarea problemelor cetățenilor aparținînd minorităților naționale.

Articolul 37

(1) Organizațiile cetățenilor aparținînd minorităților naționale au dreptul de a înființa, organiza și de a întreține instituții proprii de ajutor social și umanitar.

(2) Statul va acorda instituțiilor prevăzute în alineatul precedent subvenții, prin organizațiile cetățenilor minorităților naționale de care aparțin.

Articolul 38

(1) Bunurile preluate de stat, indiferent de deținătorii lor actuali și de forma în care au fost preluate de la fostele comunități ale minorităților naționale se vor restitui acestora, reconstituirea dreptului de proprietate efectuîndu-se pe numele organizațiilor cetățenilor aparținînd minorităților naționale respective (uniuni, comunități, forumuri, federații etc.) care le succed, potrivit legii, ori care au fost reînființate după data de 22 decembrie 1989.

(2) Reconstituirea dreptului de proprietate se va face pentru terenurile care au aparținut organizațiilor prevăzute la alineatul precedent, indiferent dacă au avut sau nu construcții, punându-li-se la dispoziție o suprafață echivalentă, după obținerea acordului lor.

(3) Construcțiile demolate vor fi evaluate de comisii mixte, formate din delegați ai consiliilor locale și ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale în drept, iar sumele reprezentând despăgubirile aferente de plăți acestora, din rezerva bugetară, în termen de 3 luni de la reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenului aferent.

Articolul 39

(1) Discriminarea de orice natură, incitarea la ură rasială ori etnică sau actele de violență verbală, scrisă ori fizică împotriva vreunui cetățean sau organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, pe baze etnice sau religioase, profanarea sau distrugerea operelor de artă, monumentelor istorice, de cult ori a celor funerare ale acestora, antisemitismul, xenofobia și alte asemenea fapte se pedepsesc de lege.

(2) De asemenea, se pedepsesc de lege orice încercări efectuate prin amenințări, constrângere sau folosirea forței, de asimilare sau strămutare de persoane în scopul modificării compoziției etnice a uneia sau mai multor zone ale țării.

Articolul 40

Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 86/1945 pentru Statutul Naționalităților Minoritare, precum și orice alte dispoziții contrare. □

Lege privind minoritățile naționale și comunitățile autonome

*Inițiator: Grupul Parlamentar al UDMR din Camera Deputaților
Nr. de ordine la Biroul Permanent al Camerei Deputaților: 633/94*

Parlamentul României

recunoscând că minoritățile naționale, etnice și lingvistice, de care aparțin persoane de cetățenie română și care sînt în minoritate numerică pe teritoriul României, au tradiții istorice proprii, precum și particularități etnice, culturale, religioase și lingvistice;

luînd în considerare faptul că păstrarea tradițiilor și particularităților naționale constituie condiția perpetuării acestor comunități;

recunoscînd că minoritățile naționale și comunitățile autonome contribuie substanțial la diversitatea culturală a popoarelor și națiunilor europene;

declărînd devotamentul față de principiile democrației și umanismului, dorința înțelegerii și cooperării între popoare și între națiuni;

luînd în considerare că rezolvarea problemelor minorităților naționale și ale comunităților autonome reprezintă factorul fundamental al democrației, dreptății, stabilității și păcii;

convins de faptul că conviețuirea armonioasă a minorităților naționale și a comunităților autonome cu națiunea majoritară este o componentă a stabilității interne și internaționale;

fiind conștient că apărarea drepturilor minorităților naționale și comunităților autonome, ale persoanelor aparținînd acestora este o componentă fundamentală a protecției internaționale a drepturilor omului și, ca atare, reprezintă un domeniu al cooperării internaționale;

subliniînd faptul că drepturile individuale ale persoanelor aparținînd minorităților naționale și dreptul la identitate colectivă a acestora trebuie respectate ca fiind parte a drepturilor universale ale omului, și trebuie garantată exercitarea efectivă a drepturilor individuale și comunitare;

recunoscînd dreptul oricărei minorități naționale, ce se definește ca o comunitate autonomă, la autodeterminare internă, dreptul la un sistem propriu de instituții;

enunțînd ca scop, pe baza principiului subsidiarității, democratizarea întregii societăți și edificarea statului de drept;

asumîndu-și obligațiile ce decurg din Proclamația de la Alba-Iulia din 1 decembrie 1918, din Legea nr. 86/1945 privind Statutul Naționalităților, din Carta Organizației Națiunilor Unite, din Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, Charta de la Paris, Carta Europeană a Drepturilor Omului, Carta Europeană privind exercițiul autonom al puterii locale, Actul Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (Helsinki, C.S.C.E.) și Documentele Reuniunii de la Copenhaga și Geneva a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, precum și din principiile formulate în Carta Europeană a Limbilor Regionale și Minoritare, în Recomandările 1134 (1990), 1177 (1992) și 1201 (1993), și în Rezoluțiile 232 (1992), 273 (1993) ale Consiliului Europei și din Declarația O.N.U. privind Drepturile Persoanelor aparținînd Minorităților Naționale sau Etnice, Religioase și Lingvistice, din decembrie 1992; declară că drepturile individuale și comunitare specifice minorităților naționale și comunităților autonome sînt drepturi și libertăți fundamentale ale omului, pe care le respectă, iar pentru recunoașterea și reglementarea aplicării lor adoptă următoarea lege:

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1

Prezenta lege reglementează drepturile specifice ale minorităților naționale, etnice și lingvistice care trăiesc în minoritate numerică pe teritoriul României, și ale persoanelor de cetățenie română aparținând minorităților.

În interesul prezentei legi, comunitate autonomă este acea minoritate națională care se autodefineste ca atare și își exercită drepturile pe baza principiului autodeterminării interne.

Articolul 2

Identitatea națională este un drept fundamental al omului, ce aparține atât persoanelor, cât și comunităților.

Dreptul oricărei minorități naționale de a se autodefini ca o comunitate autonomă este inalienabil.

Minoritățile naționale și comunitățile autonome, ca subiecți politici sînt, alături de națiunea română, factori constitutivi ai statului.

Autodeterminarea internă este un drept inalienabil al comunităților autonome, ce se manifestă prin diferite forme ale autonomiei.

Minoritățile naționale care se autodefinesc ca o comunitate autonomă au dreptul la autonomie personală bazată pe drepturile individuale ale persoanelor aparținînd acestora, precum și la autonomie locală și regională.

Articolul 3

Statul recunoaște și garantează pentru toate minoritățile și comunitățile autonome, pentru etniile acestora și membrii lor, deplină și inviolabilă egalitate în drepturi, precum și dreptul la exprimarea liberă a identității naționale sau etnice, exercitarea neîngrădită a acestuia în toate domeniile vieții politice, culturale și economice.

Articolul 4

Minoritățile naționale și comunitățile autonome și etniile acestora, precum și persoanele care le aparțin, au dreptul de a trăi liber și netulburat pe pămîntul natal, cu garantarea condițiilor de trai, la păstrarea relațiilor etnice și teritoriale constituite în decursul istoriei, la folosirea neîngrădită a limbii materne și practicarea liberă a religiei.

Articolul 5

Minoritățile naționale au dreptul la reprezentare în instituțiile publice și organele judecătorești.

Comunitățile autonome dispunând de autonomie personală au dreptul la autoadministrare și, în acest cadru, au drepturi proprii de decizie și executare în domeniul învățământului, culturii vieții publice, activității sociale și informări.

Articolul 6

În acele unități administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând minorităților naționale sau comunităților autonome sînt în majoritate numerică, ele pot exercita autonomie locală, iar prin asocierea acestora, autonomia regională.

În cazurile prevăzute în alineatul precedent, minoritatea respectivă poate folosi și limba maternă ca limbă oficială.

Articolul 7

La delimitarea unităților administrativ-teritoriale și a circumscripțiilor electorale, la elaborarea și adoptarea proiectelor de dezvoltare economică și de urbanizare, precum și de protecție a mediului, trebuie avute în vedere condițiile tradiționale în zonele locuite de minoritățile naționale și comunitățile autonome, legăturile și interesele lor economice.

Articolul 8

În unitățile administrativ-teritoriale în care minoritatea națională și comunitatea autonomă sînt în minoritate numerică în raport cu numărul populației, în problemele referitoare la identitatea lor, ele au drept de veto limitat.

Articolul 9

Statul sprijină relațiile minorităților naționale și comunităților autonome ale persoanelor care le aparțin, cu statele de care sînt legate prin activități etnice, lingvistice, culturale sau religioase.

Articolul 10

Calomnierea, discriminarea minorităților naționale și a comunităților autonome, ale persoanelor aparținând acestora, precum și instigarea la ură împotriva lor sînt pedepsite de lege.

Este interzisă asimilarea forțată, prin mijloace politice, culturale, lingvistice, sociale sau economice a persoanelor aparținând minorităților naționale și a comunităților autonome. Este interzisă îngreunarea condițiilor lor de viață și de trai, orice discriminare la locul de muncă sau în alte situații, respectiv manifestarea unor astfel de intenții.

Este interzisă modificarea compoziției etnice a localităților și unităților administrativ-teritoriale locuite de minorități naționale și comunități autonome, în detrimentul minorităților, de asemenea, modificarea fără consimțământul comunităților în cauză a limitelor unităților administrativ-teritoriale și a condițiilor locale de trai, deportarea și strămutarea forțată a minorităților naționale și a comunităților autonome.

În cazul nerespectării prevederilor alin. 1-3, minoritățile naționale, comunitățile autonome, precum și persoanele aparținând acestora sînt îndreptățite de a folosi orice cale legală în vederea păstrării identității lor individuale și comunitare.

Este interzisă distrugerea, demolarea, precum și desființarea în orice mod a obiectivelor culturale, monumentelor istorice și de artă, vestigiilor arhitecturale tradiționale ale minorităților naționale și ale comunităților autonome, respectiv lipsirea lor de caracterul național.

Articolul 11

Statul sprijină material instituțiile minorităților care sînt subiecte de drept public.

Sursele financiare ale instituțiilor și organizațiilor aparținînd minorităților sînt:

- a) — bugetul de stat;
- b) — venituri proprii;
- c) — sprijin din partea diferitelor fundații;
- d) — sprijin primit din partea unor organizații din țară și străinătate;
- e) — donații;
- f) — alte surse care nu contravin legislației în vigoare.

Articolul 12

Instituțiile și organizațiile minoritare pot fi sprijinite material de organizații, fundații și persoane particulare din străinătate.

Donațiile cu caracter non-profit sînt scutite de taxe vamale.

CAPITOLUL II

DREPTURILE MINORITĂȚILOR NAȚIONALE ȘI COMUNITĂȚILOR AUTONOME

A. DREPTURI MINORITARE INDIVIDUALE

Articolul 13

Aparte: ența la o minoritate națională se bazează pe libera opțiune a persoanei.

Dreptul la identitate națională, asumarea și declararea apartenenței la o anumită minoritate nu exclude posibilitatea dublei sau multiplei atașări de natură etnică.

Asumarea apartenenței, respectiv renunțarea la aceasta nu poate cauza nici un prejudiciu.

Articolul 14

Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul ca la recensământul populației să-și declare apartenența în mod secret și fără publicarea numelui.

Articolul 15

Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul de a-și exprima, păstra și dezvolta în mod liber identitatea etnică, lingvistică, culturală și religioasă și nu poate fi supusă, fără voia sa, nici unei tentative de asimilare.

Articolul 16

Este interzisă punerea la îndoială a apartenenței unei persoane la o minoritate națională prin analiza numelui sau prin orice altă metodă, respectiv influențarea persoanei respective în vederea schimbării apartenenței sale liber alese.

Articolul 17

Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul la egalitate în fața legii, precum și în domeniul politic, economic, social, cultural și în domenii ale vieții publice.

Articolul 18

Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul:

- a) — la folosirea neîngrădită a limbii materne în viața privată și publică, administrație, în justiție;
- b) — de a face parte din asociații, organizații, instituții științifice, culturale, religioase și partide politice proprii, precum și de a le susține pe acestea;
- c) — la participarea la sistemul de învățământ propriu;
- d) — la înființarea instituțiilor de învățământ, de orice nivel, cu predare în limba maternă;
- e) — la cunoașterea, cultivarea, dezvoltarea și transmiterea limbii materne, istoriei, culturii și tradițiilor proprii;
- f) — la practicarea religiei, incluzând achiziționarea, deținerea și utilizarea obiectelor de cult, precum și învățământul în limba maternă și în școlile confesionale;
- g) — la libera exprimare a opiniei, obținerea, răspîndirea, respectiv schimbul de informații în limba maternă;

h) — la înființarea de societăți proprii, participarea la activitățile unor organizații internaționale neguvernamentale;

i) — la obținerea de locuri de muncă, funcții administrative publice în condiții egale;

j) — la apărarea datelor personale referitoare la statutul său minoritar.

Articolul 19

Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul la înscrierea numelui și prenumelui conform regulilor limbii sale materne și evidenței acestora în acte oficiale, și la alegerea liberă a prenumelui copilului său.

Articolul 20

Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul de a folosi limba maternă pe firme, inscripții și în orice alte materiale destinate informării publicului.

Articolul 21

Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul la cultivarea tradițiilor și relațiilor de familie, la celebrarea sărbătorilor familiale, respectiv la ținerea ceremoniilor religioase și civile în limba maternă.

B. DREPTURI COMUNITARE

Articolul 22

Păstrarea, ocrotirea, dezvoltarea, și transmiterea identității minoritare este un drept comunitar inalienabil.

Legea recunoaște și ocrotește tradițiile istorice, teritoriale, locale, culturale, religioase și etnice ale minorităților naționale și comunităților autonome, ca subiecte politice.

Articolul 23

Minoritățile naționale și comunitățile autonome au dreptul:

a) — de a-și cultiva, păstra și dezvolta liber tradițiile și de a-și defini identitatea culturală, lingvistică, religioasă;

b) — de a se exprima în calitatea lor de subiecte juridice și politice;

c) — la autodeterminare internă;

d) — la afirmarea liberă a propriei identități prin exercitarea diferitelor forme de autonomie potrivit tradițiilor, particularităților istorice și teritoriale;

e) — să afișeze în limba lor maternă denumirile localităților, străzilor, piețelor, instituțiilor și serviciilor publice în localitățile în care persoanele aparținând unei minorități naționale constituie cel puțin 10% din numărul populației;

f) — să întrețină legături libere și neîngrădite cu țările de care sînt legate prin afinități etnice, lingvistice, culturale sau religioase, respectînd inviolabilitatea teritorială a statului;

g) — la asigurarea realizării și difuzării regulate de către posturile publice de radio și televiziune a emisiunilor minorităților;

h) — să sesizeze organele de stat, respectiv organizațiile și instituțiile internaționale, în cazul nerespectării drepturilor comunitare, prin organizațiile lor legitime, în vederea soluționării legale.

Articolul 24

Bugetul național asigură condițiile financiare pentru înființarea și funcționarea unei rețele proprii de nivel național de instituții educaționale, de învățămînt, culturale și științifice, aparținînd minorităților naționale și comunităților autonome, ca și pentru întreținerea și conservarea monumentelor acestora.

Articolul 25

Minoritățile naționale și comunitățile autonome au dreptul la desfășurarea netulburată a manifestațiilor și sărbătorilor, la păstrarea, cultivarea și transmiterea valorilor și tradițiilor arhitecturale, culturale și religioase, la utilizarea simbolurilor naționale.

Minoritățile naționale și comunitățile autonome au dreptul la alegerea datei zilelor de sărbătoare religioasă, considerate oficial nelucrătoare, potrivit propriilor tradiții religioase.

C. FOLOSIREA LIMBII MATERNE

1. În domeniul învățămîntului

Articolul 26

Persoanele aparținînd minorităților naționale și comunităților autonome au dreptul de a învăța în limba lor maternă, de a beneficia de educație și învățămînt în instituții de stat cu predare în limba maternă la toate nivelurile.

Persoanele fizice, cultele, organizațiile și societățile aparținînd minorităților au dreptul de a înființa și întreține instituții de confesionale și private.

Articolul 27

Statul garantează:

- a) – învățământul preșcolar cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în grădinițe distincte sau în grupe;
- b) – învățământul elementar cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în școli, secții, clase sau grupe distincte;
- c) – învățământul mediu (liceal) cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în școli, secții, clase sau grupe distincte;
- d) – învățământul profesional cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în școli, clase, secții sau grupe distincte;
- e) – învățământul universitar, superior, colegial, cu predare în limba maternă, în funcție de cerințe, în universități, instituții de învățământ superior, colegii, facultăți, secții, ani sau în grupe distincte;
- f) – învățământul postuniversitar și postgradual în limba maternă;
- g) – posibilitatea obținerii gradelor didactice și a diferitelor titluri științifice în limba maternă.

Articolul 28

În situația în care într-o localitate nu există numărul minim de elevi prevăzut de Legea Învățământului pentru înființarea unei clase sau grupe, în cazul elevilor aparținând minorităților naționale se procedează la fel ca și în cazul elevilor români din localitățile locuite de minorități naționale, care nu satisfac criteriul numeric cerut de Legea Învățământului. Această cifră minimă nu poate fi mai mică de 4 în cazul învățământului primar și gimnazial, respectiv 7 în cazul învățământului liceal și superior.

Articolul 29

Statul și, în mod proporțional, autoritățile administrației publice locale, finanțează învățământul minoritar de stat și confesional și sprijină instituțiile de învățământ private.

Articolul 30

În unitățile administrativ-teritoriale în care o minoritate națională și comunitate autonomă constituie o proporție de cel puțin 30%, statul este obligat să asigure posibilitatea cunoașterii limbii și culturii minorității naționale și comunității autonome respective de către națiunea majoritară.

În instituțiile de educație și învățământ aparținând minorităților naționale și comunităților autonome, trebuie asigurată predarea istoriei minorității naționale și a comunității autonome, respectiv a națiunii mamă, cunoașterea tradițiilor și valorilor culturale.

Articolul 31

În vederea creării condițiilor de pregătire a cadrelor didactice necesare învățământului în limbile minorităților naționale și comunităților autonome, statul asigură baza materială și de infrastructură.

Articolul 32

Statul sprijină încadrarea în instituții de învățământ din țară a acelor cadre didactice invitate din străinătate care își asumă răspunderea instruirii persoanelor aparținând minorităților naționale și comunităților autonome.

Statul recunoaște diplomele obținute de către persoanele aparținând minorităților naționale în instituții de învățământ din străinătate, potrivit metodologiei elaborate în comun de către reprezentanții legitimi ai minorităților naționale, respectiv ai comunităților autonome și Ministerul Învățământului.

În instituțiile de învățământ minoritar se va asigura posibilitatea însușirii limbii române.

Articolul 33

În vederea îndrumării și controlului instituțiilor de educație și învățământ aparținând minorităților naționale și comunităților autonome, se înființează inspectorate școlare pentru minorități, susținute de către autoritățile administrației publice locale, respectiv direcții pentru minorități în cadrul inspectoratelor, precum și departamente sau secretariate de stat autonome, în cadrul ministerelor de specialitate, în măsura în care mărimea rețelei de învățământ impune aceasta.

2. În domeniul culturii**Articolul 34**

Statul sprijină:

- a) – folosirea limbii materne a minorităților naționale și comunităților autonome în activitatea culturală;
- b) – crearea de opere literare, critică literară, cercetare și literatură de specialitate în limba maternă, precum și accesul la acestea;
- c) – accesul în limba maternă la operele create în alte limbi prin traducere, sincronizare, subtitrare;
- d) – cunoașterea limbilor materne, a culturii minorităților naționale și comunităților autonome;
- e) – angajarea de personal specializat în organizarea activităților culturale în limbile minorităților în instituțiile culturale din zonele locuite de minorități naționale și comunități autonome, în cazul în care nu este posibilă înființarea de instituții distincte;
- f) – răspândirea cunoștințelor tehnice în limbile minorităților;

g) – dotarea minorităților naționale și comunităților autonome cu literatură în limba maternă, crearea unei rețele de biblioteci pentru minorități.

Articolul 35

Organizațiile minorităților pot desfășura și activități științifice și cultural-educative, în care scop au dreptul de a înființa instituții care pot susține relații internaționale.

Articolul 36

Statul sprijină:

a) — scoaterea la iveală și colecționarea mărturiilor materiale ale culturii minorităților, înființarea și îmbogățirea colecțiilor publice;

b) — editarea cărților și periodicelor de interes public și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome;

c) — susținerea teatrelor și a altor instituții de cultură.

Statul asigură publicarea comunicatelor de interes public și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome.

3. În Parlament și în administrația publică

Articolul 37

Parlamentarul ales al minorității naționale și comunității autonome poate utiliza limba sa maternă în Parlament, cu ocazii deosebite. În vederea asigurării traducerii luării de cuvânt, Parlamentul va fi anunțat anticipat.

Articolul 38

Unitățile administrativ-teritoriale în care proporția unei minorități naționale, respectiv comunități autonome este de cel puțin 10% din numărul populației, sînt bi- sau multilingve; în aceste unități persoanele aparținînd minorităților naționale și comunităților autonome respective au dreptul de a utiliza limba maternă în scris și oral.

În cazul menționat în alineatul precedent consilierul poate utiliza limba sa maternă în consiliul local. În acest caz, textul alocuțiunii, tradus în limba română, va fi anexat procesului verbal.

În vederea utilizării nestingherite a limbii minorităților naționale și a comunităților autonome, în administrația publică locală și regională, în oficiile publice respective trebuie numite sau angajate persoane care cunosc și limba maternă a minorității naționale și comunității autonome, respectiv persoane aparținînd acestora.

În unitățile administrativ-teritoriale bi- sau multilingve, la cererea reprezentanților comunităților, autoritățile administrației publice locale au obligația:

a) — de a afișa denumirile localităților, străzilor, piețelor și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome;

b) — de a publica comunicatele și hotărârile emise și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome;

c) — de a emite formularele utilizate în administrația publică și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome.

În unitățile administrativ-teritoriale bi- sau multilingve, conform cererii reprezentanților comunităților, autoritățile publice competente au obligația de a afișa denumirile instituțiilor și unităților proprii și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome.

Cheltuielile se suportă de către autoritățile publice în cauză.

Articolul 39

Persoanele aparținând minorităților naționale și comunităților autonome au dreptul să fie angajate în condiții egale în oficiile și serviciile publice.

Articolul 40

În unitățile administrativ-teritoriale bi- sau multilingve:

a) — autoritățile administrative publice utilizează și limbile minorităților naționale și comunităților autonome respective;

b) — documentele administrației publice se emit și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome, sub formă de publicații bi- sau multilingve;

c) — autoritățile administrative publice au obligația de a publica actele normative și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome.

Articolul 41

În unitățile administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând minorităților naționale și comunităților autonome reprezintă majoritate simplă în raport cu numărul populației, se folosește limba minorității naționale și în comunități autonome:

a) În administrația publică locală sau regională;

b) În scris și oral, în relațiile cu autoritățile publice locale;

c) În elaborarea și publicarea comunicatelor oficiale ale autorităților publice locale și regionale.

4. În armată

Articolul 42

În armată, persoanele aparținând minorităților naționale și comunităților autonome, în perioada efectuării serviciului militar, au dreptul la utilizarea neîngrădită a limbii lor materne în conversațiile și corespondența particulare.

5. În justiție

Articolul 43

Persoanele aparținând minorităților naționale și comunităților autonome au dreptul de a folosi limba maternă în fața organelor de justiție.

Articolul 44

Statul asigură condițiile necesare pentru folosirea limbii materne a minorităților naționale și comunităților autonome în justiție.

Persoanele aparținând minorităților naționale și comunităților europene autonome pot folosi liber limba lor maternă în cadrul procedurii penale, civile și contenciosului administrativ.

Persoanele aparținând minorităților naționale și comunităților autonome au dreptul:

- a) — la acceptarea, în cursul procedurii, ca materiale oficiale, și a documentelor formulate în limba lor maternă;
- b) — la cunoașterea documentelor procedurale în limba lor maternă;
- c) — de a folosi interpret în cursul procedurii.

Cheltuielile ocazionale de folosirea interpretului de traducere intră în sarcina statului.

În măsura în care condițiile există, procedura judiciară va decurge în limbile minorităților naționale și comunităților autonome:

- a) — la solicitarea inculpatului, în cadrul procedurii penale;
- b) — la solicitarea părților, în cadrul procedurii civile;
- c) — la solicitarea părților, în cadrul contenciosului administrativ.

Toate actele procedurale vor fi întocmite în limba română, respectiv și în limba maternă a persoanei în cauză.

Articolul 45

Statul garantează ca, la cerere, legile, respectiv hotărârile și ordonanțele guvernului să fie publicate și în limbile minorităților naționale și comunităților autonome.

6. În domeniul asistenței medicale

Articolul 46

În unitățile administrativ-teritoriale bi- sau multilingve persoanele aparținând minorităților naționale și comunităților autonome au dreptul la asistență medicală cu folosirea limbii materne.

În unitățile administrativ-teritoriale respective, organele sanitare competente sînt obligate de a angaja în cadrul clinicilor, spitalelor, caselor de bătrîni, în

cămine de ajutor social, în număr corespunzător, medici și personal cunoscători și vorbitori ai limbii materne a minorității naționale și comunității autonome în cauză, respectiv care aparțin acestora.

Dacă organele sanitare competente decid sau dacă condițiile personale există, și în afara acestei decizii, prevederile alin. 1 și 2 se aplică și în acele unități administrativ-teritoriale în care numărul persoanelor aparținând unei minorități naționale și comunități autonome nu atinge proporția de 10% din totalul populației.

7. În domeniul informației

Articolul 47

Respectînd independența informației, autoritățile administrative publice competente:

- a) — fac posibilă acordarea timpului de emisie proporțional pentru minorități în cadrul postului public de radio și televiziune;
- b) — facilitează înființarea și funcționarea stațiilor de radio și posturilor de televiziune aparținînd minorităților;
- c) — sprijină redactarea emisiunilor audiovizuale ale minorităților.

Articolul 48

Statul facilitează recepționarea directă a programelor de radio și de televiziune ale țărilor care emit în limbile minorităților naționale și funcționarea acelor posturi audiovizuale care emit către regiuni de aceeași limbă.

8. În domeniul vieții economice și sociale

Articolul 49

Legea garantează:

- a) — folosirea nestingherită a limbii materne a minorităților naționale și comunităților autonome în viața economică și socială;
- b) — folosirea limbilor minoritare în documentele oficiale referitoare la viața economică și socială, în special în contractele de muncă și în acele documente tehnice care cuprind instrucțiuni privind folosirea anumitor produse sau utilități.

Articolul 50

În unitățile administrativ-teritoriale bi- sau multilingve, în cadrul controalelor organizate de către organele de control care își desfășoară activitatea

în viața economică și socială, statul garantează folosirea de către acestea a limbii minorităților naționale și comunităților autonome respective.

D. AUTONOMIA PERSONALĂ

Articolul 51

Minoritățile naționale care se autodefinesc ca o comunitate autonomă au dreptul la autonomie personală.

Articolul 52

În cadrul autonomiei personale comunitățile au dreptul la autoadministrare și de execuție în domeniul învățământului, culturii, activității și asistenței sociale și al informației.

Comunitatea autonomă își alege organele și reprezentanții săi prin alegeri libere și periodice.

Articolul 53

Comunitatea autonomă care dispune de autonomie personală elaborează propriul Statut cu putere de lege, privind autoadministrarea sa.

E. AUTOADMINISTRAREA LOCALĂ CU STATUT SPECIAL

Articolul 54

Unitățile administrativ-teritoriale în care o minoritate națională sau o comunitate autonomă constituie majoritate în raport cu numărul populației, în baza autonomiei locale, pot dobîndi statut special, reglementat de lege, iar comunitatea respectivă poate folosi și limba maternă ca limbă oficială.

Articolul 55

În unitățile administrativ-teritoriale cu statut special în care funcționează autoadministrarea locală, trebuie asigurată posibilitatea participării persoanelor aparținînd națiunii române, respectiv a persoanelor aparținînd altor minorități naționale.

Articolul 56

Competența organelor autoadministrației locale cu statut special sînt cele prevăzute în dispozițiile Cartei Europene privind Exercițiul Autonom al Puterii Locale.

F. AUTONOMIA REGIONALĂ

Articolul 57

Asocierea unităților administrativ-teritoriale cu statut special se asigură pe baza autonomiei regionale.

Articolul 58

În cadrul asociațiilor constituite conform art. 57, comunitatea autonomă poate folosi și limba sa maternă ca limbă oficială.

Articolul 59

Comunitatea autonomă care exercită autonomia regională își elaborează regulamentul de organizare și funcționare al autoadministrației sale.

CAPITOLUL III

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 60

Imobilele, operele de artă, bibliotecile, arhivele și alte bunuri trecute în proprietatea statului și a cooperativelor după 1945, ca urmare a unor legi care au lezat proprietatea privată, respectiv prin forță, și care au aparținut instituțiilor, organizațiilor, asociațiilor minorităților naționale din România sau predecesorilor de drept ai acestora, ori confesiunilor, se vor restitui proprietarilor de drept sau succesorilor acestora, în natură, iar dacă aceasta nu mai este posibil, în echivalent valoric.

Articolul 61

Modificarea legislației în vigoare, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este obligatorie în termen de un an.

Articolul 62

Statul garantează modificarea sau abrogarea actelor normative care conțin prevederi discriminatorii privind minoritățile.

Articolul 63

Pe data intrării în vigoare a prezentei legi toate dispozițiile contrare acesteia se abrogă.

*

Prezentul proiect a fost adoptat de către Consiliul Reprezentanților U.D.M.R. la Tîrgu-Mureș, la data de 14 noiembrie 1993. □

Legea protecției minorităților naționale din România

Inițiator: Forumul Democratic al Germanilor

Recunoscînd că democrația pluralistă și statul de drept sînt esențiale pentru garantarea respectării tuturor libertăților fundamentale,

conștient de faptul că respectarea și dezvoltarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului este unul din mijloacele de apropiere între națiuni,

reafirmînd că respectarea drepturilor individuale și colective ale persoanelor aparținînd minorităților naționale, considerate ca drepturi ale omului universal recunoscute, este un factor esențial al păcii, justiției, stabilității și democrației,

avînd în vedere că nici unui popor nu-i poate fi indiferentă soarta minorităților naționale, cu care trăiește la un loc,

știind că minoritățile au nevoie de protecție pentru a-și păstra și afirma identitatea proprie și să fie puse la adăpost de orice discriminare sau tendință de asimilare,

știind totodată că minoritățile au dreptul legitim la manifestarea voinței lor de a-și păstra, dezvolta și afirma identitatea,

recunoscînd aportul minorităților naționale, adus în decursul timpurilor la dezvoltarea economică și socială a țării și îmbogățirea tezaurului cultural al României,

considerînd minoritățile naționale ca o punte de legătură spre țările din Europa, cu care ele sînt înrudite prin limbă și cultură,

asumîndu-și obligațiile ce revin României din Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948, din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, adoptat de Adunarea generală a O.N.U. la 16 decembrie 1966, din Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățămîntului, adoptată de Conferința generală a U.N.E.S.C.O. la 14 decembrie 1960, din Actul Final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, semnat la 1 august 1975 precum și din Documentele Finale ale următoarelor reuniuni C.S.C.E., în special din Documentul Reuniunii de la Copenhaga asupra Dimensiunii Umane a C.S.C.E., semnat la 29 iunie 1990, din Carta de la Paris pentru o nouă Europă, semnată la 21 noiembrie 1990, din Proiectul Convenției europene pentru protecția minorităților, adoptat la Paris la 20-21 septembrie 1990, care este în conformitate cu Convenția pentru protecția drepturilor omului și libertăților fundamentale, semnată de membrii Consiliului Europei la 4 noiembrie 1950, precum și din alte documente internaționale, cum ar fi Acordul cu privire la protecția minorităților, încheiat cu România la 9 decembrie 1919 s.a.,

neuitînd experiența dureroasă din trecut, cînd populația română majoritară din unele zone ale țării a fost considerată și tratată ca o minoritate, fiind lipsită de drepturi și apărare prin lege,

dorind să dea conținut prevederilor constituționale și reînnoind angajamentele mai vechi ale României față de minoritățile naționale,

angajîndu-se astfel că în România drepturile și libertățile individuale și colective ale minorităților naționale vor fi realizate și garantate,

Parlamentul României

Adoptă prezenta

Lege a protecției minorităților naționale din România

PARTEA GENERALĂ

Articolul 1

În România toți cetățenii sînt egali în fața legii, fără deosebire de rasă, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie sau de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Minoritățile naționale sînt recunoscute ca entități distincte; dreptul lor inalienabil la identitate etnică, culturală și lingvistică proprie este consfințit prin Constituție.

Membrilor minorităților naționale le este garantată — în conformitate cu documentele, pactele, convențiile și acordurile internaționale în domeniu — exercitarea deplină și efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, la adăpost de orice discriminare sau tentativă de asimilare împotriva voinței lor. Statul român le asigură libertatea informației și exprimării opiniilor și creează și favorizează condițiile păstrării, dezvoltării și exprimării identității lor specifice în toate domeniile vieții politice, economice, juridice, sociale, culturale și religioase.

Articolul 2

Termenul de minoritate națională definește orice grup de cetățeni români care numericeste este inferior populației majoritare a țării, se deosebește de aceasta prin elemente ca: rasă, limbă, origine geografică, tradiție cultural-istorică, religie și dă dovadă de conștiința solidarității privind păstrarea culturii, tradițiilor și limbii comune.

Orice grup care se conformează circumstanțelor acestei definiții va fi recunoscut ca minoritate națională.

Articolul 3

Orice cetățean este liber să-și declare naționalitatea sa, fără ca din aceasta să-i rezulte vreun dezavantaj. Organele de stat sînt obligate să accepte ca

atare declarația asupra naționalității, orice cercetare în acest sens fiind interzisă.

Organizațiile fiecărei minorități naționale vor putea recunoaște apartenența unui cetățean la acea minoritate în funcție de elementele și datele prevăzute în statutul lor. Acestea sînt în drept să solicite documente care să probeze apartenența la minoritatea respectivă.

Articolul 4

Persoanele aparținînd minorităților naționale sînt obligate să respecte Constituția României, să apere valorile statului de drept și democratic și să-și îndeplinească obligațiile ce le revin ca cetățeni ai României.

Fundamentul loialității lor față de stat îl constituie respectarea de către organele statului a prevederilor constituționale și legale precum și a acordurilor și actelor internaționale privind drepturile omului și ale minorităților naționale.

Articolul 5

Atît statul cît și fiecare naționalitate în parte, majoritară sau minoritară, au obligația să asigure un climat favorabil cunoașterii, înțelegerii și respectării reciproce, toleranței, cooperării și solidarității între toți cetățenii țării, fără deosebire de origine etnică, tradiție culturală sau credință religioasă. În acest scop, statul va favoriza comunicarea între minorități și populația majoritară, între grupurile minoritare precum și între membrii aceleiași minorități. Măsurile ce vor fi luate în acest sens vizează îndeosebi domeniile învățămîntului, culturii și informației.

Statul, persoanele fizice și juridice nu sînt îndreptățite să întreprindă ceva ce ar putea aduce atingere specificului național și demnității vreunei naționalități, să favorizeze sau să defavorizeze una față de celelalte, să creeze sentimente de invidie și ură.

Nu constituie favorizare sau discriminare, după caz, a unei minorități în sensul aliniatului precedent, acele măsuri ale statului, prevăzute la art. 11 al prezentei legi, menite să protejeze păstrarea identității unei minorități naționale sau realizarea egalității ei cu celelalte naționalități.

Orice incitare la ură sau manifestare de violență contra unei persoane, unui grup de persoane sau unei organizații etnice, bazată pe discriminare națională, etnică, rasială sau religioasă, precum și împotriva bunurilor culturale ale unei naționalități va fi pedepsită de lege.

Articolul 6

În toate problemele care privesc drepturile individuale și de grup ale unei minorități naționale, este obligatoriu a se ține seama de voința liber exprimată a reprezentanților ei.

Deciziile politice și administrative adoptate pe cale majoritară nu trebuie să dezavantajeze în nici un fel minoritatea.

Articolul 7

Statul va lua măsurile necesare pentru a asigura ca, în regiunile în care membrii unei minorități naționale alcătuiesc majoritatea populației, cei care nu aparțin acestei minorități să nu fie expuși vreunei discriminări.

Fără motive bine întemeiate și fără încuviințarea celor în cauză, nu se poate modifica nici delimitarea unităților politico-administrative și circumscripțiilor electorale, în care locuiesc minorități naționale, nici structura lor etnică.

Politica de asimilare artificială sau forțată și izgonirea în masă a membrilor unei minorități naționale este considerată genocid și constituie o crimă împotriva umanității. Nu este permisă sub nici un motiv strămutarea forțată a membrilor unei minorități naționale în interiorul sau exteriorul țării.

Articolul 8

Persoanele care aparțin minorităților naționale se bucură de drepturile lor individual sau în asociere cu alți membri ai grupului lor. Exercițarea sau neexercițarea acestor drepturi nu poate antrena un dezavantaj pentru o persoană care aparține unei minorități naționale.

Minoritățile naționale vor fi protejate de stat față de orice activități ce ar putea pune în primejdie existența lor.

Nu va fi considerată acțiune neloială față de stat și ca atare nu poate fi urmată de discriminare sau urmărire penală o acțiune în fața unor instanțe judecătorești precum și a unor organisme politice naționale sau internaționale, guvernamentale sau neguvernamentale, vizînd reprezentarea sau apărarea intereselor individuale sau de grup ale membrilor unei comunități naționale.

Articolul 9

În România, minoritățile naționale se bucură de protecția statului, care în acest scop asigură cadrul legal pentru garantarea următoarelor drepturi, individuale și de grup, indispensabile menținerii și dezvoltării în deplină libertate în toate domeniile de viață a identității minorităților:

- a) Dreptul cetățenilor aparținînd minorităților naționale de a se folosi neîngrădit de limba lor maternă atît în particular cît și în public.
- b) Dreptul fiecărei minorități naționale, indiferent de numărul membrilor ei și a răspîndirii lor în teritoriu, de a se organiza pe baze etnice în toate domeniile.
- c) Dreptul persoanelor aparținînd acestor minorități de a participa efectiv la treburile publice, îndeosebi la activitățile privind protecția și promovarea identității grupurilor de care aparțin.
- d) Dreptul minorităților naționale la reprezentare adecvată, prin vot sau numire, în organele legislative, executive și de justiție.

e) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a-și păstra, cultiva și populariza liber tradițiile și valorile spirituale și materiale specifice, de a profesa și practica neîngrădit religia și un învățământ religios precum și de a întreține școli confesionale sau ale organizațiilor etnice în propria limbă.

f) Dreptul de a crea, menține și administra autonom instituții culturale proprii (arhive, biblioteci, monumente, muzee, orchestre, teatre etc.), precum și organe de presă în limba proprie și de a avea acces la mijloacele de informare în masă ale statului.

g) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a beneficia la toate nivelurile de un învățământ în limba lor prin crearea unei rețele corespunzătoare de școli de stat și dotări aferente. Planurile de învățământ vor ține seama pe lângă nevoile generale de instruire și de nevoile și de specificul de grup.

h) Dreptul membrilor fiecărei minorități naționale de a menține legături cu țările cu care au afinități etnice, lingvistice, culturale sau religioase, de a călători în aceste țări și de a se reîntoarce în patrie, de a accepta facilități de călătorie oferite de țările respective și de a se asocia peste hotare cu membrii aceleiași minorități.

Articolul 10

În vederea exercitării efective a drepturilor prevăzute la art. 9, lit. e–g, statul asigură condițiile materiale și financiare necesare, inclusiv prin sprijin de la buget.

În același scop, statul român acceptă ajutorul oferit de statele străine persoanelor aparținând minorităților naționale fie individual, fie prin organizațiile lor etnice, cu singura condiție ca aceasta să nu contravină intereselor de securitate ale României.

Articolul 11

În funcție de situația fiecărei minorități și de nevoile concrete, precum și la propunerea reprezentanților unei minorități, statul stabilește măsuri cu caracter specific pentru această minoritate, în vederea asigurării specificului național sau egalității cu celelalte naționalități.

Stabilirea acestor măsuri specifice se va putea face numai în condițiile în care nu se aduce nici o atingere drepturilor celorlalte naționalități și cu respectarea prevederilor de la art. 5.

În stabilirea măsurilor specifice pentru o anumită minoritate, statul va ține seama de opinia organizației etnice a minorității respective. În cazul în care în cadrul aceleiași minorități, în funcție de dispunerea în teritoriu, de religie, ocupație, orientare politică se formează mai multe organizații etnice, statul, prin organele centrale sau locale, în vederea stabilirii unor drepturi care afectează minoritatea respectivă, va putea cere alcătuirea unui consiliu ad-hoc al minorității care să-și stabilească o poziție unică în legătură cu problemele puse în discuție.

Articolul 12

Statul român recunoaște, în cazuri individuale, posibilitatea dobândirii, de către cetățenii români aparținând unei minorități naționale, și a cetățeniei unui stat care are ca limbă oficială limba minorității respective. Existența dublei cetățenii nu afectează existența drepturilor și obligațiilor legale care incumbă în baza cetățeniei române.

Articolu 13

În vederea exercitării depline a drepturilor și libertăților asigurate minorităților naționale prin prezenta lege, membrilor grupurilor și organizațiilor lor etnice li se garantează protecție juridică în fața oricăror măsuri prejudiciabile luate de organe ale statului ori persoane juridice sau fizice.

PARTEA SPECIALĂ

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII PRIVITOARE LA FOLOSIREA LIMBII

Articolul 14

Limba oficială a statului român este limba română.

În vederea exercitării efective de către cetățenii aparținând minorităților naționale a dreptului privind folosirea limbii materne în relațiile cu organele statului, în comunele, orașele și municipiile în care mai mult de 25% și în județele în care mai mult de 8% din populație aparțin unei minorități naționale, autoritățile administrative sînt obligate:

- a) — să accepte orice înscris prezentat de cetățenii minorității respective în limba lor, fără a pretinde o traducere în limba română;
- b) — să asculte cetățenii prevăzuți în articolul de față în limba lor maternă;
- c) — să răspundă oral și în scris în aceeași limbă sau să însoțească răspunsul cu o traducere autentică în limba respectivă.

Articolul 15

În localitățile unde mai mult de 25% și în județele unde mai mult de 8% din populație aparțin unei minorități naționale, organele administrative trebuie să aibă în componența lor un număr suficient de funcționari care să cunoască limba minorității respective, de preferință din rîndurile acestei minorități.

Articolul 16

În localitățile în care ponderea unei minorități naționale este de cel puțin 25%, inscripțiile instituțiilor de stat de utilitate publică vor fi scrise și în limba acelei minorități.

Articolul 17

Proporția unei minorități într-o unitate administrativ-teritorială se stabilește pe baza ultimului recensământ.

Guvernul, respectiv prefecturile vor stabili prin decizie organele administrației de stat în care se aplică prevederile art. 14-16.

Articolul 18

În fața organelor judiciare procedura se desfășoară în limba română.

Părților care nu vorbesc sau nu înțeleg în suficientă măsură limba în care se desfășoară procedura judiciară li se asigură posibilitatea de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului precum și dreptul de a vorbi în instanță și de a pune concluzii prin interpret.

Articolul 19

Actele normative publicate în Monitorul Oficial vor fi editate și într-o ediție tradusă în limbile acelor minorități naționale care reprezintă cel puțin 5% din populația totală a țării conform ultimului recensământ.

Actele normative de interes local vor fi publicate și în limbile minorităților naționale, în cazul în care acestea constituie cel puțin 25% din populația localității sau 8% din populația județului respectiv.

Articolul 20

În cărți și presa vorbită și scrisă, denumirile geografice în limbile minorităților naționale vor putea fi liber folosite.

Articolul 21

Numele și prenumele cetățenilor în toate documentele oficiale se vor înscrie numai în forma și cu ortografia declarată de solicitant. Procedura rectificării numelor și prenumelor înscrise greșit este gratuită.

Articolul 22

Numele localităților locuite de minorități naționale în proporție de peste 25% va fi înscris pe panourile indicatoare și în limbile naționalităților respective, după denumirea oficială.

Articolul 23

În localitățile locuite de minorități naționale, la dezvoltarea cărora acestea și-au adus o contribuție importantă și în care tradiția lor se resimte independent de proporția reprezentării numerice actuale a acestor minorități, străzile și

instituțiile publice vor primi în mod corespunzător și anume reflectînd istoricul și aportul cultural și economic al minorităților naționale respective.

CAPITOLUL II

DISPOZIȚII PRIVITOARE LA ÎNVĂȚĂMÎNT

Articolul 24

Statul asigură învățămîntul în limba maternă prin școlile de stat de toate gradele pentru minoritățile naționale care posedă un număr suficient de școlari solicitanți.

În situația în care nu există un număr suficient de școlari, statul va organiza în anumite localități școli în care vor fi grupați elevii de o anumită limbă maternă din localitățile înconjurătoare, asigurîndu-le transportul sau cazarea în internate.

Alegerea școlii este liberă, asupra ei decizînd elevul, respectiv părinții sau tutorele.

Articolul 25

În vederea asigurării comunității de limbă și a specificului național, învățămîntul în limbile minorităților naționale se va desfășura prioritar în școli de sine stătătoare.

Articolul 26

În organizarea școlilor sau secțiilor școlilor în limbile minorităților naționale, Ministerul Învățămîntului și Științei trebuie să țină seama de recomandările organizațiilor etnice ale minorităților.

Înscrierea elevilor la școlile cu limbă de predare a minorităților naționale se va face în funcție de cunoștințele de limbă.

În cadrul Ministerului Învățămîntului și Științei și la Inspectoratele școlare vor fi numite cadre de control pentru școlile cu limbă de predare a minorităților naționale, recrutate de preferință din rîndurile minorității naționale respective.

Corpul didactic în școlile și secțiile cu limbă de predare alta decît cea română va fi și el recrutat de preferință din rîndurile minorității respective.

Articolul 27

Statul va asigura pregătirea cadrelor didactice necesare învățămîntului în limbile minorităților naționale.

În cazul în care nu se poate asigura numărul de cadre didactice necesar învățămîntului în limba unei minorități naționale, statul, la cererea organizației etnice, va facilita și asigura financiar folosirea unor cadre didactice din țări de aceeași limbă cu cea a minorității respective.

Articolul 28

În toate școlile cu limbă de predare a minorităților naționale se va asigura studiul limbii române astfel, încât absolvenții să nu fie dezavantajați în viața publică din cauza cunoașterii insuficiente a limbii oficiale a statului.

Articolul 29

În vederea cunoașterii, înțelegerii și respectării reciproce a tuturor cetățenilor țării, se va asigura în toate instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal din țară predarea elementelor de istorie și cultură a minorităților naționale.

Articolul 30

Statul va asigura condițiile de funcționare pentru școli confesionale și școli ale organizațiilor etnice în limbile minorităților naționale. Certificatele de absolvire ale acestor școli vor fi echivalate celor de la școlile de stat, în condițiile legii.

CAPITOLUL III**DISPOZIȚII PRIVITOARE LA CULTURĂ****Articolul 31**

Statul are obligația să păstreze și să valorifice cultura materială a minorităților naționale, inclusiv prin protejarea și conservarea *in situ* a monumentelor arhitectonice și de altă natură, a ansamblurilor de clădiri de locuit sau publice reprezentative și păstrarea înfățișării specifice a localităților fondate de minorități.

Organizațiile etnice ale minorităților naționale vor putea cere organelor de stat competente instituirea unor zone de protecție — cartiere, străzi, grupuri de clădiri, construcții izolate — care să fie declarate monumente istorice și să fie supuse unor lucrări de întreținere specifice de natură a asigura păstrarea tradițiilor culturale ale minorității respective. Orice măsură de natură să afecteze aceste monumente va fi luată numai cu acordul organizațiilor etnice respectiv religioase ale minorității, iar în caz de divergență între ele cu acordul consiliului constituit potrivit prevederilor de la art. 11.

Statul are obligația să sprijine material înfăptuirea obiectivelor prevăzute la alineatele 1 și 2.

Articolul 32

În muzeele administrate și în publicațiile girate de stat și organele sale (manuale școlare, ghiduri de localități ș.a.) vor fi prezentate obiectiv și pe măsura

ponderii lor în decursul istoriei locale, regionale și naționale istoria, cultura și modul de viață al minorităților naționale.

Articolul 33

Statul sprijină presa și instituțiile culturale ale minorităților naționale, inclusiv prin finanțarea de la buget a publicațiilor și instituțiilor care nu se pot autofinanța, datorită numărului obiectiv limitat al beneficiarilor.

Toate minoritățile naționale vor putea beneficia de câte un spațiu de emisie pe posturile naționale de radio și televiziune, în funcție de ponderea lor în spectrul politic, social sau cultural al țării, la ore de emisie adecvate și cu posibilități de audiere respectiv vizionare pe întreg teritoriul României.

Posturile locale de radio și televiziune din zonele locuite de minorități vor emite și în limbile acestora.

Minoritățile naționale vor putea înființa organe de presă, posturi de radio și televiziune, instituții culturale și artistice.

Articolul 34

Statul garantează legăturile culturale dintre minoritățile naționale și statele față de care acestea au afinități de limbă, cultură sau religie.

CAPITOLUL IV

DISPOZIȚII REFERITOARE LA PROBLEMELE SOCIALE ȘI UMANITARE

Articolul 35

Minoritățile naționale prin organizațiile lor etnice sau bisericești au dreptul de a crea și întreține instituții proprii de ajutor social și umanitar. În cazul că în trecut au posedat astfel de instituții, care au fost desființate sau expropriate, acestea li se vor retroceda, la cerere, în proprietate, pentru a fi administrate în spiritul tradițiilor proprii.

Statul va acorda instituțiilor de ajutor social ale minorităților aceleași înlesniri și din bugetul său aceleași subsidii pe care le acordă instituțiilor similare ale statului.

Articolul 36

Sărbătorile religioase importante ale membrilor minorităților naționale constituie pentru aceștia zile nelucrătoare.

CAPITOLUL V

DISPOZIȚII REFERITOARE LA ORGANIZARE

Articolul 37

La nivel de Parlament, Președinție și Guvern se vor crea organisme care au în competența lor reprezentarea intereselor minorităților naționale.

CAPITOLUL VI

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 38

Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Statutul Minorităților Naționale — Decretul-Lege nr. 86 din 6 februarie 1945 — precum și toate dispozițiile care contravin prezentei legi. □

Lege privind minoritățile naționale

Inițiator: APADOR-Comitetul Helsinki Român

Parlamentul României

Recunoscînd că minoritățile naționale care trăiesc pe pămîntul României, avînd tradiții și particularități etnice, culturale, religioase ori lingvistice proprii, au contribuit și contribuie în mod substanțial la diversitatea culturală a națiunii române;

Convins de faptul că păstrarea acestor tradiții și particularități reprezintă o condiție a conviețuirii armonioase a minorităților cu națiunea majoritară;

Considerînd că promovarea și protejarea drepturilor minorităților contribuie la echilibrul social și politic al României și, prin aceasta, constituie un factor fundamental al democrației, stabilității și păcii în zonă și în Europa;

Recunoscînd că apărarea drepturilor minorităților naționale, ale persoanelor aparținînd acestora, reprezintă o componentă fundamentală a protecției internaționale a drepturilor omului și, ca atare, un domeniu al cooperării internaționale;

Subliniind faptul că drepturile individuale ale persoanelor aparținînd minorităților naționale și dreptul la identitate națională al minorităților fac parte din categoria drepturilor universale ale omului, iar exercitarea lor efectivă trebuie garantată.

Adoptă prezenta

Lege privind minoritățile naționale

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1 (definirea minorității naționale)

În înțelesul prezentei legi, prin minoritate națională se înțelege orice grup de persoane de cetățenie română care locuiește pe teritoriul României, sînt reprezentative, deși în inferioritate numerică în raport cu populația majoritară, întrețin relații străvechi, trainice și durabile cu statul român, prezintă caracteristici etnice, culturale, religioase și lingvistice specifice și sînt animate de voința de a păstra identitatea comună a membrilor săi, cu deosebire cultura, tradițiile, religia și limba.

Articolul 2 (recunoașterea minorităților de către stat și garantarea drepturilor)

(1) Statul român recunoaște și protejează existența și identitatea națională a minorităților care locuiesc pe teritoriul său și, în conformitate cu obligațiile ce îi revin prin pactele și tratatele la care este parte și cu angajamentele asumate în cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, asigură condițiile necesare perpetuării acestei identități.

(2) Statul recunoaște și garantează minorităților naționale și persoanelor aparținînd acestora dreptul de a trăi liber și netulburat pe pămîntul natal, de a păstra relațiile etnice și teritoriale constituie în decursul istoriei, cu respectarea legislației în vigoare și a integrității teritoriale a statului român.

(3) Statul recunoaște și garantează minorităților naționale și persoanelor aparținînd acestora dreptul la perpetuarea tradițiilor proprii, prin aceasta înțelegînd și instituțiile create de-a lungul timpului, inclusiv cele de învățămînt ori alte forme instituționale, care, în mod evident, au acest caracter.

(4) Statul garantează persoanelor aparținînd minorităților naționale dreptul de a folosi neîngrădit limba maternă, în viața publică și privată și de a practica în mod liber religia lor.

(5) Statul garantează persoanelor aparținînd minorităților naționale exercitarea liberă — individual sau în comun — a tuturor drepturilor omului și libertăților fundamentale, inclusiv a dreptului la identitate națională.

(6) Statul recunoaște și garantează minorităților naționale și persoanelor aparținînd acestora dreptul la exprimarea liberă a identității naționale în toate domeniile vieții politice, sociale, culturale și economice.

(7) Exercițarea dreptului la identitate națională a minorităților nu poate pune în discuție principiul universalității drepturilor omului.

(8) Statul recunoaște și garantează minorităților naționale și persoanelor aparținând acestora dreptul de a avea publicații proprii și acces la mijloacele audio-vizuale publice.

(9) În vederea exercitării efective a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, statul asigură anual, prin bugetul de stat, sprijinul financiar necesar.

Articolul 3 (interzicerea discriminării)

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale se bucură de protecția legii în condiții egale cu persoanele aparținând națiunii majoritare.

(2) Orice discriminare bazată pe apartenența la o minoritate națională este interzisă și se pedepsește. Definirea infracțiunilor specifice și stabilirea pedepselor aferente se va face prin legea penală.

(3) Nu vor fi considerate ca discriminatorii măsurile speciale luate de autoritățile publice avînd ca scop protejarea minorităților naționale, asigurarea dezvoltării lor firești și realizarea efectivă a egalității în drepturi a minorităților cu națiunea majoritară.

CAPITOLUL II

DREPTURI ȘI GARANȚII

Articolul 4 (apartenența la o minoritate națională)

(1) Apartenența la o minoritate națională sau renunțarea la acea apartenență se bazează pe libera opțiune a persoanei și nici un prejudiciu nu va rezulta în urma declarării acestei opțiuni.

(2) Autoritățile publice au obligația de a accepta ca atare asemenea declarații.

(3) Nici un dezavantaj nu va rezulta pentru o persoană aparținând unei minorități naționale ca o consecință a exercitării sau neexercitării drepturilor prevăzute în prezenta lege.

Articolul 5 (dreptul de a înființa organizații proprii)

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să înființeze organizații proprii, inclusiv partide politice, pe criterii etnice.

(2) Statul recunoaște dreptul organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale de a fi sprijinite materiale și financiar de către autorități publice din străinătate, persoane juridice sau fizice străine, cu respectarea legislației în vigoare.

Articolul 6 (relațiile cu cetățenii altor țări)

Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale și organizațiilor constituite de acestea dreptul de a întreține nestingherit relații peste frontieră, cu cetățeni ai altui stat, cu care împărtășesc caracteristici etnice, lingvistice, religioase sau o identitate culturală, precum și cu organizațiile acestora, cu respectarea integrității teritoriale a statului român.

Articolul 7 (folosirea limbii materne)

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a folosi neîngrădit limba lor maternă, în viața publică și particulară, atât oral cât și în scris. Acest drept se aplică și folosirii limbi materne în publicații și în presa audiovizuală.

(2) Posturile publice de televiziune și radiodifuziune vor asigura, la ore adecvate și cu posibilități de vizionare, respectiv audiere, pe întreg teritoriul țării, spații pentru emisiunile minorităților naționale.

(3) Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul de a folosi limba maternă pe firme, inscripții și orice alte materiale destinate informării publicului.

Articolul 8 (scrierea numelui și prenumelui)

Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să-și scrie numele și prenumele conform regulilor limbii sale materne, să-l înscrie ca atare în actele oficiale și să aleagă liber prenumele copiilor săi.

Articolul 9 (folosirea limbii materne în învățământ)

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a învăța limba lor maternă și de a beneficia de instrucție în limba lor maternă în cadrul tuturor formelor de învățământ.

(2) Persoanele fizice, cultele și organizațiile aparținând minorităților naționale au dreptul de a înființa instituții de învățământ confesionale și private.

(3) În funcție de numărul persoanelor aparținând minorităților naționale în diferite zone, se vor organiza, în condițiile Legii învățământului, unități școlare distincte, secții, clase sau grupe de predare în limbile minorităților naționale.

(4) Limita de la care numărul de elevi este considerat insuficient pentru formarea unei grupe se stabilește prin Legea învățământului și este independentă de apartenența etnică, lingvistică ori religioasă a elevilor.

(5) Dreptul de a alege școala ale cărei cursuri urmează să le frecventeze un elev aparține acestuia și părinților sau ocrotitorilor săi legali, după caz.

Articolul 10 (învățarea limbii române)

(1) Persoanelor care beneficiază de educație în limba lor maternă li se va asigura posibilitatea învățării limbii române.

(2) Studiul limbii și literaturii române se va face conform programelor și manualelor școlare speciale, elaborate de Ministerul Învățământului.

Articolul 11 (studiul istoriei minorităților naționale)

(1) Elevii din ciclul primar, gimnazial și liceal care studiază în limba maternă au dreptul de a studia istoria minorității naționale căreia îi aparțin, respectiv a națiunii mamă, tradițiile și valorile culturale proprii.

(2) În programele școlare de istorie universală și de istoria românilor vor fi reflectate istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

(3) În unitățile administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând minorităților naționale se găsesc într-un număr substanțial, autoritățile publice vor asigura posibilitatea cunoașterii limbii, istoriei și culturii minorității naționale de către națiunea majoritară.

Articolul 12 (asigurarea personalului didactic)

(1) În scopul pregătirii personalului didactic necesar pentru învățământul în limbile minorităților naționale, în învățământul superior cu predare în limba română se vor organiza grupe sau secții cu predarea în limbile minorităților naționale.

(2) La concursurile și examenele de admitere și de absolvire în învățământul de toate gradele, la cele pentru obținerea gradelor didactice sau a diferitelor titluri științifice, candidații din rîndul minorităților naționale pot susține probele de concurs în limba maternă.

(3) În cazul în care în țară nu există numărul de cadre didactice necesare bunei desfășurări a învățământului în limba vreunei minorități naționale, statul va facilita, inclusiv prin acorduri bilaterale, invitarea unor cadre didactice din țări de aceeași limbă cu aceea a minorității respective.

(4) Conducerea instituțiilor de învățământ particulare aparținând minorităților naționale este singura în măsură să decidă cu privire la cadrele didactice, din țară sau din străinătate, pe care le invită pentru a asigura instruirea în limba maternă.

(5) În instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale vor fi încadrate cu precădere cadre didactice din rîndul minorităților naționale.

(6) De asemenea, directorii acelor unități de învățământ și inspectorii școlari care răspund de procesul de învățământ din cadrul lor vor fi selecționați, cu precădere, din rîndul minorităților naționale. Cunoașterea limbii minorității naționale de către cei ce vor fi numiți în aceste funcții, este obligatorie.

Articolul 13 (folosirea limbii materne în Parlament)

Parlamentarii aleși sau desemnați ai minorităților naționale au dreptul de a folosi în Parlament limba lor maternă, cu ocazia unor evenimente sau zile semnificative pentru minoritățile naționale. În vederea asigurării traducerii alocuțiunii, Parlamentul va fi anunțat anticipat.

Articolul 14 (folosirea limbii materne în administrație)

(1) În localitățile în care o minoritate națională reprezintă cel puțin 20% din totalul populației persoanele aparținând acelei minorități au dreptul de a se adresa în limba lor maternă, oral sau în scris, autorităților publice locale, iar acestea au obligația de a răspunde în aceeași limbă.

(2) În acele localități în care persoanele aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin 20% din totalul populației, organele administrației publice trebuie să aibă în componența lor un număr suficient de funcționari cunoscători afit ai limbii române, cât și a limbii minorității respective. Aceștia vor fi angajați, cu precădere, din rîndul minorităților naționale.

(3) În consiliile locale sau județene din localitățile, respectiv județele, în care persoanele aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin 20% din totalul populației, consilierii aleși ai minorității naționale au dreptul de a utiliza limba lor maternă; o traducere în limba română a alocuțiunii va fi anexată la procesul verbal al ședinței.

Articolul 15 (inscripționarea bilingvă sau multilingvă)

(1) În județele și localitățile în care persoanele aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin 20% din totalul populației, afișarea denumirilor județului, localităților, străzilor, piețelor, precum și a denumirilor geografice se va face și în limba acelei minorități.

(2) Prevederile alineatului precedent se aplică și denumirilor instituțiilor autorităților publice locale și informațiilor legate de activitatea acestora.

(3) Afișarea bilingvă sau multilingvă a denumirilor conform dispozițiilor din alineatele (1) și (2) va putea face și în județele sau localitățile în care o minoritate națională reprezintă mai puțin de 20% din totalul populației pe baza hotărîrii consiliului județean, sau, după caz, local.

(4) Inscripțiile referitoare la denumirile și informațiile prevăzute în alineatele precedente se vor afișa după inscripționarea în limba oficială, iar conținutul, forma și dimensiunile lor vor fi identice celor în această limbă.

Articolul 16 (atribuirea de nume de străzi și piețe)

În localitățile în care trăiesc minorități naționale, indiferent de proporția lor numerică, se vor putea atribui unor străzi, piețe ori edificii numele unor

personalități sau organizații din rîndul minorităților, care au contribuit, de-a lungul timpului, la viața culturală, politică, economică sau socială a acelor minorități naționale.

Articolul 17 (denumirile geografice)

În cărți, în presa scrisă și audiovizuală denumirile geografice în limbile minorităților vor putea fi folosite în mod liber.

Articolul 18 (folosirea limbii materne în justiție)

(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul de a lua cunoștință de actele și lucrările dosarului prin interpret sau prin traduceri în limba lor maternă, precum și de a vorbi și pune concluzii prin interpret. Cheltuielile legate de folosirea interpretului și a traducerilor sînt în sarcina statului, indiferent de natura cauzei.

Articolul 19 (zilele de sărbătoare și simbolurile naționale proprii)

(1) Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul la alegerea zilelor de sărbătoare religioasă, potrivit propriilor tradiții. Declararea zilelor de sărbătoare religioasă ca oficial nelucrătoare se va face prin hotărîre a Guvernului.

(2) Persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul de a folosi simbolurile lor naționale.

Articolul 20 (interzicerea asimilării, modificărilor și distrugerilor)

(1) La delimitarea unităților administrativ-teritoriale și a circumscripțiilor electorale, la elaborarea și adoptarea proiectelor de dezvoltare economică și de urbanizare, precum și de protecție a mediului, se vor avea în vedere condițiile tradiționale din zonele locuite de minoritățile naționale.

(2) Este interzisă asimilarea forțată, prin mijloace, a persoanelor aparținînd minorităților naționale sau îngreunarea condițiilor lor de viață și de trai, precum și orice discriminare la locul de muncă sau în alte situații.

(3) Este interzisă modificarea compoziției etnice a localităților și unităților administrativ-teritoriale locuite de minorități naționale, în detrimentul minorităților, deportarea ori strămutarea forțată a minorităților naționale.

(4) Este interzisă distrugerea, demolarea, precum și desființarea în orice mod a obiectivelor culturale, monumentelor istorice și de artă sau a vestigiilor arhitecturale tradiționale ale minorităților naționale, respectiv, lipsirea lor de caracterul național.

(5) Obiectivele, monumentele și vestigiile la care se referă dispozițiile alineatului precedent precum și apasamentele acestora vor fi menținute conform intenției care a stat la baza realizării lor.

Articolul 21 (dreptul la o cale de atac)

Orice persoană aparținând minorității naționale căreia i s-a încălcat vreunul dintre drepturile prevăzute de prezenta lege are dreptul la o cale de atac în fața unei autorități de stat, inclusiv accesul liber în justiție, în vederea reparării prejudiciului ce i s-a produs.

CAPITOLUL III

MĂSURI DE PROTECȚIE

Articolul 22 (garantarea reprezentării parlamentare)

(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a fi reprezentate democratic, potrivit legii, în organele statului la nivel național și local, de către organizațiile proprii, inclusiv partidele politice, constituite pe criterii etnice.

(2) Organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi necesar pentru a fi reprezentate în Parlament au dreptul la câte un loc de deputat, în conformitate cu prevederile legii electorale.

(3) În condițiile alineatului precedent, persoanele aparținând unei minorități naționale pot fi reprezentați de un singur deputat.

Articolul 23 (protecția identității culturale)

(1) Autoritățile publice competente vor sprijini apariția publicațiilor precum și funcționarea așezămintelor culturale ale minorităților naționale, inclusiv prin acordarea de subvenții.

(2) Autoritățile competente vor facilita, inclusiv prin acorduri bilaterale, recepționarea directă a programelor de radio și televiziune ale țărilor care emit în limbile minorităților naționale.

Articolul 24 (publicarea actelor normative în limbile minorităților naționale)

Legile, ordonanțele, hotărârile Guvernului și orice alte acte normative care privesc minoritățile naționale se publică în Monitorul Oficial inclusiv în limbile minorităților naționale.

CAPITOLUL IV

DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE

Articolul 25 (situația bunurilor preluate de stat după 1945)

Situația juridică a bunurilor care au aparținut organizațiilor minorităților naționale și au fost preluate de stat după 1945 va fi reglementată împreună cu situația juridică a tuturor bunurilor preluate de stat după instaurarea regimului comunist.

Articolul 26 (intrarea în vigoare a legii)

(1) Prezenta lege intră în vigoare la un an de la data publicării ei în Monitorul Oficial.

(2) În acest interval, legislația în vigoare va trebui pusă de acord cu prevederile prezentei legi.

(3) În același interval de timp vor fi asigurate măsurile de ordin tehnic, administrativ și financiar necesare punerii în aplicare a prevederilor prezentei legi.

(4) Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 86/1945 privind Statutul Naționalităților precum și orice alte dispoziții contrare. □

Tehnoredactare: PÁPAI László Zsolt
Culegere: KACSÓ Judit-Andrea

Tipărit la SC MEDIAPRINT SRL • Tîrgu-Mureş

ISBN 973-97231-2-8

Concepută ca un instrument de lucru pentru cercetători, experți, studenți și publicul larg, interesat de problematica minorităților, colecția de față este, după știința noastră, una din cele mai cuprinzătoare de acest fel publicată în România. Deși nu are ambiția exhaustivității, colecția de față pune la îndemîna celui interesat cvasi-totalitatea documentelor — tratate, convenții, acorduri, declarații, recomandări — care fie au fost ratificate de țara noastră, fie instituite ca obligații morale în cadrul diferitelor instituții și organisme internaționale la care România este parte. Colecția înregistrează, în succesiune cronologică, documentele sau prevederile privitoare la protecția minorităților, cadrul intern și internațional, și reproduce în secțiunea finală cîteva din cele mai reprezentative proiecte de legi ale minorităților care au fost elaborate în România după 1989.

La Editura PRO EUROPA au mai apărut:

- Heinrich Henckel, *Sistemul elvețian*
- John P. Frank, *Modele de guvernare democratică*
- Ezra Solomon, *Economia într-o societate liberă*
- Chester Finn, *Politica într-o societate liberă*
Chester E. Finn Jr., *A preda democrația*
- Howard Cincota, *Ce este democrația?*
- Binder Pál, *Az erdélyi fejedelemség román diplomatái*
- * * * *Fragmentarium.*
Judaica-Christiana-Islamica

În curs de apariție:

- Richard Coudenhove-Kalergi, *Pan-Europa*
- Terry Holcomb, *Metode de conducere într-o societate democratică*
- Willy Zeller, *Breviarul economiei de piață*
- Paul Binder, *Diplomați români în slujba principilor transilvani*